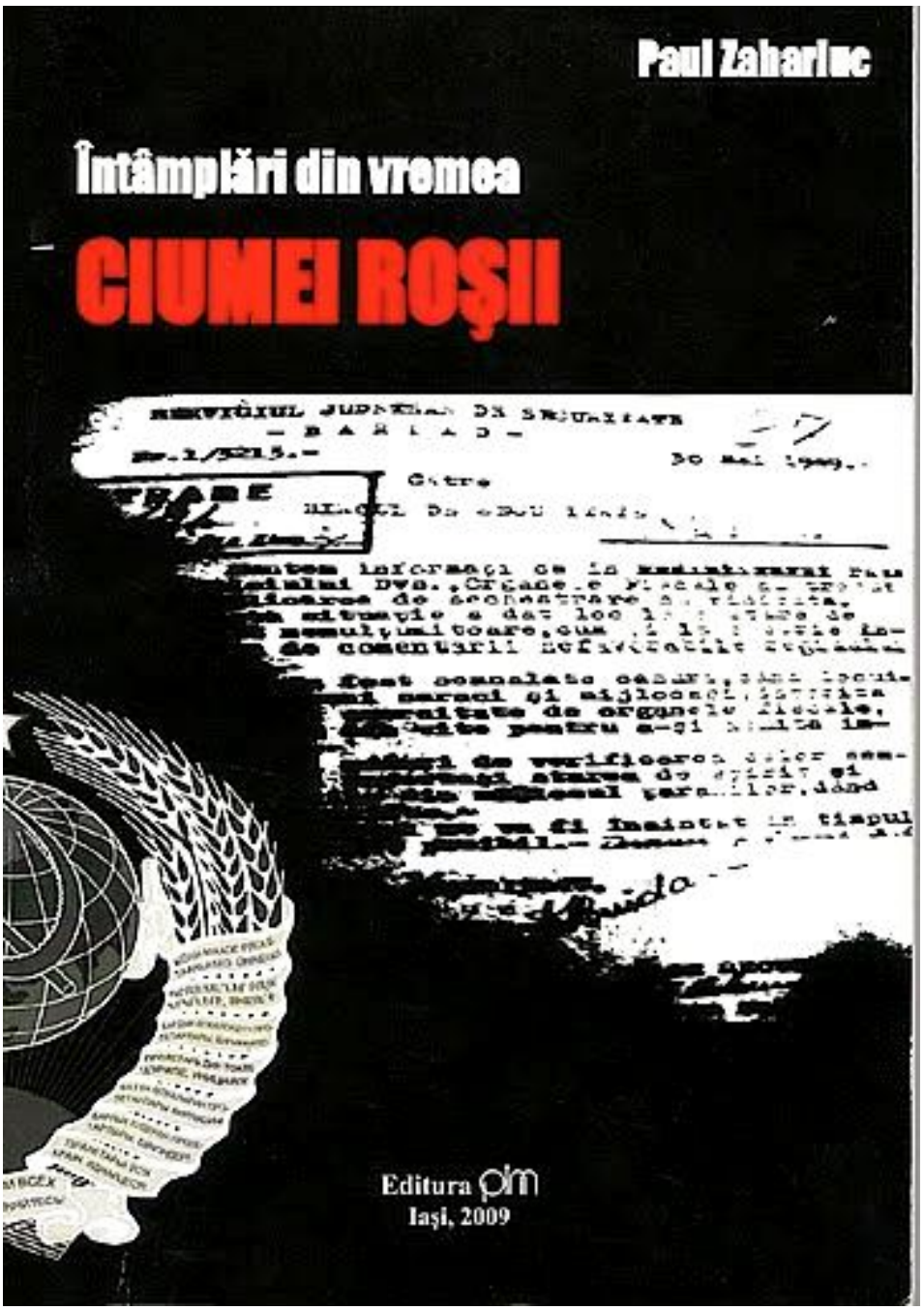

Paul ZAHARIUC
Întâmplări din vremea Ciumei Roşii

(Volumul I)

Paul ZAHARIUC
Întâmplări din vremea Ciumei Roşii
1940-1960
Mentalităţi, atitudini, represalii în judeţele istorice Fălciu, Tutova şi Vaslui
Editura PIM Iaşi, 2009

Lucrare editată cu sprijinul: Consiliului Județean Vaslui şi al Centrului Județean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui.

Autorul mulțumeşte tuturor celor care au contribuit moral la realizarea acestei lucrări: Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui, directorului-editor al cotidianului Obiectiv de Vaslui precum şi corpului profesoral al Facultății de Istorie din cadrul Universității „Spiru Haret" Bucureşti şi în mod special d-lui prof.univ.dr. Alessandru Duțu, decanul acestei facultăți, cel care m-a sfătuit de a nu păstra în sertar manuscrisul ci de a-l face public în forma tipărită.

Copertă: Tudor-Radu TIRON

îndemn la Neuitare

Trecerea timpului atenuează agresivitatea faptului istoric. Uitarea se aşterne peste memoria noastră, distanțarea temporală de eveniment determină transfigurarea relatării istorice în poveste. Talentul povestitorului este edificator, iar ficțiunea documentului de arhivă, în sensul de narațiune documentară, este relevantă în acest sens. Căci în secolul al XX-lea, ca şi odinioară, „a transforma fapta groaznică într-o poveste e un mod de a te distanța de ea, în cel mai rău caz, o formă de amăgire, în cel mai bun caz, o cale de a te ierta singur"1. De aceea, multe dintre amintirile actanților implicați în evenimente sunt pândite de flagelul dulcei uitări, căci „viața nu este cea pe care ai trăit-o, ci aceea pe care ți-o aminteşti"2.

Şi rândurile aşternute în cartea de față sunt bântuite de fantoma trecutului. Însă subiectivitatea relatărilor este mult atenuată de conținutul şi stilul scriiturii, uşor ironic, care îl aşează, pe ici, pe colo, în categoria pamfletului istoric. Autorul are harul de a ne introduce în atmosfera epocii, creând o imagine vie, aşa cum altădată, la jumătatea secolului al XlX-lea, nemulțumitul paharnic Costandin Sion3 încondeia chipuri de coconi şi jupânese, creând în culori stridente, dar veridice, tabloul unei unei lumi cu personaje pitoreşti, pe care ni le-a lăsat moştenire. Dar aceasta nu scade cu nimic calitatea informației ştiințifice, bazată pe o serioasă cercetare arhivistică, unde autorul, d-l Paul Zahariuc, a deșelenit cu îndărătnicie dosare pe care nimeni nu le-a mai văzut până la el. Spun aceasta în deplină cunoştință de cauză, deoarece de ani întregi umblu pe aceleaşi căi nebătătorite de multă lume4.

Note:

1 Natalie Zemon Davis, Ficțiunea în documentele de arhivă. Istorisirile din cererile de grațiere şi povestitorii lor în Franța secolului al XVI-lea. Traducere de Diana Cotrău, Bucureşti, 2003, p. 142.

2 Gabriel Garcia Marquez, A trăi pentru a-ți povesti viața. Traducere de Tudora Şandru Mehedinți, Bucureşti, 2007.

3 Vezi Costandin Sion, Arhondologia Moldovei. Amintiri şi note contimporane. Boierii moldoveni. Text ales şi stabilit, glosar şi indice de Rodica Rotaru, prefață de Mircea Anghelescu, postfață, note şi comentarii de Ştefan S. Gorovei, Bucureşti, 1973.

4 Cu ocazia cercetărilor arhivistice de istorie locală, având în vedere problema proprietății, am „scormonit" perioada respectivă, vremea ocupației sovietice, exproprierii şi colectivizării agriculturii, despre care am scos la lumină câteva lucruri inedite: Lucian-Valeriu Lefter, Zăpodenii, I, Iaşi, 2004, p. 174-186. De asemenea, Lucian-Valeriu Lefter (coordonator), Sergiu Ştefănescu, Silviu Văcaru, Dumeştii Vasluiului, Iaşi, 2006, p. 245-248.

Nu am avut Inchiziție, dar am avut Securitate. Sursele utilizate în acest volum sunt oarecum, pe un alt palier, de natura registrelor inchizitoriale. Pe temeiul interogatoriilor sătenilor din Montaillou, la cumpăna veacurilor XIII şi XIV, acuzați de erezie, un cunoscut istoric francez5 a putut reconstitui în amănunt, cu aspecte de viață cotidiană, viața acelei comunități. Acei oameni, trăitori în urmă cu şapte secole, sub privirea inchizitorului au depus mărturie, pentru ei şi, mai ales, pentru alții, de multe ori îmbrăcând în poveste faptele semenilor, aducând perspectiva lor asupra faptelor petrecute.

În cazul nostru, în multe aşezări vasluiene ne sunt aşezate pe masă faptele aşa cum le „recită" autorii delațiunilor către securitatea statului, dar şi „mărturiile" celor denunțați, aflate sub semnul suspiciunii. Trecute printr-o privire critică, acestea sunt surse pentru revelarea atitudinilor umane, crâmpeie de istorie a mentalității dintr-un segment tragic al istoriei noastre. Faptele prezentate aici sunt ferestre către trecut, întâmplări din vremea Ciumei Roşii, al cărei apogeu îl constituie negrul deceniu de la mijlocul veacului trecut. Represaliile de atunci au avut ca scop decapitarea elitei, dărâmarea reperelor societății, pentru ca ştergerea memoriei să fie deplină iar rescrierea istoriei să nu întâmpine obstacole. Era vremea propovăduirii mesianice a unui viitor cu „oameni noi", care trebuiau să-şi ardă rădăcinile, iar trecutul să le fie uitat, spulberat şi călcat în picioare.

Soljenițîn deschide marea sa carte6 cu o viziune apocaliptică, desprinsă dintr-un peisaj crepuscular, amintind parcă de începutul şi sfârşitul civilizației, când muncitorii sovietici au găsit pe râul Kolâma peşti înghețați şi conservați în bună stare timp de milenii, dar pe care „i-au mâncat cu plăcere". Imaginea grotescă a celor care „rupeau de bucăți de carne milenară, o târau lângă foc, o

dezghețau şi o înfulecau până la saturație", reprezintă cruda metaforă a acelor vremuri. Fapte şi oameni de acest gen ne relevă lucrarea de față, drept pentru care un îndemn la Neuitarea a ceea ce a fost este necesar, pentru că, aşa cum ne reaminteşte prin cuvintele sale marele istoric Nicolae Iorga, „cine uită nu merită".

Lucian-Valeriu LEFTER

Note:

5 Emmanuel Le Roy Ladurie, Monntaillou, sat occitan de la 1294 până la 1324, vol. I-II. Traducere, prefață şi note de Maria Carpov, Bucureşti, 1992.

6 Alexandr Soljenițîn, Arhipelagul Gulag. 1918-1956. Încercare de investigație literară, vol. I. Traducere şi note de Nicolae Iliescu, Bucureşti, 2008, p. 7.

SUMAR

Capitolul 1 1
Capitolul 2 58
Capitolul 3 79
Capitolul 4 108
Capitolul 5 130
Capitolul 6 195
Capitolul 7 201
Capitolul 8 231

CAPITOLUL **1**

SECVENȚE DE ISTORIE CONTEMPORANĂ VASLUIANĂ

1.1. VIAȚA DE ZI CU ZI A LOCUITORILOR ORAŞULUI ÎN ANUL 1943[7]

La începutul anului 1944, după numeroasele victorii ale armatei sovietice, frontul se stabilizase pe aliniamentul Iaşi – Chişinău. Trupele româno-germane se pregăteau să înfrunte o nouă ofensivă roşie. Până la declanşarea atacului, aviația sovietică începuse din primele luni ale anului masive raiduri de bombardament în spatele frontului aliat pentru a destabiliza şi suprima liniile de aprovizionare pe căile ferate dar şi pentru a ataca numeroasele convoaie compuse din care şi căruțe rechiziționate de armata română, ce transportau în zonele din interiorul țării considerate sigure, arhivele instituțiilor precum şi ceea ce se mai putea salva pentru asigurarea subzistenței ulterioare. Conform documentelor descoperite de noi în arhive şi cercetate până la ultimul amănunt, ruşii începuseră bombardarea liniştitului şi minusculului oraş Vaslui încă din aprilie 1944. După cum vom proba cu documente şi planuri ale oraşului, aviatorii duşmani nu-şi alegeau prea bine țintele odată ce multe proiectile au fost aruncate la întâmplare, peste obiective civile fără nici cea mai mică importanță strategică, de genul caselor,

şcolilor sau chiar a cimitirului Eternitatea. Conform declarațiilor martorilor acelor grozăvii, Vasluiul era apărat de o baterie de artilerie antiaeriană ce fusese amplasată la est de parcul Copou, unde acum se află strada Veteran Țurcanu. Interesant este faptul că la câteva sute de metri de această stradă era (şi este) cazarma Regimentului 25 Infanterie care nu a fost atinsă nici măcar de o schijă. Până la a intra în amănuntele documentarului nostru am considerat că ar fi necesar un preambul, pentru a afla cum priveau autoritățile iminența marii ofensive ruseşti şi ce acțiuni întreprinseseră.

Pentru realizarea acestui episod, autorul a folosit documentele conținute de dosarul nr. 11944, din fondul: Primăria oraşului Vaslui, aflat la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui.

a. Dare de seamă asupra activității primăriei pe trimestrul IV al anului 1943

În această perioadă, atacarea din aer a Vasluiului nu începuse. Instituțiile locale ale statului funcționau încă normal dacă ne gândim că războiul bătea la porțile oraşului. La sfârşitul anului 1943, primarul Constantin Capră ce-şi intrase în atribuțiuni în 1942, imediat după numirea ca primar general al Bucureştilor a generalului de corp de armată Ion Răşcanu, cel care condusese destinele vasluienilor timp de patru ani (1938-1942), făcea ultimul bilanț al anului în curs în fața Consiliului Comunal. Iată ce probleme adusese:

„...conştiinciozitatea şi devotamentul sunt acțiuni perfect asimilate de funcționarii Primăriei Vaslui, fapt care a permis ca activitatea lor să dea maximum de randament. Aceştia fac față mai ales acum în vreme de război (...)”. La capitolul „Românizarea toponimiei”, primarul a constatat că „toate numirile privind oraşul Vaslui sunt curat româneşti şi foarte vechi, fapt explicabil într-o localitate ce-şi are începuturile chiar dincolo de întemeierea Principatelor noastre”. C. Capră a spus că pentru sistematizarea şi înfrumusețarea oraşului se cheltuiseră în trimestrul evocat 2.500.000 de lei. La acest capitol credem că este necesar a mai cita câteva fraze din darea de seamă, deoarece informațiile cuprinse de acest document ne dau o nouă dimensiune a Vasluiului acelor timpuri:

„s-au întocmit 18 planuri de sistematizare parțială, din care 4 s-au înaintat la Ministerul de Interne cu toate actele necesare pentru legiferarea lor. (...) Oraşul fiind foarte grav avariat de cutremurul din 1940, printre altele a pierdut şi Primăria (subl.ns.) care s-a dărâmat. Noua Primărie, destinată să aducă în ea toate birourile Primăriei, dar şi toate serviciile dependente, este în curs de construcție şi în cursul acestui trimestru au continuat lucrările la Palatul Comunal. Realizările de până acum: fundațiile, subsolul, planşeul peste subsol, parterul tot, parte din planşeul peste parter şi parte din etajul I”. Construcția acestui important obiectiv a fost finalizată abia în anul 1959, sub un alt regim

politic, dar cu destinația clădirii rămasă neschimbată. Referindu-se la acuta problemă a apei potabile, primarul Capră a făcut un bilanț extrem de interesant din care reiese că chiar şi în timpurile grele de atunci, se găseau bani şi pentru asemenea investiții:

„...s-a mutat conducta pe noul traseu, s-au montat tuburile şi acum se astupă şanțurile cu pământ. În primăvară vom începe instalarea motopompelor şi construirea rezervorului colector. Odată cu terminarea acestei lucrări se rezolvă problema apei la Vaslui (subl.ns.) mai ales dacă ținem seamă că s-au procurat şi 600 de apometre (sic! n.n.)".

b. Probleme sociale şi ajutoare de stat pentru cei îndreptățiți

La capitolul „Starea demografică", în acel moment oraşul se prezenta astfel: se născuseră 56 de copii din care 6 morți; decesele fuseseră tot în număr de 56; 27 de noi cupluri îşi uniseră destinele, dar se înregistraseră şi două divorțuri. Toate aceste date statistice fuseseră raportate la o populație de 12.875 de suflete. Referindu-se la „starea sanitară" a oraşului primarul Capră a spus:

„... În oraş funcționează un spital cu 120 de paturi, suficient pentru nevoile oraşului". Tot din acest document am mai aflat că pe lângă spitalul „Drăghici" (evocat mai sus) mai existau câteva puncte de asistență medicală, respectiv Dispensarul Crucii Roşii, Dispensarul Asigurărilor Sociale precum şi Dispensarul pentru sugari. Autorul raportului a menționat că în acel moment se lucra şi la un Dispensar şcolar ce urma a-şi desfăşura activitatea tot în localul Crucii Roşii. Neatingând latura civilă şi fiind o problemă strict militară, primarul n-a menționat şi spitalul militar existent la acea dată în Vaslui, unde în perioada 1941-1944 şi-au pierdut viața peste 400 de ostaşi români precum şi 8 germani. De asemenea, pentru aceeaşi perioadă, la Vaslui muriseră şi 719 prizonieri sovietici. Aceste informații statistice, precum şi numele celor decedați le-am aflat în urma cercetării unui alt dosar aflat la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale (DJAN) Vaslui. Printre bolile sociale prezente în acele timpuri pe teritoriul de competență al primăriei, edilul a enumerat următoarele: tuberculoză – 17 cazuri; sifilis – 44; pelagră (boală cauzată de insuficiența unor vitamine în organism) – 16 precum şi paludism (malarie, friguri palustre) – 163. Referindu-se la asistența socială acordată de autorități unor categorii de cetățeni, Constantin Capră a spus următoarele:

„...capitolul cantine: funcționează o cantină obştească sub patronajul organizației Muncă şi Lumină, subvenționată de Camera de Muncă şi Consiliul de Patronaj. În cursul trimestrului IV(1943 n.n.) s-au servit 1910 porții de hrană. O cantină a Consiliului de Patronaj, Crucea Roşie şi Garnizoana Vaslui, la care iau masa zilnic 80 de copii săraci, în mod gratuit. S-a deschis la 1 octombrie 1943 şi s-au servit până acum 5180 de porții. Cantina şcolară Iubirea Aproapelui la care iau masa zilnic 80-100 copii săraci de la şcolile primare. În total aici s-au servit

până acum 640 de porții. La şase cantine şcolare de pe lângă fiecare şcoală primară şi pe lângă şcoala profesională se serveşte ceai şi pâine la câte 40 de elevi zilnic. Toate sunt subvenționate de Consiliul de Patronaj". Prin urmare, putem trage concluzia că grija pentru viitorul națiunii era cuvântul de ordine pentru acele timpuri de restrişte. De altfel, în toate aceste opere sociale se poate remarca mâna conducătorului statului de atunci, mareşalul Antonescu, ce numai peste trei ani va avea un sfârşit tragic şi, poate, nedrept. În vizorul autorităților primăriei se aflau cu prioritate maximă şi invalizii, orfanii sau văduvele de război (IOVR), precum şi familiile celor aflați pe front. Tot în acest raport am găsit şi o statistică ce dovedeşte marea atenție de care se bucurau aceste categorii de oameni: „ajutorarea familiilor mobilizaților şi IOVR: În cursul trim. IVs-au împărțit ajutoarele următoare: octombrie – 269.600 lei; noiembrie – 251.900 lei; decembrie – 308.700 lei. S-au mai acordat ajutoare în cazuri de spitalizare, decese, etc. În valoare de 92.396 lei. Cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Crăciunului s-au distribuit ajutoare în natură (alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte) în valoare de 1.125.000 lei. De asemenea s-au distribuit văduvelor de război din oraşul Vaslui un număr de 36 capete vite în valoare totală de 25.000 de lei". Ca o nefericită completare din partea noastră, la sfârşitul anilor '40, „democrații" ajunşi la putere cu ajutorul celor mai mari şi mai înverşunați duşmani ai poporului român, ruşii, au anulat covârşitoarea majoritate a pensiilor cuvenite invalizilor, orfanilor şi văduvelor de război răşluind cu brutalitate memoria unor bieți oameni ce muriseră în cel de-al doilea război mondial. Aproape toți cei îndreptățiți a primi aceste mici ajutoare din partea statului au fost trimişi mârlăneşte la muncă, neadmițându-se nici excepția celor grav mutilați, în contul „edificării socialismului şi comunismului" de-a pururi biruitor şi nemuritor! Cât despre vitele date văduvelor sub formă de ajutoare, acestea proveneau din rândurile celor confiscate la ordinul expres al lui Antonescu din colhozurile şi sovhozurile din stânga Nistrului. După 12 septembrie 1944, când în fiecare reşedință de județ s-au instalat ofițerii ruşi însărcinați cu aplicarea strictă a Convenției de Armistițiu, unul din comandamentele de bază ale acestor adevărați satrapi şi stăpâni de sclavi absoluți, era adunarea acestor vite şi retrimiterea lor în URSS. Multe dintre ele nemaiexistând, oamenii care le primiseră cu mai mult sau mai puțin timp în urmă, fuseseră somați să le cumpere de pe piața liberă pentru a le returna. Atunci, județele Vaslui, Fălciu şi Tutova (de referință în cercetările noastre istorice) deveniseră imense grajduri sezoniere a sute de mii de animale aduse din întreaga țară, ce urmau a trece Prutul redevenit nefirească graniță dintre Moldova românească şi cea sovietică.

c. „La Vaslui, standardul de viață este mai ridicat decât în oraşele vecine

Revenind după această digresiune necesară, zicem noi, iată ce a mai spus la sfârşitul anului 1943, primarul de atunci al oraşului:

„populația a fost aprovizionată la timp şi suficient, menținându-se un standard ridicat de viață față de oraşele vecine (subl. În orig.). Aceasta s-a realizat prin măsuri severe, control, perseverență şi stăruință. Dintre alimentele de bază, s-au aprovizionat şi distribuit următoarele: carne – 45.000 kg.; grâu – 42 vagoane; porumb – 50 vagoane; zahăr – 6 vagoane; ulei – 22.000 kg. Nu am avut lipsă de nici un aliment de primă necesitate (subl. În orig.). Se simte lipsa tălpii (probabil, necesară reparării încălțămintei n.n.)". Cum avem toate motivele să credem că aceste date erau reale (falsul fiind sever pedepsit de legile marțiale), opinăm că peste locuitorii oraşului Vaslui nu s-au prea simțit până la acea dată greutățile războiului cu excepția, durerii pricinuite de pierderile umane de pe front. Marile greutăți şi probleme vor veni după 23 august 1944. În continuarea dării de seamă, primarul a evocat lucrările de apărare pasivă, respectiv a şanțurilor anti-car precum şi a adăposturilor în caz de alarmă aeriană. Menționăm faptul dovedit arhivistic, că Vasluiul suferise primul atac aerian rusesc în luna iulie a anului 1941, imediat după declanşarea războiului antisovietic, de eliberare a Basarabiei şi nordului Bucovinei, însă pagubele fuseseră neînsemnate în comparație cu cele ce vor fi în primăvara şi vara anului 1944.

d. Starea culturală şi spirituală a Vasluiului anului 1943

Raportul din care am citat pe larg, ne-a mai oferit şi numeroase clarificări istorice dar şi unele răspunsuri ale unor întrebări pe care ni le-am pus uneori. Iată ce a mai spus primarul Constantin Capră, fost profesor şi director al Liceului Mihail Kogălniceanu din Vaslui, la tema vizată în inter-titlul nostru:

„...Mausoleul Eroilor şi Cimitirele de Onoare sunt foarte bine îngrijite (...)". Aici, făcea referire, desigur, asupra Mausoleului Eroilor Neamului construit în anul 1934 pe o locație aflată în incinta cimitirului Eternitatea, dar şi asupra celorlalte trei cimitire militare, respectiv: românesc, german şi sovietic, constituite încă de la începutul războiului. Conform documentelor cercetate de noi, la sosirea în oraş trupele sovietice au găsit un cimitir al prizonierilor propriei armate bine pus la punct şi îngrijit, ba, autoritățile dispuseseră ca fiecare mormânt să aibă câte o cruce pe care fuseseră înscrise datele personale ale celui decedat: numele şi prenumele, anul naşterii, data morții. Oarecum hazliu este faptul că mulți dintre aceşti militari sovietici erau cu siguranță de confesiune musulmană sau mozaică dar, aşa cum se spune, gestul a contat. Oasele eroilor noştri de pe tot cuprinsul teatrelor de luptă din Rusia sovietică pe care au luptat, au fost scoase de „frații" de la răsărit cu pluguri prevăzute cu brăzdare adânci, şi spulberate în cele patru zări. Continuăm cu ceea ce a mai spus Capră la şedința de bilanț ținută în localul (provizoriu) al primăriei vasluiene: „ținuta slujitorilor altarului este foarte demnă. Prea Sfințitul Episcop (pe atunci, Grigore Leu n.n.) vizitează foarte des bisericile (...). În zilele de sărbătoare bisericile sunt neîncăpătoare, cu toate că au mai fost construite două ce au fost sfințite în septembrie 1943

(subl.ns.)”. Informațiile din această frază sunt foarte prețioase deoarece am aflat când fuseseră date în folosință cele două biserici, adică Sfântul Neculai şi Sfânta Cuvioasa Parascheva, a căror lucrare începuse încă din anul 1937. Subliniem faptul că cel mai important donator de la Sf. Parascheva fusese generalul Răşcanu, iar la Sf. Neculai o importantă sumă (20.000 de lei) donase ministrul Mihail

Negură, originar din Vaslui, în a cărui casă funcționează în prezent Direcția Muncii. În continuarea documentului se mai spuneau următoarele:

„numărul sectanților se menține la 16 familii. Preoții speră ca în cel mai scurt timp să-i readucă la dreapta credință. În oraş funcționează un Cămin Cultural Orăşenesc care în preajma Crăciunului a organizat un concurs al datinilor strămoşeşti (subl. În orig.), stimulând inițiativele prin premii, diplome, citări etc. O bibliotecă comunală propriu-zisă nu avem. Sunt, însă, trei biblioteci, una a Casei Naționale şi două ale liceelor de băieți şi fete (Mihail Kogălniceanu şi Ortodox de fete n.n.). După terminarea Palatului Comunal se va organiza Biblioteca Comunală, ce va fi cazată în camerele ce se construiesc special în acest scop”. Într-adevăr, aşa cum am arătat mai sus, la darea în folosință în 1959 a aceste clădiri, aici s-a mutat şi biblioteca orăşenească. Referitor la grija autorităților de a înmormânta creştineşte (chiar dacă, uneori, nu era cazul) prizonierii sovietici, primarul a spus:

„s-a lărgit cimitirul ortodox cu 5.687 mp., făcându-se schimb de teren, pentru a putea crea cimitirul prizonierilor, întrucât prin oraşul Vaslui au trecut peste 20.000 de prizonieri (subl.ns.)”. Un calcul simplu ne dezvăluie că rata mortalității în rândurile acestora a fost de aproximativ 3, 6%, ceea ce însemna foarte puțin în comparație cu zecile de mii de ostaşi români ce au murit de foame, boli, răni şi altele în temutele lagăre de exterminare ruseşti, care nu s-au deosebit cu nimic de cele germane de la Auschwitz, Birkenau, Buchenwald etc. La capitolul „realizări” am găsit în darea de seamă a primarului Capră şi alte elemente extrem de prețioase pentru mai buna cunoaştere a istoriei Vasluiului din trecutul apropiat:

„s-au realizat 2765 m. conducte de aducțiune a apei de la Delea, această lucrare extinzându-se şi pe străzile: Vasile Alecsandri (265 m.), M. Eminescu (175 m.), Andrei Mureşanu (160 m.) şi Gheorghe Asachi (60 m.). S-a construit Bulevardul Ferdinand (actuala stradă Mareşal Constantin Prezan n.n.): săpături, nivelment, pavaj cu piatră cubică (granit), borduri etc. pe lungimea de 719 metri liniari.Lucrarea s-a terminat în ziua de 16 decembrie 1943 (subl. În orig.) şi este cea mai frumoasă realizare începută şi terminată în cursul unui trimestru. S-a început refacerea radicală a halei de carne. S-a început repararea şi amenajarea clădirii cumpărate cu destinația de a o transforma în Hotel Comunal. S-au dat circulației străzile: Vasile Alecsandri, pavată pe o lungime de 270 m., Gheorghe Lazăr, pe o lungime de 200 m. şi Tudor Vladimirescu, pe o lungime de 186, 90 m.

Astfel, totalul străzilor pavate cu piatră şi bolovani pe anul 1943, împreună cu Bulevardul Ferdinand, se ridică la 1376 m. lungime pe o suprafață totală de 8713 m.p.”. Tot din acest document am aflat că acea clădire ce fusese cumpărată cu suma de 3, 7 milioane de lei de către primărie pentru un hotel comunal, aparținuse fraților Bastaki şi era situată pe strada Ştefan cel Mare. După cum vom afla dintr-un alt material, acest hotel a fost distrus de un bombardament al aviației ruseşti şi nu a mai fost refăcut niciodată. Referitor tot la investițiile făcute de primărie în acea perioadă, am extras următoarele pasaje, demne de a fi cunoscute de cei care iubesc istoria acestui oraş:

„...s-au cumpărat pentru comună un tractor şi o batoză, care s-au amortizat complect din venitul arăturii şi treieratului, într-un singur an. S-a îngrădit cimitirul la partea de nord-est pe o lungime de 500 m. S-au cumpărat 600 de apometre în valoare de 3.500.000 de lei, pentru a frâna risipa de apă (subl.ns.). S-au cumpărat două perechi de boi şi o pereche armăsari. S-a cumpărat materialul necesar pentru facerea unei sere la Parcul Public (subl.ns.). În cursul lunii noiembrie 1943 s-a adăugat Parcului Comunal (acum, Copou n.n.) o parcelă de 5.000 m.p. destinată unei pepiniere de pomi fructiferi. S-a mutat gardul parcului şi s-a adăugat restul necesar, înglobându-se astfel această parcelă în parcul nou creat de Domnul General I. Răşcanu”. După toate aceste aspecte de ordin economico-financiar, ultima parte a dării de seamă a fost dedicată problemelor polițieneşti, după care edilul-şef al oraşului a tras şi o concluzie extrem de edificatoare, după părerea noastră:

„...cu toate nemulțumirile inerente provocate de starea de război, populațiunea românească (subl.ns.) păstrează mult calm şi dovedeşte mult patriotism. Prin eforturi şi măsuri severe, administrația comunală a reuşi ca din punct de vedere alimentar, populația să nu ducă nici o lipsă. O oarecare stare de agitație provocată de frică se observă la populația evreiască, care este foarte numeroasă în urma evacuării din mediul rural. În general starea de spirit a populației este bună şi păstrează un puternic optimism (subl. În orig.). În oraşul Vaslui nu s-a remarcat nici un curent subversiv demn de remarcat. Minoritatea populației oraşului Vaslui o formează cei circa 3.800 de evrei. Lipovenii, în număr de circa 45 de familii, vor constitui în viitor o problemă prin acapararea comerțului. Acum sunt foarte liniştiți. N-avem nici un caz de defetism sau alarmism. Din punct de vedere al sabotajului economic sau politic, n-avem cazuri deoarece piața fiind abundentă, tendința de sabotaj a scăzut. Fiecare cetățean îşi vede de treburile lui. Nimeni nu a manifestat vreo opinie contra ordinei de Stat (subl.ns.). Cu toată vremea de război, în oraşul nostru datorită măsurilor luate de Dl. Mareşal şi Guvern prin Ministerul Afacerilor Interne, anul 1943 a fost unul dintre cei mai bogați în realizări, din toate punctele de vedere”. Acest important document fusese semnat de către prof. Constantin Capră, primar, şi Dumitru D. Iulian, secretar. După cum a putut remarca orice cititor, avizat sau nu, situația

de război nu a influențat prea mult standardul de viață al celor 12.785 de locuitori ai urbei. Marile necazuri, sacrificii şi sânge vor veni abia după sosirea în oraş a unei armate îmbrăcate în rubăşti şi pantaloni bufanți, cizme prăfuite şi împuțite, priviri hulpave de adevărați hoți, criminali şi violatori, ce aveau pe cap bonete sau caschete înalte prevăzute cu stele roşii în frunte. Este vorba, desigur, de „glorioasa" armată roşie sovietică ce va staționa pe teritoriul țării noastre timp de 14 ani După 12 septembrie 1944, îşi vor face apariția şi câțiva cocoşi de aceeaşi nație cu grade de ofițeri care vor călca țanțoşi pe pavamentul străzilor oraşului, ocoliți fiind cu mare teamă şi scârbă de către majoritatea a populației civile, dar în fața cărora făceau sluj toți oficialii acelor timpuri. Singurii care şi-au frecat mâinile de o şmecheră bucurie, în perspectiva afacerilor grase care începuseră, deja, să le gâdile palmele şi nările, au fost comercianții de la care trepăduşii prefecturii vasluiene cumpărau mâncare de lux pentru alintatele lichele de la răsărit, precum şi patronii celor trei restaurante mai de doamne-ajută ce existau în oraş: Ciocoiu, Cosubaş şi Ungureanu. Nu trebuie uitat nici „dl. căpitan Marinache", patronul hotelului „Splendid" (după naționalizare, Victoria) ce era situat pe strada Vidin, nr. 1 (pe locul blocului cu farmacia Foghel la parter) în camerele căruia au fost cazați un timp ofițeraşii ruşi dar şi viitorii „repatriați" basarabeni şi nord-bucovineni, luați mai mult cu japca de pe cuprinsul județului Vaslui şi duşi în îndepărtata şi inospitaliera Siberie.

1.2. VASLUIUL SUB PLOAIA BOMBELOR AVIAȚIEI RUSEŞTI 8

Dacă în episodul anterior scrisesem despre viața cotidiană a locuitorilor acestui oraş în anul 1943, astăzi ne vom apleca (pe baze strict documentare) asupra evenimentelor petrecute pe parcursul anului 1944. Profesorul Constantin Capră şi Dumitru D. Iulian care conduceau în acele vremuri de mare restrişte primăria din posturile de primar respectiv secretar, se aflau la datorie făcându-şi treaba în mod absolut exemplar de parcă trupele invadatoare sovietice nu s-ar fi aflat la nord de Iaşi, gata de ofensivă. Opinăm că disciplina riguroasă impusă de mareşalul Antonescu tuturor edililor locali îşi spunea cuvântul. Din toate documentele cercetate de noi nu a răzbătut măcar un fior de panică din partea autorităților vasluiene ale timpului. În ordinul Ministerului Afacerilor Interne cu nr. 110.0432 februarie 1944, şeful acestei importante instituții, general de corp de armată D. Popescu, scrisese, printre altele, următoarele: „Domnul Mareşal Ion Antonescu urmăreşte activitatea atelierelor comunale şi va trimite diferiți inspectori care să constate condițiile în cari lucrează (...)".

a. „Planul de sistematizare a oraşului va începe imediat ce situația o va permite"

Fraza din inter-titlu a fost scrisă de primarul Capră în „ darea de seamă" asupra activității instituției vasluiene pe trimestrul I al anului 1944. Regula era

ca aceste informări să fie trimise Inspectoratului General Administrativ, Circumscripția VII Galați, de care depindea ierarhic Vasluiul. Iată ce a transmis şefilor din acea vreme primarul Capră: „În cursul trimestrului I 1944 au avut loc două şedințe ale Comitetului de Colaborare (...). În luna martie, datorită evenimentelor care au impus evacuarea parțială a localității, nu a avut loc şedința". Prin urmare, oraşul începuse a fi „vizitat" neprotocolar de către aviația rusă. În continuare, Capră a ținut să adauge că tot în trimestrul I au avut loc şi două „Conferințe Administrative". Cea din 25 ianuarie fusese susținută de „... D-l Secretar D. Iulian, cu subiectul «Coordonarea activității funcționarilor»", iar cea de-a doua l-a avut ca raportor pe „.D-l Al. Tulescu cu subiectul «Prestația în natură pentru drumuri şi prestația în natură pentru apărareapasivă"„. Iată că în pofida situației tragice prilejuită de primele bombardamente mai era timp şi de conferințe, de altfel extrem de utile la timpul dat. La capitolul trei al dării de seamă „Observațiuni asupra pregătirii funcționarilor", Capră scrisese:

„pregătire bună. Funcționarii Primăriei Vaslui, permanent prezenți la datorie, înving toate situațiile grele".

Note:

8 Pentru realizarea acestui material autorul a cercetat documentele conținute de dosarul nr. 11944 din fondul „Primăria Vaslui", aflat la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui.

Pentru a justifica, oarecum, inter-titlul nostru, iată că am ajuns şi la punctul VIII al acestui document, ce se referea la „Sistematizare şi înfrumusețare":

„planul de sistematizare a Oraşului Vaslui este întocmit şi urmează a fi depus. Aplicarea lui va începe imediat ce situația va permite. Până atunci, s-a oprit orice construcțiune (subl.ns.)". După cum se ştie, luna august a anului 1944 a fost plină de evenimente ce s-au derulat cu o viteză fulgerătoare. Planul de sistematizare propus de edilii vasluieni în şedința din care am citat mai sus a rămas la dosar şi s-a încercat aplicarea lui, după anul 1945, dar fără succes datorită gravelor probleme cu care s-au confruntat noilor autorități numite de către ruşi sau în baza unui algoritm politic năucitor valabil şi astăzi. Conform documentelor, abia din anii '55- '56 oraşul Vaslui va intra într-o relativă normalitate.

La capitolul „Asistență socială şi starea de sănătate a populației" primarul notase următoarele:

„lipsa unei băi comunale moderne se simte din ce în ce mai mult. Fosta baie a Comunității Evreeşti este primitivă. Nu are instalațiile necesare şi nu poate face față nevoilor. Baia Societății de Cruce Roşie este mică (4 căzi şi 10 duşuri) şi nu poate face față necesităților. (...) La Vaslui funcționează: una cantină muncitorească (Muncă şi Lumină), una cantină de gară a Soc. de Cruce Roşie, una cantină orăşenească organizată de Crucea Roşie, Consiliul de Patronaj,

Garnizoană şi Primărie, pentru săraci şi refugiați". În continuarea raportului său, primarul i-a informat pe cei de la Galați şi despre importantele ajutoare băneşti ce fuseseră acordate invalizilor, orfanilor şi văduvelor de război (IOVR). Capitolul XII dedicat „Aprovizionării populației", începea cu următoarea remarcă: „populațiunea oraşului a fost suficient aprovizionată" şi se specificau importantele cantități de alimente de primă necesitate ce fuseseră distribuite pe piața oraşului. După ce a raportat că populația Vasluiului la acea dată era de aprox. 14.000 de suflete, primarul Capră a scris că „... din programul de lucrări pe 1943-1944 s-au efectuat 96%".

b. „Avem deplina conştiință a datoriei întregi îndeplinite de către toți funcționarii Primăriei Vaslui"

Aşa îşi termina primarul Constantin Capră raportul de activitate pe luna mai a anului 1944, ce urma a fi transmis instituției superioare de la Galați. Iată ce se întâmplase la Vaslui în luna evocată:

„Primăria oraşului Vaslui având ciment aprovizionat din toamnă, a păşit la realizarea a o parte din programul de lucrări, pentru a nu se distruge materialul. Pentru aceasta am ales lucrări din acelea care, chiar de-ar fi bombardate, nu ar suferi prea mult sau ar putea fi uşor reparate (subl.ns.). În primul rând, am făcut două trotuare ce leagă oraşul cu gara. Până acum nu existau deloc, iar pe vreme ploioasă era o adevărată mizerie să circuli pe această porțiune. Trotuarele se întind de la Podul peste Bârlad până la Crucea Gării şi au o lungime de 306 m.l. Trotuarele au fost făcute din beton gros de 10 cm. şi sunt sclivisite". Documentul continua cu o constatare interesantă dacă ne gândim şi la ceea ce se întâmplă şi acum sau de când lumea la români:

„... având materialul aprovizionat şi întrucât ni se fură piatră depe şantier (subl.ns.), în ziua de 26 mai 1944 s-a început pavarea cu calupuri de granit a străzii Eternității ce duce la Cimitirul Eroilor". Iată că pe unii nu-i speriau nici legile speciale specifice războiului care, de obicei, erau duble ca durată de detenție în comparație cu vremurile de pace. Conform acestui important document arhivistic, am aflat că munca necalificată la realizarea acestui obiectiv a fost asigurată de „D-l General Carp, Comandantul Diviziei a V a Cavalerie, care ne-a dat brațele de muncă necesare, noi plătind numai lucrătorii specialişti". De aici, deducem că se renunțase temporar la serviciile prizonierilor ruşi din lagărul de la Vaslui, aceştia având mare căutare printre proprietarii de pământ de pe teritoriul de atunci al județului. În vederea respingerii marii ofensive planificate de sovietici, drumurile de fier fuseseră supraaglomerate de trenuri militare sau civile. În cele care veneau dinspre front se aflau numeroşi răniți, iar cele care circulau înspre front erau înțesate cu trupe combatante de rezervă. Cu trenurile civile călătoreau spre interiorul țării mii de refugiați care plecaseră din cale urgiei numai cu ce aveau pe ei. Sarcinile primăriei deveniseră extrem de complicate dar,

după cum se va vedea, Constantin Capră se îngrijise şi de aceşti oameni năpăstuiţi. Iată ce mai scrisese în raportul său: „cantina Crucii Roşii funcţionează în gara Vaslui. În cursul lunii aprilie a servit 65.337 porţii de hrană, iar în cursul lunii mai 29.833 porţii, la răniţi, refugiaţi şi soldaţi în trecere spre front”. Deoarece capitolul „ Aprovizionarea populaţiei” aduce elemente noi extrem de interesante şi preţioase necesare combaterii minciunilor ordinare ce vor fi vehiculate de către comunişti după acapararea puterii odată cu apariţia „amicilor” lor de la răsărit, considerăm că este bine să cităm din acest document:

„... aprovizionarea populaţiei pe luna mai s-a făcut îndestulător şi la preţuri normale”. În comparaţie cu ceea ce se va întâmpla după 23 august 1944, când oamenii nu mai aveau practic ce mânca, iată ce ne-a transmis prin timp vrednicul primar Capră:

„... din produsele raţionalizate s-au împărţit: 8.000 kgr. zahăr şi 3.500 kgr. ulei. Carnea s-a dat la discreţie, fără cartelă (subl.ns.). Pâine s-a dat cu cartelă având cantităţi suficiente de făină, deşi oraşul nostru a trebuit să aprovizioneze frontul (subl.ns.)”. Este adevărat că nici populaţia nu era prea mare dar, după cum îl citam pe Capră în episodul anterior, la capitolul „aprovizionare” Vasluiul era cu mult deasupra oraşelor vecine (Bârlad şi Huşi). Despre porumb Capră scria că „.se vinde la liber sub preţul pieţei”. Este aproape neverosimilă această abundenţă mai ales că la porţile oraşului bătea războiul. Din motive ce ţineau de eforturile de război, Vasluiul suferea de lipsa „... cuielor, scândurilor şi caielelor”, a mai precizat primarul la capitolul „lipsuri”. Din păcate, la capitolul „Sănătate publică”, Constantin Capră raporta îngrijorat celor de la Galaţi următoarele:

„... În oraş s-au ivit 3 cazuri de tifos exantematic. Un căpitan pensionar a murit din această cauză”. Conform celor scrise în documentul din care cităm, primăria (în colaborare cu armata) a luat imediat măsuri profilactice:

„am cerut concursul Armatei şi am format imediat 3 echipe de deparazitare. Toate casele unde au fost găsiţi paraziţi s-au etuvat”. Ajungând la capitolul VI, „Alarmare şi bombardament”, vom insista ceva mai mult. Iată ce inserase primarul în raportul său:

„... În cursul lunii mai s-au dat la Vaslui 41 de alarme şi s-au aruncat în ziua de 22 mai 6 bombe, toate căzând în cimitir (subl.ns.), răscolind mormintele. N-a fost vreo victimă”. Prin urmare, opinăm că ruşii bombardau aproape fără niciun discernământ chiar dacă putem lua în calcul şi faptul că avioanele zburau la altitudine mare iar aparatura de vizare şi ochire de atunci nu era foarte performantă. În continuare am aflat că „.toate serviciile administrative au funcţionat în foarte bune condiţiuni, chiar dacă eşalonul I a fost evacuat”. Pentru a marca grija deosebită a autorităţilor faţă de locuitorii oraşului, primarul Capră scria: „la un moment dat, comerţul zahărului vroia să evacueze tot zahărul din oraş. Am fost nevoiţi să preluăm noi 5.000 kg. pe care l-am distribuit populaţiei. De asemenea, am preluat 3 vagoane cu gaz (petrol lampant n.n.), vândute la

licitația din gară, deoarece nu se prezenta nimeni să le ia aşa că s-a distribuit imediat populației". Iată ce-a mai scris Capră referitor la capitolul „ Paza locuințelor celor evacuați":

„am intervenit personal şi prin toți funcționarii noştri în toate cazurile când s-au constatat abuzuri şi devalizări comise de armata germană, în special de voluntarii ruşi (subl.ns.), la casele refugiaților". Cu siguranță că „voluntarii ruşi" încadrați în armata germană erau din aceia aflați sub comanda generalului Vlasov, care tocmai îl trădase pe „mărețul tătuc al popoarelor democrate", Stalin. De altfel, asupra acestui capitol vom reveni ceva mai târziu. După ce face un bilanț asupra „veniturilor şi cheltuielilor comunale" ce era, evident, în grea dar nu dramatică suferință la capitolul „venituri", primarul a terminat raportul cu aceste fraze: „pe zi ce trece viața în oraş a început să se normalizeze şi odată cu aceasta vor creşte şi veniturile. Primăria a căutat mereu să fie la datorie în toate sectoarele de activitate şi ținând seama că ne găsim în zonă de război, avem deplina conştiință a datoriei întregi împlinite de către toți funcționarii Primăriei Vaslui (subl.ns)".

c. Bombardarea sălbatică a oraşului a continuat şi în luna iunie a anului 1944

De fapt, agresiunile aviatice ale armatei sovietice începuseră încă din luna aprilie a acestui an, aşa cum vom proba cu documentele pe care le-am găsit în arhive, dar câteva rapoarte sau dări de seamă ale primarului Constantin Capră din acea perioadă lipsesc. Oricum, chiar şi din cele pe care le-am mai găsit putem dezvolta ideea acestui studiu. În niciun document nu am găsit referiri sau dovezi că Vasluiul a fost apărat din punct de vedere antiaerian, dar în urma investigațiilor pe care le-am făcut în rândurile unor localnici vârstnici care au trăit acele momente de groază, am aflat că în partea de est a parcului Copou, camuflată de copacii de acolo, s-ar fi aflat şi o baterie de tunuri AA. Cu totul insuficient şi nesemnificativ, însă avem toate motivele să credem că însuşi Marele Stat Major al Armatei române nu prevăzuse şi bombardarea unei localități atât de mici ca Vasluiul acelor vremuri dar, se pare că în viziunea invadatorilor de la răsărit toate aşezările româneşti ceva mai răsărite trebuiau supuse acestui tratament dur. Iată ce scria primarul Capră în raportul cu nr.357830 iunie 1944 referitor la starea oraşului în acele momente:

„în ziua de 26 mai am început pavarea străzii Eternitatea ce duce la Cimitirul Eroilor. Până în prezent s-au pavat 840 m.p. şi aşezat 280 m.l. de borduri. Am profitat mult de munca prizonierilor (subl.ns.)". Iată că, probabil, din motive strategice, militarii cavalerişti din Divizia V fuseseră retraşi cedând locul prizonierilor ce pe atunci erau încartiruiți în zona actualului spital TBC. În continuarea documentului, se arăta că „.tot în această perioadă s-a lucrat la

refacerea clădirii Halei (actuala hală din piața veche n.n.)". Explozia bombelor de aviație produceau pagube, evident, şi iată ce spunea Capră:

„în urma bombardamentului de la 6 iunie curent, s-a rupt conducta de aducțiune a apei pe o distanță de 7 metri, iar canalul pe o lungime de 15 metri. Cu muncă mare s-a reuşit ca în 24 de ore să redăm oraşului apă, iar în 4 zile s-a refăcut şi canalul. Prin bombardament se rupsese şi Bulevardul Averescu (actuala stradă a Republicii n.n.) pe o suprafață de 270 m.p. S-a refăcut strada şi s-a repavat". Din păcate, după cum vom vedea în continuare, aceste agresiuni s-au soldat şi cu adevărate măceluri în rândurile populației civile. Tot la acest capitol primarul spunea că „...s-a adus piatră pentru pavarea străzii Mavrocordat (actualmente, 1 Mai n.n.)". Dintr-o dată, la fel ca şi-n vremurile de mare restrişte din primul război mondial, micul oraş Vaslui a devenit supraaglomerat. Iată ce scria Capră referitor la această problemă:

„Cantina Patronajului funcționează pentru refugiați chiar în centrul oraşului (subl.ns., probabil în fostul Parc Central, acum piața din fața Palatului Administrativ al județului Vaslui n.n.). În cursul lunii iunie au servit masa cam la 3.100 de refugiați săraci, masă complectă, dejun şi seară". Cu toate aceste mari greutăți, primarul raporta că situația aprovizionării populației cu alimente era „îndestulătoare". La secțiunea „Alarme şi bombardamente", având la dispoziție şi date exacte culese direct de pe teren de către angajații primăriei, Capră scria:

„în cursul lunii iunie (1944 n.n.) s-au dat la Vaslui 209 alarme şi s-au făcut 7 bombardamente, astfel: În ziua de 6 iunie la orele 3, 15 un avion a dat 3 bombe, avariind o casă; tot în ziua de 6 iunie la orele 21, 20 s-au dat de către 7 avioane 10 bombe din care două au lovit în Hotelul Comunal, distrugând complect acoperişul şi şarpantele. S-a distrus şi una casă şi o maşină germană. Un cetățean mort şi 3 răniți (subl.ns.); în ziua de 10 iunie un avion inamic a lansat 5 bombe, fără pagube şi victime; în ziua de 17 iunie un avion a dat 4 bombe rupând firele telefonice; în ziua de 21 iunie 1 avion a lansat 6 bombe omorând un cal şi o oaie (sic! n.n. şi subl.ns.). Anexăm o hartă a Vasluiului în care se

„. Datorită evacuării unei bune or obținute din taxe şi impozite Primarul raporta pe atunci un ol, dar nu se plângea datorită „încasărilor extra-ordinare" ce fuseseră realizate în proporție de 554, 1% (sic!), precum şi ale celor „speciale" care fuseseră în cuantum procentual de 156%.

d. Spitalele militare din Vaslui

Din ultima dare de seamă trimestrială (1 aprilie-30 iunie) a anului 1944 ce fusese întocmită, citită în fața consilierilor şi trimisă apoi la Galați de către primarul urbei, am mai selectat pentru această lucrare unele pasaje ce ni s-au părut interesante pentru oamenii zilelor noastre. Capră era un vizionar convins sau încă mai credea în propaganda oficială, anume cea a „armelor secrete ale aliatului Hitler", odată ce dezbătuse într-o şedință a Consiliului de Colaborare probleme edilitar-gospodăreşti ce urmau a fi rezolvate în perioada 1944-1945.

Dar, la data întrunirii de la primăria vasluiană, ruşii nu-şi începuseră încă ofensiva nimicitoare şi pustiitoare prin consecințele ei catastrofale de mai târziu. Primarul n-a uitat să-şi laude puținii colaboratori care-i mai rămăseseră, deoarece o mare parte din ei plecaseră în evacuare cu primul val ordonat de mareşalul Antonescu personal. În continuare a fost scoasă în evidență grija pentru refugiații aflați în tranzit prin oraş sau staționați pe aici, precum şi grija deosebită față de ostaşii ce plecau pe front sau pentru răniții care se întorceau din bătălie. Din capitolul „ Starea demografică" am aflat ce se întâmplase în trimestrul evocat în material:

„născuți vii – 56; născuți morți – 2; morți – 396; căsătoriți – 7; divorțați – O". Credem că în numărul morților fuseseră incluşi şi militarii decedați, precum şi a celor proveniți din rândurile pribegilor care umpluseră oraşul, başca locuitorii oraşului. De altfel, primarul semnala „... creşterea alarmantă a cazurilor de tifos exantematic", dar epidemia a fost controlată până la urmă, tot cu ajutorul armatei şi a Crucii Roşii. Iată ce a mai scris Capră la capitolul „Starea sanitară":

„în cursul trimestrului aprilie-iunie, au funcționat la Vaslui următoarele spitale: un spital civil ce este în acelaşi timp şi spital de zonă interioară; spitalul nr. 15 de campanie, care funcționează în bune condiții la Şcoala Normală, având şi două anexe: una la Căminul de Ucenici şi a doua la Şcoala Mixtă; un spital german la Liceul de Băieți (actuala clădire a Şcolii generale nr.3 n.n.) cu o anexă la Gimnaziul Casnic (actualul Centru de Informare Europa n.n.); un spital la Liceul de Fete al Societății Ortodoxe (fosta Şcoală 6, demolată în 2002-2003 n.n.); un spital german la barăci (probabil, în afara oraşului n.n.)". La acest bilanț, primarul a scris în raport că „.în acest trimestru, la cantina de gară a Crucii Roşii s-au servit 101.025 porții de hrană, la soldați în trecere şi la răniți. Cantina orăşenească a Patronajului, care a funcționat numai pentru refugiați (subl.ns.), au servit masa 7.857 de oameni". La capitolul „apărarepasivă" primarul a ținut să menționeze că „.există destule adăposturi şi sunt repartizate pe toată raza oraşului. Pe parcursul acestui trimestru am avut 250 de alarme şi 8 bombardamente". În privința „Mormintelor eroilor", în acest raport se scriau următoarele:

„sunt foarte bine îngrijite. În cursul acestui trimestru 500 de eroi au fost îngropați în cimitirul eroilor, chiar lângă Mausoleu (subl.ns.)". Trebuie să spunem că pe toate planurile cimitirului Eternitatea pe care le-am mai găsit, rezultă că acest cimitir al eroilor români ce au căzut în cel de-al doilea război mondial a fost înființat la nord de Mausoleul Eroilor Neamului. Actualmente, aici se află locurile de veci ale unor cetățeni contemporani. Ce s-a întâmplat cu osemintele eroilor? Din păcate, nimeni nu ne poate răspunde la această întrebare sau nu se vrea aflarea adevărului. Cert este că, tot datorită unui plan descoperit de noi, în partea sudică a Mausoleului au fost înhumați şi câțiva militari germani. Nici despre osemintele acestora nu se ştie nimic. La secțiunea „Munca de folos obştesc" am

găsit şi unul din motivele pentru care, probabil, ulterior momentului 23 august 1944, atât Constantin Capră cât şi Dumitru Iulian au fost declarați de către comuniştii ajunşi la putere „criminali de război”. Iată pasajul:

„pentru astuparea gropilor provenite de la bombe, am întrebuințat un număr de 300 zile muncă în interes obştesc. Din munca evreilor am întrebuințat zilnic 40 de oameni, adică un total de 1.200 zile de muncă (subl.ns.)”. Bănuim că cei ajunşi la putere cu ajutorul unei puteri străine, uitaseră de dictonul „munca înnobilează omul” devreme ce s-au grăbit a-i eticheta ca „duşmani ai poporului muncitor” pe adevărații gospodari ai oraşului datorită cărora s-au hrănit şi ei pe timp de război.

e. Ultimul raport de activitate al primarului Vasluiului, prof. Constantin Capră

Descoperirea acestui document de o covârşitoare importanță istorică a fost un mare noroc al cercetătorului. El a fost întocmit pentru perioada 1-23 august 1944 şi, după cum se va vedea, denotă prin conținut un tragism teribil dar şi un curaj deosebit al celor care au rămas la posturile de comandă ale primăriei, până în ultima clipă. Documentul are nr.4.600 şi a fost emis la data de 6 septembrie a anului 1944, atunci când primarul şi echipa sa se aflau refugiați în interiorul țării. Iată câteva pasaje din acest prețios act:

„...sosindu-ne piatra cubică, s-a procedat la continuarea pavării străzii Eternității, realizându-se până în seara zilei de 19 august suprafața de 2.600 m.p. Dacă s-ar fi putut continua lucrările, la 5 septembrie strada ar fi fost gata (subl.ns.)”. Primarul şi-a continuat expozeul şi cu celelalte lucrări atacate de primărie, dar nefinalizate din motivele cunoscute. Referindu-se iarăşi la bombardamentele aviației sovietice, de astă dată ultimele, Capră a scris următoarele: „În urma bombardamentului de duminică 20 august, conducta de apă Chițoc a fost spartă în 3 locuri. În cursul zilei de 21 august, întreg personalul Serviciului Technic a pus sforțări extraordinare, astfel că în 16 ore conducta a fost refăcută şi astfel din nou a fost apă în oraş”. Este aproape incredibil ce s-a putut face atunci, sub ploaia bombelor avioanelor vrăjmaşe, dar avem deplina convingere că raportul lui Capră este absolut real şi nu poate fi pus sub semnul nici unui dubiu. De fapt, ultimul său demers scris pe adresa Inspectoratului General Administrativ de la Galați, a continuat cu o descriere perfectă a celor întâmplate, la capitolul „Alarme şi bombardamente”. Iată câteva fraze, spre veşnică aducere aminte:

„...în cursul lunii august până la 23 august, au fost 112 alarme, o mitraliere de tren la intrarea în gară, un bombardament grav la 20 august şi 9 bombardamente la 22 august (subl.ns.)”. Urmează descrierea acestor raiduri ucigaşe comise de aviația bolşevică:

„în ziua de 10 august la orele 5, 45, patru valuri de avioane a câte 35 de avioane fiecare val, au bombardat întreg oraşul, începând din partea de nord (Parcul Public) şi până în sudul oraşului, spre gară. Mai grav a fost lovită partea de nord-vest a oraşului (actuala mahala Racova-Catanga, precum şi străzile: Libertății, Zimbru, Dragoş ş.a. n.n.). Au fost 120 de morți şi circa 350 de răniți (subl.ns.). Imediat ce a încetat bombardamentul, s-au ridicat răniții şi trimişi la spitale. A doua zi dimineața, luni, s-au ridicat morții şi depuşi în groapă comună (subl.ns.). A fost o muncă foarte grea, trebuind degajate în acelaşi timp străzile de dărâmături, pentru a le reda circulației. Intreg personalul Primăriei şi al tuturor instituțiilor (Poliție, Serviciul Sanitar, Spitalele), precum şi populația oraşului şi-au făcut datoria într-un mod strălucit. S-au dărâmat şi avariat grav circa 300 de case, din care 4 şcoli (subl.ns.). În ziua de marți, 22 august, dela orele 10 şi până la orele 16 au fost 9 bombardamente, în special în zona barierelor. Numai două au fost în totalitate asupra oraşului". La capitolul „ Aprovizionarea populației", de data aceasta n-a mai fost nici pe departe cea excelentă evocată în rapoartele şi dările de seamă anterioare. „.Făina de grâu a fost pe sponci deoarece morile locale au lucrat la întreaga capacitate pentru armatele române şi germane. Zahărul nu ne-a sosit din cauza greutăților de transport. Pentru aprovizionarea cu talpă, pânză şi orez, am trimis camionul Primăriei la Roşiorii de Vede ca să aducă dela Economat: 400 kg. talpă, 400 kg. Orez, 3 valuri de pânză etc. La întoarcere, camionul a fost surprins de evenimente la Mizil şi n-a mai putut continua drumul, aşa că marfa a rămas în grija primarului de acolo care le-a depozitat într-o magazie".

f. Evacuarea ultimilor funcționari ai primăriei Vaslui

Finalul raportului înaintat Inspectoratului de la Galați a fost dedicat operațiunii de evacuare a celor care au condus destinele oraşului timp de doi ani (1942-1944), adică imediat după numirea de către mareşalul Antonescu în funcția de primar general al Bucureştiului a generalului de corp de armată Ion Răşcanu, cel care fusese edilul-şef al Vasluiului între 1938-1942. Descrierea făcută de Constantin Capră pe marginea celor petrecute în acele zile este tulburătoare. Iată ce a subliniat în documentul trimis şefilor:

„luni 21 august, în cursul nopții, în urma veştilor primite de la gară, la ora 1 noaptea s-a organizat o evacuare provizorie până în satul Munteni (5 km. sud de Vaslui). Am plecat cu două maşini şi două trăsuri. În urma veştilor primite marți dimineața, am impus evacuarea până la Bârlad, iar subsemnatul m-am întors la Vaslui unde am stat dela orele 10 până la orele 5, 45, timp în care s-a bombardat (subl.ns.). Cele 3 care ale Primăriei au încărcat restul de personal şi au plecat în preajma orei 13, 00. La orele 15, 45, pe când mă găseam la Comandamentul Garnizoanei, am fost anunțați că intră tancurile prin partea de nord a oraşului (subl.ns.). Cu foarte mare greutate, pe jos, în căruță sau pe

cheson de tun, am ajuns la Bârlad şi apoi la Ghidigeni, de unde cu maşinile şi cu ceilalți am plecat mai departe. Miercuri seara s-a încheiat Armistițiul. Eram la Mizil. Joi dimineața ne-am strecurat pe lângă armata germană, am ocolit Bucureştiul şi am ajuns la Roşiorii de Vede. Personalul ce ne-a însoțit s-a comportat strălucit pe tot parcursul (subl.ns.)". Primarul Capră a pus punct raportului său în acest fel:

„cu conştiința împăcată că ne-am făcut cu toții datoria întreagă până în ultimul moment, aşteptăm dispozițiunile Dvs. Îmi permit să vă citez personalul care a stat până în ultimul moment la datorie lângă mine riscându-şi viața sub grelele comandamente: PRIMARIA (subl.în orig.): D-l D.D. Iulian, secretar; D-l Al. Tulescu, şeful serviciului financiar; D-l Victor Popovici, şeful bir. contabilității; D-l Em. Stoenescu, şeful stării civile; D-na Natalia Zavera, aj. contabil; D-l Neculai Pândaru, registrator-arhivar; D-na Eugenia Şuțer, dactilografă". Primarul Capră nu a uitat niciun colaborator, prin urmare lista mai cuprindea numele a încă 20 de oameni. Ne facem datoria de onoare de a-i reaminti, iar dacă mai există astăzi rude ale acestora, poate ne vor spune şi nouă ce s-a mai întâmplat cu ei, ulterior datei de 23 august 1944: „Mandrea Eugen, controlor financiar; Horia Zaharia, agent administrativ; Rusu Ioan, idem; Frunză Vasile, încasator diurnist; Moroşanu Gheorghe, idem; Comănescu Grigore, idem; Parfene Ion, idem; Luca Ion, idem; Budu Vasile, camerier. SERVICIILE EXPLOATĂRILOR COMUNALE: inginer I.D. Iulian; Bulbuc Neculai, şeful contabilității; D-ra Petrov Georgeta; agent administrativ; Nechita Nicu, mecanic ape; Andreescu Ioan, idem; Sfarț Constantin, maestru fierar; Spătaru Dumitru, maestru tâmplar; Furtună Neculai, maestru rotar; Stanciu Vasile, maestru lemnar; Moraru Ştefan, magazioner; Crețu Vasile, camerier".

1.3. ORAŞUL VASLUI, DUPĂ 23 AUGUST, 19449

În acest episod ne propunem să aflăm ce s-a întâmplat în oraşul Vaslui după ce, în după amiaza zilei de 22 august, primarul Constantin Capră a plecat în evacuare. Cele mai bune mărturii scrise le-am găsit în „Sinodicul Bisericii Sfântul Dimitrie cel Mare, Izvorâtorul de Mir" din satul Mărăşeni. Această localitate se află la 8 km. nord-vest de Vaslui şi astăzi face parte din comuna Ştefan cel Mare. La vremea aceea, preot paroh era Constantin I. Manoilescu ce a slujit în lăcaşul Domnului din acest sat mai bine de 48 de ani. Printre alte prețioase informații cu caracter istoric (prima datând din 18 mai 1882), am găsit şi o însemnare scrisă de vrednicul preot în ziua de „.marți, 22 august 1944", referitoare la invazia armatelor de la Răsărit: „Să se ştie că în ziua de marți 22 august 1944, armatele ruseşti au rupt frontul de apărare de la sud-vest de Iaşi şi au cuprins şi județul Vaslui, iar pe la orele 4 după amiază şi-au făcut apariția pe şoseaua din dreptul satului Mărăşeni cu tancuri care le-au permis a susține luptele şi a face mulți prizonieri germani şi români. Încă de Duminică la 20

august, când am făcut slujbă la Biserica din satul Ştefan cel Mare, se putea vedea pe şoseaua națională (actualmente, DN 15D n.a.) fuga armatelor germane şi române, cavalerie şi artilerie fără tunuri ci numai cu chesoane, căruțe şi care cu muniții, coloane de aprovizionare pe trei rânduri, maşini şi camioane de tot felul şi tocmai la urmă infanteria, care cum puteau mai în grabă. A fost o retragere în debandadă, fără nici o ordine, care ne-a făcut o jalnică impresiune. A fost cea mai teribilă surpriză, la care nu ne-am aşteptat, mai cu seamă că aparatul de radio anunța chiar marți 22 august 1944, că lupte grele se dau la sud-vest de Iaşi. Acest comunicat s-a dat la 2 după amiază, iar la orele 4, adică după două ore, ruşii erau prezenți pe şosea în dreptul satului Mărăşeni". Trăitor direct al evenimentelor, preotul Manoilescu ce pe atunci avea vârsta de 69 de ani, a descris în cuvinte înfricoşătoare cele întâmplate mai departe: „Frica şi groaza cea mai teribilă au domnit la ocuparea satului Mărăşeni. Impuşcături de tun, de puşti, de mitralieră, granate, revolvere făceau să răsune văzduhul iar lumea nu ştia unde să se ascundă". Ocuparea satului de către trupele ruseşti, i-a dat preotului prilejul de a descrie acest fapt cât se poate de realist: „A doua zi, la 23 august, au început percheziţiile şi controlul la fiecare casă sub cuvântul (pretextul n.n.) de a căuta pe soldații germani şi români. Patrulele sovietice făceau un control foarte serios şi terorist (subl.ns.), luând ce le trebuia din obiectele găsite, rechiziționând şi vitele de muncă şi de hrană. Nimeni nu putea pleca de acasă, cu toate că nici acasă nu era sigur de viață". Însăşi găsirea acestui document, precum şi posibilitatea cercetării lui credem că este un lucru deosebit, deoarece puține mărturii scrise „la cald" au ieşit la iveală până în prezent.

Note:

Pentru realizarea acestui material publicistic, autorul a folosit informațiile conținute de următoarele surse: „Synodicul bisericii Sf. Dimitrie cel Mare Izvorâtorul de Mir" (Mărăşeni), precum şi dosarele: 31944 şi 31945 (fond Primăria Vaslui) dar şi dosarele 40 şi 411944 (fond Prefectura Vaslui), aflate la DJAN Vaslui.

Păgânii lui Stalin nu s-au mulțumit numai cu furtul bunurilor casnice ale oamenilor şi cu animalele acestora, de vreme ce preotul Manoilescu a scris la data de 1 septembrie 1944 următoarele:

„să se ştie că în noaptea de miercuri 23 august spre joi 24, soldați din armata rusă au distrus lacătul şi încuietoarea de la uşile Bisericii parohiale din satul Mărăşeni. Mobilul crimei a fost jefuirea cutiilor cu bani şi a obiectelor mai de preț din Biserică. Astfel au fost distruse încuietorile dela cutiile cu bani, iar sumele găsite au fost ridicate. Lăicerele cele noi, fețele de masă şi şervetele cum şi lumânările au fost luate". Manoilescu a scris că a anunțat Primăria din Ştefan cel Mare despre aceste furturi pentru a fi radiate din inventar. Am apelat la aceste pasaje scrise de un martor ocular, pentru a ne face o idee de ceea ce s-a

întâmplat în oraşul Vaslui care a fost jefuit sistematic şi barbar. Poate aceste grele pierderi materiale nu ar fi contat prea mult dacă la finele războiului armata roşie de strânsură ar fi plecat din țară. N-a fost aşa iar ziua de 23 august 2004 a însemnat începutul celei de-a opta ocupații ruseşti a României, care a fost şi cea mai lungă din toată istoria țării noastre, dar şi una dintre cele mai ticăloase deoarece a „beneficiat" de sprijinul necondiționat al autorităților româneşti ale timpului. Nimeni nu a putut preciza măcar cu aproximație, valoarea jafului sistematic la care am fost supuşi, în contul „reparațiilor de război". Totuşi, Stalin a fost „ajutat" în „opera" sa de distrugere a poporului român de numeroase „cozi de topor" autohtone reprezentate de câțiva indivizi lipsiți total de scrupule care au pactizat cu duşmanul de moarte al românilor, declarându-se din oportunism, laşitate sau frică „democrați" de tip nou.

a. Noi autorități numite de către comandamentul sovietic

După cum spuneam, dintr-o dată vasluienii s-au trezit că pe 29 august aveau un nou primar în locul fostului profesor şi director al Liceului Mihail Kogălniceanu, Constantin Capră, ce-şi scria ultima „dare de seamă" în oraşul de evacuare Roşiorii de Vede. Din fericire, unele documente din acele zile tulburi s-au păstrat aşa că putem face chiar şi o enumerare nominală a celor care au ocupat fotoliul de primar al oraşului. Dintr-un dosar al Prefecturii Vaslui am aflat că pe această funcție fusese „uns" de către „ Comandamentul sovietic" pe data de 29 august avocatul evreu Gherțler Victor, însă viața la postul de conducere i-a fost scurtă deoarece, tot din acest document, am găsit consemnată demisia acestuia la data de 17 septembrie 1944, fiind înlocuit de către Calinovici C. Ioan, maior în rezervă. Nici acest fost militar de carieră nu a fost pe placul ruşilor, odată ce i-am găsit demisia semnată la data de 12 octombrie 1944. De pe 13 septembrie, scos din vreo biserică din mediul rural, probabil, preotul Neculai Sârbu (licențiat în teologie) a fost îndemnat de satana să se lepede de Dumnezeu, pentru a intra în politica „democrată" impusă de ocupanții ruşi. (Ne)sfinția sa a gestionat problemele primăriei până pe 22 decembrie 1944, dată de la care a preluat (tot la indicația „prietenilor" cu stea roşie la chipiu) mănoasa funcție de prefect al județului Vaslui, după ce (în urma unui protest) magistratul Mihail Romano fusese dat afară. Cum oraşul avea nevoie de edil-şef, aceiaşi ocupanții cu rubaşcă l-au adus în fruntea bucatelor pe profesorul Theodor Hodoroabă10, care la data numirii (22 decembrie 1944) se declarase apolitic. Deoarece, deocamdată, ne interesează numai spațiul temporal 1944-1945, vom opri enumerarea celorlalți primari. Nu trebuie să trecem, totuşi, fără a consemna şi alte schimbări de primari şi prin unele comune ale județului. Astfel, la Armăşoaia Chiriac Gheorghe fusese înlocuit de Scânteie Gheorghe; la Brodoc, într-o perioadă extrem de scurtă, se perindaseră la primărie nu mai puțin de ŞASE oameni, adică: Constantin Rancea, Eugen Ogrinj, Anghel Radu, Dodiu Irimia Dumitru, Gheorghe Sfântu şi

Ştefan Leuştean; la Bârzeşti, Neculai Iordache fusese înlocuit de Gheorghe Dragomanu care la rândul său a fost schimbat cu Constantin Constandache ş.a. În continuare, credem de cuviință ca în câteva fraze să aflăm şi motivul debarcării din funcția de prefect a magistratului Mihail Romano, cel care fusese numit tot de către ruşi imediat după plecarea în refugiu a prefectului antonescian Constantin I. Răşcanu (probabil, fără niciun grad de rudenie cu Gheorghe, Theodor sau Ion Răşcanu). Avem convingerea că schimbarea din funcție i s-a tras de la documentul cu numărul 394314 decembrie 1944, foarte deranjant pentru proaspetele „partide democratice" ce apăruseră în Vaslui, la fel ca în toată țara. Iată ce a scris Romano, cu curajul sinucigaşului:

„având în vedere că în actuala situație sunt admise în țară patru partide politice şi anume: Partidul Național Liberal, țărănesc, social democrat şi comunist, vă aduc la cunoştință că aceste partide au dreptul să-şi facă organizații politice, nu au dreptul însă să se amestece în conducerea comunelor schimbând primarii, pretorii şi funcționarii rurali (subl.ns.). Oricine va face contrar celor de mai sus, mi se va comunica imediat pentru a lua măsuri. Vă rugăm ca prezentul ordin să-l comunicați D-lor Şefi de Secție (de jandarmi n.n.) şi de Post (idem n.n.), pentru a se conforma întocmai. Interzic pe viitor, orice amestec al oricărui partid în administrațiile comunale, deoarece amestecul acesta produce tulburări. Prefectul singur este răspunzător de conducerea județului. Oricine are nemulțumiri împotriva vreunui funcționar, va comunica în scris Prefecturii". Acesta a fost motivul concedierii ultimului prefect cu adevărat democrat pe care l-a mai avut Vasluiul.

Note:

10 Destinul profesorului de limbă germanăTheodor Hodoroabă, fost director al Liceului Mihail Kogălniceanu Vaslui, a fost tragic. După îndepărtarea lui din funcția de primar, ce s-a produs ăn anul 1947, a fost arestat, condamnat şi trimis la canalul Dunăre-Marea Neagră unde a murit (conf. Monografiei LMK, autor Nicolae Ionescu).

La 22 decembrie 1944, după cum am scris mai sus, la cârma județului a venit preotul Neculai Sârbu, un adevărat zbir şi duşman de moarte al preoților „nedemocrați". Oricum, după numirea sa, în toate comunele județului au avut loc numeroase schimbări de primari, fără nici-o legătură cu ceea ce se numeşte probitate morală. Nu ştim ce s-a mai întâmplat cu Mihail Romano, dar în urma cercetărilor noastre prin arhive l-am găsit pe la jumătatea anilor '60 din secolul XX, profesor de matematică şi franceză la Şcoala generală Brăhăşoaia, comuna Ştefan cel Mare, cu toate că era de multă vreme pensionat. Se pare că a plecat la cele veşnice la începutul anilor '80.

b. Planuri de urbanism şi sistematizare ale oraşului

Când vorbim de planuri cincinale, imediat ne gândim că ele sunt un rezultat al doctrinei economice marxist-leniniste pusă în practică de către cei cocoțați abuziv la putere după 23 august 1944. Nu este adevărat, aşa cum nu este adevărată nici părerea conform căreia ideea înființării cooperativelor agricole ar avea aceeaşi sorginte. Prima atestare documentară a unei forme asociative de tip agricol din județul Vaslui, ne vine din anul 1921 când, după împroprietărire, un învățător vizionar şi pragmatic din satul Cănțălăreşti, comuna Ştefan cel Mare, ce se numea Dumitru Beleuță, a propus comasarea pământurilor într-o cooperativă. Procesul verbal de constituire mai există şi a fost contrasemnat de un inginer, delegat de fostul Consilierat Agricol. Din păcate, ideea a fost abandonată din motive pe care numai le bănuim. La începutul anului 1944, Constantin Capră (primarul de atunci) împreună cu inginerul Ioan D. Iulian (şeful Serviciului tehnic) au elaborat un plan al modernizării oraşului, defalcat pe un parcurs de cinci ani. Acest proiect descoperit de noi în arhive are o importanță deosebită datorită faptului că multe din obiectivele propuse a se executa atunci, au fost preluate de către noile autorități care au izbutit, destul de greu, să le ducă la îndeplinire, abia pe la sfârşitul anilor '50 sau chiar mult mai târziu. Parcurgerea acestui document de o mare importanță poate părea greoaie dar ea ne dă o altă dimensiune a spiritului gospodăresc şi ataşamentului față de oraş a celor care îl conduseseră în momente foarte grele. Spre exemplu, la capitolul „Amenajarea solului" se propunea ca în anul bugetar 1944-1945 „.să fie asanat terenul din fața gării, inundat mereu de râul Bârlad", precum şi „... rectificarea şi amenajarea (îndiguirea) râurilor Bârlad şi Vasluieț", dar şi „amenajarea unui parc în fața gării". Parcul din fața gării (acum dispărut prin noua sistematizare) a fost realizat abia în anul 1956, iar schimbarea cursului Bârladului şi îndiguirea acestuia s-a executat mult mai târziu, pe la începutul anilor '70! La secțiunea „Echiparea şi dotarea teritoriului (modificarea teritoriului) „ erau prevăzute următoarele lucrări:

„exproprierea de terenuri şi case în cartierul țigănesc (cartierul Racova-Catanga de astăzi n.n.)", dar şi „... amenajarea parcului Ştefan cel Mare". Pentru anul fiscal 1946-1947 se preconiza „.construirea Bulevardului de centură de la gară până la abator", dar şi „.amenajarea ştrandului din parcul Ştefan cel Mare". Acest ştrand ar fi trebuit a intra în exploatare în anul 1948. După cum se ştie, la Vaslui a fost construit un asemenea obiectiv social (ştrandul „Tineretului"), dar abia la începutul anilor '70. Tot în anul 1948 urma să fie finalizat „... Bulevardul de centură de la Abator şi până la strada Costache Negri (astăzi, dispărută prin sistematizare n.n.)". La fel ca şi ştrandul, centura-est a fost dată în folosința traficului greu tot în anii '70. Încă din anul 1944, edilii de atunci s-au gândit la popularea cartierului „Sfântul Nicolae" (astăzi, cartierul 13 Decembrie). Această populare urma a se face prin acordarea prin vânzare a terenului necesar, precum şi a autorizațiilor de construcție. Vizionarii de atunci nu uitaseră să specifice în

planurile lor şi sursele de finanțare. Astfel, pentru amenajarea şi îndiguirea râurilor Bârlad şi Vasluieț, banii urmau a veni de la Ministerul Lucrărilor Publice. Pentru ridicarea „caselor-tip”, finanțarea urma a fi făcută cu un împrumut de la „Creditul Comunal”, cu aprobarea Ministerului Afacerilor Interne, care realizase, de altfel, şi proiectul locuințelor ce aveau să intre în posesia locuitorilor îndreptățiți. Viitorii proprietari urmau să-şi achite creditul în următorii zece ani. Conform documentelor de arhivă, primele case din actualul cartier „13 decembrie” au fost construite începând cu a doua jumătate a anilor ‘50. La capitolul „Activitate religioasă”, se preconiza ca în anii 1944-1945 să fie reparată biserica Sfânta Treime din cimitir, precum şi turla bisericii Sfântul Ioan, ce suferise grave şi irecuperabile avarii la cutremurul ce se produsese în luna noiembrie a anului 1940. Pentru construirea casei parohiale de la noua biserică „Sfânta Parascheva”, precum şi a unei cantine (probabil, sală de praznice) se propusese exproprierea unor terenuri şi case din jurul acestui lăcaş de cult. La capitolul „Activitate culturală”, edilii îşi propuseseră „.amenajarea terenului la parcul sportiv de lângă cazarma Regimentului 25 Infanterie”. Bine-nțeles, nu a fost uitată nici noua clădire a Palatului Comunal (actualul sediu al Inspectoratului județean de poliție), unde lucrările urmau a fi finalizate până în anul 1946. După cum se ştie, acest important edificiu a intrat în exploatare abia în luna ianuarie a anului 1959. În anul 1948 ar fi trebuit să se termine de construit casa parohială a bisericii

Sfântul Nicolae, dar şi a cantinei şi cancelariei (biroului) preotului paroh. Aceste obiective nemaifiind finanțate de către statul comunist din motive ideologice, au fost date în folosință foarte târziu, cam pe la sfârşitul anilor ‘80 şi numai din contribuțiile financiare ale enoriaşilor. Conform planului cincinal din care am citat până acum şi care fusese elaborat în anul 1944, primarul Capră, secretarul D.D. Iulian în colaborare cu şeful Serviciului tehnic, ing. Ioan D. Iulian, previzionaseră ca la sfârşitul anului 1948 Biserica Sfântul Ioan să fie dotată cu o casă parohială ce avea să înglobeze o cantină, o cancelarie dar şi o bibliotecă. Acest proiect a început în anul...2004, în majoritate cu banii enoriaşilor iar despre finalizare nu se poate vorbi încă, din lipsa fondurilor. În anul 1949 ar fi trebuit să fie date în folosință aceleaşi utilități ca la bisericile enumerate mai sus, la parohia „Adormirea Maicii Domnului”. Protopopul Vasile Pârcălabu poate da cele mai bune relații referitoare la perioada în care s-au finalizat aceste lucrări. Interesantă era sursa finanțării construcțiilor bisericeşti şi anume Ministerul Cultelor, care, iată, în zilele noastre răscumpără brățările dacice furate de prin sanctuarele strămoşilor noştri. La capitolul „Acțiune sanitară”, fusese prevăzută în buget construirea a două vespasiane (WC-uri publice) pe străzile Costache Negri şi Iarmaroc (acum, Libertății). Tot o vespasiană urma a fi construită în Crucea Gării. Trebuie să spunem că nici unul din aceste trei proiecte nu a fost finalizat vreodată. Gândindu-se la popularea masivă a noului cartier „Sfântul

Nicolae", edilii prevăzuseră şi ridicarea unui „Dispensar uman, cu o baie populară (duşuri calde şi reci, etuvă etc.)". Tot în 1948 urma a fi construită o vespasiană şi în piață. Într-adevăr, acest obiectiv a fost finalizat dar abia în anul 1966! Parcă pentru a combate mârşavele minciuni postbelice proferate de nişte îndobitociți ideologic ce nu mai conteneau cu „odiosul regim burghezo-moşieresc", la capitolul „Asistență socială" primăria Vaslui îşi propusese realizarea unor obiective remarcabile şi anume:

„amenajarea unui cămin pentru lumea IOVR (invalizi, orfani şi văduve de război n.n.); amenajarea unui cămin pentru asistență muncitorească (subl.ns.); construirea şi amenajarea unui cămin de zi pentru copiii muncitorilor (subl.ns.); organizarea unui restaurant comunal; amenajarea unui azil de bătrâni" ş.a. Din câte ştim, în afară de azil pentru bătrâni şi cămin pentru IOVR, mai devreme sau mai târziu au fost amenajate cămine şi grădinițe pentru copii de cele mai multe ori în case naționalizate, iar după rapida industrializare a oraşului au fost date în exploatare şi numeroase cămine muncitoreşti.

c. Primele măsuri „gospodăreşti" luate de noile autorități

Putem afirma cu toată certitudinea că profesorul Theodor Hodoroabă, cel care-i luase locul preotului Neculai Sârbu la primăria Vaslui, a citit şi studiat documentul din care am citat în textul anterior totuşi, „prioritățile" imediate erau altele, după cum reiese din actele pe care le-a primit sau le-a emis pe parcursul mandatului său. Astfel, noul primar a trebuit să execute un ordin imperativ trimis de către secretarul general al Ministerului de Război, generalul I. Eftimiu, via biroul M.O.N.T (mobilizare şi organizare națională a teritoriului) Vaslui ce pe atunci era comandat de căpitanul C. Eustațiu. Ordinul era însoțit de adresa instituției militare locale nr. 2126 ianuarie 1945 şi avea următorul conținut:

„în conformitate cu articolul 16 din Convenția de Armistițiu dintre Statul român şi U.R.S.S., am onoare a vă face cunoscut următoarele: 1) Hărțile româneşti, la orice scară, editate anterior datei încheierii armistițiului (12 septembrie 1944, n.n.), vor fi revizuite şi li se vor preciza următoarele frontiere: A. La est, Prutul, iar pe restul traseului frontierei de est (Bucovina şi Dobrogea) aşa cum s-a hotărât în 1940 (adică, conform ultimatului stalinist din 27 iunie 1940, fără Bucovina de Nord n.n.). B. La vest: În Ardeal, se va stabili frontiera dinaintea datei de 30 VIII 1940 (prin urmare, frontiera stabilită cu Ungaria prin Tratatul de la Trianon n.n.). Dela primirea prezentului Ordin se interzice cu desăvârşire afişarea, difuzarea sau utilizarea hărților României cari sunt contrarii acestui Ordin". La data emiterii acestui ordin, trupele româneşti erau angrenate în grele lupte pe frontul de vest, dar invadatorii de la răsărit care înțesaseră țara, nu stăteau cu mâinile-n sân, umilindu-ne într-un mod desăvârşit şi până la capăt. Este demn de menționat faptul că trădătorii de neam şi țară români de la Bucureşti le țineau trena cu brio acestor străini fără scrupule. Tot prin filiera biroului MONT Vaslui a fost trimisă primăriei vasluiene adresa cu numărul

21416 ianuarie 1944, în care se cereau verificări pe teren pentru a depista bombele de aviație neexplodate, proiectilele de artilerie sau depozitele de armament şi muniție abandonate de armatele române şi germane după retragerea din august '44. Primarul Hodoroabă a răspuns imediat, trimițând biroului MONT din cadrul MAI adresa cu nr. 29929 ianuarie 1945 în care scrisese următoarele:

„majoritatea adăposturilor din oraşul Vaslui au fost distruse, iar într-o parte din ele s-au adăpostit munițiuni de către trupele germane în retragere. (.) În prezent oraşul are amenajate 28 adăposturi (tranşee) cu un total de 363 m.l. Pentru refacerea adăposturilor distruse este nevoie de 220.000 de lei". Din câte ştim, aceste adăposturi nu au mai fost refăcute, nemaiavându-şi utilitate.

d. Evaluarea pagubelor produse oraşului datorită evenimentelor de război din rațiuni care țineau, totuşi, de prezența militarilor proveniți din imensul imperiu roşu de la răsărit care supervizau, probabil, orice act intrat sau ieşit în sau din primărie, începuseră să mintă cu o crasă neruşinare. Cu nr.37216 ianuarie 1945, biroul MONT al Prefecturii Vaslui trimitea primăriei loco o adresă în care se cereau următoarele date:

„până la data de 20 ianuarie 1945 să înaintați acestei Prefecturi situația pagubelor cauzate de bombardamentele aeriene la bunurile proprietatea acelei comune, prevăzute în situațiile înaintate nouă ce acea Primărie cu adresa nr. 45013 noiembrie 1944, prevăzându-se şi valoarea acestor pagube, deoarece în situațiile înaintate nu s-au prevăzut". Prin urmare, se urmărea inventarierea distrugerilor MATERIALE neglijându-se dureroasele pierderi umane care au fost, potrivit ultimei dări de seamă trimisă de ex-primarul Capră Inspectoratului General Administrativ Galați, în cuantum de „.120 de morți şi circa 350 de răniți".

Note:

Ajunşi în acest punct al cercetării documentelor de arhivă, nu ne-am putut reprima sentimentul trist şi plin de revoltă al constatării imensei josnicii la care începuseră să se dedea autoritățile numite ale urbei, când

Răspunsul primarului a fost trimis prefectului Sârbu exact la data de 20 ianuarie, aşa cum i se ceruse. Documentul avea numărul 230 şi în el se scriau următoarele:

„vă înaintez alăturat situația nr. lde pagubele produse de bombardamentele aeriene pe intervalul 4 aprilie-24 august 1944 şi situația nr. 2 cu pagubele produse de armata germană în retragere. (...)". Marea minciună a constat în indicarea aviației anglo-americane ca fiind responsabilă de imensele pierderi de vieți omeneşti şi valori materiale, când ştiau şi copiii Vasluiului că aviația sovietică fusese aceea care bombardase fără milă un orăşel ce nici nu se vedea bine din văzduhul prin care „aşii" de la răsărit zburdau în voie, aproape fără a fi

deranjați de artileria anti-aeriană. În premieră absolută, vom prezenta date din „situațiile” întocmite de responsabilii de atunci. Desigur, acest raport făcea referire numai la pagubele produse instituțiilor publice sau străzilor:

„...Hotelul Comunal, 846 m.p. suprafață construită, 35% avarii, 3 milioane de lei pagube; clădirea era ocupată de un depozit german de efecte. A fost bombardat de aviația anglo-americană (subl.ns.)”. Pentru a nu plictisi cititorul cu date statistice, vom continua numai cu o scurtă enumerare a altor instituții publice ce au fost afectate de bombardamentele aviației ruseşti: Şcoala primară de băieți nr.2, carosabilul bulevardului Averescu (acum, str. Republicii), carosabilul străzii Traian, rezervorul de la Casa de apă, sera Grădinii publice (85% distrugeri), Uzina electrică, rețeaua de curent electric, Abatorul cu atenansele, Grădina publică (15% distrugeri), plantația de salcâmi Râioasa, parcul Paiu ş.a. Valoarea acestor pagube fusese estimată la peste 100 milioane de lei. După 24 august 1944, se spunea în acest raport parțial falsificat, armata germană în retragere a provocat pagube bunurilor publice ce fuseseră stabilite la suma de 27 milioane de lei. După cum reiese din document, aceste distrugeri au fost produse în special de tancurile germane aflate în trecere prin oraş. Răspunderea pentru veridicitatea celor scrise în documentul din care am citat aparținea primarului Hodoroabă şi secretarului E. Schulimsohn. Cu voia dv., vom reveni în subcapitolul următor cu date foarte importante privind distrugerile provocate de bombardamentele aviației ruseşti dar şi cu aşa-zisele jafuri comise de armata germană, în dauna populației oraşului. De altfel vom demasca (pe baza documentelor descoperite în arhive) crasele minciuni la care se dedaseră, de voie-de nevoie, noile autorități „democrate” ale oraşului Vaslui De asemenea, vom încerca realizarea unui scurt portret publicistic al celui care a fost Constantin Capră, primarul oraşului Vaslui într-o perioadă grea a istoriei sale.

1.4. URMĂRILE AGRESIUNILOR ARMATELOR BELIGERANTE11

După ce în prima parte a acestui capitol am aflat ce s-a întâmplat în oraşul Vaslui în 1943, în următoarele două am refăcut pe baze documentare evenimentele care s-au derulat după ocuparea urbei de către hoardele de la răsărit. În acest subcapitol vom încerca să evocăm întâmplările petrecute spre finele anului 1944 precum şi în câteva luni ale anului 1945, an al unor profunde schimbări de ordin politic. Demn de remarcat este faptul că în acea perioadă oraşul „beneficia” şi de o garnizoană a armatei roşii de ocupație, comandată de locotenentul superior („starşâi leitenant”) Antosiak ce era, de fapt, adevăratul stăpân al județului Vaslui iar trepăduşii români din jurul lui nefiind altceva decât servili executanți. Fără a şti data exactă, în luna decembrie a anului 1944 apărea ziarul „Vreme Nouă”, ce se auto-intitulase „organ de luptă democratică” dar care în realitate era „trompeta” partidelor de stânga (PCR şi PSD) ce-şi găsiseră repede adepți printre oportuniştii locului ce „mirosiseră” repede avantajele înregimentării în ele. După cum vom vedea în acest material, uneori se ajunsese la unele

paradoxuri impardonabile de genul fraților Iulian (Ioan şi Dumitru), când primul (fost şef al Serviciului Tehnic al primăriei) se înrolase în rândurile PSD, iar cel de-al doilea fusese declarat „criminal de război" datorită faptului că în perioada antonesciană fusese secretarul aceleaşi instituții. Remarcabil este faptul că ambii au plecat în ultima clipă din Vasluiul potopit de bombele ruseşti, în evacuarea de la Roşiorii de Vede, însă comuniştii au considerat, probabil, în optica lor chioară şi vindicativă că Dumitru, ca secretar, îndeplinise o funcție politică şi de aceea trebuia pedepsit. În urma cercetărilor arhivistice, dar şi al consultărilor bibliografice, în episodul de astăzi putem prezenta o scurtă biografie a celui care a fost primar al oraşului Vaslui într-o perioadă istorică extrem de tulbure şi grea, profesorul Constantin Capră.

a. Constantin Capră – omul Constantin Capră s-a născut la data de 4 februarie 1904, în oraşul Dorohoi (acum, jud. Botoşani) ce pe atunci era reşedința județului cu acelaşi nume. Şcoala primară a urmat-o în urbea natală după care a absolvit cursurile Liceului „August Treboniu Laurian" din Botoşani, iar în anul 1924 a devenit licențiat în litere şi filozofie „magna cum laudae" al facultății de profil din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi. Repartizat fiind la Vaslui, a fost profesor de limbă şi literatură română atât la Şcoala Normală „Ştefan cel Mare" cât şi la Liceul „Mihail Kogălniceanu" unde a ajuns şi director. În anul 1942, odată cu numirea generalului de corp de armată Ion Răşcanu (fost edil-şef al Vasluiului) de către mareşalul Antonescu în importanta funcție de Primar General al Capitalei, Capră a devenit primarul oraşului Vaslui.

Note:

11 Pentru realizarea acestui material publicistic, autorul a folosit informațiile cuprinse de dosarul 211943, fond primăria Vaslui; dosarele: 881943, 36, 40, 41, 76 şi 781944, 211945 din fondul Prefectura Vaslui, precum şi dosarul 81944-1945, din fondul Poliția Vaslui. Toate aceste documente istorice există la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui.

În linii mari, am arătat în episoadele anterioare activitatea şi deciziile acestui mare patriot, dar, prin cercetarea altui dosar pe care l-am găsit în arhivele vasluiene, suntem în măsură astăzi să aducem noi contribuții biografice inedite. Trebuie spus că, încă de la începutul războiului de eliberare a Basarabiei şi Bucovinei dus de către armata română, la Vaslui a fost constituit un lagăr (nr. 4) de prizonieri sovietici. Conform relatărilor martorilor vârstnici pe care i-am găsit şi intervievat, acest lagăr a funcționat în localul Şcolii Normale (acum, Sanatoriul TBC) precum şi într-o tabără de barăci ridicată în spatele acestei foste şcoli, pe locul unde astăzi se află câteva blocuri din zona „Textila", dar şi pe coasta dealului pe care acum este o plantație de viță-de-vie. La început, situația

acestor prizonieri fusese foarte grea, mulți dintre ei dându-şi sufletul pe meleagurile noastre. După preluarea mandatului de primar de către prof. Capră, situația acestora s-a îmbunătățit, sau cel puțin aşa rezultă din documentele cercetate de noi. Astfel, la data de 2 ianuarie 1943, Vasile Burtean, şeful Serviciului Intendență pendinte de primărie ce avea în administrare şi atelierele comunale, trimitea primarului Capră adresa cu nr.71, în care cerea următoarele:

„respectuos vă rog să binevoiți a dispune să se intervină la Lagărul de prizonieri nr. 4 Vaslui, pentru a da efectele mai jos notate, necesare prizonierilor în număr de 25, ce lucrează la această primărie: 50 cămăşi; 50 izmene; 15 perechi pantaloni; 18 vestoane; 14 mantale şi 20 perechi bocanci". După cum rezultă din rezoluția pusă de Capră în colțul drept al acestui document, cererea a fost înaintată imediat (3 ianuarie) lagărului, însoțită fiind şi de o adresă în care, pe lângă necesarul de echipament enumerat mai sus, se mai spunea:

„vă rugăm să binevoiți a dispune să se dea pentru prizonierii ce-i avem la lucru în atelierele Primăriei următoarele efecte absolut necesare (subl.ns.) (...)". Se pare că cei din conducerea lagărului nu au dat curs imediat cererii primarului Capră, odată ce acesta şi-a reînnoit rugămintea şi la data de 24 februarie 1943, adăugând următoarele:

„vă rugăm să binevoiți a aproba şi dispune să li se dea efectele necesare, fără de care, pe de o parte nu se pot întreține curați, iar pe de altă parte sunt dispuşi a se îmbolnăvi (subl.ns.)". Cu adresa 1039 10 februarie 1943, primăria returna lagărului un număr de 15 prizonieri considerați a fi „.debili şi bolnavi", urmând ca aceştia să fie reintegrați în muncă „.după data de 1 aprilie 1943". Pe verso acestui document am găsit şi numele prizonierilor din care vom cita câteva: „Fisunenko Mihai (pavagiu), Stenko Andrei (lemnar), Coropcenko Gh. (săpător), Reşetniev Nicolae (săpător)", şi alți 11. La sfârşitul adresei, primarul cerea „.să fim scăzuți de la plata lor", prin urmare, spre deosebire de sutele de mii de prizonieri români luați în captivitate de către ruşi, ai lor erau chiar plătiți de autoritățile noastre. Probabil, o mare parte din bani erau cheltuiți cu subzistența. Constantin Capră a avut o contribuție însemnată şi la ridicarea celor două biserici-surori din Vaslui (Sf. Parascheva şi Sf. Nicolae) a căror construcție începuse în 1937 şi care au fost sfințite în acelaşi an, 1943. Conform unei mărturii descoperite de noi, profesorul Constantin Capră şi-a pierdut soția în urma unui bombardament al aviației ruseşti din iulie 1941. Avem toate motivele să-l credem pe Paul Leu, preot ortodox român, slujitor al casei Domnului în Canada. Iată ce a scris acesta:

„În timp ce Vasile Leu (tatăl autorului n.n.) lupta, în iulie 1941, pe frontul de la Țiganca, soția lui (mama autorului n.n.), fiind în concediu, venise de la Iaşi la sora sa, nevasta prof. Constantin Capră, directorul Liceului „Mihail Kogălniceanu", din Vaslui. Sovieticii au bombardat gara Vaslui în numeroase raiduri aeriene şi marea majoritate a bombelor, de fabricație germană, nu şi-au

atins ținta, ba. nici n-au explodat, căzând într-o mlaştină din preajma râului Bârlad. Gara a rămas intactă până la sfârşitul războiului. În urma unui raid, la înapoiere, un avion, trecând pe deasupra oraşului, a lansat o bombă asupra unei case nou construită în stil cubist, unde se aflau cele două surori, omorându-le. Am detaliat acest aspect, pe care l-am reținut în calitate de martor ocular". Cu tot tragismul situației, Capră a acceptat funcția de primar pe care şi-a onorat-o cu cinste, printr-o muncă exemplară, aşa cum subliniam în episoadele trecute. După cum a scris chiar el la Roşiorii de Vede în ultima dare de seamă trimisă Inspectoratului General Administrativ de la Galați, la data de 6 septembrie 1944, a fost ultimul care a părăsit oraşul, ca şi comandantul unei nave aflate în curs de abandonare forțată. Ce s-a întâmplat mai departe cu acest om, am aflat din câteva documente ce s-au păstrat în fondurile arhivistice ale Prefecturii Vaslui, precum şi în cele ale Partidului Social Democrat (PSD), „satelitul" de nădejde al comuniştilor. Într-un tabel întocmit la începutul anului 1945 ce avea antetul „Primăria Vaslui, evacuată în oraşul Roşiorii de Vede", am citit următoarele:

„funcționarii care se înapoiază din evacuare cu eşalonul I, precum şi cei din eşalonul II, cu biletele de tren pentru ei şi familiile lor". Primul pe această listă era Constantin Capră (fost primar) apoi, numele celorlalți foşti angajați ai Primăriei pe care i-am citat în subcapitolul III al acestei lucrări. În acea perioadă, aproape fără excepție, toți foştii angajați ai prefecturilor sau primăriilor, au primit eticheta de „criminali de război" iar Capră şi unii colaboratori nu au avut cum scăpa de acest blam aplicat de noua putere comunistă în ascensiune, sprijinită masiv şi pe față de către ocupanții ruşi. Pe 15 aprilie 1945, Biroul Siguranței din cadrul Poliției Vaslui, ce-l avea ca şef pe avocatul „democrat" N. Matei, a trimis primăriei adresa nr. 361 în care se scriau următoarele:

„... În conformitate cu decretul lege nr. 50 publicat în Monitorul Oficial nr. 1721 ianuarie 1945, referitor la criminalii şi profitorii de războiu (subl.ns.), avem onoare a vă face cunoscut că ILIE SANDU (subl.orig.), fost funcționar la Primăria oraşului Vaslui, fiind încadrat criminal de războiu alături de fostul primar Constantin D. Capră (subl.ns.), urmează ca ordinul de mobilizare pentru lucru pe anul 1945-1946 al acestui criminal de război, să fie restituit C.T. (centrului teritorial n.n.) Vaslui pentru a fi anulat de Biroul M.T. (mobilizarea teritoriului n.n.) al Corpului 4 Teritorial Iaşi". Prin urmare, putem trage concluzia că atât Ilie Sandu cât şi Constantin Capră, erau arestați la acea dată, de vreme ce nu aveau permisiunea de a munci, chiar şi fără bani. Am subliniat folosirea muncii prizonierilor sovietici, deoarece am considerat că unul dintre capetele de acuzare puse în seama lui Capră a fost tocmai acest amănunt. Probabil, la viitorul proces, comportamentul uman față de aceşti oameni o fi cântărit, oarecum, odată ce fostul primar a primit numai15 ani de temniță grea şi nu a fost condamnat la moarte ca mulți alții! O altă acuzație va fi fost aceea că a silit evreii târgului să muncească în folosul comunității, conform legilor anti-semite valabile până la 23

august 1944. Din câte ştim din documente, în oraşul Vaslui populația românească a fost îngăduitoare şi înțelegătoare față de minoritarii evrei iar atât generalul Răşcanu (cât a fost primar) cât şi Constantin Capră au avut o atitudine rezonabilă față de aceşti etnici. Conform unui document arhivistic, în anul 1942 Răşcanu dispunea cedarea din depozitului Primăriei a unei mari cantități de bolovani de râu băii Comunități Evreieşti. Apoi, din câte ştim, niciun etnic de religie mozaică nu a fot înrolat în armata română, pe toată durata celui de-al doilea război mondial, aşa că minuscula contribuție în muncă cerută de imperativele vremii nu a ucis pe nimeni. În ceea ce priveşte relația lui Capră cu evreii, câteva documente descoperite de noi credem că merită a fi citate, măcar parțial (datorită dimensiunilor). Iată ce cerea primăriei Vaslui Comitetul de Construcție a Bisericii „Cuvioasa Paraschiva", cu adresa nr.373 iunie 1943:

„... Biserica Cuvioasa Paraschiva ridicată cu multă trudă în chiar inima oraşului, are nevoie a fi degajată de clădirile ce-o înconjoară şi-i ştirbesc din frumusețea şi măreția ei, precum şi de alinierea străzii Petru Rareş, pentru care Dv. ați şi început unele operațiuni în scopul acesta. (...). Pentru a nu se pierde din timpul ce mai rămâne până la 22 august (1943 n.n.) dată când am hotărât a sfinți acest locaş de închinare, fiindcă în acea zi se împlinesc exact 6 ani de când s-a făcut întemeierea acesteia (...). Vă rugăm a ne da sprijinul de care avem nevoie şi în primul rând a orândui ca în fiecare zi să fie trimişi 4 evrei dela Primăria Dv. (subl.ns.) pentru a scoate piatra ce mai este de la temelia fostei case a evreului Solomon". Tot în dosarul cercetat de noi, am găsit un tabel nominal şi o notă de lucrări executate de meseriaşii evrei. Tabelul avea următorul cap: „Tablou cu meseriaşii evrei care au lucrat la Primăria Oraşului Vaslui, pe timpul dela 28 decembrie 1942 şi până la 27 ianuarie 1943".

Prin urmare, credem că evreii vasluieni erau mobilizați la muncă prin rotație şi în funcție de meseriile pe care le practicau. Cei „lăsați la vatră" de pe „baricadele" muncii fuseseră următorii: Ciubotaru Herşcu (contingent 1914, lemnar), Leib Strul Smil (1935, tinichigiu), Şefter Herşcu (1918, tinichigiu) şi Herşcovici Moise (1929, tinichigiu). Din „nota de lucrări" amintită, vom cita următoarele:

„... lucrări executate de meseriaşii şi lucrătorii evrei care au prestat muncă obligatorie la Primăria oraşului Vaslui pe timpul dela 28 ianuarie 1943 până la 27 februarie 1943". Din acest document extrem de valoros şi interesant am aflat că un lucrător evreu (probabil tâmplar sau lemnar) a executat în 26 de zile (prin urmare, duminica era liber) însumând 234 de ore (9 orezi) „...20 de cârje pentru răniții militari din spitale, 50 cozi târnăcop şi 100 de cozi lopată", iar un număr de „.169 lucrători au efectuat 1314 zile cu 11.826 de ore, au curățat zăpada şi gheața de pe străzile I.C. Brătianu (fostă I.C. Frimu, acum ing. Badea Romeo n.n.), Hagi Chiriac, M. Kogălniceanu şi Ştefan cel Mare, în suprafață de 9.600 m.p. Un număr de 8 evrei au lucrat în permanență la transportul gheții şi zăpezii cu

camionul Primăriei". Opinăm că nu se regăsesc circumstanțele agravante care i-ar fi fost puse în cârcă lui Capră de către ticălosul „tribunal al poporului". Desigur, în dosare se mai găsesc destule documente care pot proba nevinovăția fostului primar dar, cert este că în anul 1950 a fost condamnat la 15 ani muncă silnică. Informația am accesat-o de pe site-ul „Fundația Culturală Carol I al României", cu sediul la Viena (Austria). Dar, până a ajunge în puşcăriile comuniste, profesorul Capră a fost îndepărtat brutal din învățământ datorită „celebrelor" epurări de tip stalinist. În fondul arhivistic al Partidului Social Democrat (de atunci, nu de acum!) am găsit o notă care atestă această criminală şi josnică acțiune. De altfel, în cadrul Ministerului Educației Naționale fusese constituită la începutul anului 1945 o „ Comisiune Centrală de Informații Pentru Purificarea Aparatului de Stat", care era, de fapt, un adevărat aparat stalinist de „epurare" a celor care, într-o măsură mai mare sau mai mică, avusese de-a face cu fostul regim, mai ale în calitate oficială. Această „inchiziție" bolşevică trimisese în data de 13 iulie 1945 o adresă (nr.1924) către „organizația Partidului Social Democrat Vaslui" (ce-şi avea sediul pe strada Ştefan cel Mare, nr.94), prin care i se cereau relații despre numeroşi dascăli în acest fel:

„vă rugăm să binevoiți a cerceta şi a ne comunica relațiuni în legătură cu activitatea legionară, fascistă, antisemită, antidemocratică etc., a D-lor învățători notați mai jos, despre care avem informațiuni că s-ar încadra în legea nr.2171945, pentru purificarea aparatului de Stat (subl.ns.). Ne interesează în special să ne arătați dacă şi Dv. Îi cunoaşteți că au activat ca atare (...)". În „tabloul" înaintat de această comisie, pe lângă fostul primar Capră am mai găsit şi alte nume care, credem noi, merită a fi făcute publice după trecerea atâtor ani: Golimaş Aurel (profesor la gimnaziul industrial de băieți Vaslui, născut la 20 iunie 1908 la Iaşi), Moldoveanu Aglaia (profesoară-maestră la şcoala profesională din Vaslui, născută la 14 septembrie 1910 în com. Slăveşti, Teleorman), Preot Merişescu Constantin (profesor de religiune, născut la data de 17 octombrie 1905 în com. Ipatele), Mărculescu Octav (profesor Liceul Kogălniceanu, născut la data de 18 septembrie 1904 în com. Baciu, jud. Baia ş.a. Interesant ni s-a părut faptul că ticăloasa sarcină a deconspirării „criminalilor de război" a revenit Partidului Social Democrat, dar, considerăm că răspunsul este foarte simplu la vreo eventuală întrebare de genul: de ce nu a făcut această treabă murdară partidul comunist?, şi ne bazăm pe parcurgerea fondului arhivistic al acestei viitoare organizații politice unice: prima „celulă" comunistă a fost înființată în Vaslui abia în a doua jumătate a anului 1944! Pentru cei care nu ştiu, ținem să le spunem că măcar din anul 1875 (când s-a constituit Partidul Național Liberal) şi până în anul 1942, atât județul cât şi oraşul Vaslui au fost fieful acestui partid (desigur, fără legătură cu cel de acum). Revenim la subiectul propus, pentru a continua scurta biografie a lui Constantin Capră. Cu toate că fusese condamnat la 15 ani de puşcărie în anul 1950, a cerut rejudecarea procesului în 1955 şi, în mod cu

totul miraculos şi de neexplicat, chiar i s-a aprobat demersul iar instanța a dispus încetarea executării pedepsei, deoarece a considerat că toate declarațiile martorilor fuseseră mincinoase! După liberarea din penitenciar, Capră s-a stabilit la Câmpulung Muscel, unde a murit în 1995, la respectabila vârstă de 91 de ani.

b. A păgubit armata germană oraşul Vaslui şi locuitorii săi?

După cum arătam în episodul anterior, odată cu numirea preotului Neculai Sârbu în funcția de prefect al județului Vaslui, dar şi a prof. Theodor Hodoroabă în cea de primar al oraşului, minciuna fusese înaintată rapid la rangul de adevăr suprem şi indiscutabil. Ca prin farmec, bombardamentele aviației ruseşti au fost „transferate" în contul celei anglo-americane. Trebuie să spunem că unele daune materiale produse populației civile (dar şi instituțiilor de stat) purtau semnătura armatelor germane în retragere şi, poate, chiar a armatelor noastre, cu toate că, cel puțin la Vaslui, documentele nu amintesc de aşa ceva, spre deosebire de Fălciu, spre exemplu. Cea mai bună sursă de documentare ne-a fost oferită de fondul arhivistic al Poliției oraşului Vaslui, de fapt al secțiunii „administrative", ai cărei funcționarii au înregistrat toate reclamațiile cetățenilor, vizavi de aceste probleme. Tot aici s-au înregistrat şi pagubele produse civililor de către aviația sovietică. La cererea prefectului Mihail Romano nr. 118213 noiembrie1944, şeful Poliției (comisarul Ciută) raporta cu adresa nr.82025 noiembrie 1944 următoarele:

„... avem onoarea a vă înainta alăturatul tabel nominal de locuitorii din acest oraş care au suferit pagube cauzate de trupele germane după data de 23 august a.c. (subl.ns.)". În mod special am subliniat sintagma „după data de 23 august a.c." folosită în documentul original, deoarece, conform tuturor surselor arhivistice dar şi orale pe care le-am avut la dispoziție, armatele sovietice au pătruns în Vaslui în după amiaza zilei de 22 august 1944 când în oraş nu mai era nici-o urmă de militar german sau român! La cea dată, preotul Sârbu încă nu fusese „uns" prefect şi era „doar" primar aşa că prin adresa nr.49616 noiembrie 1944, cerea Poliției acelaşi lucru, adică documente doveditoare ale pierderilor suferite de către civili, cerând şi numele acestora, adresa, lista obiectelor sau mărfurilor dispărute precum şi valoarea acestora în vederea unei eventuale despăgubiri care, bine-nțeles nu s-a acordat niciodată! Prin citirea acestei liste, am constatat că marii păgubiți au fost comercianții evrei, în special cei stabiliți în fostul centru al oraşului ce pe atunci era format din străzile: I.C. Brătianu (acum, ing. Badea Romeo), Hagi Chiriac, Principele Nicolae (fostă 7 Noiembrie, acum dispărută, pe locul ei aflându-se noul Palat Administrativ al județului), Carol I (acum, CD Gherea), Ştefan cel Mare ş.a. Astfel, Leiba Cais, domiciliat pe str. IC Brătianu, nr.3, unde-şi avea şi magazinul cu articole de pielărie, declara o pagubă de 8.930.000 de lei (pielărie, talpă, furnituri de cizmărie, mobile de bucătărie, sufragerie, dormitor ş.a.) datorită unui incendiu provocat de „trupele nemțeşti în retragere". Leizer Eginfeld, domiciliat pe strada Ştefan cel Mare, nr. 73, pierduse imobilul cu 5 camere cu tot ce avea în el, tot prin incendiere, dar,

după ce, mai întâi, îi fuseseră furate lucrurile mărunte însă cu valoare mare precum şi „.mărfuri şi încălțăminte „de firmă”„. Paguba o apreciase la suma de 10.300.000 de lei. Datorită conciziei în exprimare, ne permitem să cităm din documentul altui comerciant evreu care a avut de suferit de pe urma „nemților”, cu steaua roşie pe bonetă, completăm noi aflând adevărul:

„subsemnatul Iacob Zilberman, comerciant, domiciliat în oraşul Vaslui, str. Hagi Chiriac, nr. 32, cu privire la modul cum am ajuns sinistrat declar următoarele: (...) în noaptea de 2324 august 1944, după retragerea nemților din localitate, a izbucnit un incendiu care a distrus până la temelii un rând întreg de imobile, printre care şi al meu. Eu aveam în acelaşi lor magazinul din 1906, adică timp de 38 de ani, unde mi-am format un vad cu o reputație bine stabilită. În acel timp, eu cu familia mea locuiam în alt imobil, situat pe str. IC Brătianu, 21. Incendiul se datoreşte focului pus de nemți, înainte ca ultimele lor bande să părăsească oraşul. Cu ocazia acestui incendiu, au fost distruse complectamente următoarele: 1) Imobilul compus din 2 prăvălii, ambele ocupate de mine, cu 7 camere, 2 bucătării, baie, beci, etc. Imobilul avea parchet, glasvanduri, sobe de teracotă şi instalație de apă şi canal şi era în valoare de circa 3.500.000 de lei. 2) Mărfuri de galanterie, pălării, parfumerie şi încălțăminte, numai mărfuri de primă calitate, în valoare de 4.000.000 lei”. La aceste pagube, Iacob Zilberman mai adăugase şi obiectele ce se găseau în casă sau curte aşa că valoarea finală a daunelor revendicate se ridica la peste 12.000.000 lei. Soții Peşa şi Avram Helman, tot comercianți, domiciliați pe str. IC Brătianu, 7, întocmiseră o lungă listă cu obiectele sau produsele dispărute, în care nu uitaseră să treacă şi cămăşi, chiloți, jartiere, indispensabili, la un loc cu cratițele din bucătărie, 30 kg. de zahăr, 15 l. de ulei, 10 kg. de săpun şi multe, multe altele de ne punem fireasca întrebare: În ce fel au fost persecutați evreii vasluieni de aveau această abundență alimentară sau vestimentară, precum şi o excelentă aprovizionare a magazinelor din proprietate?! Acest cuplu revendica o despăgubire de aproape cinci milioane şi jumătate de lei. Dar, iată că în marea evreiască a dăunaților de război, s-a strecurat un român amărât, care din concentrarea de la Regimentul 24 Infanterie, scria Poliției vasluiene următoarele:

„... subsemnatul Gheorghe V. Militaru, de profesie contabil, domiciliat în Vaslui, str. PP Carp, nr.3 (actuala Nicolae Bălcescu n.n.) (...)...în urma bombardamentului aerian şi al retragerii armatei germane din 23 august 1944, locuința mea de la adresa de mai sus a fost complet devastată, mobila furată, geamurile în întregime sparte (...) paguba se ridică la suma de 600.000 lei”. Această declarație fusese dată pe 18 noiembrie 1944. Alți păgubiți au mai fost: Micu Steinberg (maistru ceasornicar, IC Brătianu, 580.000 de lei), Ițic M. Leiba (IC Brătianu, 39, 2.500.000 de lei), femeia Cheina Zilberstein împreună cu fiul Azias dar şi cu fiica Hiba Marcovici (născută Zilberstein), în co-proprietate cu Raşela Zilberstein, au reclamat incendierea imobilului comun situat pe str. IC

Brătianu, 27, ocazie cu care îşi pierduseră şi toate bunurile personale. Suma pe care o cereau cu titlul de despăgubire era de 8 milioane de lei. Şi în acest caz am găsit o interminabilă listă cu toate fleacurile, din care nu lipseau nici batistele, ciorapii sau chiloții cucoanelor. Plângerile erau făcute chiar şi de firmele autorizate ce existau pe atunci. De exemplu, Societatea în Nume Colectiv (SNC) „La Safir", ce-şi avea sediul social pe str. IC Brătianu, nr. 27, declarase pierderi de 4.800.000 de lei dar în acest caz (ca şi în altele) avem serioase şi justificate dubii că autorii furturilor şi distrugerilor ar fi fost soldații nemți, datorită zilei declarate de păgubaşi şi anume „.24 august 1944", când prin Vaslui nu mai era nici măcar o cizmă germană sau românească aşa că, normal şi corect credem că este necesar a considera că jafurile fuseseră comise de nimeni altcineva decât de „glorioasa armată roşie eliberatoare de sub jugul fascist"! Dar, dacă avem în vedere faptul că la acea oră Vasluiul era un oraş completamente ocupat de armatele de la răsărit, putem acorda tuturor scuza fricii de nemilosul ocupant roşu. Iancu Veinberg (str. IC Brătianu, 15, comerciant), cerea statului român suma de 7.000.000 de lei, tot pentru incendierea casei şi bunurilor. Camelia Hermelin, proprietara unei case de pe strada Carol I, revendica „numai" suma de 850.000 de lei pe când Ițic Flis (IC Brătianu, 13) stabilise pagube în valoare de 5 milioane de lei. Se pare că imobilul de pe str. Carol I a Cameliei Hermelin era în co-proprietate cu mama sa, Maria Hermelin, odată ce la dosarul cercetat de noi am găsit şi plângerea acesteia precum şi suma revendicată: 2.460.000 de lei. Cuplul de farmacişti Raşela şi Şulim Iosefsohn, proprietari ai magazinului de profil „Drogueria Medicinală „Sănătatea"„, situat pe str. Doctor Radovici, 2, dar cu domiciliul conjugal pe str. Ştefan cel Mare, 75, aduceau la cunoştința autorităților că în imobilul destinat farmaciei, nemții îşi instalaseră (prin rechiziție) un depozit de subzistență şi (atenție!) „...ÎN NOAPTEA DE 22 SPRE 23 AUGUST 1944 CÂND GERMANII AU PĂRĂSIT ÎN GRABĂ ORAŞUL AU INCENDIAT ŞI IMOBILUL NOSTRU (subl.ns.) ce abia îl reparasem capital în anul 1930". Prin urmare, aşa cum sublinia şi primarul Capră în „darea de seamă" trimisă la Galați, oraşul Vaslui fusese ocupat de către ruşi în noapte de 2223 august, aşa că putem concluziona că jafurile comise DUPĂ această dată purtau semnătura clară a invadatorilor! Oneştii farmacişti revendicau suma de peste 10 milioane lei. Alți păgubiți au fost: Ghizela Schulman (IC Brătianu), Dvoira şi David Haham zis Schächter (IC Brătianu, 25), Roza şi Iosub Aronovici (str. IC Brătianu, 25), Golda şi David Steinberg (IC Brătianu, 25), Ițic I. Solomon (Ştefan cel Mare, 11) şi mulți alții care, după tragerea liniei de adunare, „tabloul" întocmit de Poliția Vaslui a totalizat 28 de păgubiți dar şi păgubaşi deoarece, după cum bine se ştie, nu i-a despăgubit nimeni, niciodată.

1.5. URMĂRILE AGRESIUNILOR SOVIETICE12

După ce în subcapitolul anterior am scris despre pierderile suferite de instituțiile publice datorită sălbaticelor bombardamente aviatice ruseşti precum şi despre daunele atribuite armatei germane, astăzi ne vom ocupa de civilii care au avut câte ceva de declarat relativ la aceleaşi distrugeri cauzate de „aşii aerului" veniți de la răsărit. Aceste prețioase date nu le-am găsit în fondurile arhivistice ale primăriei şi nici în cele ale prefecturii ci în dosarele fostei poliții administrative. Dacă pentru instituțiile publice am descoperit şi câteva poze executate „la cald", adică imediat după aceste agresiuni, pentru casele şi gospodăriile civililor nu am găsit nimic. Opinăm că la vremea aceea era foarte greu de procurat materiale fotografice aşa că ne mulțumim cu mărturiile depuse de vasluieni la Poliție, uneori însoțite şi de declarațiile martorilor oculari (de regulă, vecini).

Conform spuselor unor cetățeni vârstnici care în acea perioadă văzuseră şi trăiseră „pe viu" cele întâmplate în Vaslui, putem afirma că nu a fost achitată de către statul român sau terții implicați în evenimente nici-o despăgubire de război ci, dimpotrivă, după data de 23 august 1944 greu încercații locuitori ai acestei urbe au fost nevoiți să suporte şi mârlăniile dar şi ticăloşiile de tot felul ale noilor stăpâni: ruşii bolşevici. Totuşi, din ordin superior emanat de către Ministerul Afacerilor Interne, recte Teohari Georgescu, primarul Theodor Hodoroabă a demarat în noiembrie 1945 o campanie de strângere a declarațiilor păgubiților. Credem că aceste documente au servit mai mult serviciului de statistică decât unor scopuri practice.

a. „Toți cetățenii păgubiți sunt chemați la Poliție să complecteze declarații"

Note:

12 Autorul a folosit documentele conținute de dosarul nr. 141944 din fondul: Poliția Vaslui, aflat la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui.

Cu această frază începea Ordonanța nr. 593420 noiembrie 1945, emisă de Primăria Vaslui şi semnată atât de edilul-şef cât şi de secretarul (notarul) E. Schulimsohn. Mulți cetățeni se vor fi bucurat zicându-şi în sine că, iată, s-a găsit cineva să se ocupe şi de soarta lor dar şi de casele distruse total sau parțial precum şi de cei 120 de morți îngropați la grămadă în cimitirul Eternitatea, după criminalul bombardament rusesc din 20 august 1944, ca să nu mai punem la socoteală şi răniții care au fost în număr de peste 350. Până la urmă, declarațiile s-au cusut frumuşel la dosar iar oamenii s-au despăgubit singuri, ca să zicem aşa, construindu-şi din te miri ce cocioabe sau case noi, morților le-au aprins lumânări iar răniții s-au întors treptat la gospodăriile lor, cu grave sechele fizice sau psihice. După cum scria fostul primar Constantin Capră în raportul său înaintat Inspectoratului General Administrativ de la Galați, „oraşul Vaslui a fost bombardat sistematic, de la nord la sud (dinspre Iaşi spre Bârlad n.n.) şi de la est la vest", aşa că putem emite ipoteza cu acoperire documentară perfectă că ruşii

au vrut să facă din Vaslui un morman de ruine, aşa cum au procedat şi nemții cu liniştitul orăşel englez Coventry, în prima etapă a războiului. În ordonanța primăriei, citată mai sus, se spuneau următoarele:

„având în vedere dispoziţiunile cuprinse în decizia nr.111.0791945 a Ministerul Afacerilor Interne (...) prin care se dispune modul cum urmează să se facă înregistrarea pierderilor suferite în perioada 23 august-25 octomvrie 1944 (subl.ns), pe formularul «Declarație privitoare la pagubele şi victimele provocate de către armatele germane şi ungare (subl.ns.)”„. Nu mai continuăm citarea documentului deoarece, sub puternica presiune a ruşilor prezenți în număr mare pe teritoriul oraşului şi județului Vaslui, nu se sufla niciun cuvânt despre daunele provocate până la 23 august 1944! Totuşi, funcționarii poliției au primit şi declarațiile acestei categorii de păgubiți. În episodul de față, tocmai de aceşti oameni ne vom ocupa.

b. Trupele germane nu sunt răspunzătoare de incendierea şi jefuirea Vasluiului

Se pare că amărâții care avuseseră de suferit de pe urma evenimentelor de război nu se prea înghesuiau la „complectarea” declarațiilor de vreme ce Primăria a mai dat un termen de depunere a acestora la Biroul Armistițiului ce pe atunci funcționa pe lângă toate primăriile sau prefecturile din țară. Iată ce se scria în adresa nr.61181 decembrie 1945:

„în conformitate cu instrucțiunile Ministerului Afacerilor Străine (Externe n.n.) cu privire la pagubele provocate de armatele germane sau ungare (...) prin care s-a hotărât ca ultimul termen de predare a declarațiilor să fie până la 10 decembrie 1945, avem onoare (...) să se aducă la cunoştința locuitorilor prin batere de tobă că toți care au avut pierderi depe urma trupelor germane sau ungare să se prezinte de urgență la Primăria oraşului Vaslui, Biroul Convenției de Armistițiu pentru a ridica declarațiile spre complectare. În caz de neprezentare până la 10 decembrie 1945, nu vor mai putea complecta aceste declarații”. După cum se vede, iarăşi nici-o vorbă despre bombardamente ci, numai despre jafurile comise de nemți şi unguri cu toate că cei din urmă, nici măcar nu trecuseră prin oraş decât, probabil, doar la începutul războiului şi numai în tranzit. În acest punct, trebuie să ne întoarcem în timp cu numai trei luni pentru a cita integral adresa nr.527024 august 1945 trimisă prefecturii Vaslui (biroului MONT) de către Poliția Vaslui, adresă ce are un conținut năucitor, care poate întoarce roata evenimentelor acelor timpuri prin adevărul scris în ea şi anume că trupele germane nu au fost răspunzătoare de incendierea şi jefuirea Vasluiului decât, poate, parțial. În acest fel răspunderea fărădelegilor putând fi pusă pe seama armatelor ruseşti. Probabil, la timpul respectiv, acest document a fost strict secretizat dar astăzi, după atâta timp, iată-l la lumină:

„la numărul 56911945 avem onoare a raporta că în cuprinsul acestui oraş nu sunt pagube cauzate de către statele cu care România se află în război (Germania şi Ungaria) deoarece pe acest teritoriu nu s-au dat lupte cu armatele germane sau ungare (subl.ns.)”. La sfârşitul adresei, dându-şi probabil seama de consecințele acestor dezvăluiri, comandantul Poliției a mai adăugat următoarele:

„menționăm că există pagube în cuprinsul acestui oraş cauzate de către Armatele germane, însă au avut loc în timpul ce armata germană era încă aliată cu armata română (subl.ns.)”. De aici, putem deduce că nemții s-au dedat doar la mici furtişaguri de prin dughenele ce atunci populau până la saturație străzile: Călugăreni, Carol I (astăzi, C.D. Gherea), I.C. Brătianu (Ing. Badea Romeo), Hagi Chiriac sau Ştefan cel Mare (parțial). De altfel, ofensiva sovietică a fost atât de rapidă şi impetuoasă, încât credem că armata germană a părăsit în mare grabă Vasluiului, stabilizându-se pe aliniamentul Deleni-Gura Albeşti-Roşieşti-Idrici-Dolheni într-o încercare disperată şi plină de sacrificii umane de a opri vremelnic înaintarea ruşilor. Atunci, cum rămâne cu plângerile numeroşilor comercianți evrei sau români depuse la poliție în care apar invariabil două cuvinte şi anume „armata germană”? Răspunsul poate fi extrem de simplu: prezența trupelor sovietice a promovat minciuna la rang de lege!

c. Daune şi dăunați

Acum, iată şi câteva dovezi care vin în sprijinul interpretărilor noastre dându-le, astfel. O perfectă veridicitate. În declarația sa, cetățeana Profira Gardu, domiciliată pe str. Carol I, nr.34 a scris următoarele:

„...în ziua de 22 august când a venit armata rusă (subl.ns.) m-am refugiat din cauza bombardamentelor într-un sat în apropiere, Zâzânca, acest județ iar la săptămâna când am venit am găsit casa devastată, uşile deschise, geamurile sparte şi din casă lucrurile furate, mai importante maşina de cusut Zingher nr.336335, era singura existență a mea, 2 covoare mari a 10.000 lei bucata, un palton de iarnă cu blană – 10000, un jachet, trei plapome, 10 perne, una cuvertură de pat, 2 cearşafe, 2 fețe de masă, o pereche pantofi, o pereche şoşoni, 2 lighene, 2 căldări de apă şi alte obiecte de mai puțină importanță”. În sprijinul declarației acestei femei, au depus mărturii alte două doamne şi anume Ecaterina Boicu şi Ecaterina Meleiu. Fără să ştie că peste 64 de ani mărturia ei va sta la baza altei judecăți relativ la jafurile comise în Vaslui, Ecaterina Meleiu, domiciliată pe str. Dimitrie Sturdza, nr.4 a declarat la poliție următoarele:

„am văzut soldații ruşi la venirea lor în localitate cum au luat femeii Profira Gardu din acest oraş mai multe lucruri casnice şi una maşină de cusut (subl.ns.)”. Iată, aşadar, adevărul ținut între coperțile unui dosar de la DJAN Vaslui atâta amar de timp! Continuând cu daunele provocate de bombardamente, iată ce a scris în declarația sa femeia Aspasia Petrov, domiciliată pe str. Petru Rareş, nr.8:

„În urma bombardamentelor din data de 22 august 1944, din cauza unei bombe, mi s-a dărâmat una casă compusă din 3 camere cu instalație electrică, două magazii toate acoperite cu tablă. Lucrurile au fost de asemenea stricate, gardurile de jur împrejur rupte. Deasemene, cealaltă casă din curte a suferit grele avarii la acoperiş, la pereți, geamurile au fost toate sparte. Toate acestea le evaluez la valoarea minimă de 2.000.000 (două milioane) lei. Declar pe a mea răspundere toate cele sus citate". Căpitanul Constantin Donose, domiciliat în Bucureşti, str. Plantelor, nr. 22, „... În calitate de Administrator al averii do tale a soției mele Eugenia Căpitan Constantin Donose, declar că în urma bombardamentelor de pe 22 august 1944 mi s-a distrus la imobil următoarele: din corpul principal mi s-a distrus şase camere, un antret, una cameră din curte şi o magazie arse complet. Imobilul este situat în Vaslui, str. Peneş Curcanu, nr.16 şi este evaluat la suma de lei 40.000.000". Pe aceeaşi stradă şi la acelaşi număr, se mai afla şi imobilul văduvei de război Didina Nicolaide Balaşiu care a suferit pagube totale de 2.540.000 de lei, în urma distrugerii casei şi dependințelor. Păduraru Ştefan, funcționar al Gărzii Financiare secția Vaslui, domiciliat pe str. Traian, nr.16 declara următoarele:

„pe 22 august (1944 n.n.) când s-a bombardat oraşul Vaslui, imobilul meu a suferit următoarele avarii, pentru care cer a mi se elibera fişă de sinistrat: 1 perete de la imobil dărâmat, 1 bucătărie de vară dărâmată, acoperişul avariat în parte, 1 sobă dărâmată, 25-20 m.p. sticlă geam distruse, 35-40 metri gard distruşi". Acest funcționar de stat nu a riscat să avanseze vreo sumă, gândindu-se, probabil, că oricum nu va vedea niciodată banii. Declarația fusese dată pe 22 aprilie 1945, cu puțin timp înainte de terminarea războiului în Europa (9 mai). Folosindu-se de o maşină de scris, cetățeana Maria Carpinschi, domiciliată pe strada General Dragalina, nr.5 îşi scrisese păsurile pricinuite de evenimentele de război, pe prim-plan situând bombardamentele din 20 august 1944, iar pe al doilea acțiunile „.răufăcătorilor civili (subl.ns.) şi militari". În urma dublei agresiuni, femeia se alesese cu peste 30 de metri de gard distrus, resturile furându-i-se ulterior de către cei citați mai sus, başca două camere şi un antret „.grav avariate şi nemaiputând fi locuite". Desigur, n-au scăpat întregi nici geamurile şi cercevelele, dimpreună cu tabla de pe acoperiş „.complet distrusă". Cei cinci pomi fructiferi tineri şi pe rod, au completat un tablou trist. Pierderile fuseseră evaluate la suma de 600.000 de lei, sumă cu care se ruga de autorități să fie trecută pe „tabloul cu sinistrații". Ioan Popa, ce-şi avea domiciliul la data înaintării declarației pe strada Doctor Radovici, nr.3 a reclamat distrugerea totală a imobilului din proprietate situat pe str. Independenței, nr. 8, împreună cu toate bunurile casnice din interior şi exterior pe care le prețăluise la suma de 1.500.000 de lei. Fără să precizeze o sumă oarecare, femeia Ecaterina Alex. Luca de pe strada Vasile Lascăr (acum, Avântului), nr.6, scrisese în declarația sa că „.pe data de 20 august 1944, în urma bombardamentelor mi-a fost avariată casa

distrugându-mi următoarele: acoperişul complect, uşile, ferestrele, gardurile şi una sobă". La urmă specificase că „bomba a căzut chiar în fața casei". Ghidale Bercovici căruia (conform caligrafiei diferite) îi scrisese altcineva reclamația, declara distrugerea numeroaselor bunuri domestice ce le deținea în casa de pe strada Ştefan cel Mare, nr.103, printre care:

„un pat de fer în valoare de 20.000 (de lei n.n.); un şifonier în valoare de 30.000; una masă de lemn în valoare de 10.000; 12 oale de tablă în valoare de 12.000; 12 farfurii şi castroane în valoare de 10.000; două lighene mari în valoare de 6.000; îmbrăcăminte, încălțăminte şi higienice de pat şi de corp în valoare de 400.000". Chiar dacă la sfârşitul „lăcrămației" scrisese „.aceasta declar, susțin şi semnez propriu", este greu de crezut că suflul unei explozii i-a zdrențuit în aşa hal bunătate de izmene şi chiloți de damă. Ne sprijinim îndoiala pe faptul că nu a reclamat şi distrugerea imobilului. Alta a fost situația Ioanei Gh. Bârcă, domiciliată pe str. Zimbru (în apropiere de gara Vaslui), nr. 11 care semnala autorităților polițieneşti vasluiene următoarele daune:

„O casă compusă din 4 camere, acoperită cu țiglă în valoare de 1.000.000 de lei; un grajd acoperit cu țiglă, 200.000 de lei; gardul cu care era împrejmuită curtea, 250.000 de lei; mobila din casă în valoare de 173.000 de lei; 1.000 kgr. porumb, 50.000 de lei; 100 kgr. fasole, 6.000 de lei. Total: 1.689.000 de lei". Mențiunea finală din acest document este foarte importantă:

„toate aceste obiecte au fost arse din cauza unei bombe ce a căzut pe un stog de fân din curtea vecinului meu Gheorghe Timică". Într-adevăr, zona stației CFR a fost crunt lovită de orbeții ruşi ce bombardau de la mare altitudine. Maria Ciubotă de pe str. Nicolae Milescu, nr.39 reclama următoarele:

„cu ocazia bombardamentului din ziua de 20 august 1944, a căzut o bombă în fața casei stricându-mi complect una cameră şi una bucătărie, iar restul avariind. Pagubele se ridică la suma de 250.000 de lei". Trebuie spus, pentru cititorii mai puțin avizați, că strada Nicolae Milescu se află (şi astăzi) tot în preajma liniei de cale ferată puternic vizată de aviatorii bolşevici. O altă mărturie care întăreşte (de acum) aserțiunea noastră că ruşii au fost cei ce au prădat în stil feudal locuitorii Vasluiului încă de la primul pas făcut în oraş, este cea pe care o vom prezenta în continuare. Femeia neştiutoare de carte Zavastia M. Barbu (care a semnat hârtia prin „punerea degetului"), domiciliată pe str. Spitalelor, nr.16 (acum, Dr. Ghelerter, lângă Spitalul de Urgență nr.2, fost Drăghici) a dictat următoarele:

„...cu ocazia bombardamentului din 20 august (1944 n.n.) mi s-a distrus casa dela adresa arătată compusă din 2 camere şi o sală şi mi s-a luat (ulterior, desigur n.n.) de către trupele sovietice (subl.ns.) următoarele: toată lingeria de corp, toate vasele de bucătărie, 6 lăicere de lână, 6 perne mari, 2 paturi de fer, toată îmbrăcămintea, o plapumă. Total, 630.000 lei". Valurile de bombardiere ruseşti venind dinspre nord, n-au avut cum să ocolească străzile adiacente

cimitirului Eternitatea pentru a fi scăpat intacte. Mărturie stă declarația Emiliei Gr. Ciobanu de pe strada Eternității, nr.14:

„mi-au fost distruse de bombardament următoarele: una casă cu două camere şi antreu în valoare de 1.200.000 lei; una magazie de scândură, 80.000 lei; un beci de lemne, 20.000 lei şi 12 metri gard jaluzele şi 2 porți. Total: 1.360.000 lei”. Meşterul cizmar Neculai Coțac, cu domiciliul pe str. Ştefan cel Mare, nr.4, declara că a rămas fără casă şi bunurile din ea şi sublinia drama pierderii pentru totdeauna a sculelor de cizmărie cu care îşi câştigase până atunci cinstita-i pâine. Datorită bombei de aviație ce căzuse chiar în curtea lui, mai pierduse următoarele:

„... un hambar ce era construit din scânduri acoperit cu tablă cu cerealele: 100 kg. porumb; 400 kg. grâu; 500 kg. Orz; 300 kg. fasole”. Adăugate şi acestea celorlalte pierderi, dauna fusese evaluată la peste 1.600.000 de lei. Cum bombele ruseşti nu loveau pe categorii de vârstă, pensionarul Gheorghe Rață domiciliat pe str. Eternității, nr. 18 reclama pierderea casei din proprietate, precum şi a numeroase bunuri:

„un şifonier cu oglindă, una toaletă mare (probabil, masă de toaletă n.n.), un pat mare dublu cu somieră, una canapea de pluş, una masă mare de sufragerie, şase scaune, un bufet mare, patru tablouri pictate, veselă compusă din jumătate serviciu de masă porțelan”. Declarația fusese predată poliției pe 12 februarie 1945 şi onorabilul pensionar îşi evaluase pierderile la suma de 650.000 de lei. Sărind în ajutorul soțului cizmar, Eufrosina N. Coțac domiciliată tot pe Ştefan cel Mare, nr.4, întărea cele declarate de Neculai aducând şi o altă informație prețioasă, respectiv folosirea de către aviatorii asasini de la răsărit a bombelor brizante. De unde avea doamna Coțac cunoştințe militare nu ştim, dar am considerat că ar fi necesară citarea plângerii acesteia:

„cu ocazia bombardamentului aerian din 20 august 1944, a căzut o bombă brizantă (subl.ns) la 3 metri lângă casă sfărâmându-mi complect acoperişul unei camere şi a unei bucătării. În casă am avut mobilier, lucruri casnice, lenjerie, îmbrăcăminte care nu le-am putut scoate din foc şi dărâmături. Pagubele se ridică la 850.000 de lei”. Despre cuvântul „brizant” iată ce am aflat consultând Dicționarul limbii române (Dex): „BRIZÂNT adj.: (Despre explozive) A cărui combustie este atât de rapidă, încât suflul gazelor produse poate distruge corpurile înconjurătoare; (despre bombe) care conține un astfel de exploziv”. Din câte ştim, asemenea bombe fuseseră interzise prin tratate internaționale pe care şi Rusia stalinistă îşi pusese semnătura dar credem că orice comentariu relativ la ruşi şi metodele lor de a duce războiul ar fi total de prisos. Cetățeana Elena Haidimoschi, (pe care o bănuim a fi fost vârstnică chiar şi în acele timpuri datorită formulei de adresare, („ Domnului Poliței al Oraşului Vaslui”), cu domiciliul pe str. Eliade Rădulescu, nr. 6, scrisese în declarația sa următoarele:

„...pe datele de 20 şi 22 august 1944 la bombardament mi-a distrus acoperişul casei, plafoanele, uşele şi 38 de geamuri, doi pereţi dela bucătărie, balconul mi l-a distrus complect precum şi o bucătărie de vară ce se afla în curte". Într-un stil perfect cazon, căpitanul în rezervă Constantin Georgescu „... concentrat la Centrul P.P. (pregătire premilitară n.n.) Vaslui", ne aduce, prin timp, informaţii faţă de cele întâmplate la una din cele două case pe care le mai avea pe atunci George Mavrocordat, urmaş direct al Verei Mavrocordat, ultima proprietară a moşiei Vasluiului:

„am onoare a înainta alăturatul inventar, de efectele ce-au fost distruse prin arderea casei D-lui Gh. Mavrocordat, din strada Ştefan cel Mare, nr.60, unde am locuit în anul 1944, fiind atunci concentrat la Centrul de Informaţii Vaslui. Casele au ars, cu trecerea trupelor de operaţii, în zilele de 21-22 august 1944. Rog să binevoiţi a dispune cercetările cuvenite şi încheierea actelor legale". Scrupulosul căpitan a întocmit, într-adevăr, un „tablou" ce cuprindea un număr de 28 de poziţii cu tot atâtea materiale. Din fericire, şi acest document s-a păstrat aşa că vom cita câteva pierderi:

„9 cămăşi kaki (15.000 leibuc.); indispensabili (6 buc. a 12.000); manta kaki (1 buc a 150.000); pelerină de ploaie (1 buc. a 100.000); cearşafuri olandă (6 buc. a 30.000); palton stofă engleză (1 buc. a 200.000); cufere piele (2 buc. a 300.000); costum haine militare (2 buc a 200.000); pălărie Borsalino (1 buc. a 30.000); ceas masă (1 buc. a 30.000) (.)". Probabil, conştiinciosul ofiţer nu a evaluat „după ureche" aceste preţuri ci ele reprezentau valori de inventar aşa că oricine poate calcula costul unei ţinute militare din acele timpuri, putându-l compara cu preţul kilogramului de grâu, porumb ş.a. tot din acea perioadă. Cu una, cu alta, prejudiciul cauzat de prădăciunile şi hoţiile „fraţilor" de la răsărit se ridica la suma de 3.492.800 de lei. Puţin, dacă ne gândim la cât îşi auto-evaluau unii cocioabele.

d. „A căzut o bombă în casa mea"

Femeia Elena Gh. Leuştean declara următoarele:

„subsemnata (...) din Oraşul Vaslui, str. Donici, nr.23, declar că în ziua de 20 august 1944 a căzut o bombă în casa mea şi mi-a distrus-o complectamente până la temelie iar azi locuiesc cu chirie. Casa se compunea din 4 camere duşamite. Valoare – 800.000 de lei". Ioana C. Chetreanu, de pe str. Gheorghe Mircea, nr.6 se plângea în scris de distrugerea parţială a casei şi bunurilor în bombardamentul din 20 august 1944. Pe 7 martie 1945, un alt păgubit, Vasile Nicolau „.din Vaslui, strada Donici nr.96", declara următoarele:

„În urma bombardării cu trei bombe (sic! subl. În orig.) a casei mele dar şi a viei şi livezii", şi cerea daune totale de 320.000 de lei. Comerciantul Filip Bachmann scria aceste rânduri pe data de 22 februarie 1945:

„...subsemnatul, (...) depe str. Călugăreni, nr.100, am suferit stricăciuni în urma bombardamentului depe ziua de 20 august, ora 5, 45, când a venit mulțimea de avioane (subl.ns.) atacându-mi (sic! n.n.) 3 camere de locuit şi distrus totodată hambarul de cereale din curte, omorându-mi trei oi, stricat o căruță şi murit o vacă. Am mai suferit stricăciuni şi la localul din strada Iarmaroc (acum, Libertății n.n.) proprietatea mea a fost distrus complect, acum vă rog cu deosebit respect să dați ajutorul cuvenit". Care n-a fost dat niciodată, completăm noi. Lucrătorul ceferist Ioan Gh. Andrei, ce locuia pe str. Nicolae Milescu, nr.25, aducea la cunoştință autorităților că pe 22 august 1944, ora 5, 45, „... când a venit stolul de avioane mi-a distrus casa căzând două bombe în plin şi anume una în sală şi a doua în camera din stânga distrugând atât casa cât şi toate lucrurile din ea". Nici acest cetățean sinistrat nu-şi auto-evaluase daunele. Pe 15 februarie 1945, depunea la Poliție declarația sa şi Boboc Adam de pe str. Petru Rareş, nr.22 care a specificat faptul că imobilul său a fost distrus de bombele incendiare aruncate din avioanele vrăjmaşe. Acest cetățean era la vremea aceea lăcătuş-mecanic deoarece şi-a declarat distruse sau furate de către ruşi şi sculele cu care îşi câştiga pâinea. N-a uitat-o, de asemenea, şi pe chiriaşa sa Corina Abramovici, care îşi pierduse toate lucrurile personale. Paguba se ridica la suma de 2.500.000 de lei. Aflați la sfârşitul acestui subtitlu, dar şi capitol, vom enumera şi alți păgubiți şi anume: Teodor Bâțu (Gheorghe Asachi, 3), Constantin Tudose (Elena Şubin, 29, astăzi str. Ana Ipătescu), Gheorghe Filote (Spitalelor, 14), Vasile Darie (Andrei Şaguna, 23), Maria Th. Petcu (Peneş Curcanu, 14), Gheorghe I. Barbu (Traian, 9), Profira Dumitriu (Donici, 28), Constantin A. Papadopol (Andrei Mureşanu, 21), Gheorghe V. Cucoş (Andrei Şaguna, 10) şi mulți alții.

Concluzia finală este că atât bombardarea cât şi incendierea oraşului Vaslui a fost „opera" invadatorilor de la răsărit, care au avut ca primă grijă obligarea autorităților de a minți cu neruşinare, punându-le să scrie la capitolul „autori ai bombardamentelor": „aviația anglo-americană", iar la capitolul „jefuitori", trupele germane. Până la urmă, iată că s-a aflat adevărul de care tare s-au mai ferit unii vreme de 45 de ani!

1.6. VASLUIUL ÎN ANII 1946 – 1948. FOAMETE, ȚIGANI ŞI ALEGERI INUTILE13

Note:

13 Pentru realizarea acestui material s-au folosit documente din următoarele dosare aflate la DJAN Vaslui: 61 şi 71 1946; 36 1947; 1, 13 şi 38 1948.

Majoritatea istoricilor au căzut de acord că sistemul comunist a triumfat în țara noastră la cumpăna anilor 1947-1948, atunci când regele Mihai I a fost silit

să abdice, urmând ca în ziua de 30 decembrie să fie proclamată Republica Populară. Prin urmare, cu sprijinul masiv al trupelor sovietice de ocupație dar şi cu ajutorul „pandurilor” din divizia „Tudor Vladimirescu” în răstimpul scurs de la 6 martie 1945 şi până în martie 1948, dată la care au avut loc alegerile generale în care comuniştii s-au ales între ei, s-a reuşit instalarea totalitarismului sub masca vrednică de plâns a „democrației populare”. Viața locuitorilor oraşului Vaslui pendula între locurile de muncă şi economatele unde se puteau cumpăra mărfuri „pe cartelă” la preț fix, inclusiv chibrituri. Cauzele care au dus la foametea din anii ‘46--47 ar ocupa mult spațiu dar trebuie şi merită să ne oprim măcar la trei dintre ele: 1) Obligația stabilită prin Convenția de Armistițiu care prevedea în mod expres plata despăgubirilor de război către URSS numai în natură; 2) Jafurile masive şi de necontrolat la care s-au dedat trupele ruseşti între anii 1944-1946; 3) Obligația impusă de Stalin clicii de criminali şi trădători români aflate la conducerea țării de a se restitui „ad integrum” bunurile ridicate de pe teritoriul sovietic de către armatele româneşti, indiferent dacă ele se mai aflau sau nu în posesia cetățenilor noştri în general din mediul sătesc. La început, autoritățile de atunci au interzis cu desăvârşire deplasările sătenilor în regiunile considerate excedentare sau echilibrate din punct de vedere al produselor agricole. Documentele de arhivă ne arată monstruozitățile acelor timpuri comise atât de polițişti rurali cât şi de jandarmi sau gardieni publici care, cu siguranță, cu burdihanele pline nu iertau pe nimeni.

a. Anul 1946

Astfel, pe 20 decembrie 1946, gardianul public D. G. aflat în gara Vaslui înaintează superiorilor săi un raport de constatare în care scria următoarele:

„În timpul serviciului meu i-am prins în gara Vaslui pe numitul (...), primarul comunei Muntenii de Sus care împreună cu cetățenii (...) din acelaşi sat aveau asupra lor 4 saci cu porumb adus din Regiunile Excedentare. Subsemnatul am procedat la confiscarea porumbului şi la amendarea acestora cu suma de 20.000 lei de fiecare”. Această amendă reprezenta contravaloarea unui număr de 100 de buletine de vot care tocmai fuseseră folosite la alegerile din noiembrie, cele câştigate oficial de către Blocul Partidelor Democratice. Tot în luna decembrie a anului 1946, Prefectura Vaslui trimitea preturilor plăşilor din subordine următoarea circulară plină de sarcasm şi ură la adresa țăranilor care nu aveau nici un fel apărare împotriva urgiei abătute pe capetele lor:

„interzic primarilor comunali să mai elibereze autorizații de deplasare a oamenilor în zonele excedentare pentru a se aproviziona cu alimente. (.) În caz contrar, vom aplica pedepse aspre. (...) Statul face sacrificii mari (sic! n.n.) pentru aprovizionarea populației cu porumb pentru iarnă. Mulți primari sunt nesinceri şi subiectivi când împart micile (subl.ns.) cote de porumb care se dau populației agravând prin acest sistem condamnabil nemulțumirea populației şi foametea”.

Prin urmare, toate oalele sparte de comunişti trebuiau plătite de cineva iar primarii erau cei mai la îndemână. De altfel, dosarele pe care le-am cercetat abundă cu arestări din rândurile acestora. Pe 21 decembrie, disperat, prefectul Sârbu trimite o telegramă secretă M.A.I. În care se arătau următoarele:

„raportăm că n-au venit vagoanele cu porumb anunțate pentru hrana populațiunii din județ. Populațiunea este foarte alarmată şi neliniştită din cauza foametei. Cetățenii vin cu sutele la Prefectură şi cer porumb pentru hrană. S-au înregistrat cazuri de moarte din cauza foametei. Vă rugăm a lua măsuri, în caz contrar se riscă agravarea situației". Puse în fața unei totale degringolade, autoritățile județene au constituit pe data de 22 decembrie „.o echipă pentru colectarea de cereale destinate județului Vaslui compusă din: Gheorghe Urlan, pretorul Plăşii Codăeşti şi 5 notari din comunele grav afectate de foamete anume: Ivăneşti, Scânteia, Țibana, Dobrovățşi Micleşti". Acestora li s-au recomandat următoarele:

„să fie echipați pentru o lună de zile „ şi „.să fie prezenți la Prefectură în ziua de 26 XII 1946 orele 8 pentru a primi formele legale şi banii de drum şi întreținere iar în ziua de 27 XII 1946 ora 10 să fie prezenți la MAI, etaj 5, camera 224 la inspectorul general administrativ MarcelMoşoiu". Cu siguranță că aceste paleative nu au ajutat prea mult odată ce, începând cu anul 1947, foametea excesivă n-a mai putut fi controlată ba, chiar i s-a impus CFR-ului să acorde reduceri de 50% la prețurile biletelor de călătorie pentru bieții noştri oameni care plecau spre Oltenia sau Muntenia ca să-şi agonisească măcar o traistă din prețiosul porumb pentru care plăteau, de cele mai multe ori, cu covoare țesute manual sau cu alte obiecte din casă. Dar, se pare că pe prefectul-preot Neculai Sârbu îl durea exact sub sutană de aceste probleme grave odată ce pe 13 martie 1947 transmitea un ordin preturii Plăşii Pungeşti în care se refula în scris printr-o frază şi o propoziție rămase nemuritoare datorită „sfintei" indignări din cuprinsul lor:

„suntem informați că în satele Doagele şi Topor ăşti sărbătorile Crăciunului şi Anul Nou au fost sărbătorite (sic n.n.!) pe stil vechi. Cercetați urgent cazul". De altfel, cu aproape un an în urmă, preotul-prefect Neculai Sârbu fusese ales preşedinte al Uniunii Preoților Democrați din județul Vaslui, un soi de filială a PCR, la care au aderat 40 de slujitori ai bisericii, inclusiv protopopul Paul Potorac, după cum inserase pe prima pagină oficiosul de stânga vasluian „Vreme Nouă". Uneori, puterea de atunci a născut monştri mai cinici decât ea, de-o pildă N. Bârlădeanu preşedintele Frontului Plugarilor Vaslui care a distribuit comunelor din județ portretul doctorului Petru Groza, dar nu „moca" după cum s-ar crede ci, contra sumei de 2.000 de lei hârțoaga, bani care urmau a fi trimişi organizației centrale de la Bucureşti în contul „bani pentru partid". În luna septembrie a anului 1946 Direcția Generală a Administrației din cadrul MAI trimitea prefecturii un ordin circular cu un conținut extrem de grav:

„În urma secetei, recolta de floarea-soarelui a fost în bună parte distrusă. Consiliul Superior al Economiei Naționale, în şedința din 16 august 1946, a hotărât valorificarea jirului, semințelor de molid, de dovleac, de pătlăgele roşii şi de alte legume, precum şi a sâmburilor de struguri, de prune şi alte fructe”. Prin urmare, oamenii ar fi trebuit să consume în loc de ulei fel de fel de mixturi, unele dăunătoare sănătății. Prefectura județului Roman avertiza instituția similară din Vaslui printr-o adresă din 5 octombrie 19146 „.să nu mai permită locuitorilor județului Vaslui să vină în județul Roman pentru a se aproviziona cu diverse cereale sau cartofi, deoarece li se va confisca marfa şi vor fi dați în judecată conform Legii Sabotajului”. În acele vremuri de restrişte, marele profitor şi şantajist politic a fost PCR care la Vaslui deschisese o cantină populară, aprovizionarea făcându-şi-o de la Serviciul Economic al Județului pe care îl soma mereu să-i trimită mari cantități de porumb pentru a hrăni cele 60-70 de persoane care se abonaseră la grasa şi mănoasa țâță bolşevică. Astfel, cu adresa ultimativă nr. 455 09.05.19146, cerea acestui serviciu cantitatea de 800 kg. de porumb. În acele vremuri, spre exemplu, unui muncitor care tăia manual 1 metru ster de lemne, primea „fabuloasa” cantitate de...1 kg. de porumb! O cerere oarecum hazlie a fost înaintată prefecturii de către cetățeanul Petru Cazacu din comuna Ştefan cel Mare care scria următoarele:

„vă rog să mijlociți darea la scădere a unui mânzat (probabil cotă obligatorie la Convenția de Armistițiu n.n.) deoarece mia fost confiscat de trupele sovietice şi pus la masa lor sub formă de friptură şi ciorbă, neprimind nici un ban”. Nimeni nu l-a băgat în seamă odată ce, conform „competentului” răspuns găsit de noi în arhive, i s-a comunicat că a fost declarat debitor la Stat cu suma de 1188 de lei datorită cărora ar putea fi deferit justiției şi condamnat la Legea Sabotajului, după ce va fi declarat, evident, şi duşman al poporului şi al Statului!

b. Prefectura versus şatrele țigăneşti. Anul 1947

Aşa, ca un fel de bomboană pe colivă sau ca un colac peste o pupăză cheală, prefectului Sârbu îi pică pe cap şi câteva şatre țigăneşti pripăşite pe la marginea oraşului Vaslui care cereau, evident, dreptul la existență şi la.liberă practică! Pe 13 martie 1947 Prefectura, primind o adresă de la Inspectoratul de Jandarmi Iaşi cum că:

„țiganii nomazi nu pot să circule decât în raza județului unde se găsesc pentru a da posibilitatea organelor polițieneşti (rurale n.n.) şi jandarmereşti să-i țină în strictă şi continuă supraveghere, ştiut fiind că printre aceştia sunt numeroşi infractori de meserie (hoți de cai, spărgători etc.)”, prefectul a aprobat cererile acestora dar pe o anumită perioadă de timp, de altfel destul de scurtă pentru a nu le da posibilitate acestora de a-şi aranja „loviturile” prin cotețele sau prin grajdurile oamenilor. Astfel, țiganii erau autorizați „.să staționeze pe raza oraşului Vaslui timp de 10 zile şi câte 4 zile pe teritoriile comunelor din județ,

pentru a-şi câştiga existența. Bulibaşii sunt obligați să se prezinte la fiecare post de jandarmi comunali pentru vize". Probabil şefii de trib aveau bani odată ce şi-au permis să-şi plătească cereri scrise la maşină ba, culmea luxului, unul dintre ei, Traian Stănescu, după ce şi-a pus amprenta cu „deştul" mare pe „docoment" şi-a trântit fudul şi ştampila de „maistru căldărar"! Pe lângă acest bulibaşă, s-au mai acordat permise şi altora precum: Lupaşcu Stănescu ce avea în „jurisdicție" 5 bărbați, 7 femei, 20 de copii, 5 căruțe şi 14 cai; Iorgu Stănescu, mai sărac la toate capitolele cu numai 3 bărbați, 5 femei, 14 copii, 4 căruțe şi 7 cai dar şi Iorgu Muntianu cu 6 membri sau Elena Matachi Stănescu cu 4 membri precum şi alți 8 „boşi" cu „avere" umană mai mică sau mai mare. Situația acestor nomazi fusese întocmită de chestorul N.D. Varveu de la Poliția Vaslui, la începutul lunii mai a anului 1947. Cu totul diferită de pățaniile țiganilor nomazi a fost plângerea unui ofițer adresată noului prefect, Gheorghe Mihăilescu, în care se arătau următoarele:

„...subsemnatul sublocotenentM. Botez vă aduc la cunoştință că agentul Teatrului Județean Leiba Goldstein, la fiecare spectacol unde prezența pompierilor este obligatorie, mă întâmpină pe mine şi pe ostaşii mei cu: <Ce-ați mai venit şi voi, mă, boilor?! Doar coarnele vă lipsesc!>. De asemenea, susnumitul nu-şi plăteşte taxa de 15.000 de lei (fixată de minister) spunând că-i prea mult". Dacă ne este permis un modest comentariu după atâția ani de la încornorarea bietului sublocotenent român de către „bravul" agent evreu, nu putem spune decât atât: cine spune, ăla e! Tot pe la sfârşitul lui '47 o circulară strict-secretă aducea la cunoştința prefecturii vasluiene câteva (posibile) răbufniri ale ceea ce se mai numea „opoziție":

„se semnalează că pe teritoriul rural al țării, circulă diferite persoane cunoscătoare a limbilor: engleză, franceză, germană care fac propagandă printre săteni în favoarea anglo-americanilor. Aceştia întrețin legături cu sediul care se află în Bucureşti, pe Calea Victoriei, 82-84. Aceştia trimit telegrame diferențiat: când propaganda merge bine: <Mama este sănătoasă> iar la rău, <Mama este grav bolnavă>„. Întrebarea care se pune în acest caz este următoarea: câți săteni de-ai noştri erau specialişti în limbi străine? Altfel spus, paranoia lacheilor roşii de la Bucureşti devenise fără leac...

c. Anul 1948

În anul pe care-l vom evoca în doar câteva rânduri, evenimentele s-au succedat cu o turbată repeziciune. După ce PNȚ fusese decapitat prin arestarea şi condamnarea liderului Iuliu Maniu iar PNL practic nu mai exista nici sub forma „aripii Tătărescu", cea care adusese atâtea servicii prețioase cauzei comuniste, pe 27 februarie 1948 se constituia la Bucureşti Frontul Democrației Populare al cărui Consiliu Național era compus din: Vasile Luca, Lothar Rădăceanu şi Iosif Chişinevschi – PMR; Anton Alexandrescu (care desființase prin trădare PNȚ), dr.

Petru Groza şi Ion Ontaru – Frontul Plugarilor; Petre Constantinescu-Iaşi (fost ministru al propagandei naționale), Mihail Dragomirescu şi Alexandru Şteflea – morganaticul Partid Național Popular; Kacko Alexandu, Ludovic Takacs şi Cziko Ferdinand – Uniunea Populară Maghiară, viitoarea MADOSZ comunistă. Această falsă alianță „democratică" urma să fixeze data alegerilor pe care, firesc şi fără cea mai vagă opoziție, urma să le şi „câştige" pentru ca umilele slugi ale lui Stalin întrunite în adunare constituantă să „dezbată" până la transpirație şi să „aprobe" până la venerație viitoarea lege fundamentală a țării ce urma să consfințească (până în zilele noastre) republica „oamenilor muncii de la oraşe şi sate" dar şi a subțiricăi „pături a intelectualității" reprezentată prin 1945 cu mare „cinste" de Zăroni şi popa Burducea, cel cu steaua şi cu crucea, într-un dans alternativ de schimbare a macazului. Prin urmare, acest Consiliu Național a hotărât ca data alegerilor să fie 28 martie 1948, deci doar după o lună de la constituirea FDP-ului. La asemenea grabă, se cereau şi măsuri urgente ca cea din 18 martie când MAI a trimis prefecturii Vaslui suma de 1.700.000 de lei „ca avans pentru acoperirea cheltuielilor diverse cu ocazia alegerilor". Pe 22 martie se cereau urgent relații asupra următoarelor probleme care frământau mințile bolnave de putere ale comuniştilor:

„ne veți trimite o scurtă caracterizare a situației politice din județ sau regiune. Cum decurge campania electorală a FDP precum şi cea a partidelor de opoziție (care partide de opoziție?!? n.n.). Manifestările reacțiunii grupate pe probleme şi anume: svonuri, manifeste, acte de sabotaj, acte de teroare contra persoanelor particulare sau politice; agresiuni contra aparatului de Stat, atacuri de bande înarmate, situația trupelor [militare] cât şi atitudinea lor. Vă mai informăm că pe timpul dela 24 până la 30 martie vă vom pune la dispoziție două camioane considerate de minister ca necesare pentru asigurarea transportului de trupe şi personalului secțiilor de votare". Pe data de 23 martie sosea la prefectură un alt ordin:

„dispuneți identificarea şi prinderea celor care răspândesc manifeste ale reacțiunii precum şi a celor care rup afişele FDP. Ministru, Teohari Georgescu". Generalul Teclu Iacob, cel care împreună cu alți ofițeri ai armatei române au ajutat din plin la constituirea diviziei „Tudor Vladimirescu", a transmis Comandamentului Unic (de alegeri) Vaslui următorul ordin datat 24 martie:

„luați măsuri ca misionarii şi călugării care sub pretextul vreunei asociații sau secte religioase colindă satele agitând împotriva regimului democratic şi autorităților de Stat, să fie reținuți sau ridicați şi predați organelor de Siguranță (...) Operațiunea se va face cât mai discret". Cu ocazia acestui simulacru de scrutin care nu avea nici o valoare fără prezența unei oarecare opoziții, muncitorul-ministru fost puşcăriaş Teohari Georgescu trimitea pe 25 martie o telegramă prefecturii în care se spunea:

„luați măsuri de verificare a elementelor ce locuiesc în conacele moşiereşti şi îndepărtarea tuturor acelor a căror prezență este motiv de agitație în mijlocul populației. Ei vor fi îndemnați (??n.n.) spre oraşe de unde nu se vor putea întoarce decât după alegeri”. În sfârşit, după alegerile din 28 martie 1948 câştigate de PMR împreună cu acoliții săi, s-a dat drumul şi la distracție pentru „înaintata şi conştienta clasă muncitoare” aşa că Vasluiul a fost vizitat pe 29 martie de trupa artistică a regimentului 1 AA din Bucureşti, care a şi prezentat un spectacol în sala teatrului județean, atunci proaspăt redenumit „I.C. Frimu”, ca şi fostul parc din centru dar ca şi fosta stradă I.C. Brătianu. Doi dintre „corifeii” bolşevizați ai Vasluiului, Gheorghe Mihăilescu, prefectul (fost profesor al liceului „Mihail Kogălniceanu”) şi Constantin Huțu, consilierul cultural al județului denumit în mod curent în zilele noastre „culturnic”, şi-au formulat părerile personale despre acest spectacol pe care le-au şi expediat telegrafic conducerii regimentului cu pricina. Iată magnificele opinii ale acestor personaje foarte importante care au reuşit performanța uluitoare ca într-un răstimp foarte scurt să învețe la perfecție.limba de lemn! „Eminentul” prefect Gh. Mihăilescu:

„echipa artistică a Regimentului 1 AA a prezentat publicului vasluian în ziua de 29 martie 1948 un program pe a cărui margine se pot face următoarele însemnări: programul desfăşurat a lăsat impresia că nu are controlul responsabilului E.C.P. (probabil, educație cultural-politică n.n.) care ar fi putut cerne cu mai multă atenție materialul artistic din program (...) Programul se cerea dozat cu mai multă substanță educativ-politică (.). Trebuie totuşi să notificăm cu aceiaşi (sic!) obiectivitate comportarea în adevăr democrată a trupei, subofițerilor şi ofițerilor Regimentului 1 AA”. În concluzie, rău da’ bine! Consilierul cultural județean C. Huțu a avut o părere şi mai proastă pentru că, de, se considera un om cult: „publicul serios a comentat faptul că în numărul „ Şapte minuni ale lumii” s-ar fi amestecat în mod nepermis numele D-lui Ministru Bodnăraş şi problema reconstrucției țărei, cu alte probleme puțin serioase (...). Corul «Mănăstirea Țiganilor» cântat tocmai în prima zi după votarea guvernului nostru, care a pus în prim plan în noua constituție înlăturarea discriminării rasiale, a impresionat în mod neplăcut (...). Crainicul, scăpat complect de sub control şi cu un slab nivel politic s-a adresat cu expresia: „Când țiganul a ajuns împărat, întâi pe tatăl său l-a spânzurat (...)”„. La atâta prostie comentariile noastre ar fi absolut inutile şi, mai ales, tardive. Chiar dacă bolşevicii români câştigaseră pe toate planurile, inclusiv în lupta dusă contra propriului popor, lipsa de cadre începuse să-şi spună cuvântul aşa că prin dosarele cercetate de noi am dat peste câteva documente interesante pe această temă. Pe 22 iunie 1948 prefectul Gheorghe Mihăilescu, cu aceeaşi impecabilă limbă de fag, recomanda MAI o persoană de mare încredere în felul următor:

„avem onoare să vă propunem ca Director de Studii pentru pregătirea cadrelor administrative pe Dl. Avocat Abramovici Moise din Vaslui. Cel propus

este un element cinstit, muncitor, bine pregătit din punct de vedere profesional, bun democrat şi cu un nivel politic ridicat. Domnia Sa urmează a fi încadrat ca Avocat Public". Filiala vasluiană a partidului muncitoresc român nu se lasă mai prejos şi-i dă o caracterizare beton din care numai spicuim: „ Tov. Abramovici Moise. element devotat partidului. cu multă putere de muncă. Înainte de 23 august [1944] a fost în lagăr la Tg. Jiu. După 23 august s-a încadrat în partid. În ambele campanii electorale a muncit frumos. ca Avocat a fost primul care a renunțat să apere procesele de sabotaj Economic. vigilent față de duşmanii partidului. Secretar Cadre: Iacob Vasile". Cam asta era imaginea unui tovarăş de nădejde în viziunea lichelelor de atunci iar faptul că acest Abramovici a refuzat să-i apere pe sărmanii care au sacrificat un porc din propria gospodărie în loc să-l dea ruşilor să-l înfulece, n-a făcut altceva decât şi-a încălcat în mod cel puțin banditesc deontologia profesională făcându-şi de râs roba de avocat!

Ca să terminăm acest material într-un mod cât mai plăcut, este bine să bifăm câteva sărbători de mare importanță prevăzute în calendarul creştin-ortodox pe anul 1948. Astfel: pe 21 ianuarie – moartea lui Lenin; 20 februarie – înființarea Universității din Petersburg (1819); 23 februarie – ziua Armatei Roşii; 9 martie – ziua de naştere a lui Molotov (1890) şi încă multe asemenea tâmpenii scrise cu cerneală roşie pe fond alb.

1.7. CE SE ÎNTÂMPLA LA VASLUI ÎN URMĂ CU 50 DE ANI...14

După intrarea în Vaslui a trupelor „eliberatoare" sovietice, eveniment ce s-a produs la 24 august 1944, evenimentele politice locale aveau să se precipite într-un mod accelerat, respectând modelul impus de cei de la Bucureşti. Profesorul Constantin Capră ce era pe atunci primarul oraşului, însoțit de arhitectul Dumitru Iulian ce îndeplinea funcția de secretar, au plecat în evacuarea ordonată cu mult timp înainte de mareşalul Ion Antonescu. Dintr-o dată, au început să mişune „democrații" prin clădirea primăriei. Reprezentanții partidelor vasluiene au hotărât numirea unui nou primar în persoana obscurului preot Neculai Sârbu, după lungi dezbateri contradictorii. Acelaşi lucru s-a întâmplat şi la prefectură unde în locul lui Constantin I. Răşcanu, ce fugise din calea invadatorilor, a fost numit magistratul Mihail Romano. În decembrie 1944 comuniştii locali în cârdăşie cu ofițerul rus Antosiak au schimbat din nou oamenii din fruntea celor două instituții, înscăunându-l pe Neculai Sârbu în funcția de prefect şi pe prof. Theodor Hodoroabă în cea de primar. Dintr-o dată, viața încercatei populații a oraşului avea să ia o turnură dramatică. Sovietizarea rapidă a țării avea nevoie şi de o nouă reformă administrativ-teritorială realizată după tiparul

Note:

14 Pentru realizarea acestui subcapitol autorul a folosit documentele conținute de dosarele: 7, 11 şi 481957; 2, 12 şi 131958 precum şi 3, 4, 5 şi 61959 aflate în păstrarea DJAN Vaslui, fondul: Sfatul Popular al Oraşului Vaslui.

consacrat de Lenin şi Stalin în Rusia roşie, aşa că în toamna anului 1950 aproape tot fostul județ Vaslui a primit numele de „raion" ce a fost înglobat regiunii Bârlad, dar numai până în 1952 când, la cerere, a fost arondat regiunii Iaşi până la următoarea reformă ce avea să se producă în anul 1968.

a. Preambul la marile nenorociri viitoare

Peste oraş trecuseră într-un timp scurt mai multe nenorociri ca niciodată. În noiembrie 1940 a suferit grave daune datorită marelui cutremur de pământ ce s-a produs atunci. În luna iulie a anului 1941, imediat după intrarea României în războiul antisovietic, Vasluiul a fost potopit de primul bombardament de aviație executat de către piloții ruşi. Nu a produs foarte mari pagube, dar a avut un impact psihologic devastator asupra populației. Este demn de reținut faptul că la acea vreme oraşul nu era apărat de niciun mijloc antiaerian. Din aprilie şi până în august 1944, raidurile de bombardament ale aviației sovietice se repetau la nesfârşit, numai într-o singură zi murind 120 de locuitori ce au fost îngropați, potrivit documentelor arhivistice, într-o groapă comună. A urmat, apoi, nemiloasa şi profund păgubitoarea ocupație sovietică dintre august 1944 şi vara lui 1947, când, oficial, Comisia Aliată de Control şi-a luat tălpăşița după ce a spoliat la maxim populația, în contul Convenției de Armistițiu, dar şi după ce a cules o bogată „recoltă" de refugiați basarabeni şi nord-bucovineni pe care i-a trimis la moarte în măreața uniune sovietică.

b. Străzi de proastă calitate a pavajelor şi apariția primului autobuz în Vaslui

Facem un arc important peste timp deoarece anul 1959 a adus schimbări notabile în oraş. Cu ocazia zilei de 1 mai a anului 1958, a fost dat în folosință traseul primului autobuz marca „Tudor Vladimirescu" (T.V.) care pleca din gară şi se oprea la SMT Moara Grecilor. Preparativele înlocuirii vetustelor birje cu un mijloc de transport modern începuseră încă din toamna anului 1957 dar, după cum spuneam, materializarea proiectului s-a realizat în primăvara lui 1958. Cererea populației fiind mare, la sfârşitul acestui an s-a mai adus un autobuz iar al treilea a apărut pe traseul bine ştiut în anul 1959. Astfel cu adresa nr.62919 ianuarie 1959, Sfatul Popular al Raionului Vaslui expedia următorul mesaj către Sfatul Popular al Regiunii Iaşi, secția „gospodărie comunală":

„vă înaintăm mai jos în copie adresa întreprinderii de Gospodărie Orăşenească Vaslui nr.2671959, referitor la «repartiții autobuz». ORAD Iaşi a comandat un autobuz pentru întreprinderea noastră, la uzinele Tudor Vladimirescu din Bucureşti, iar în termen de cinci zile, cere să emitem comanda

indicând contul, planul şi poziţia din care plătim. Rugăm a interveni la secţiunea «Gospodărie Comunală» a Regiunii Iaşi pentru a ne trimite planul de investiţii pe anul

1959”. Prin urmare, preparativele îmbunătăţirii calităţii transportului în comun din Vaslui începuseră, dar inaugurarea oficială a unicului (deocamdată) traseu avea să aibă loc (în stilul epocii) în preajma sau în timpul unei sărbători importante, iar ziua de 1 mai era una deosebită. Muncitorii acelor timpuri (atâţia câţi erau într-un oraş cu industrie aproape „O”) participau an de an la ample mitinguri şi defilări organizate atât de sindicatul unic, cât şi de partidul unic, adică cel muncitoresc român. Conform documentelor descoperite la Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Vaslui, lipsa unor pavamente moderne ale străzilor din interior, ba chiar şi al drumului naţional ce lega Vasluiul de Iaşi, care avea numai un strat de piatră spartă, autobuzele se defectau destul de des. Iată ce se spunea în adresa nr.222030 octombrie 1958 trimisă de Sfatul Popular Orăşenesc Vaslui, Sfatului Popular al Regiunii Iaşi:

„... urmare a dispoziţiilor primite vă înaintăm un tablou al străzilor oraşului Vaslui, cu felul îmbrăcămintei, lungimea lor şi starea în care se află”. Spre aducere aminte, am extras din acest tabel câteva date pentru a afla care era starea generală a oraşului acelor timpuri:

„Bulevardul Republicei: 730 m. lungime, pavaj din asfalt, granit şi bolovani, starea bună; Str. Libertăţii: 1020 m., bolovani, stare bună; Ana Lpătescu: balast şi pământ, stare rea; Traian: 1020 m., trotuare din bolovani şi carosabil asemenea, stare rea; C. Dobrogeanu Gherea: 440 m., carosabil granit şi trotuare bolovani, stare bună; Petru Rareş: 420 m., carosabil-bolovani, trotuare-bolovani, stare mediocră şi rea; Călugăreni – Pod beton: 2070 m., carosabil-bolovani, trotuare-balast, bun-mediocru; Ştefan cel Mare: 2700 m., carosabil-granit şi bolovani, trotuare-asfalt, stare bună”, etc. Prin urmare, asemenea îmbrăcăminţi dădeau mari bătăi de cap edililor de atunci, adică preşedintelui Sfatului Popular Vasile Ungurianu şi secretarului Theodor Istrate, ca să nu mai vorbim de ing. Szabo Paul, directorul IGO Vaslui.

c. Victimele modernizării şi rapoarte de activitate

Apariţia primului autobuz, precum şi a altor două, a condus la falimentarea străvechilor mijloace de transport, recte a birjelor. Iată ce scria în cererea sa datată 18 decembrie 1959 Constantin Plugaru, probabil ultimul birjar vasluian:

„Tov. Preşedinte, subsemnatul Plugaru Constantin din Vaslui, str. Gheorghe Racoviţă nr. 48 vă aduc la cunoştinţă că de la data de 1 decembrie 1959 nu am mai circulat şi nici nu mai circul cu trăsura pe piaţa oraşului Vaslui, pentru care cer radierea din registrul de evidenţă al circulaţiei de la această dată. Trăiască Pacea!”. Iată şi răspunsul trimis de Sfatul Popular, secţia Secretariat la

această îndreptățită petiție care a venit destul de târziu, la data de 5 ianuarie 1960, dar în termenul legal de 30 de zile ce era stabilit pe atunci:

„urmare cererii dvs. În care ați solicitat a radia din registrul de evidență a circulației una trăsură vă comunicăm că nu vă putem radia până ce nu aduceți formele de scădere de la Secțiunea Financiară. Prezentând formele de scădere vom putea să vă radiem din registrul de evidență a circulației şi cu una trăsură". Cu siguranță, Plugaru şi-a rezolvat problema dar numai după ce a mai plătit ceva bani cu titlul de „taxe şi impozite locale". Pe data de 6 mai 1959, Comitetul Executiv al Sfatului Popular fusese convocat pentru o şedință de bilanț ce viza activitatea Întreprinderii de Gospodărire a oraşului în perioada 1 ianuarie – 1 mai 1959. La vremea aceea, membrii acestui for orăşenesc de conducere erau următorii: ing. Gheorghe Acatrinei, I. Onica, Gh. Crețulescu, N. Constantinescu, A. Leuştean, Nicu Nechita, Lupu Solomon, Ana Lobodă, I. Furtună şi G. Vâlcianu. Tot la această şedință fuseseră invitați şi cei din conducerea IGOV-ului, nenominalizați, însă, în convocatorul pe care l-am descoperit în arhive. Trebuie spus că de ceva timp se inaugurase şi o gargariseală inutilă ce ținea loc de preambul sau de introducere, ceea ce denotă politizarea excesivă a tuturor ramurilor de activitate, inclusiv cea a vidanj ării closetelor populației, unde exista un plan ca pentru orice altceva, iar la capitolul „amenzi", după cum vom vedea, nu prea existau realizări sau depăşiri. În continuare, vom cita din raportul de activitate al acestei întreprinderi ce-l avea ca director pe Mihai Ciulei:

„muncitorii, inginerii, tehnicienii şi funcționarii acestei întreprinderi, conştienți de sarcinile trasate de Congresul al II lea al Partidului Muncitoresc Român şi de sarcinile ce le revin pentru realizarea celui de-al doilea Plan Cincinal, organizați de către Comit. de întreprindere şi sprijiniți de Org. de Bază (de partid muncitoresc n.n.) au muncit cu elan pentru îndeplinirea planului de producție, obținând următoarele realizări (subl.ns.)". Aici urmează o înşiruire a sectoarelor de activitate cu procentele realizate pentru fiecare. Noi, nu vom cita decât câteva:

„energie electrică produsă – 108, 69%; apă vândută – 100, 27%; Baia (comunală n.n.) – 125, 87%; Vidanjare – 180, 42%; TRANSPORT ÎN COMUN (subl.ns.) – 96, 81%, (.)". Iată ce explicație a dat directorul Ciulei, relativ la nerealizarea planului sectorului rezervat transportului în comun:

„acest sector este dotat cu trei autobuze care fac curse pe traseul: Gara CFR Vaslui – SMT (stațiunea de maşini şi tractoare n.n.) Moara Grecilor, iar în zilele de marți, vineri şi duminică, cursele se prelungesc până la Satu Nou din comuna Muntenii de Sus. Avem mari dificultăți cu acest traseu lung de 18 km. deoarece o mare parte din el este impracticabil, din care cauză au loc dese defecțiuni pentru a căror remediere necesită mici reparații şi scoaterea temporară din funcțiune. Planul fizic şi valoric nu s-au realizat din următoarele cauze: Începând din trimestrul al doilea, a.c. (1959 n.n.) planul de producție la transportul în comun a fost stabilit pentru 3 autobuze, ori al treilea autobuz a

fost primit în prima decadă a lunii aprilie – până la sfârşitul lunii s-a făcut rodajul – deci realizările din luna aprilie s-au făcut numai cu două autobuze. O altă cauză a nerealizării planului este lipsa unui atelier auto precum şi a pieselor de schimb (...). De asemenea se simte nevoia unui garaj (...)". Prin urmare, pe parcursul unui an parcul de autobuze ajunsese la trei. Credem că este foarte interesant de aflat cu ce era dotată salubritatea vasluiană a anului 1959:

„secția salubritate – vidanjare – afişaj este încadrată cu un număr de 53 muncitori şi un responsabil. Secția este dotată cu 1 autocamion, 1 autostropitoare, 1 autovidanjă, 10 căruțe a 1 cal, 2 căruțe a 2 cai, 12 tomberoane, 2 hipovidanjoare şi 18 cai de muncă. Acesta este personalul cu care se mătură străzile oraşului în suprafață de 246.000 m.p.". Documentul din care am citat şi vom mai cita, ne dezvăluie şi frecvența cu care se salubrizau străzile oraşului:

„pe străzile principale se mătură şi se ridică gunoaiele zilnic, iar străzile periferice (...) la intervale de 2 şi 3 zile. Nu se poate mătura zilnic pe toate străzile datorită numărului mic de muncitori față de suprafața străzilor pavate din oraş". Problemele de care suferă şi în prezent salubrizarea eficientă a străzilor erau şi atunci, dar sub o altă formă, bine descrisă de directorul IGO, Mihai Ciulei:

„cu toate străduințele noastre, curățenia pe străzi nu se poate menține deoarece nici nu suntem ajutați de organele locale (subl.ns.). Exemplu: vehicolele cu diferite mărfuri, furaje, lemne etc. circulă pe toate străzile de la o extremitate la alta a oraşului, de la depozitele de mărfuri ale ORCC (organizația regională a cooperației de consum n.n.) şi OCL (organizația comercială locală n.n.) care staționează pe străzi, dejugă şi hrănesc vitele (subl.ns.). Pentru menținerea curățeniei propunem ca staționarea carelor să se facă numai la oboare, vehicolele să fie dirijate a circula numai pe anumite străzi (subl.ns.)". Legătura pe care încercăm să o facem între anul 1959 şi anul 2009 poate părea superfluă şi puțin malițioasă dar, dacă atunci circulația şi staționarea mijloacelor de transport hipo era haotică, acelaşi lucru se poate spune şi despre cea din zilele noastre, cu o notă specială în ceea ce priveşte parcarea ilegală a maşinilor pe carosabil sau aiurea. La capitolul „greutăți" directorul Ciulei mai menționa:

„întâmpinăm greutăți la transportul materialelor, Spre exemplu, avem de transportat la Focşani un vilbrochen şi un bloc de motor de la un autobuz şi nu ne dă autorizație de transport IRTA (întreprinderea regională de transporturi auto n.n.)".

d. Ultima lovitură dată birjarilor – apariția primelor taxiuri

Urmărind modernizarea totală a transportului în comun, tot în anul 1959 au fost aduse şi primele trei taxiuri în oraş. Din fericire, documentele s-au păstrat şi analizându-le cu atenție, putem constata că ideea apariției acestor autoturisme în peisajul oraşului a fost bună. La data de 6 noiembrie 1959, Serviciul Transporturilor pendinte de Secretariatul General al Consiliului de

Miniştri, trimitea o „notă telefonică” celor de la Sfatul Popular Vaslui prin care li se aduceau la cunoştință următoarele:

„trimiteți delegat cu trei şoferi şi bonuri de benzină pentru a putea primi trei autoturisme „MOSKVICI 407” (subl.în orig.). Delegatul şi şoferii se vor prezenta luni, 9 XI 1959 la garajul S.G.C.M. (fost Leonida) pentru a primi maşinile. Autoturismele sunt destinate populației oraşului Vaslui (taxiuri)”. După sosirea maşinilor la Vaslui, preşedintele comitetului executiv al Sfatului Popular, Vasile Ungurianu, a emis pe data de 12 noiembrie 1959 o decizie din care cităm următoarele:

„având în vedere nota telefonică transmisă de Serviciul Transporturi al secretariatului General al Consiliului de Miniştri al R.P.R. (...). Având în vedere procesul verbal nr. 10719 X11959 încheiat între (...) şi Tov. Ciulei Mihai, director al I.G.O. Vaslui şi delegat al Sfatului Popular Oraş Vaslui: DECIDEM: Art.1 Se transferă în proprietatea I.G.O. Vaslui trei autoturisme Moskvici 407 având seriile de motor nr. (...). Art.2 Autoturismele de mai sus vor fi folosite exclusiv pentru deservirea populației percepându-se taxe legale (...)”. Conform documentelor cercetate de noi, unul dintre primii şoferi de pe aceste taxiuri a fost un anume Toşu.

e. Construirea noului stadion, al unui parc în spatele gării dar şi a Palatului Administrativ Edilii acelor timpuri îşi puneau des problema petrecerii într-un mod plăcut a timpului liber ce-l aveau la dispoziție „oamenii muncii”. Ideea construirii unui stadion nu era nouă deoarece încă de la începutul anilor ‘50 apăruseră primele echipe de fotbal amator între care se duceau grele bătălii pe toate maidanele, fără să fie înscrise în vreun campionat, deci fără să fi existat o mişcare sportivă organizată. Printre echipele de atunci, în mare vogă erau: „6 martie”, „Locomotiva”, „Progresul”, „Voința” şi altele. Profitând de avantajul natural oferit de aşezarea oraşului, cei însărcinați cu înălțarea unui stadion mixt (fotbal şi atletism) s-au orientat spre versantul dealului pe care se află şi astăzi trei obiective importante ale Vasluiului şi anume Biserica Sfântul Ioan, Fostul Liceu ortodox de fete (acum, Ş coala 6) şi Palatul Mavrocordat (fost Cerc Militar şi actual Palat al copiilor). Studiul geodezic şi proiectarea au fost încredințate unei instituții de profil ieşene. Prima atestare documentară referitoare la stadion ne vine din anul 1956, dar construcția propriu-zisă va începe abia din 1958. Informațiile le-am găsit într-o „Dare de seamă asupra întrecerilor patriotice în cinstea zilei de 1 mai (1958 n.n.)”. Iată ce scrisese Vasile Ungurianu, preşedintele Comitetului Executiv al Sfatului Popular Oraş Vaslui, într-un document pe care l-a citit în fața adunării deputaților locali:

„s-au început lucrările la amenajarea stadionului, deocamdată prin muncă voluntară şi dacă vom primi fonduri va putea fi dat în folosință (subl.ns.). La munca voluntară ce s-a efectuat până în prezent s-au evidențiat în mod deosebit militarii (subl.ns.). Acest stadion necesită, în afara muncilor necalificate, şi munci

calificate, transporturi de materiale, construcții de garduri şi tribuna pentru public. O parte din bani vor fi din contribuția voluntară a locuitorilor oraşului dar şi al suburbiilor (subl.ns.)". Documentul din care am citat ne mai oferă şi alte detalii:

„...proiectul stadionului este comandat la Institutul Regional de Proiectare Iaşi şi este în curs de întocmire. Pe lângă specialiştii de la IRP Iaşi care au venit la fața locului pentru măsurători, calcule, etc. a venit şi un tovarăş de la UCFS (uniunea centrală a federațiilor sportive n.n.) Bucureşti care a vizitat terenul găsindu-l foarte bine amplasat şi față de lucrările executate ne-a promis că va susține să primim şi ceva fonduri, aceasta însă dacă vom prezenta un memoriu care să justifice necesitatea acestui stadion, împreună cu documentația respectivă". Vasluienii ceva mai vârstnici îşi amintesc, desigur, şi de existența unui mic parc amplasat în fața gării unde călătorii se puteau odihni pe una din băncile sale, ori savurau conținutul unei sticle cu vin, sau mai pe înnoptate se mai delectau şi cu un sex liber prin tufişurile dese ce erau pe acolo. Odată cu sistematizarea din anii '80, parcul a dispărut făcând loc unor blocuri cu magazine sau restaurante la parter. Dar, în 1958, se punea altfel problema:

„... În cursul anului 1957 s-a amenajat terenul din fața gării, unde urmează să se facă un parc. Până-n prezent, nu avem fonduri pentru acesta. S-a comandat proiectul pentru amenajarea acestui parc, care va fi gata la sfârşitul lunii mai (1958 n.n.)". Tot în darea de seamă din care am citat până acum, am mai găsit şi alte informații referitoare la parcurile existente pe atunci în oraş, precum cele pe care le vom prezenta în continuare:

„în cinstea zilei de 1 mai (1958 n.n.) a fost amenajat parcul „Filimon Sârbu" (acum, Copou n.n.) unde s-a construit o poartă la intrare, s-a făcut balastarea aleilor, plantarea cu diferite specii de flori, s-au plantat 6.000 fire arbuşti, s-a refăcut rondul pentru dans (existent şi astăzi n.n.) şi s-au instalat două chioşcuri octogonale (existente şi astăzi, dar renovate n.n.), care vor fi împrejmuite cu plante agățătoare (...). La fel a fost amenajat şi parcul „I.C.Frimu" (fostul parc central, astăzi dispărut, în locul lui fiind piața din fața Palatului Administrativ n.n.). Tot în cinstea zilei de 1 mai au fost plantați 2.000 pomi ornamentali". În tradiția acelor timpuri, în textul „dării de seamă" au fost citate şi numele unor fruntaşi ai acestor acțiuni iar la polul celălalt numele unor codaşi. Iată spre cine a arătat cu degetul raportorul:

„... cunoaştem cu toții situația spațiului locativ în oraşul nostru. Oricât s-ar strădui întreprinderea noastră (IGOV, n.n.) să facă reparații nu va putea face față dacă locatarii nu vor înțelege că au obligația să întrețină locuințele ce le ocupă. Sunt cetățeni care de ani de zile nu au pus o mână de lut pe pereții locuințelor sau să le văruiască cum ar fi Grigoraş Dumitru, din strada Călugăreni, Ganga din strada Ştefan cel Mare, doi locatari de pe strada Anton Pann şi alții. (...) O luptă înverşunată pentru cea mai frumoasă stradă au dus-o circumscripțiile 14,

17, 38, 41 şi 42. Circumscripția 14, deputat Balcu Gheorghe, are în Comitetul de stradă pe tov. Isvoranu C., Ciofu şi Nicoară. Cetățenii acestei circumscripții au plantat 240 de pomi prin muncă voluntară, au văruit gardurile şi au făcut curățenie în toate curțile. Circumscripția 17, deputat Ana Solomon, cu preşedinte Comitet Croitoru C. are aspect de sărbătoare dar nu are plantați pomi". În continuarea documentului sunt pomenite şi alte persoane cu realizări edilitar-gospodăreşti notabile, precum: Ioniță Eleonora, Balaban Maria,

Popa Maria, Balaban Jan, Coțofană Iancu şi alții. La sfârşitul discursului, atât preşedintele Ungurianu cât şi vice-preşedintele Lupu Solomon vor cere, ad literam, „să se politizeze acțiunile voluntare", adică deputații aleşi să facă propagandă „de partid" în rândurile cetățenilor oraşului. Referitor la terminarea construcției ce avea să adăpostească toate secțiile Sfaturilor Populare de raion şi de oraş, am găsit în dosare numeroase informații. Trebuie să spunem că în vechea clădire a Sfatului apoi a Consiliului Popular Vaslui, acum se află Inspectoratul Județean de Poliție şi până mai deunăzi a funcționat şi Serviciul Român de Informații, care s-a muta în sediul nou ce a fost construit pe locul fostei grădini de vară „Parcul trandafirilor", ce la rândul ei fusese dată în folosința publicului consumator de grătar şi bere în primăvara anului 1961, tot cu ocazia zilei de 1 mai. Clădirea Palatului

Județean (numit ulterior, Palatul Sfatului Popular oraş Vaslui) a avut un destin extrem de sinuos. Primul care a avut ideea şi inițiativa acestei construcții a fost generalul de corp de armată Ion Răşcanu, fost primar al Vasluiului între anii 1938-1942. Odată cu declanşarea ostilităților împotriva URSS, în oraş a fost înființat un lagăr de prizonieri aşa că Răşcanu s-a gândit că aceştia ar putea fi folosiți eficient la ridicarea noului edificiu, mai ales datorită faptului că mijloacele de transport auto erau ca şi inexistente (cu excepția patronului de magazin Galeru de pe strada Călugăreni care avea un camion), iar căruțele şi carele fuseseră în mare parte rechiziționate de către armata română. Prin urmare, în anul 1941 a încheiat un contract de proiectare cu o firmă de profil din Bucureşti (acest document mai există în arhive), dar din proprie inițiativă şi sigur de reuşită a început şi aprovizionarea cu materialele de construcție necesare viitorului edificiu. Cărămizile au fost cărate cu brațele de la fabrica Ceramica (Dellecase, Gerometta, Babuolene) ce se afla tot în acelaşi loc ca şi astăzi, folosind munca prizonierilor sovietici. De altfel, într-o statistică a anului 1945 cerută de forurile superioare de la Bucureşti, primăria Vaslui anunța decesul a 719 persoane din rândurile acestora în perioada iulie 1941-23 august 1944, numai în iarna 1941-1942 pierzându-şi viața 432 de oameni. Mai mulți factori vor fi contribuit, poate, la acest număr mare de decese cu toate că, tot în urma cercetărilor noastre, am descoperit că mulți prizonieri sovietici erau închiriați diferitor proprietari de pământ din județ, cu rugămintea de a le îmbunătăți meniul destul de sărac ce era cuprins în anumite financiare impuse de situația de război în care se afla țara

noastră. Unii au îndeplinit rugămintea comandantului lagărului, alții nu. Oricum, în perspectiva iminentă de ocupare a oraşului Vaslui, s-a renunțat la munca prizonierilor. Acesta a fost un scurt istoric al demarării construcției Palatului Administrativ. Cei veniți la putere după 6 martie 1945, au vrut în mai multe răstimpuri să continue lucrările dar s-au lovit de insuficiența cronică a fondurilor. În anul 1958, ideea finalizării edificiului a fost repusă pe tapet. Iată ce am găsit într-un raport de activitate prezentat de V. Ungurianu cu ocazia unei sesiuni a deputaților locali:

„continuarea construcției palatului Sfatului popular Oraş, lucrare ce a început încă din anul 1940 (sic! inexact; în 1941 n.n.) şi neterminată datorită evenimentelor din anul 1944. Pentru această lucrare s-a alocat suma de lei 1.000.000, sumă care a fost pusă la dispoziția Băncii de Investiții şi care a fost consumată în întregime de către întreprinderea T.R.C.L (trustul raional de construcții locative n.n.) Vaslui. S-au executat lucrările de zidărie de la primul etaj, turnarea planşeului de la al doilea etaj, precum şi lucrările de zidărie de la al doilea şi ultim etaj. Se putea executa mai mult dacă Intrepr. TRCL din localitate ar fi vrut să primească şi suma de 400.000 de lei în cursul trimestrului IV (al anului 1957 n.n.), sumă pe care Comitetul Executiv al Regiunii Iaşi ne-a pus-o la dispoziție”. În sfârşit, la începutul anului 1959, clădirea noului Palat Administrativ se finalizase, odată ce am găsit într-unul din dosarele de arhivă o decizie a Comitetului Executiv al Sfatului popular Oraş Vaslui, având ca dată de emitere 15 ianuarie 1959. Datorită importanței deosebite a acestui document, ne vom permite să-l cităm în extenso:

„noi, Comitetul Executiv al Sfatului Popular Vaslui; având în vedere referatul Secțiunii de Gospodării Comunale (.) înregistrat la nr.811959; având în vedere lipsa spațiului de locuit în oraşul Vaslui; având în vedere Legea nr.6 privind funcționarea Sfaturilor Populare, DECIDEM: În incinta clădirii Sfatului popular oraş Vaslui nou clădită vor intra următoarele instituții: 1. Sfatul Popular al Raionului Vaslui cu toate secțiunile sale va ocupa 37 de camere;

2. Sfatul Popular al oraşului Vaslui va ocupa 10 camere; 3. Întreprinderea de Gospodărire Orăşenească va ocupa 6 camere; 4. Tribunalul Popular Raional Vaslui va ocupa 10 camere; 5. Procuratura oraşului Vaslui va ocupa 5 camere; 6. Notariatul de Stat Vaslui va ocupa 2 camere; 7. A.D.A.S. (administrația asigurărilor de stat n.n.) va ocupa 4 camere; 8. O.C.L. Mixt va ocupa 7 camere; 9. Cooperativa „ 7 Noiembrie „ va ocupa 2 camere; 10. Colegiul de avocați va ocupa 1 cameră; 11. Arhivele Statului vor ocupa 4 camere; 12. Biblioteca Raională va ocupa 3 camere. Mai rămân disponibil: una cameră pentru centrala telefonică, una cameră pentru garderobă, una cameră pentru bufet şi sala de şedințe precum şi 11 camere pentru deservirea următoarelor: cabină operator, cabină artişti, cabină hidrofor, coş calorifer, cameră şef mecanic, cameră şef electrician,

sala cazanelor calorifer şi 4 holuri mari. Articolul 2. Instituțiile şi întreprinderile notate mai jos vor pregăti până la 15 februarie mobilier corespunzător noului local. (...) Articolul 4. Serviciul de contabilitate al Sfatului Popular oraş Vaslui va îndruma întocmirea formelor legale în ceea ce priveşte respectarea HCM nr.1508 şi 15091953, precum şi cheltuielile aferente spațiului de locuit şi a administrării, încălzirii, iluminatului etc. Dată astăzi, 15 ianuarie 1959. Preşedinte: Vasile Ungurianu; Secretar: Theodor Istrate". Bine înțeles că prin această mutare masivă a instituțiilor statului într-o singură clădire, vechile locații au rămas disponibile. Tot pe 15 ianuarie 1959, Comitetul Executiv a mai emis o decizie pe care, deasemenea, o vom transcrie indicând, pe cât este posibil, şi amplasamentele:

„Art.1. În spațiul rămas disponibil (...) se repartizează după cum urmează: a) În locul Sfatului popular al Raionului Vaslui (actuala Judecătorie n.n.) se vor muta: organizația raională P.M.R. (partidul muncitoresc român n.n.), organizația raională a U.T.M. (uniunea tineretului muncitoresc n.n.), Comitetul Orăşenesc P.M.R., A.R.L.U.S. (asociația română de legături cu uniunea sovietică n.n.), Comisia de femei, Comitetul Orăşenesc U.T.M., A.V.S.A.P.-raion (agenția de pregătire premilitară n.n.). b) În localul Sfatului popular oraş Vaslui se vor muta: Casa de Cultură, Crucea Roşie, Tipografia, organizația de bază P.M.R.- cartier. c) În locul Tribunalului, Procuraturii şi Notariatului se vor muta. Comisariatul Militar şi 2 familii. d) În locul Arhivelor Statului se va muta Gospodăria I.G.O. Vaslui. e) În locul I.G.O. Vaslui se va muta 1 familie. f) În locul O.C.L. Mixt Vaslui se vor muta 3 familii. g) În locul Raionalei PMR, UTM şi Cabinetul de Partid se vor muta 16 familii. h) În locul Cooperativei „ 7 Noiembrie" se va muta Banca Cooperativă. i) În locul Băncii Agricole se va muta 1 familie. j) În locul Casei de Cultură se va muta Casa Pionierilor (unde este şi acum n.n.). k) În locul Casei pionierilor se vor muta 4 familii. l) În localul AVSAP (ce era pe strada dr. Scarlat, acum N. Iorga n.n.) se vor muta două familii. m) În locul Bibliotecii Raionale Vaslui se va muta Cooperativa Progresul cu cabinetul dentar. n) În locul Comisariatului Militar se vor muta 3 familii. (...)". Cu toate că în anul 1959 au avut loc mai multe evenimente în oraşul Vaslui, noi am considerat că acestea au fost cele mai importante.

CAPITOLUL 2

CIMITIRELE ŞI MONUMENTELE MILITARILOR SOVIETICI CONSTITUITE PE TERITORIILE ISTORICE ALE FOSTELOR JUDEȚE: FĂLCIU, TUTOVA ŞI VASLUI

2.1. PRETENȚII SOVIETICE ŞI SCĂRPINĂTURI PE CEAFĂ ROMÂNEŞTI LA PREFECTURA FĂLCIU15

Ocupația militară sovietică asupra întregii României, începută în 1944 şi sfârşită în 1958, nu a însemnat numai cea mai lungă din celelalte 6 precedente asupra teritoriului Moldovei şi 5 asupra Țării Româneşti, ci şi cea mai apăsătoare din toate, datorită Convenției de Armistițiu semnată la Moscova pe 12 septembrie 1944 care impusese țării noastre condiții extrem de grele. Plata numai în natură a celor 300 de milioane de dolari nu ar fi fost atât de greu de suportat dacă prețăluirea produselor n-ar fi fost dictată de ruşi care fixaseră nişte tarife ticăloase şi degradante. O altă problemă gravă cu care s-au confruntat românii a fost generată de duşmanii din interior, comuniştii, care nu se închinau decât la dumnezeul roşu Stalin, ignorând complet cvasi-majoritatea populației, acesteia din urmă rezervându-i-se, în cel mai bun caz, deportarea în întinsa câmpie a Bărăganului, stearpă şi lipsită de speranța unui trai minimal. Nu se cunosc excepții de la aceste reguli, impuse de câțiva indivizi fără scrupule, adevărați tâlhari ai nației, de teapa lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, Teohari Georgescu, Anna Pauker, Vasile Luca şi alți câțiva, ascunşi în spatele armatei roşii, dar şi al celebrilor „panduri" din divizia „Tudor Vladimirescu". Populația rurală a județelor Vaslui, Fălciu şi Tutova a simțit din plin ocupația rusească dar şi cumplita secetă din anii '46--47 care a lovit, mai ales, Moldova. Am scris acest preambul, deoarece în acele condiții extrem de grele, când un simplu „tablagiu" rus comanda „smirna!" unui ofițer superior al Armatei Române, s-au gândit şi ştabii de la comandamentul armatei roşii să dea de urma militarilor lor căzuți pe câmpurile de luptă. Cererile ruşilor (adeseori imperative şi de nerefuzat) din Comisia Aliată de Control (C.A.C.) pe această temă, au început să curgă valuri, valuri spre prefectura Fălciu, încă de la începutul anului 1946. Şeful acestei misiuni stabilite la Iaşi, colonelul Pogromski, scria într-o adresă către prefectură următoarele: „În legătură cu directivele Marelui Stat Major al Comisiei Aliate de Control din România, avem onoarea a vă ruga să binevoiți a lua măsurile necesare pentru amenajarea cimitirelor şi mormintelor eroilor căzuți pe teritoriul județului Dvs.

Note:

15 Pentru realizarea acestui studiu, autorul a folosit documentele conținute de dosarele: 2671946 şi 121947, din fondul: Prefectura județului Fălciu, fond aflat în păstrarea Direcției Județene a Arhivelor Naționale Vaslui.

Această situațiune ne este necesară până la data de 21 iunie a.c. (1946 n.n.). Precizăm că mormintele şi cimitirele vor fi înscrise pe harta județului, cu toate amănuntele: unde se găsesc, la ce distanță de comună sau de sat, pe ce piață sau stradă, câte sunt, numele, pronumele şi gradul ostaşului căzut, precum şi localitatea unde este născut. Toate aceste morminte, afară de acelea în care sunt îngropați câte un singur ostaş, vor fi fotografiate. Harta județului (cu legendă) împreună cu fotografiile în patru exemplare se vor trimite la C.A.C. Iaşi,

strada V. Conta, nr.28. Colonel Pogromski". Acest document a sosit la Huşi în limba rusă şi cu caractere chirilice, dar a fost tradus de tălmaciului prefecturii, Victor Răşchitoru. Rezoluția prefectului Dumitru Florescu, a fost una absolut normală în această situație: pe lângă trimiterea de adrese tuturor comunelor din subordine, cu conținutul ordinului de mai sus, a mai scris următoarele:

„pentru plata oamenilor ce vor lucra la amenajarea mormintelor, cât şi pentru costul materialului lemnos necesar, am intervenit telegrafic la Ministerul Af. Interne, pentru a ni se trimite fondurile necesare". Tocmai la fonduri voiam să ajungem, deoarece bugetul Prefecturii Fălciu era profund deficitar în acele vremuri grele, iar pretențiile ruşilor de a se constitui aceste cimitire integral din bani proveniți de la bugetul României, (ei neacceptând nici măcar plata parțială a coşciugelor în care urmau a fi depuse rămăşițele propriilor militari!), au condus la unele proteste din partea autorităților noastre de genul celui trimis prefecturii Fălciu de către Ministerul Afacerilor Interne, ca urmare a cererii acesteia de a i se trimite un fond de 10 milioane de lei, bani necesari fotografierii şi aranjării cimitirelor, conform obraznicei pretenții a „podpolkovnikului" Pogromski. Adresa MAI cu nr. 156.918 18 iunie 1946, avea următorul conținut:

„urmare telegramei noastre no. (.) 17 iunie 1946, avem onoare a vă face cunoscut că în conformitate cu dispozițiunile Comisiei Române de Legătură cu Comisia Aliată de Control, comunicate cu adresa no. 14.051 15 iunie 1946, prestațiunea cerută de împuternicitul C.A.C. din Iaşi, nu se încadrează în Convenția de Armistițiu (s.n.). În consecință, cheltuelile cerute pentru amenajarea şi fotografierea monumentelor funerare, la mormintele ostaşilor sovietici căzuți în județul Dvs., nu se pot face din fondurile Armistițiului (s.n.). P. Ministru, indescifrabil". Dacă cineva a crezut că ruşii s-au resemnat, s-a înşelat amarnic! O nouă scrisoare a grangurului bolşevic de la Iaşi, Pogromski, l-a pus pe jar pe bietul prefect Florescu aşa că, (după cum se obişnuieşte şi astăzi şi de când e lumea plină de şefi care comandă şi subalterni care execută!) a trimis o adresă (685 20 iunie 1946) către cele patru Plăşi (Răducăneni, Fălciu, Vutcani şi Huşi) în care se spală pe mâini, exact ca Pillat din Pont, scriind următoarele nemuritoare fraze, conținând soluții privind forța de muncă, dar şi sursa de finanțare a fotografiilor cerute de ruşi:

„...luați măsuri urgente ca până sâmbătă 22 iunie 1946 să fie complect amenajate toate mormintele eroilor Sovietici, începând cu mormintele grupuri (gropi comune, probabil n.n.) apoi cu cele individuale. Amenajarea se va face cu săteni prestând prin rotație muncă de folos obştesc (sic! s.n.). (...) Fotografiile se vor face cu bani de la bugetele comunelor". Care comune, credem noi, aveau un buget la fel de „dolofan" ca şi cel al Prefecturii, adicătelea cu minus în față! Aceeaşi adresă, cu aproximativ acelaşi conținut, este trimisă şi Legiunii de Jandarmi Fălciu, al cărei comandat se grăbeşte s-o trimită tuturor posturilor din subordine. Termenul neruşinat de scurt cerut de către ruşi, nu a putut fi onorat,

dar nici nu s-a putut contramanda acțiunea aşa că, o armată de civili şi militari (jandarmii rurali) a fost pusă în mişcare, la foc automat. Primarii au trimis preturilor datele de amplasament însoțite de numeroase detalii, iar şefii acestora, prefectului Florescu, care, probabil, a rămas plăcut impresionat de munca sisifică a subordonaților săi: planuri ale plăşilor, frumos desenate de mână, cu cruci roşii trase în dreptul mormintelor sau gropilor comune, biserici schițate ca în hărțile militare, dar şi tabele complete cu satele în care se aflau militari ruşi îngropați, distanțele până la acestea, numele tarlalelor sau ale proprietăților pe care se aflau cimitirele şi multe altele. Pentru ca totul să arate ca o treabă bine făcută, s-a întocmit şi o statistică, ce arăta că într-un număr de 53 de localități fălciene, fuseseră îngropați în diverse locații, un număr de 1567 de militari sovietici (şi nu numai, vom vedea în continuare!) dintre care 50 de subofițeri şi 40 de ofițeri. De exemplu: În Plasa Fălciu, la conacul din satul Urlați, au fost îngropați 80 de soldați; în curtea bisericii din Rânceni – 5 soldați şi un ofițer; în cimitirul din Hurdugi – 17 soldați. În Plasa Huşi: În cimitirul sătesc din satul Plopi, comuna Avereşti – 18 soldați; la biserica din Cârligați (Ivăneşti) – 22 de soldați şi 2 ofițeri; la biserica din Crețeştii de Sus – 1 soldat şi un ofițer identificat (V. Scerbac, născut în 1921 la Poltava); la bisericile din Dolheşti şi Petriş – 43 respectiv 15 soldați. În Plasa Vutcani: pe moşia Beldiman din satul Gura Albeşti – 562 de militari, din care 13 subofițeri şi 10 ofițeri; în curtea şcolii şi bisericii din Roşieşti – 259 de militari, din care 13 subofițeri şi 8 ofițeri. În acest sat au fost înhumați şi câțiva români identificați, precum: maiorul Smeură, locotenentul Ion Petrovici Onofrei şi sergentul-major Dragomir Terente. Aceştia au făcut parte, cu certitudine, din divizia română de voluntari „Tudor Vladimirescu", ce a fost constituită din prizonierii români aflați în lagărul de la Oranki, iar de instrucție, echipare şi îndoctrinare ideologică de tip comunist, ocupându-se sovieticii dar şi „surghiuniții" mai mult sau mai puțin români refugiați în URSS. De altfel „botezul" focului acestei divizii s-a produs în zona Deleni- Gura Albeşti-Dolheni-Roşieşti, atunci când a fost pusă față-n față nu numai cu trupele germane ci, foarte posibil, şi cu cele româneşti! La şcoala şi biserica din Dolheni (Roşieşti) – 201 de militari din care 17 ofițeri. În Plasa Răducăneni: În cimitirul din satul Cozia – 25 de soldați, ş.a.m.d. Spre luare aminte, este demn de reținut faptul că anul 1946 a fost anul „de vârf- al prezenței sovietice în țara noastră: peste 615.000 de militari, adică peste 615.000 de mii de guri de hrănit copios şi tot atâtea de adăpat corespunzător standardelor ruseşti în materie de băutură, adică mult rachiu şi puțină apă! Şi, mai este bine de remarcat pentru posteritate, că tot greul l-a dus pleoştita secere de pe steagul PCR (ulterior PMR, apoi iar PCR), adică țărănimea! La sfârşitul acestei operațiuni care a costat mult timp, dar şi bani (de unde i-or mai fi scos bietele noastre comune cu buget de avarie!), probabil toți au răsuflat uşurați şi şi-au văzut de treabă în continuare, crezând că asta a fost tot şi nimic mai mult! Aş!

a. Foamete, cimitire centralizate, garduri vopsite în roşu şi flori pe morminte. 1947 – 1948.

Anul 1947 avea să debuteze cu adresa 33.058 A, din 16 decembrie 1946, adresă trimisă prefecturii Fălciu de către: „ MAI, Direcțiunea Generală a Administrației, Direcțiunea Administrației de Stat”, în care erau trasate, până la cel mai mic detaliu, sarcinile ce reveneau județului Fălciu, în ceea ce priveau: centralizarea, reabilitarea şi dotarea cimitirelor eroilor sovietici cu semne distinctive şi obeliscuri, dar şi împodobirea acestora cu flori perene sau efemere. Vom cita câteva pasaje din acest document: „Ministerul Afacerilor Interne de comun acord cu Comandamentul Armatei Roşii, a luat hotărârea de a aduna şi reînhuma în cimitirele sovietice existente, sau în cimitirele ce se vor creia (sic! n.n.), toate osemintele ostaşilor sovietici, căzuți pe teritoriul românesc în războiul de eliberare contra hitlerismului. (...)...pentru aceasta veți lua următoarele măsuri: 1) Toate osemintele ostaşilor sovietici, aflate în morminte izolate, vor fi deshumate, aşezate în sicrie separate şi reînhumate în cimitirele sovietice existente în județul Dvs. 2) Acolo unde asemenea cimitire nu sunt înființate (...) veți lua măsuri să se găsească terenuri potrivite ca aşezare şi întindere (...) teren care este de preferat să fie pe teritoriul oraşului de reşedință sau pe o arteră principală şi într-o aşezare cât mai pitorească (...) 5) Reînhumarea se va face în cimitirele sovietice existente, sau în cimitire noui (sic! n.n.) ce se vor creia (sic! n.n.). (...) 7) Pentru confecționarea sicrielor necesare raportate la numărul mormintelor izolate ce aveți în județul Dvs., vi se va aproba suma necesară. 8) Pentru efectuarea transporturilor necesare şi a mâinii de lucru (...) veți lua măsuri ca aceste operațiuni să se îndeplinească prin mijloace locale”. Aceste documente fiind imperative şi cu termene de executare fixe, serviciul „technic” al prefecturii Fălciu îşi intră în pâine, şi începe să întocmească devize de prețuri. Totuşi, însăşi operațiunea de exhumare a întâmpinat numeroase greutăți, cauzate, mai ales, de timpul relativ scurt scurs de la înhumare, aşa că, acelaşi serviciu „technic” se plânge prefecturii de mirosul insuportabil emanat de cadavrele în putrefacție şi cere acesteia „... ostaşi sovietici cu echipamente speciale şi măşti contra gazelor”, pentru a putea duce la bun sfârşit dezgustătoarea misiune ce i-a fost încredințată. În sfârşit, pe la jumătatea anului 1947 s-a reuşit strângerea tuturor osemintele de pe teritoriul județului Fălciu şi s-a constituit un număr de 7 cimitire militare sovietice, după cum urmează: Huşi – 141 de ostaşi; Roşieşti – 363; Gura Albeşti – 610; Dolheni – 201; Urlați – 151; Dolheşti – 86; Rediu – 84. Total: 1495. Diferența, până la 1567, au reprezentat-o, probabil, mormintele care nu au fost supuse exhumării. Dacă peste tot s-au găsit locuri corespunzătoare pretențiilor ruşilor, la Roşieşti a intervenit o „mică” hibă. Nereuşindu-le pătratul, dreptunghiul, rombul, hexagonul sau cine mai ştie ce figură geometrică din cauza a două morminte de-ale localnicilor ce stăteau în

calea măreţului cimitir ce se prefigura dar şi al monumentului aferent, prefectura a apelat la ajutorul Episcopiei Huşilor care, cu mare bucurie duhovnicească a aprobat strămutarea acestora, printr-o adresă de răspuns de tot râsul, pe care o redăm integral, fără alt comentariu: „9-X-1948. No. 5859. Domnule Prefect. La adresa Domniei-Voastre nr.5767, am onoare a Vă răspunde, că chiar astăzi am dat ordin Preotului paroh dela Roşieşti să deshumeze osemintele celor doi FOŞTI CREDINCIOŞI (sic! s.n.) din comuna Roşieşti, cari sunt îngropaţi în curtea Bisericii şi cari ÎMPIEDICA (s.n.) aşezarea monumentului ce urmează a se ridica în memoria eroilor sovietici. Osemintele celor două morminte vor fi reînhumate în cimitirul parohial. Episcop: ss indescifrabil. Consilier Referent: ss indescifrabil". La acea vreme episcopul Huşilor era ÎPS Grigore Leu. Mormintele individuale identificate ca şi cele comune, au declanşat a treia fază.

b. Operaţiunea „Racla"

Prefectura a cerut iniţial MAI bani pentru confecţionarea unui număr de 250 de sicrie, dar acesta n-a trimis decât pentru 196, aşa că cioclii de ocazie au fost nevoiţi să înghesuie în obiectul respectiv şi câte 4 sau 8 cadavre (conform documentului 67 descoperit de noi în arhive), cu toate că ne este greu să concepem acest lucru, doar dacă n-or mai fi lăsat prin gropile deschise ceva oase de prisos. Procurarea materialelor în acele grele timpuri, a fost o grea osândă pentru mai-marii prefecturii fălciene. Nici măcar scânduri de brad pentru sicrie nu s-au găsit decât la Bârlad, şi la preţul pieţii, deoarece pe atunci nu fusese introdus celebrul mercurial iar lipsurile erau prezente la toate categoriile de bunuri alimentare sau industriale, precum şi la unele materii prime aşa cum era, de exemplu, cheresteaua ce era trimisă în cantităţi astronomice în URSS, în contul despăgubirilor de război. Astfel, „scândura de brad am cumpărat-o de la Bârlad cu preţurile de 3750 lei, 4000 lei şi 5370 lei.", se jeluia prefectul într-o adresă trimisă MAI. Tot aici scria că:

„maiorul Rozov, delegatul Comandamentului Sovietic, stăruie să urgentăm lucrările şi în cursul săptămânii 15-20 decemvrie a.c. (1947 n.n.) să-i predăm toate sicriele, altfel îşi trimite la Garnizoana din Galaţi toată echipa sovietică".

În sfârşit, sicriele s-au făcut, atât exhumările cât şi reînhumările s-au terminat, anul 1947 era pe sfârşite, aşa că toată lumea s-a relaxat, uitând că vine şi anul 1948, an care a ridicat pretenţiile ruşilor la nişte niveluri ameţitoare deoarece, au cerut împrejmuirea exemplară a cimitirelor, cu garduri vopsite în culoarea roşu-aprins, confecţionarea de semne distinctive din beton cu dimensiuni diferind în funcţie de gradul militarului, ridicarea de obeliscuri pe care urmau să fie lipite plăci de marmură ce aveau să fie inscripţionate cu litere chirilice şi, evident, în limba rusă dar şi plantarea de flori pe morminte ori plopi de Canada pe marginea cimitirelor! Absolut toate cererile ruşilor au fost satisfăcute, chiar dacă în unele judeţe ale Moldovei, inclusiv în Fălciu, era mare

foamete şi sărăcie, iar bandele de jefuitori, violatori, tâlhari şi asasini ruşi îmbrăcați în rubăşti militare îşi făceau de cap prin județ băgând o spaimă de moarte în sufletele țăranilor, în special, şi făcându-i pe aceştia să-i blesteme în surdină de toate cele sfinte şi nesfinte. În acest an, 1948, s-au executat, în primul rând, împrejmuirile cu garduri care la cele 7 cimitire au avut o lungime totală de 537 de metri şi o înălțime medie de 1, 30 de metri. În al doilea rând, potrivit documentelor cercetate de noi, „s-a vopsit a doua oară cu vopsea de ulei roşie de cea mai bună calitate.”. În al treilea rând, s-au făcut săpături cu hârlețul în vederea plantării florilor, dar şi a gazonului. Încet, încet se decontau sume uriaşe aflate în pas cu inflația galopantă, de la bugetul prefecturii, bani care veneau, totuşi, de la Ministerul Afacerilor Interne. Meşteri tâmplari precum: Beşleagă Ion (str. Ştefan cel Mare, 25), Burghelea Mihai (Piața Halei) sau Grosu Ioan (str. Lascăr Catargiu, 54) dar şi alții au lucrat la aceste garduri ca zilieri, fiind plătiți cu 216 zi. Iată peste ce ofertă am dat prin dosarele cercetate la DJAN Vaslui: „ Ofertă. Subsemnații: maistru Molinaro Battista, Ioan Balan, Marin Pârvan, Domenico Zamvetor, domiciliați în Huşi, ne oferim a executa lucrările de manoperă la construcția semnelor distinctive mici (individuale) şi mari (colective), al mormintele eroilor Sovietici din județul Fălciu, cu prețul de: 1000 lei de bucată pentru cele mici şi 2200 lei de bucată pentru cele mari”. Prin urmare, şi problema semnelor distinctive a fost rezolvată mai rămânând doar cea a monumentelor tip obelisc ce aveau să fie din beton armat, care nu a întârziat prea mult nici ea, odată ce s-a făcut devizul de către serviciul tehnic care suna aşa:

„construcția unui monument tip „B” în oraşul Huşi în valoare de 156.965 lei; două monumente tip „ A”, pentru cimitirele din Roşieşti şi Gura Albeşti în valoare de 252.400; construcția a 4 monumente tip „A” de mărime redusă (3, 50 m.) pentru satele Dolheşti, Urlați, Rediu şi Dolhenf. Cu tot cu celelalte angarale (benzină, plata „şofeurului” etc.), costul acestor kitsch-uri a fost de 820.000 de lei (stabilizați!). Se pare că au mai rămas şi ceva racle de rezervă, de vreme ce, în urma unei cereri a huşencei Natalia P., i s-a aprobat:

„gratuit un sicriu din cele rămase neîntrebuințate pt. Ostaşii sovietici” pentru a-l înmormânta pe tatăl său, fost funcționar al serviciului financiar. După atâtea tribulațiuni şi frustrări, printr-o telegramă trimisă Oficiului Tehnic al MAI de prefectul județului, acesta spunea:

„avem onoare a raporta că lucrările de construcție a monumentelor şi pietrelor funerare la cimitirele eroilor sovietici din județul Fălciu au fost complect terminate la data de 1 Decemvrie 1948 stop. Prefect Fălciu: Uțan Ştefan”. Acum terminăm şi noi mica noastră incursiune istorică, ce-şi va fi adus, poate, o modestă contribuție la aflarea adevărului ascuns printre coperte de dosare atâta amar de timp!

2.2. CIMITIRELE ŞI MONUMENTELE EROILOR SOVIETICI DIN VASLUI ŞI NEGREŞTI-TÂRG16

a. Anul 1945

După cum se va vedea, ideea înălțării unui monument la Vaslui dedicat eroilor sovietici a apărut încă din iulie 1945, prin urmare, la câteva luni după instalarea „primului guvern democratic" condus de dr. Petru Groza. Pe atunci, la conducerea județului Vaslui fusese numit preotul Neculai Sârbu, care fusese „întronizat" ca prefect în locul curajosului magistrat Mihail Romano, cel care şi-a arătat opoziția (în scris, prin adrese oficiale) față de imixtiunea partidelor politice în treburile administrației locale şi mai ales față de schimbarea primarilor aleşi de populație, cu alții numiți conform unui algoritm politic năucitor valabil şi astăzi, lucru ce demonstrează în toată splendoarea lui că politicienii contemporani au chiulit la ora de Istorie sau nu s-au obosit ca, după ce au fost aleşi, să mai citească oareşce lucrări de specialitate din trecutul nu tocmai îndepărtat.

Nu se poate demonstra documentar, dar se poate aprecia că Prefectura Vaslui nu a fost somată cu vreun ordin al Ministerului de Interne (aşa cum se va întâmpla mai târziu) pentru a pune la punct un deviz de lucrări şi o antecalculație de preț, în vederea realizării acestui monument, totuşi, după cum spuneam, în luna iulie a anului 1945, şeful „serviciului technic" al județului, arhitectul Constantin Zotta, depunea pe masa prefectului schița unui monument ce urma a fi amplasat în fața Palatului Administrativ (actualul Palat al Justiției), la intersecția străzilor M. Kogălniceanu şi Călugăreni (fostă Carol al II-lea). Proiectul era extrem de ambițios, atât prin dimensiuni cât şi prin materialele scumpe şi greu de procurat la acea vreme ce urmau a fi folosite la realizarea sa şi anume: „un bloc de piatră albă dură de Târgu Ocna, cioplită, şi frecată; făcliile urmau a fi executate din bronz; coroana şi stema URSS ar trebui să fie din bronz aurit, iar inscripțiile din litere de metal inoxidabil, în relief, aplicate şi fixate cu ciment". Costurile au fost apreciate la suma de 80 de milioane de lei, la nivelul anului 1946. De ce am dedus că nu a fost consultat Ministerul de Interne?

Note:

16 Pentru realizarea acestui studiu, autorul a cercetat documentele conținute de dosarele: 59 şi 1251946; 181947; 18, 49 şi 741948, fond: Prefectura Jud. Vaslui, aflate în păstrarea DJAN Vaslui.

Pentru că s-a luat decizia ca acest monument să fie construit exclusiv cu bani proveniți din subscripții (cu siguranță obligatorii printre funcționarii statului sau printre salariați). De exemplu, cotizante au fost cooperativele: Zorile, Înfrățirea, Redeşteptarea dar şi Economatul Județean Vaslui, ca să nu mai vorbim de angajații prefecturii sau ai primăriei, care se bucurau în acele vremuri cumplite de cartele de alimente şi îmbrăcăminte „pe puncte". Ca să întrețină

iluzia unei cotizări onorabile, prefectura a emis nişte hârtii fără absolut nici o valoare practică, numite „cărămizi”, tipărite la atelierul „Constantin Chiriac” din Vaslui, str. D.C. Stati, 15.

Cu totul remarcabilă a fost inițiativa „Aşezământului Național Regina Maria pentru Cultul Eroilor”, care propunea prefecturii vasluiene, printr-o adresă emisă la începutul anului 1946 „... ca în programul său pe anul bugetar în curs, să acorde Iaşului şi localităților din Moldova, toată onoarea şi prețuirea la care au dreptul”. Această fundație intenționa, prin însăşi statutul său, ca prin intermediul Comandamentului IV Teritorial Armată şi cu ajutorul Cercurilor Militare şi al prefecturilor din Moldova „...să se identifice prin posturile de jandarmi şi organele comunale, toate cimitirele şi mormintele izolate ale OSTAŞILOR ROMANI din județele respective”. Tot în această adresă se propune ca la alegerea locurilor unde se vor constitui cimitirele centralizatoare, să se țină seama de unele criterii (de altfel, de bun simț) cum ar fi:

„chiar locurile unde s-au dat luptele; în apropierea localităților; lângă o cale de comunicație”, pentru a se înlesni, printre altele, „ posibilitatea vizitării mormintelor de către membrii familiilor”. Această adresă a rămas fără ecou şi a fost „cusută” la dosar fără nici o rezoluție a „sfinției sale”, preotul Neculai Sârbu. De ce? Pentru că, în primul rând, prefectul era prea ocupat cu trimiterea telegramelor de felicitare „d-lui Petrea Grozea” (sic!), omologului „sfânt” părinte Burducea de la „Culte” (cel cu steaua şi cu crucea) precum şi „eminentului” ministru Zăroni, bravul lacheu analfabet al şefului de Cabinet dar şi pentru faptul că tot interesul şi eforturile erau canalizate spre alt obiectiv, considerat pe atunci de maximă urgență, şi anume constituirea cimitirelor sovietice din oseminte culese din tot județul şi care urmau a fi strânse, aduse şi reînhumate la Vaslui şi Negreşti.

b. Anul 1946

Revenind la anul 1946, se pare că banii strânşi din vânzarea „cărămizilor” nu au fost suficienți aşa că, mai – marii județului, au hotărât că trebuie să apeleze tot la lumea satelor, dar într-un mod, oarecum elegant (dacă nu cumva este un euphemism nemeritat) şi anume prin organizarea de „ baluri şi serbări în perioada 1-15 iunie 1946” care, în credința lor, ar fi completat golul bugetar ce, astfel umplut, i-ar fi ridicat cu cele puțin 100 de trepte în fața „ştabilor” de la Bucureşti. Urmând modelul antecesorului lor, generalul de corp de armată Ion Răşcanu (fost primar al Vasluiului dar şi al Bucureştilor, care în anul 1934 a lansat o listă de subscripție publică în vederea realizării Mausoleului Eroilor Neamului din cimitirul vasluian „Eternitatea” şi care s-a bucurat de un imens succes), s-au gândit să formeze un „Comitet de Acțiune pentru Construirea Monumentului Închinat Eroilor Sovietici”, compus din persoane publice „de nădejde” din rândurile căruia au fost excluşi reacționarii de „teapa” lui Gheorghe

Răşcanu (fost prefect liberal între anii 1921-1925), dintre care amintim pe: „Sfinția Sa, părintele Neculai Sârbu; dl. colonel Alecu, comandantul Garnizoanei Vaslui; dl. profesor Hodoroabă, Primarul Oraşului Vaslui; dl. Roban, preşedintele Tribunalului Vaslui; dl. avocat Matei, şeful Poliției; dl. avocat Cehan, şeful Federalei „Spiru Haret"; domnii Pretori: Neagoş (Vaslui), Urlan (Codăeşti), Dorneanu (Negreşti) şi Cârnu (Pungeşti)" dar şi personajul aproape misterios apărut în peisajul politicii vasluiene imediat după ocuparea oraşului de către trupele sovietice, „...ziaristul profesionist Valer \ litru". cel care avea să devină, nu peste mult timp, şeful secției „propagandă" al sfatului popular raional Vaslui.

Acțiunea de strângere a fondurilor din mediul rural, necesare acestui proiect grandios şi scump pe măsură, nu s-a bucurat de entuziasmul şi participarea scontate, deoarece inițiativa a venit şi la un moment cu totul nepotrivit, cu o triplă explicație şi anume: 1). Oamenii satelor nu uitaseră la ce jafuri se dedaseră trupele sovietice atât în vara anului 1944, când le-au furat şi ceaunele de mămăligă, cât şi la repatrierea acelor trupe la baştină, cu excepția celor rămase în țară pentru următorii 14 ani; 2) Cotele de produse agro-alimentare, absolut obligatorii, ce trebuiau predate statului la prețuri de nimic şi care urmau a fi trimise în URSS în contul achitării imensei despăgubiri de 300 de milioane de dolari-aur, la cursul din 1938; 3) În sfârşit, seceta care se anunța cumplită şi nemaiîntâlnită pe aceste meleaguri, de când lumea.

Disperat, prefectul Sârbu, încearcă să „ciupească" şi coarda sensibilă a intelectualilor satelor, amintindu-le, atât subordonaților cu sutană cât şi învățătorilor, că datorită intervențiilor sale, primesc salarii mai mari şi au drepturi la care nu visaseră niciodată pe timpul „...ticălosului regim" şi-i somează să dea dovadă sub semnătură de primire a acestor adrese de organizare a balurilor şi serbărilor, altfel pus „ În fața unei asemenea situații" roagă conducerile Inspectoratului Şcolar şi ale Protoieriei Vaslui:

„cu onoare vă rugăm să luați măsurile cuvenite şi totodată rugăm pe dl. Inspector Şcolar să dispună întocmirea unui tabel de toate şcolile rurale unde nu s-au ținut asemenea serbări şi Baluri, care să ne fie trimis pentru o evidență". Sună suav şi nevinovat dar „evidența" aceasta a dus, cu numai un an mai târziu, la mutarea disciplinară a numeroşi învățători pe la şcoli aflate la o distanță mare de domiciliile acestora sau, mai rău, la „comprimarea" posturilor sau altfel spus, la „epurarea" lor definitivă din învățământ, mai ales dacă aveau şi unele suprafețe de pământ ceva mai mari decât alții (exemple: Învățătorul Constantin Popovici de la şcoala din satul Ştefan cel

Mare, dat afară din slujbă şi trimis cu domiciliu forțat în Bărăgan; învățătorii Maria şi Victor Căpitanu de la Moara Domnească, transferați cu ordin la şcoala din Ştefan cel Mare, învățătorul Dumitru I. Beleuță de la Cănțălăreşti trimis la şcoala Gârceni, unde nu s-a prezentat nici un minut la ore fiind dat afară, în final, din sistem ş.a.).

Printr-un referat înaintat conducerii Preturii Codăieşti, funcționarul M. Bătăuşu, care luase legătura telefonic cu toate primăriile din Plasă, comunică prim-pretorului Gh. Urlan următoarele: „ La Codăieşti, balul s-a amânat pentru 29 iunie a.c.; La Ciorteşti, s-au scos 20 mii lei; La Dăneşti – 200 mii lei; La Draxeni a răspuns primarul care a spus că locuitorii nu voiesc bal deoarece nu au porumb; La Dobrovăț, s-a dat două baluri din care n-a rezultat nimic pentru că nu s-a dus nimeni; La Fereşti – 40 mii lei; La Micleşti s-a amânat pe 29 iunie pentru că n-au găsit muzică; La Pribeşti nu au dat bal spunând că lumea nu are hrană; La Şurăneşti – amânat pe 29 iunie, lumea refuzând a se duce, nemaiavând porumb de hrană; La ValeaRă – fixat pe 29 iunie, spunând că Directorul şcoalei nu vrea să lucreze cu autoritățile comunale". Este lesne de înțeles turbarea de care a fost cuprins Neculai Sârbu, care-şi vedea planurile date peste cap. S-a mai încercat şi varianta punerii la dispoziție în mod gratuit a localurilor şcolilor, cu toate că acest lucru ar fi grevat bugetul de unele sume provenite din impozite, încălcându-se, astfel, legea.

În acest peisaj tulbure şi plin de noxele unui comunism de junglă, o notă aparte a fost cererea preotului din satul Bouşori, comuna Soleşti, care a cerut aprobarea prea sfântului prefect pentru a înălța o troiță în curtea bisericii, „... În amintirea Eroilor căzuți pentru apărarea patriei (sublinierea noastră,)". În mod absolut surprinzător, preotul-constructor-de-monumente-pentru-ocupanții-sovietici, a aprobat acest proiect! În rezumat, putem spune că anul 1946 a fost nefast pentru ambițiile oportuniştilor ot Vaslui.

c. Anul 1947

După cum se va vedea, elanul prea-plecatelor slugi ale ruşilor a fost frânt şi în anul 1947, an în care, literalmente, s-a murit de foame în județul Vaslui, ca efect al secetei din 1946 dar şi datorită obligației impusă țării noastre de achitare a datoriilor de război față de URSS numai în natură.

Dacă renunțase prefectura Vaslui, asta nu a însemnat că renunțaseră şi sovieticii la proiect deoarece, şi-au anunțat prezența în județul nostru pentru toamna anului 1947, printr-o adresă emisă de MAI şi trimisă principalei instituții politice locale. Prin urmare, prefectul interimar (până la numirea profesorului Gheorghe Mihăilescu), P. Dorneanu, a efectuat vizite „de lucru" în cimitirele sovietice din Vaslui şi Negreşti, constituite, deja, din 1944, unde a constatat că sunt „ prost întreținute, cu buruieni înalte cât omul iar crucile sunt parțial putrezite şi căzute, iar inscripțiile cu numele eroilor nu se mai cunosc" aşa că somează, printr-o adresă, primăriile din Negreşti-târg şi Vaslui să întreprindă „... acțiuni urgente şi energice" pentru reabilitarea acestor cimitire, deoarece, prin lege, primăriile le au în administrare, nicidecum prefectura.

Între timp, tot în baza unui ordin emis de ministrul de interne Teoharie Georgescu, prefectura trimite adrese tuturor primăriilor din județ pentru ca,

împreună cu posturile de jandarmi, dar şi cu ajutorul cetăţenilor, „să identifice mormintele individuale sau colective ale eroilor sovietici căzuţi pe teritoriul judeţului nostru, pentru libertatea poporului românesc”.

Într-adevăr, în luna noiembrie a anului 1947, sosea la Vaslui delegaţia armatei roşii, condusă de „ locotenentul superior (starşâi leitenant n.n.) – inginer Vasili Nicolaevici Durov de la unitatea militară 03165 gvardii” staţionată, probabil, în Bucureşti, care a început cercetările pe teren, pentru a identifica şi a exhuma osemintele militarilor propriei armate. Pentru a le adăposti în vederea reînhumării, s-a constatat necesitatea confecţionării unui număr de 80 de sicrie. Foarte meticulos şi ştiind cu siguranţă că această problemă este „gingaşă”, şeful serviciului tehnic al prefecturii, arhitectul Constantin Zotta, întocmeşte „O antemăsurătoare şi un deviz estimativ privind lucrările de confecţionare de sicrie necesare pentru deshumarea şi aşezarea eroilor sovietici care şi-au dat viaţa la eliberarea poporului românesc de sub jugul hitlerist”. Tot acest specialist propune şi firmele de profil din oraş care ar putea executa această lucrare şi anume „... Teibel Teibel şi Bârcă Toader, care au la îndemână lucrători şi ateliere bine înzestrate”. Probabil patronul Bârcă a avut o rindea în minus iar Teibel un carnet de partid roşu în plus, deoarece, aşa cum se mai întâmplă, cel din urmă a ajuns primul. Prin urmare, Teibel urma să execute sicriele la preţul de 2.900 de leibucata ceea ce înmulţit cu 80, dădea un total de 232 de mii lei (stabilizaţi n.n.) la care proiectantul de coşciuge, arhitect Zotta, a mai adăugat 8 mii de lei cu titlul de „.diverse şi neprevăzute” aşa că afacerea a fost rotunjită corespunzător la suma de 240 mii lei. Conform unui proces-verbal încheiat între Teibel şi Prefectură, ruşii ar fi trebuit să achite 1.200 de leisicriu, iar diferenţa de 1.700 lei urmând a fi plătită de la bugetul instituţiei politice vasluiene. Pe verso-ul acestui proces-verbal, se află şi opinia seacă a locotenentului major Durov, pe care o prezentăm „ad integrum” în traducere şi în care, ca un adevărat stăpân, îi trage de urechi pe ţucălarii de la palatul administrativ: „ADEVERINŢĂ. Am primit 80 sicrie conform contractului. Plata pentru materiale (scândură, vopsea) şi pentru munca depusă, trebuie să se îndeplinească de Prefectura Vaslui conform indicaţiilor ministrului de interne al României, Teoharie Georgescu. Plata pentru lucrări nu trebuie să depăşească limita sumei care este în contract. Conform procurii (delegaţiei n.n.) 12420.11.4”. Semnează lt. maj. Durov, 5.12.1947.

Directorul Direcţiei Generale a Administraţiei, Dumitrescu, pendinte de Ministerul Afacerilor Intern, a supralicitat, peste pretenţiile ruşilor, stabilind, printr-o adresă-ordin cu caracter „.personal şi foarte important” că cimitirul trebuie refăcut cu „...stâlpi de lemn cu secţiunea patrată de circa 1010 cm. Înfipţi în pământ solid, rămânând vizibili circa 80 cm. deasupra pământului. Pe vârful stâlpilor se va aplica semnul stelei URSS care va fi vopsită în roşu aprins, iar stâlpii de lemn vor fi vopsiţi în culoare albă”. Tot prin această adresă-ordin, emisă la data de 23 august 1948, se cere împrejmuirea cimitirelor din Negreşti-târg şi

Vaslui cu stâlpi din beton şi lanțuri decorative. Această adresă este importantă şi prin cererea-ultimatum a aceluiaşi director care scriaa că „Operațiunea de amenajare, împrejmuire şi ridicare de monumente la cimitirele eroilor sovietice... trebuieşte îndeplinită în cele mai bune condițiuni, ea constituind o obligație luată de MAI față de Comandamentul Armatelor Sovietice”.

d. Anul 1948

Termenul de 1 septembrie 1948 stabilit de această structură birocratică a MAI, nu a fost respectat, chiar dacă banii necesari erau alocați, de data aceasta, din fondurile ministerului şi nicidecum din vânzarea celebrelor „cărămizi” sau din încasările provenite de la „baluri şi serbări” rurale. În primul rând, se cerea împrejmuirea cimitirelor cu stâlpi de beton (fabricați „loco”), în cofraj nearmat cu fier-beton, operațiune care ar fi durat măcar 3 săptămâni, pentru a face „priză” amestecul de balast şi ciment, başca montarea acestora, plus prinderea „lanțului decorativ” în zale de oțel încastrate în stâlpi. Această lucrare (atât la Vaslui cât şi la Negreşti) a fost angajată, inițial, de inginerul Ioan Iulian şi antrepriza „Antonio Gerometta”, (proprietara fabricii de cărămizi cu marca înregistrată „Leu”) dar, în scurt timp aceştia au fost descalificați prin denunțarea de către „clasa muncitoare” aflată în grevă, ca „reacționari” şi „saboteuri” ai construcției socialismului, aşa că, frații David şi Sae (??) Căldăraru din Vaslui, domiciliați pe strada Călugăreni (fostă Carol al II-lea), vestiți meşteri zidari, au primit caimacul contractului însoțit de banii necesari procurării materialelor şi angajării meseriaşilor şi salahorilor, ba chiar şi al unui „cărăuş” care urma să transporte materialele din depozit până în cimitirul „Eternitatea” din Vaslui, cu 100 de leiora, sau la Negreşti, din gară până-n centru (unde era amplasat cimitirul sovietic), cu acelaşi preț. „Meciul” MAI – Prefectura Vaslui, a continuat prin adrese ultimative de genul celei din 15 iulie 1948, care specifica: „Lucrarea de împrejmuire a cimitirelor sovietice este foarte urgentă şi ar trebui executată în regie mixtă, adică Prefectura să pună la dispoziție materialele necesare, precum şi eventuala muncă voluntară (sublinierea noastră), transportul prin prestații etc., care se vor scădea din prețurile devizului, stabilite prin analize”. Ca să stabilim prețul correct al „afacerii” româno-sovietice, trebuie să apelăm la contractul încheiat de frații David şi Sae (??) Căldăraru cu Prefectura, ca să vedem cât au costat cele două împrejmuiri ale cimitirelor sovietice de la Negreşti-târg şi Vaslui. Prin urmare, lucrarea de la Vaslui a costat 210.574 de lei iar cea de la Negreşti-târg 147.431 de lei. Lucrarea nu era nici pe departe gata, deoarece mai rămâneau de înălțat până-n slava cerului, dacă se putea, şi monumentele dedicate eroilor sovietici. Acestea ar fi trebuit să sfideze, de-a pururi, Eternitatea prin alura clară de „kitsch”.

De data aceasta, şeful serviciului tehnic al prefecturii. Constantin Zotta (celebrul, de acum, proiectant de racle), a fost nevoit (datorită costurilor propuse

în 1945 pentru propriu-i proiect megaloman) să accepte o variantă mai modestă ca preț şi, mai ales, să se alinieze standardului impus de Oficiului „Technic” al MAI care propunea realizarea acestor obiective la un cost acceptabil şi cu un termen de predare ceva mai realist, anume 7 noiembrie 1948.

MAI a decis ca aceste monumente să fie construite de către Societatea „Technica Nouă” din Bucureşti căreia îi revenea şi obligația de executare a „.semnelor distinctive tip MAI” ce urmau a fi plantate numai în cimitirul „Eternitatea” din Vaslui. Problema era ca şi rezolvată şi nu prea. Teoharie Georgescu dădea banii necesari, dar nu garanta procurarea materialelor şi în special a cimentului, lăsând totul în spatele bietului prefect Gheorghe Mihăilescu (fost profesor al liceului „Mihail Kogălniceanu”), ce fusese proaspăt uns pe scaunul lăsat liber, prin mătrăşirea (ne)sfinției sale, Neculai Sârbu. Chestiunea monumentelor dedicate eroilor sovietici devenise una existențială, de genul: „azi sunt prefect, mâine nu mai sunt” aşa că proaspătul şef vasluian a pus osul la treabă şi condeiul la scris minciuni. Pe ce ne bazăm în sprijinul acestei afirmații? Pe documente, care, din fericire mai există prin dosarele aflate la DJAN Vaslui. Prundişul (balastul) necesar s-a procurat. Oțelul-beton, aşişderea. Cimentul, nu, deoarece, conform unui răspuns dat prefecturii de către Ministerul Industriilor, acesta era absolut necesar „.marilor şantiere ale țării care tocmai au fost deschise” şi că trebuie să aştepte până „.vom închide şantierele datorită timpului nefavorabil”. Pe atunci, în afară de pâine şi încălțăminte, şi cimentul era la cotă, chiar dacă solicitarea venea din partea unei instituții a statului.

Timpul trecea şi cimentul nu mai venea aşa că prefectul Mihăilescu, asaltează atât MAI cât şi Ministerul Industriilor cu cereri de livrare a celor 15 tone de ciment necesare lucrărilor dar nu suflă o vorbă despre faptul că împrumutase, deja, această cantitate de la spitalul „Drăghici” sau de la Întreprinderea „Moara Florica Luchian”, insituții care, prin diverse adrese ultimative, îşi cereau cimentul înapoi. Prefectul a „rezolvat” această spinoasă problemă prin „tradiționala” metodă de „băgare a pumnului în gură” spunându-le, în scris că „atunci când vom primi cimentul vi-l vom restitui”. Ministerului Afacerilor Interne îi transmite telegrafic o minciună mare cât palatul administrativ, cum că „pentru a termina lucrările la termen am fost nevoiți să luăm 15 tone de ciment din cota rezervată drumurilor şi podurilor „Vorba ceea, controalele „la sânge” pentru verificarea anumitor probleme încă nu fuseseră inaugurate.

În sfârşit, după atâtea tribulații şi frustrări, lucrările la cele două cimitire şi monumente sunt predate la termen, adică pe 7 noiembrie 1948. Dar, surpriză! Inaugurarea acestora a fost amânată pentru o dată despre care noi nu avem cunoştință, cu toate cercetările întreprinse prin arhive. Ca o recapitulare finală, la Vaslui au fost reînhumați cca. 100 de militari sovietici în 65 de sicrie iar la Negreşti, 60 de soldați şi 5 ofițeri în 15 sicrie. Întrebarea pe care şi-o pune oricine

vizitează cimitirul sovietic din Vaslui este următoarea: ce caută 478 de semne distinctive (pietre funerare) şi mai ales, cum au ajuns a fi îngropaţi militari sovietici morţi în 1941, 1942 sau 1943? Răspunsul este simplu dar, în spiritual adevărului istoric pentru care luptăm, şi foarte trist: la Vaslui a funcţionat pe tot parcursul războiului anti-bolşevic Lagărul nr. 4 de prizonieri sovietici, din rândurile cărora au murit 719 militari.

La Negreşti-târg nu a fost plantat nici un semn distinctiv, rămânând numai monumentul şi piatra funerară dar aici s-au ivit alte probleme. În rezumat, printr-o adresă a primăriei către prefectură, se spunea că locul amplasării acestui cimitir a fost ales de către delegaţii sovietici şi că de fapt acest pământ este locul de casă al cetăţeanului Aizic Şaimovici care acum şi-l revendică. Primarul comunei Negreşti spune că acesta s-ar mulţumi cu plata sumei de 150 de mii de lei, în felul acesta stingându-se conflictul. Prefectura comunică acest incident Ministerului Afacerilor Interne căruia îi propune şi plata acestor despăgubiri pentru a nu se ajunge în instanţă. Nu avem ştiri de cele întâmplate ulterior.

În concluzie, aceste lucrări au costat 4.200.000 de lei stabilizaţi, bani cu care statul ar fi putut plăti cantitatea de 1.050.000 kg. de porumb-boabe cu umiditatea maximă de 17%, cu titlul de cote obligatorii impuse sărmanilor oameni de la sate.

Ultimul an când la aceste monumente s-au mai depus „ofrande" compuse din coroane şi jerbe de flori, a fost 1995.

2.3. ADEVĂRUL DESPRE CIMITIRUL ŞI MONUMENTUL MILITARILOR SOVIETICI DIN MUNICIPIUL BÂRLAD17

a. Cimitirul sovietic din Bârlad – preliminarii

Dacă în celelalte două subcapitole vorbeam despre cimitirele şi monumentele militarilor sovietici din judeţele Vaslui şi Fălciu, iată că la Tutova pretenţiile mai-marilor armatei roşii de ocupaţie au fost mai modeste, în sensul că au fost şi ei de acord, măcar o dată, cu oficialităţile române ale vremii, de a-şi exhuma soldaţii din cele 22 de locaţii în care au fost îngropaţi la repezeală după începerea marii ofensive Iaşi-Chişinău din august 1944 şi de a-i aduna într-un singur loc şi anume la reşedinţa judeţului Tutova, oraşul Bârlad. După cum spuneam, Convenţia de Armistiţiu semnată la 12 septembrie 1944 la Moscova, nu conţinea nici un punct, cât de mic, care ar fi obligat ţara noastră şi la aceste uriaşe cheltuieli, prilejuite de amenajările de lux ale cimitirelor sovietice dar şi la înălţarea monumentelor după gustul lui Stalin, care a preferat cariera de tâlhar, jefuitor de bănci şi ucigaş al propriului popor, celei de preot creştin-ortodox. Cu câteva zile înainte de data de 22 mai 1947 (Înălţarea Domnului) care fusese fixată prin tradiţie ca „Zi a Eroilor", Aşezământul Naţional „Regina Maria" Pentru Cultul Eroilor a trimis o adresă prefecturii tutovene, al cărei şef era Ion Andronache. În

acest document, semnat de către preşedintele „Aşezământului”, patriarhul ortodox al României Nicodim, conducerea

Prefecturii Tutova era rugată ca în perspectiva acestei importante sărbători, „cimitirele în care odihnesc eroii, fără deosebire de credință şi naționalitate (s.n.), să fie bine îngrijite şi cât mai frumos împodobite cu flori”. Exact în jurul acestei date se afla în misiune pe teritoriul județului maiorul „de gardă” Ivan Lavrinenko dar şi un alt ofițer, ce erau însoțiți de un număr de 27 de ostaşi sovietici, cu care executau operațiuni de deshumare a militarilor propriei armate care se aflau, după cum spuneam, în 22 de locații diferite astfel: Hălăreşti – 5; Ruşi Puieşti – 2; Ghergheşti – 7; Lăleşti – 19; Puieşti – 22; Mânzați – 16; Duda – 16; Fătăciuni – 23; Pădurea Miceşti – 13; Cimitirul evreiesc din Bârlad – 32 ş.a. Însumând 254 de oameni, din care 9 ofițeri. Această lucrare s-a întins până în luna decembrie aşa că Alexandru N. Toma, proprietarul hotelului „Toma”, a început să asalteze prefectura cu numeroase adrese în care cerea banii pe cazarea acestor ciocli, deoarece ruşii nu se obosiseră să-i plătească nici un sfanț, după prostul lor obicei. Prefectului Andronache îi era imposibil să achite „consumația”, aşa că a apelat tot la puşculița Ministerului de Interne, care era masiv şi mereu alimentată cu numeroasele gloabe impuse țărănimii, clasa – soră a muncitorimii de avangardă, în mincinoasa viziune a comuniştilor. În adresa de justificare nr. 5711 20 decembrie 1947, prefectul punctează următoarele: „Sesizați prin reclamațiunea D-lui Alexandru N. Toma, proprietarul hotelului „ Toma „ din Bârlad, care reclamă că Poliția Bârlad a cazat în hotelul său 27 de soldați sovietici şi 2 ofițeri veniți pentru deshumarea osemintelor soldaților sovietici depe raza județului Tutova. Sovieticii de mai sus au ocupat 9 camere de dormit, o cameră pentru bucătărie şi o sală de mese. Tariful hotelului este: una cameră cu 2 paturi de lei 130 şi una cameră cu 1 pat lei 80, zilnic. Rugăm a ni se comunica cine plăteşte cazatul la hotel. În cazul când plata se face de prefectură rugăm a ni se trimite un avans de lei 40.000 şi dispoziționi de plată”.

Note:

17 Pentru realizarea acestui studiu, autorul a cercetat documentele conținute de dosarele: 41947; 64 şi 671948; 1, 139 şi 1441949 din fondul: Prefectura județului Tutova, documente aflate în păstrarea DJAN Vaslui.

Bine-nțeles că banii au fost trimişi imediat, conform adresei nr. 48492 K 3 ianuarie 1948, cu recomandarea hilară de a se „... cheltui cu maximă cumpătare”. Cu siguranță în luna ianuarie a anului 1948, nu mai era picior de soldat sovietic în județul Tutova (spre bucuria prefectului Andronache!), odată ce, într-o adresă de răspuns către MAI – Biroul Armistițiului, acesta scria următoarele:

„la ordinul Dv. Nr. 88 K din 3 ianuarie 1948, referitor la sumele aproximative necesare acestei Prefecturi, pentru acoperirea cheltuelilor cu cazarea trupelor sovietice pe o lună, avem onoare a vă aduce la cunoştință că

întrucât în raza oraşului Bârlad şi judeţului Tutova nefiind trupe sovietice, nu avem cazuri cari să intre în prevederile ordinului Dv. de mai sus". Într-adevăr, în luna decembrie a anului 1947 a fost finalizată şi operaţiunea de reînhumare în gropi comune a rămăşiţelor ostaşilor sovietici, într-un singur cimitir, la Bârlad, urmând ca lucrarea de amenajare propriu-zisă să se facă în anul 1948 şi, după cum se va vedea, chiar şi în anul 1949.

b. Muncitori tutoveni la export, manifestări culturale grandioase şi foamete

Faptul că ruşii s-au mulţumit cu un singur cimitir, a constituit un mare avantaj financiar al statului român dar şi un „respiro" acordat noilor autorităţi politice ale judeţului Tutova care, în aceste condiţii relaxate, se puteau ocupa mai îndeaproape de delaţiunile care curgeau gârlă pe biroul prefectului, dar şi de alte chestiuni, spre exemplu, obţinerea de scutiri pentru transportul CFR, acordate cetăţenilor tutoveni care urmau să plece la munci agricole în...Cehoslovacia, după cum ne dezvăluie o adresă trimisă prefecturii de către Direcţia Plasării din Ministerul Muncii, Asistenţei şi Asigurărilor Sociale, în care se dădeau următoarele instrucţiuni:

„... În urma intervenţiei făcute la Direcţia Generală CFR, s-a aprobat ca muncitorii români cari s-au înscris pentru a pleca la munci agricole în Cehoslovacia, să beneficieze de 50% reducere pe C.F. (...) Aceştia vor pleca spre centrul de adunare numai la datele ce le vor fi comunicate la timp (.) pentru a se evita aglomerările". Aceste „instrucţiuni" au fost trimise de Prefectură Oficiului de Plasare a Braţelor de Muncă din Bârlad, conform rezoluţiei semnate de prefect. Pe 12 mai 1947, directorii Cesar Ursu şi Nicolae Sechelarie de la liceele „Gheorghe Roşca Codreanu" şi „Comercial", îl invită pe prefectul Andronache:

„... joi, 15 maiu a.c. Ora 12 la deschiderea Cantinei Şcolare dela Liceul „CODREANU" la care se serveşte masa la 250 de elevi de la liceul nostru şi 100 dela liceul Comercial". Secţia sindicală „Electrica Bârlad", din cadrul „Întreprinderilor Comunale Bârlad" prin condeiul preşedintelui acesteia, I. Panainte, nu pierde ocazia ca pe data de 17 mai 1947, să-l roage „respectuos" pe prefect a lua parte cu familia „...la Festivalul Artistic ce-l dau astăzi 17 maiu, orele 8, 30 în sala Cinematografului Francez". Luna mai a anului 1947 a fost una foarte încărcată pe agenda lui Ion Andronache. După inaugurarea cantinei şi serbarea de la cinematograf, a venit rândul şi celor de la „Sindicatul Alimentar Ghidigeni" ca să-l invite la un spectacol „ce va avea loc în Duminica Mare (27 mai 1947)", drept pentru care i-a trimis şi un desfăşurător al acestei acţiuni culturale astfel:

„1. Trăiască Regele; 2. Imnul Muncitorilor; 4. Ce mai vrei, mă? Ce mai vrei? – poezie." ş.a. Cu doar 3 săptămâni în urmă, cu ocazia festivităţilor din 9 şi 10 mai, Ministrul Educaţiei Naţionale Ştefan Voitec, socialistul de mucava, a trimis o telegramă „fulger" „strict confidenţială şi personală" prefectului de Tutova care,

considerăm noi, este bine să o reproducem pentru a demonstra că, chiar dacă preluaseră puterea în România la ordinul personal al lui Stalin şi sub scutul protector al armatei ruseşti de ocupaţie, comuniştilor doctorului Petru Groza, dar şi aliaţilor de circumstanţă ai acestora, le era, în continuare, frică de o posibilă răsturnare de situaţie. Iată cum suna această telegramă, plină de un adevărat delir verbal, uneori fără nici o noimă, dar de înţeles pentru un „intelectual" de teapa lui Voitec care, probabil, îşi „trăsese" pe calapod o limbă română „de tip nou":

„...M.E.N. este informat că anumite grupări şi persoane reacţionare urmăresc să provoace turburări cu ocazia aniversărilor din zilele de 9 şi 10 Mai. Caută să speculeze sentimentele frumoase şi entuziasmul (sic!) adeseori nereflectat al tineretului (?!? n.n.) pentru al (sic!) pune în slujba unor scopuri străine de interesele poporului. Pentru a evita asemenea mizerabile manevre dăunătoare şi ţărei şi şcoalei ceţi convoca imediat pe toţi directorii şcoalelor de toate categoriile şi gradele din localitate şi le veţi atrage şi mai serios atenţiunea asupra obligaţiunii pe care o au de a lua toate măsurile şi veţi fi deosebit de vigilenţi pentru a feri tineretul şcolar să deţină instrumentul inconştient al agitatorilor. Şcolarii nu vor lua parte decât la serbările comemorative din şcoli. Se vor răspândi (?!? n.n.) în ordine desăvârşită, vor evita aglomeraţiile şi îşi vor ocupa restul zilelor învăţând sau făcând lectură". Urmează ameninţările: „ Cei cari se vor face vinovaţi de abatere de la dispoziţiunile noastre vor fi eliminaţi imediat din toate şcoalele". Când am spus că luna mai a anului 1947 a prefectului Andronache a fost una plină, nu am făcut o afirmaţie lipsită de conţinut, deoarece acesta, colac peste pupăză, a primit şi numeroase „note informative" de la Legiunea de Jandarmi Tutova, comandată de maiorul Coriolan Popovici, cel care a comandat din 1949 şi miliţia „populară" a raionului Bârlad, făcând, în acest fel, un adevărat tur de forţă, deplasându-se de la dreapta „burghezo-moşierească" la stânga „democrat-populară"! Ca să nu depăşim tema acestui material, din noianul de „note" am ales doar două. Prima, cu nr. 7136 20 mai 1947, arăta următoarele:

„suntem informaţi că populaţia din raza postului de jandarmi Coroeşti (satele Coroeştii de Sus şi Păcurăreşti) este foarte îngrijorată din lipsa de alimente pentru hrană, fapt pentru care sunt expuşi (sic!) foamei familii întregi. Nu pot eşi la muncile agricole din cauza foamei. Ce-i câţiva care mai iese la muncile agricole muncesc numai câte un sfert de zi iar restul timpului stau culcaţi de foame. Din această cauză majoritatea locuitorilor de pe raza postului de jandarmi Coroeşti, în special satele menţionate mai sus, au măcinat şi mâncat ultimele cote de seminţe date de Prefectură. Pentru a nu fi descoperiţi, macină acasă pela râşniţele din sat, nu se duc la mori. Această mare lipsă de porumb pentru hrană se simte şi în alte comune de pe teritoriul acestui judeţ. Propunem a se interveni locului în drept pentru a dispune trimiterea cantităţii de porumb necesară

populațiunei acestui județ”. O altă informare jandarmerească din 20 mai 1947, arată cu un deget gros cât un baton de parizer, către un sătean înstărit, da- înrăit de atâta „reacțiune” ce avea în capul lui:

„suntem informați că proprietarul Paraschiv Ş. din comuna Ciureşti – Tutova, în toamna anului 1946, a ridicat de la Federala Tutova grâu de sămânță în mai multe rânduri, pe care la vândut în schimb de oi (?!? n.n.) locuitorilor din comuna Bălăşeşti – Tutova. Vânzarea se făcea în lunca de pe „Hobana” din apropierea comunei Bălăşeşti, unde Paraschiv Ş. ducea grâul şi în schimb lua oile cele mai bune dela locuitori. Populațiunea comentează incorectitudinile unor funcționari dela Federala Tutova, cum şi faptele individului Paraschiv Ş. cari sabotează măsurile economice luate de Guvern. Am dat ordin de cercetare a cazului şi deferi justiției pe vinovați”. Menționăm faptul că litera „V” de la maşina de scris a jandarmeriei Tutova lipsea, aşa că secretara (secretarul) a folosit litera „Y”. Tot în luna mai, dar în ziua de 30, Prefectura comunică Poliției Oraşului Bârlad că:

„... În conformitate cu ordonanța nr. 10321947 (...) se rechiziționează pompa de apă proprietatea D-lui Arcade Sârbu în vederea irigării terenului de 2000 ha. semănături porumb din comuna Cârja, pentru Cooperativa „Sentinela Prutului...”, adică, prefectul Andronache şi-a permis să anticipeze cu un an naționalizarea mijloacelor de producție, cu de la sine putere! Nici membrii cultului „Martorii lui Iehova” nu au fost uitați, acestora interzicându-li-se activitatea „... contrară ordinei publice şi a Siguranței Statului”, în viziunea lui Teohari Georgescu, prin ordinul circular nr. 14558 A emis de M.A.I la data de 31 mai 1947.

c. Cimitirul eroilor sovietici – ultima sforțare. 1948-1949.

Anii evocați în titlu, au fost anii de „glorie” nepieritoare a arhitectului – şef al județului Tutova, George Pohrib şi a echipei sale de tehnicieni şi muncitori zilieri, care au continuat şi au definitivat „opera” comandată de ocupanții ruşi la un asemenea nivel al artei „kitsch”-ului, încât şi ofițerul trimis de comandamentul sovietic a rămas cu gura căscată de admirație, neuitând să consemneze această stare de extaz în procesul-verbal de recepție, întocmit la data de 10 octombrie 1949. Începând cu prima lună a anului 1948, harnicii lucrător ai prefecturii tutovene, atât cu rigla de desen cât şi cu lopețile, mistria, canciocul şi hârlețul, au trecut la treabă cu un nemăsurat avânt. Se întocmesc devize, se fac antecalcule, se cer bani „la greu” de la MAI, fără să-i întrebe cineva de sănătate. Muncitorul tipograf Teohari Georgescu, cel care-şi păstrase postul de ministru de interne şi în cabinetul dr. Petru Groza 2, era dator până peste cap ruşilor care-l susținuseră aşa că proiectanții bârlădeni puteau cere şi stele roşii din rubine veritabile, ba, chiar şi un pumn, două de diamante pentru cimitirul ce tocmai îl concepuseră tehnic şi începuseră să-l ridice practic. Printr-o sumedenie de hârtii

justificative, George Pohrib angajase o lucrare de sute de mii de lei stabilizați, care aveau valoare la timpurile acelea când locuitorii satelor tutovene mureau de foame, iar „chelul" Andronache îşi punea tichia de mărgăritar la orice inaugurare sau serbare la care era invitat! Sicriele cu oseminte au fost înhumate în gropi comune („frățeşti", după cum le spuneau ruşii) dar deasupra mai trebuia ceva, aşa că au fost executate „semne distinctive tip MAI", din beton-mozaic şlefuit, având inscripțiile în limbile rusă şi română. În 8 din cele 10 gropi comune au fost înhumați câte 25 de militari, iar în celelalte două câte 26 respectiv 28. Numele celor 10 militari identificați, au fost scrise pe piatra funerară, tot „tip MAI". Dar, în luna februarie a anului 1949, surpriză: Stelian Tănăsescu, ministrul adjunct al MAI, prin ordinul circular telegrafic nr. 7765, valabil pentru toate județele din țară în care lucrările la cimitirele sovietice nu se finalizaseră, comunică sistarea oricăror manopere la aceste cimitire, până în primăvară. S-o fi supărat ministrul pe ruşi? Aş! Iarna anului 1949 a fost foarte grea şi continuarea lucrărilor, mai ales în beton, ar fi fost inutilă şi contraproductivă. De altfel, în acest ordin se mai dictează următoarele:

„vă rugăm să luați îndată măsurile necesare în vederea asigurării permanente a pazei şi al unui aspect ordonat la acele cimitire. (...) întreținerea va fi dată în grija serviciului grădinilor primăriei dacă există sau al unui comitet delegat de primărie care va fi responsabil de menținerea ordinei, curățeniei şi aspectului. De asemenea, se vor lua măsurile necesare pentru executarea din timp a gropilor pentru plantarea pomilor, arbuştilor şi gardurilor vii, aşa cum s-a procedat în planurile respective pentru ca în primăvară lucrările de acest fel să fie complect terminate". Mai devreme sau mai târziu, primăvara a sosit şi la Bârlad, aşa că arhitectul-şef George Pohrib pune mâna iar pe planşa de desen şi începe să completeze iarăşi devize de antecalculație, din care au reieşit următoarele cerințe de prim rang: nevoia de împrejmuire a cimitirului, de aşezare al unui strat de pietriş pe alei, deoarece dalele de beton au înghețat şi au crăpat pe timpul iernii şi, nu în ultimul rând, înălțarea unui obelisc care, în ultimă instanță şi la sugestia lui Pohrib, a fost placat cu marmură de cea mai bună calitate. Între timp, conform „deciziunii" nr. 92 13 iulie 1949, prefectura îl delegă pe „tov. subinginer" Portase Ion, ca diriginte şi gestionar al acestei lucrări, care până atunci ocupase funcția de „Şef al Secțiunii Gospodăriei Locale şi Drumuri a Plăşii Bârlad" şi care urma să se subordoneze conducerii tehnice a „Comitetului Provizoriu" al județului Tutova. Prima „mutare" a lui Ion Portase, a fost cererea de acordare a unei sume de bani pentru continuarea lucrărilor, aşa că proaspătul Comitet Provizoriu al județului Tutova trimitea o adresă Băncii de Stat, Sucursala Bârlad, în care se spuneau următoarele:

„rugăm puneți la dispoziție D-lui Portase Ion (...) contra chitanță tip Bancă de Stat, suma de lei 79.192 din disponibilul contului nostru (...) pentru lucrări de amenajare a cimitirului Eroilor Sovietici din Bârlad". Ca să ne facem o idee cam

ce valoare în natură avea această sumă, trebuie să spunem că statul român plătea țăranilor care predau cota obligatorie de porumb cu prețul de 4 lei kg., dacă acesta avea umiditatea maximă de 18%. Calculele poate să le facă oricine. La acest cimitir s-au cheltuit sume foarte mari datorate mai puțin manoperei şi mai mult prețurilor ridicate ale materialelor şi îndeosebi a cimentului care era şi greu de procurat pe deasupra. Spre exemplu, într-o „Situație de plăți provizorie" din 20 august 1949 s-a cheltuit suma de 42.460 de lei numai pentru:

„110 m.l. de borduri de ciment mozaicat de 1215, aşezate pe fundație de beton de 2030, rostuite cu mortar de ciment de 400 kg. m.c., inclusiv săpăturile de pământ". Cererile de finanțare a lucrărilor adresate MAI de către Prefectură apoi de Comitetul Provizoriu al județului Tutova, sunt atât de numeroase, încât ar ocupa inutil spațiul publicistic. Nici salariile lucrătorilor nu au fost chiar de 2 bani pe zi şi câteva „state de plată" găsite prin aceste stufoase dosare ale cimitirelor sovietice, ne-au convins de acest lucru. Astfel, spre exemplu, zidarul de categoria a V-a, grupa a II-a, Şopalcă Gh. Constantin a încasat pe luna iulie 1949 suma de 2241 de lei; săpătorul de categoria I-a, grupa a III-a, Beldiman Ioan a luat 1055 de lei, iar paznicul Lazăr Toader suma de 1145 de lei. Pe luna august a aceluiaşi an, muncind, probabil, mai mult, acelaşi Şopalcă a încasat suma de 3585 de lei ş.a.m.d. Nu cunoaştem câştigurile subinginerului Portase, dar, cu siguranță, au fost mult mai mari. Pe data de 29 august 1949, Comitetul Provizoriu al Județului Tutova, în persoana secretarului acestei instituții politice, Gh. Jecu, înaintează Departamentului Gospodăriei Locale din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, o propunere însoțită de un deviz suplimentar aferent, pentru placarea monumentului eroilor sovietici cu marmură indigenă de 2 cm. grosime, care ar costa 158.000 de lei, sumă pe care ministerul o aprobă fără niciun comentariu. Pe data de 24 octombrie 1949, Secțiunea Industriei şi Gospodăriei Locale Bârlad, trimite Comitetului Provizoriu Tutova următoarea adresă:

„vă rugăm să binevoiți a lua măsuri (...) ca îndată să înceapă împrejmuirea cimitirului sovietic cu plopi piramidali (...) în care scop vă veți adresa Secțiunii Silvice dela județ să dea un Bon către Pepiniera dela Criveşti, pentru a vă elibera numărul de plopi necesari. (...) Această chestiune nu poate rămâne nesoluționată. Rugăm comunicați până la data de 5 noiembrie măsurile luate". De fapt, recepția lucrării în prezența delegatului sovietic se făcuse încă din 10 octombrie 1949, aşa că, după opinia noastră, acest supliment de investiție a fost rodul fanteziei dar şi al servilismului autorităților locale ale vremii, pe banii poporului român, bine-nțeles. Conform unei adrese din data de 29 septembrie 1949, Comisiunea de Stat pentru Aplicarea Legii Sfaturilor Populare din cadrul MAI, a trimis Comitetului Provizoriu Tutova următoarele recomandări, de la care nu se putea eschiva nimeni:

„la dorința Comandamentului Militar Sovietic, predarea-primirea cimitirelor se va face la fața locului de către reprezentantul Comandamentului Militar

Sovietic. (...) Operațiunea de predare şi preluare va fi consemnată într-un act redactat în limba rusă şi română. (...) În executarea acestei sarcini, nu trebuie să pierdeți din vedere faptul că grija pentru amenajarea cimitirelor Eroilor Sovietici face parte integrantă din acțiunea de cultivare a prieteniei poporului român față de popoarele Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste (subl.ns.)". Actul de predare-primire a fost semnat din partea ruşilor de acelaşi maior „de gardă" Lavrinenko Ivan care se „ostenise" împreună cu soldații săi la deshumarea militarilor propriei armate. Întreținerea cimitirului a fost pasată în sarcina primăriei Bârlad, care, nu peste mult timp, îşi va schimba denumirea în

Sfatul Popular Orăşenesc. Cheltuielile salariale pe un an pentru un îngrijitor şi un paznic se cifrau în 1949 la suma de 65.124 de lei. În concluzie, putem spune că la nivelul întregii țări statul român a cheltuit sume astronomice, potolind, oarecum, vanitatea fără margini a ocupanților ruşi. Qui prodest?!

CAPITOLUL 3
JAFURI COMISE ÎN CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL DE ARMATELE GERMANE ŞI SOVIETICE

3.1. Jafurile armatei germane în județul Fălciu în anul 194418

Populația fostului județ Fălciu, cu precădere satele riverane Prutului, inclusiv oraşul Huşi, a avut cel mai mult de suferit de pe urma operațiunilor de război. După ce frontul se stabilizase pe aliniamentul Iaşi-Chişinău, armatele germane şi române au concentrat forțe masive pe linia acestui râu, ca şi în Basarabia care rămăsese neocupată de sovietici, pentru a putea face față ofensivei care bătea la uşă. Nordul Moldovei căzuse deja în mâinile invadatorilor roşii care promovaseră în administrație cetățeni români fideli lor, pentru a nu avea surprize neplăcute. Județul Fălciu devenise dintr-o dată un spațiu prea mic pentru un război atât de mare. Jafurile germane pe care le vom evoca (în premieră) în acest material, vor fi avut mai multe cauze. Pe primul plan, credem că a fost vorba de proasta aprovizionare a trupelor cu cele necesare subzistenței apoi, disprețul profund pe care îl manifestau comandanții nemți față de români, pe care-i considerau o națiune de mâna a patra, la egalitate cu slavii sau evreii. După cum se va vedea, ultima afirmație are acoperire în documentele pe care le-am descoperit la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui, într-un singur dosar „la temă" ce cuprinde 560 de file.

a. Circulare şi ordine româneşti, fără nici-o valoare practică

După bunul obicei românesc, puse în fața numeroaselor abuzuri şi jafuri la care s-au dedat nemții în județul Fălciu, autoritățile noastre au răspuns cu hârtii ce conțineau ordine care de care mai categorice dar fără niciun efect practic. În urma unui ordin superior venit de la Bucureşti, prefectura emitea la 11 mai 1944

o circulară adresată primăriilor şi preturilor din județ în care se arătau următoarele:

„în conformitate cu ordinul Subsecretariatului de Stat al Aprovizionării nr. 11001944, luați măsuri să se aducă la cunoştința celor interesați că Guvernul a hotărât să se stabilească precis toate cantitățile de bunuri de orice fel (cereale, făină, furaje, vite, lemne etc.) ridicate de trupele germane dela 1 martie şi până astăzi. În acest scop toți cei care au suferit pagube depe urma trupelor germane, fie că au bonuri de mână sau acte emise de unități, fie că plata s-a făcut cu mărci sau bunurile s-au luat fără nici o formă, vor face declarații scrise la primării,

Note:

18 Acest studiu a fost realizat pe baza cercetării dosarului 21944, fond: Prefectura județului Fălciu, aflat la DJAN Vaslui.

arătând următoarele: natura bunurilor rechiziționate, cantitatea, valoarea apreciată de declarant, unitatea militară care a ridicat bunurile (...) forma în care s-a făcut rechiziția (cu plată sau fără nici o formă). În cazul din urmă, declarantul va aduce 2 martori, cari în fața primarului vor declara în scris pe onoare şi conştiință tot ce cunosc personal despre faptul rechiziționării, arătând toate împrejurările de fapt în care s-a produs rechiziția. Primăria va încheia un proces verbal care constată cele arătate de declarant şi de martori, în dovedirea faptului (...). Veți lua apoi măsuri pentru a opri pe germani să cumpere depe piață alimente peste cantitățile necesare uzului individual, cunoscând că ridicarea de alimente şi orice alte materiale nu se poate face decât cu bon de plată sau de rechiziție eliberat de către ofițerul român de legătură depe lângă marile unități germane sau INCOP, când unitățile germane se găsesc în situații cu totul excepționale, de a nu se putea aproviziona, procurarea de alimente se va putea face în baza aprobării dată telefonic de Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării (telefon: 4.42.00). Unitatea germană va da un bon cu sigiliu, indicând numărul oficiului poştal (Feldpost)”. Reproducerea aproape integrală a acestui document a fost absolut necesară în perspectiva evenimentelor ce vor urma, deoarece niciun precept din conținutul lui nu va fi respectat. În cazuri extrem de rare şi aproape insesizabile ca valoare, germanii au semnat bonuri sau au plătit cu monedă românească furniturile de care aveau nevoie, în rest toate bunurile au fost furate cu neruşinare de la populația județului Fălciu, de parcă acest teritoriu s-ar fi aflat sub ocupația lor şi de parcă s-ar fi aflat într-o țară inamică. Într-o altă circulară trimisă de la Bucureşti prefecturii fălciene, erau specificate şi modalitățile de plată ale trupelor germane, adică:

„în mărci sau RKS (Reich KreditKaseschine), cu bon de mână, cu adeverință sau orice act emis de unitatea respectivă”. Aceste ordine au fost semnate la vremea aceea de ministrul sub-secretar de Stat, generalul Arbore, ale cărui proprietăți aflate în județul Fălciu vor fi în curând devastate de nemți! În luna mai sosea la Huşi administratorul-locotenet Carnaru Nicolae, care urma să

reglementeze raporturile dintre germani şi autorităţile locale. Prima măsură pe care a luat-o acesta, a fost de nerecunoaştere (în vederea despăgubirii) a bonurilor emise de germani, înainte de data sosirii sale în judeţ, or aceştia îşi făcuseră rău de cap prin teritoriu încă din luna martie a anului 1944, jefuind tot ce se putea jefui: de la o amărâtă de găină a văduvei de război „X", la butoaiele cu vin din beciurile proprietarilor de viţă-de-vie. Prefectul Fălciului, lt. col. Nicolau Gheorghe, cerea ministerului recunoaşterea acestor bonuri, acolo unde mai existau. Pe 19 mai 1944, prefectura trimitea Subsecretariatului Aprovizionării un dosar cu primele 57 de declaraţii şi procese verbale încheiate de poliţia oraşului Huşi şi primăriile rurale din judeţ.

b. O parte din hoţiile comise de armata germană

Prefectul menţiona că datorită timpului scurt, acestea sunt doar o parte din documente, lucru care va fi dovedit cu vârf şi-ndesat în cuprinsul acestui studiu. Prima filă din dosarul trimis la Bucureşti, conţine un „tablou" cu 6 păgubiţi din oraşul Huşi. Astfel, „glorioasa" armată a Reich-ului milenar a păgubit pe următorii: Întreprinderea „Comerţul Fierului" – 718.762 de lei;

Marin Pârvan – 1.398.754 de lei; Michail Melechsohn

– 14.400; Iosub Marcovici

– 24.520; Lucreţia Bocaris

– 476.870 şi Alpern Michel

– 22.370 de lei. Total: 2.555.646 de lei. În comuna Pogăneşti, bunurile „rechiziţionate" unui număr de 29 de cetăţeni sau instituţii se ridicau la valoarea de 1.471.700 de lei. Astfel, „Eforia Păşunilof- a fost păgubită de 60.000 de lei; Şcoala Primară – 101.000 lei; Ferma Pogăneşti – 100.000 lei; D-l General Arbore – 450.000 lei; Gheorghe Buzdugan – 46.500 lei; Casandra Iv. Chirica – 201.400 lei, etc. Comuna Lunca Banului a scăpat ieftin până pe 19 mai, data întocmirii raportului, fiind păgubit numai cetăţeanul Vasile Costin cu suma de 55.900 de lei. În oraşul Huşi, în prima fază, au avut de suferit 127 de cetăţeni sau instituţii ale căror pagube s-au ridicat la suma de 22.714.450 de lei. Printre aceştia au fost: Balan

Ştefan cu 1.000.000 de lei; Voicu Ioan cu 900.000; Trofin Turcanu (paznic la Vasile Boghiceanu), tot cu un milion de lei; Anton M. Romila – 300.000; Ioan M. Andrei – 437.000; Florica Bălţatu – 700.000; Neculai I. Romila – 1.593.000 de lei, ca să-i cităm pe cei cu daune mai mari. În comuna Jigălia 8 cetăţeni au rămas mai săraci cu 1.227.920 de lei, din care numai Ştefan Anghel cu 862.000 de lei. Din comuna Berezeni nemţii s-au mulţumit cu o „captură" de 202.190 de lei furată unui număr de 5 săteni, cea mai valoroasă fiind cea „săltată" de la Corina Moţoi – 89.190 de lei. În comuna Roşieşti, care va fi greu încercată în luptele care vor urma după declanşarea operaţiunii Iaşi-Chişinău, germanii au ridicat bunuri de la un număr de 5 cetăţeni însumând 243.700 de lei, mai mult de jumătate din

această sumă provenind de la Dumitru Moroşanu, 128.400 de lei. În comuna Fălciu, Centrului Agricol dar şi preoţilor Gheorghe Cucu şi Gheorghe Verdeş li s-au confiscat bunuri în valoare de 657.300 de lei. Într-o situaţie centralizatoare trimisă ministerului, rezultă că din comunele de mai sus, ca şi din oraşul Huşi, „aliaţii" germani au ridicat bunuri în valoare totală de 6.414.356 de lei. Însă, după cum se va vedea, acesta n-a fost decât începutul unei uriaşe tâlhării. Pe data de 2 iunie 1944, poliţia Huşi prin semnătura şefului său, A. Maghiaru, aducea la cunoştinţa prefectului următoarele: „ Avem onoarea a vă înainta alăturatul dosar cu actele încheiate contra unor ostaşi germani pentru faptul de furt (s.n.), în urma plângerii făcute de Dl. Herţan Cezar".

c. Ce produse „rechiziţionau" nemţii?

Această întrebare are, desigur, un răspuns. Nemţii furau orice: de la alimente şi vin din belşug, până la cuie, guri de ham, spiţe de roţi, vopseluri, cherestea şi multe altele care ar forma o lungă listă a ruşinii. De exemplu, de la „Comerţul Fierului" S.A.R, s-au auto-servit cu obiecte de fierărie; de la Marin Pârvan au luat articole din cherestea; de la Iosub Marcovici, tot fierătănii iar de la Lucreţia Bocaris, colaci pentru roţi (200 buc.), căpăţâni (300 buc.) sau spiţe (5.000 buc.). De la Alpern Michel, 202 kg. de vopsea. După cum se poate remarca, toţi aceşti păgubiţi erau comercianţi. Cei care au dat iama prin magazine erau militari germani din „...Komandatura Germană 1313, Feldpost no. 09114 sau Orstkommandatur 1313 prin Werkstkampf 376". Acestea au fost cazuri, să le zicem, fericite deoarece mai târziu vor lua calea ministerului din Bucureşti, lungi liste cu autori germani necunoscuţi. La fel cum vor proceda, nu peste mult timp, şi trupele sovietice aflate în trecere prin judeţul Fălciu, nemţii au luat fără nicun act mii de tone de cereale şi mii de vite, porci, păsări precum şi zeci de mii de litri de vin sau rachiu. Prefectura Fălciu înregistra sub nr. 37822 iunie 1944 o adresă a poliţiei oraşului care suna aşa:

„avem onoarea a vă înainta alăturatul dosar cu cercetările făcute în cauza plângerii locuitorului Ştefan Blanda din Huşi, contra unor ostaşi germani pentru faptul că i-au furat circa 2.000 litri de vin". Acesta este numai un exemplu din numeroasele plângeri înregistrate de poliţie. Ancăi Hodea din Huşi i-au lăsat beciul mai gol cu „80 deca de vin", dar la plecare nemţii i-au furat şi toate uneltele viticole (la ce le-au trebuit, oare?!). Tinca Blesneag a înregistrat o pagubă de 500 de litri de vin iar femeii Pena Şt. Branici i-au luat alimente şi îmbrăcăminte. În numeroase cazuri, cu o lipsă totală de civilizaţie, germanii comiteau distrugeri fără absolut nici-o noimă. Tot pe 2 iunie 1944, poliţia lua în evidenţă plângerea lui Ioan Voicu „pentru distrugerea unor stupi sistematici" iar „...plutonierul major Cojan Aurel depe strada Episcopiei, nr. 4" i-a reclamat pe nemţi „.pentru furt şi distrugerile făcute la imobilul său".

d. Măsurile luate de Bucureşti? Metri liniari de hârtii fără valoare!

Datorită proporțiilor jafurilor care luaseră o amploare de nebănuit, ministerul de la Bucureşti, cerea mereu hârtii doveditoare de la prefectura Fălciu, pentru a încerca să ia unele măsuri de despăgubire a cetățenilor devalizați. Într-o telegramă cifrată din 25 aprilie 1944, trimisă instituției din Huşi, ministerul cerea următoarele lămuriri:

„raportați prin curier special până la data de 10 iunie 1944 toate datele (...) în legătură cu pagubele cauzate de trupele germane, coloane ucrainene (s.n.) sau de orice fel de alți refugiați germani admişi a trece pe teritoriul nostru fără îndeplinirea vreunei forme. (...) Toate datele necesare vor fi obținute cu toată discrețiunea astfel încât să nu fie nimeni în măsură să cunoască scopul statistic ce se întocmeşte de Dvs. şi nici autoritatea care le-a cerut stop". Pe 29 aprilie 1944, dând dovadă de multă promptitudine, prefectura raporta printr-o telegramă următoarele:

„trupele germane în trecere prin acest județ au săvârşit 320 de abuzuri cauzând pagube populației stop. Toate abuzurile au fost comunicate Comandamentului German din Huşi, iar tabelul nominal cu cei dăunați ordonate de dv. cu nr.(...) v-au fost trimise cu nr. (...)". (...) Totodată raportăm că majoritatea abuzurilor s-au săvârşit de coloane ce n-au putut fi identificate, în rândurile cărora se găseau şi ruşi îmbrăcați îân uniforme germane (s.n.) care făceau parte din diferite unități ale armatei de la Uman, necomandați şi nu spuneau, atunci când erau întrebați, din ce unitate fac parte. Tot în acel timp, nu era vreun Comandament german în județ, căruia să i se aducă la cunoştință aceste abuzuri". Trebuie să spunem că la Uman şi Kiev o armată sovietică de peste un milion de soldați, comandată de generalul Budionâi, a suferit o severă înfrângere în 1941.

e. Jafurile au continuat

Prefectura Fălciu, pe baza datelor furnizate de poliție sau de primării, întocmeşte încă un „Tabel nominal de stricăciunile şi abuzurile comise de soldații din coloanele germane şi de voluntarii germani, recrutați dintre ruşi, care au trecut depe front prin oraşul Huşi şi comunele județului Fălciu". De data aceasta, valoarea furturilor a fost mult mai mare adică de 50.260.400 de lei, dar s-au înregistrat, în premieră, şi cazuri de folosire a armelor de către aceşti adevărați bandiți, atât împotriva civililor cât şi împotriva unor ostaşi români! Astfel, trăgând în plin într-un camion ala armatei noastre, criminalii îmbrăcați în uniforme germane l-au ucis pe soldatul Meletchi Vasile şi i-au rănit pe Mărgean, Ştefan Palade dar şi pe un caporal şi un soldat neidentificați. Toți aceşti ostaşi făceau parte din Regimentul 12 Roşiori. Dintre civili a fost rănit factorul poştal Anton, iar femeia I. Şt. Costandache a fost împuşcată mortal de un soldat cazac. Toate aceste orori au determinat Marele Stat Major al Armatei Române să emită ordinul circular „strict-secret" nr. 746.20020 iunie 1944 care avea ca obiect: „Stabilirea

pagubelor provocate prin ridicări silite de bunuri, făcute de către trupele germane". Pe lângă unele reglementări privind aprovizionarea trupelor germane, acest ordin venea şi cu precizarea că valoarea bunurilor ridicate abuziv de către nemți se vor deconta de către Comandamentul German din România. Acest lucru nu s-a întâmplat niciodată, deoarece, după cum se ştie, după 23 august 1944 armata română s-a aflat în stare de beligeranță cu Germania hitleristă. Revenind la subiect, cu toate aceste ordine şi circulare „strict-secrete" sau nu, jafurile nemțeşti au continuat cu o şi mai mare fervoare, păgubiții fiind, în special, sătenii în casele cărora le fuseseră repartizați soldați germani pentru cazare. Astfel, într-o plângere din august 1944 semnată de trei săteni din satul Corni, comuna Albeşti (Ioan I. Popa, Catinca Orza şi Eva Diaconu) se arătau următoarele fapte:

„în noaptea de 3031 august 1944 ostaşi germani ce sunt cartiruiți în casa no. 54 a locuitorului Dumitru Țâr ca, ne-au furat păsările la toți în număr de 41 şi din aceste păsări am găsit două vii la ostaşii din cantonamentul de mai sus şi cinci pe când le fierbeau în cazan. Totodată reclam că un ostaş (...) mi-a dat o palmă peste obraz, mie, Ioan I. Popa şi dacă nu fugeam mă împuşca. Rugăm a ordona cercetarea şi subsemnații să fim despăgubiți iar autorii să fie pedepsiți". Bine-nțeles că nu s-a luat nici-o măsură împotriva „aliaților". Edificatoare, prin constatările făcute, ni s-a părut plângerea pensionarului huşean Vasile Atanasiu, domiciliat pe strada Broşteni, nr. 10 care pe 26 mai 1944 scria următoarele:

„soldații germani încartiruiți în imobilele mele îmi fac aproape zilnic tot mai multe daune, nu atât cât trebuie pentru satisfacerea nevoilor proprii, cât din răutate şi dispreț (s.n.)". Dintr-o „Recapitulație" întocmită de prefectura Fălciu, am remarcat că din suma de 31.750.916 lei, reprezentând unele pagube produse de „aliații" germani pe teritoriul județului, aceştia au „binevoit" să-şi achite „rechizițiile" cu „enorma" sumă de. 5.000 de lei, 920 mărci şi 1420 de mărci de război. Prin urmare, totul a fost gratis sau aproape gratis. După cum se va vedea, nici unele instituții ale Statului n-au fost scutite de jafuri. În iunie 1944, Constantin Dăniciuc (administratorul Oficiului de Asigurări Sociale Huşi) şi Gheorghe Chitic, şeful contabil al aceleaşi instituții, aduceau la cunoştința autorităților următoarele:

„astăzi, 18 iunie 1944, soldații germani care au intrat în localul nostru au distrus sau furat următoarele bunuri:.". În continuare, cei doi funcționari fac o listă cu 31 de bunuri luate sau distruse de nemți, din care amintim: o bancă de lemn simplă, un cuier, o săpunieră din tablă şi două din sticlă, un peisaj cu ramă, două scuipători (!!!) precum şi alte fleacuri, dar şi trei vagoane de lemne pentru foc.

3.2. JEFUIREA JUDEȚULUI FĂLCIU DE CĂTRE ARMATELE SOVIETICE „ELIBERATOARE" (1944-1945)19.

Nici n-apucaseră bine bieții fălcieni să-şi renumere găinile din cotețe, sacii cu porumb, grâu, orz, ovăz ascunşi cine ştie pe unde sau să-şi scurgă butoaiele de puținul vin care le mai rămăsese în urma trecerii soldaților lui Hitler şi ai acoliților acestora, că după 23 august 1944 le-a venit pe cap o adunătură soldățească mai hulpavă decât prima: „vestiții" ostaşi ai armatei roşii staliniste, adunați din mai toate colțurile URSS: de la Oceanul Pacific până la granița de est, sau din Siberia până în republicile din Asia centrală, oameni care n-au avut de-a face şi nici n-au auzit vreodată de Dumnezeu, başca cei condamnați pentru crime şi eliberați condiționat de „tătuc" în schimbul sângelui lor ce avea să fie vărsat pe front.

Note:

19 Pentru realizarea acestui studiu, autorul a cercetat documentele conținute de dosarele: 88, 89, 90, 91, 100, 103, 104, 107 1944-1945; 8, 53, 192 şi 1991945 şi 121949 din fondul: Prefectura jud. Fălciu, aflate la DJAN Vaslui.

a. Ca de obicei, primul „asalt", contra civililor

Dintotdeauna, de când există lumea şi războaiele ei, civilii au avut cel mai mult de pătimit, adică bătrânii, copiii şi nevolnicii fără absolut niciun mijloc de apărare. Dacă, forțat, admitem că în perioada de început a ofensivei având ca scop cucerirea României şi scoaterea ei din război, eram inamicii ruşilor, deci buni de jumulit, atunci după 23 august 1944, odată cu întoarcerea armelor împotriva foştilor aliați jafurile sovietice nu se mai justificau. Totuşi, după cum se va vedea, nici după semnarea la Moscova a Convenției de Armistițiu (12 septembrie 1944) lucrurile n-au evoluat normal. Stalin, mai mult respecta o ceapă degerată decât un angajament internațional. Unul din jafurile muscăleşti înregistrat în arhiva Fălciului a fost cel din 14 septembrie 1944, deci la două zile de la semnarea documentului amintit mai sus, şi s-a produs în curtea unei instituții publice şi anume în aceea a oficiului poştal Gura Ocniței, județul Dâmbovița care se afla în acele vremuri la Huşi. Iată ce-au scris păgubiții în procesul verbal încheiat cu această ocazie:

„subsemnații: inginer N. Mavrodin, şeful serviciului tehnic al județului Fălciu, Elena Ungureanu, dirigintele oficiului poştal (...), suboficiant stagiar Costăchel Constantin din acelaşi oficiu şi State Marin, soldat de santinelă din [Regimentul] 2 vânători de gardă (...) constatăm că astăzi, data de mai sus, la ora 6 dimineața s-a luat de către soldații sovietici în trecere prin localitate, din curtea acestui oficiu poştal, sub amenințarea cu moartea, căruța şi calul serviciului tehnic al jud. Fălciu, proprietatea prefecturii Fălciu, care erau adăpostiți în curtea oficiului poştal". După acest mezelic, a urmat, aşa cum era de aşteptat, jefuirea sistematică şi deplină a țăranilor. Exact ca în cazul nemților, autoritățile au trecut la treabă, adică la întocmirea unor interminabile tabele la care, uneori, erau ataşate şi bonuri de mână scrise de câte un soldat roşu mai milos care voia,

oarecum, să-şi justifice raptul prin raţiuni de necesitate. Reamintim că aceste bonuri, scrise neglijent, chiar şi pe spatele unui pachet de mahorcă soldăţească „Belomor Kanal”, nu au fost onorate niciodată cu vreun dram de atenţie, ca să nu mai spunem cu bani!

b. Oameni jecmăniţi

Într-o majoritate covârşitoare, produsele agricole sau de orice fel, erau ridicate fără niciun bon sau fără a fi fost plătite cu vreun sfanţ. Tabelele erau întocmite de primării şi trimise mai departe la Comisia Română pentru Aplicarea Armistiţiului (CRAA), al cărei reprezentant le ducea cu tava de lux a lacheului, Comisiei Aliate de Control (sovietice) care proceda în consecinţă, adică le arunca în vreun dulap cu mulţi şoareci. Suntem ferm convinşi că sătenii aveau iniţial încredere în promisiunile de despăgubire pe care le vânturau autorităţile româneşti dar această încredere le-a dispărut odată cu cotele de tot felul la care au fost supuşi sistematic, în contul Armistiţiului. În comuna Jigălia (care fusese devalizată şi de nemţi cu câteva luni în urmă) tabelul cuprindea 65 de gospodari care „predaseră” ruşilor importante cantităţi de cereale. Astfel, Cleopatra Bularda fusese jecmănită de 498 kg. de grâu; Tasache Ioan, a contribuit la cazanul eroicei armate sovietice cu 69 kg. de fasole, dar şi cu 386 kg. de grâu; lui Gheorghe R. Bahrim i-au săltat 82 kg. de grâu şi 338 kg. de orz. După cum se vede treaba, ruşii nu prea băteau cu mămăliga deoarece la această comună n-au fost păgubiţi de păpuşoi decât doi săteni: Alex. M. Ioan cu 298 kg. şi Tasia Huştiu cu 193 kg. Dedesubtul unui bon scris de vreun muscal grăbit, cetăţeanul Dumitru I. Ariton a notat cu amărăciune următoarele cuvinte:

„eu declar că mea luat 60 saci cu ovăz şi 30 saci cu orzu şi mia dat acist act care nu ştiu să citesc”. Din 1948, când limba rusă va deveni obiect de studiu obligatoriu încă din gimnaziu, se vor fi găsit destui care să-l citească. În comuna Dodeşti, într-un „ Tablou cu numele şi prenumele locuitorilor cărora li s-a colectat cereale de către Armata Sovietică fără plată şi fără bonuri” am reţinut următorii jefuiţi: Petrache Luca ce a „contribuit” la bunul mers al războiului ruşilor cu 80 kg. porumb, 70 kg. Orz şi 40 kg. Ovăz, toate evaluate la suma de 1600 de lei; Gavril I. Gavril, 200 kg. porumb în valoare de 3.700 de lei; Ştefan Iftene cu 400 kg. porumb cu valoarea de 6.800 de lei şi mulţi, mulţi alţii. Tot din comuna Dodeşti tâlharii lui Stalin au mai luat şi 14.614 kg. de grâu, de data asta cu bonuri care s-au cusut frumos la dosar şi cam atât.

c. Oficiali fălcieni ajunşi pedestraşi

Conformându-se ordinelor venite de la Bucureşti, oficialii judeţului Fălciu au decis să plece în refugiu în ultima clipă aşa că pe 22 august 1944, înainte ca Huşul să fie ocupat de trupele sovietice, atât prefectul Fălciului, colonelul Nicolau, cât şi subprefectul Petru Cârstea au scos din garaj cele două autoturisme ale

instituției. Ce s-a întâmplat mai departe, vor povesti cei doi în procesele verbale pe care le-au întocmit ulterior:

„astăzi, 19 aprilie 1945. Noi, prefectul județului Fălciu; constatăm prin acest proces verbal în baza declarațiilor date de Dl. Petru Cârstea, subprefectul județului Fălciu şi a domnişoarelor Apolina Vasilescu şi Maria Hlubă, funcționare ale acestei prefecturi că autoturismul Steyer nr. 7, în stare foarte bună (.) a plecat în evacuare din Huşi în seara zilei de 22 august 1944 şi a fost luat de armatele ruse fără nici o formă legală în comuna Vălenii de Munte, județul Prahova în ziua de 29 septembrie 1944. Valoarea acestui vehicul şi a sculelor aflate în el este de 2.200.000 de lei". În declarația dată de subprefect se făceau următoarele precizări:

„ajungând în județul Prahova am întâmpinat rezistența armatei germane, trebuind să întrerupem călătoria şi să ne îndreptăm spre munți (...) în care scop în-am oprit în comuna Vălenii de Munte împreună cu fostul prefect, dl. colonel Nicolau, care conducea deasemenea autoturismul „Steyer" nr. 1 Hş., proprietatea prefecturii. (.) Maşina nr. 7 Hş. am depozitat-o în curtea serviciului tehnic al prefecturii Prahova. (...) Într-una din aceste zile, câțiva militari ruşi au pătruns cu forța în curte şi au ridicat autoturismul 7 Hş. Împreună cu toate bagajele ce se aflau în el. În aceeaşi zi, o altă echipă de ostaşi sovietici l-au oprit în drum pe fostul prefect Nicolau, luând şi maşina nr. 1 Hş.".

d. Răpiri de civili

Poate părea incredibil, dar documentele atestă şi aceste atrocități comise de ruşi, victime fiind tot civilii. În documentul „strict-confidențial" nr. 4622 martie 1945, Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului stabilită la Huşi, solicita date complete Legiunii de Jandarmi Fălciu referitoare la următoarele:

„persoane în uniformă sovietică trec Prutul venind din Basarabia şi terorizează populația satelor prin aceea că: 1). Urmăresc pe anumite persoane pe care le amenință cu ridicarea şi trecerea în URSS. Mai mult încă, sunt zvonuri că unii români au şi fost ridicați de ei şi rămaşi dispăruți din sat. 2). Îşi însuşesc fără plată bunuri de-ale populației. Pe viitor, cu onoare vă rugăm, să ne țineți în curent cu această chestiune. Colonel: Gh. Andrian". Pe 22 martie 1945, în urma cercetărilor făcute pe teren, Legiunea de Jandarmi răspunde Comisiei de mai sus printr-o adresă şi un tabel nominal în care se confirmă sesizările primite. Iată conținutul parțial al acestui document:

„la ordinul dv. nr. (.) vă înaintăm una situațiune de toți cetățenii români care au fost ridicați cu forța de către persoane îmbrăcate în uniforme sovietice şi duşi abuziv în URSS". Dumitru Gh. Râpanu, de 20 de ani, din Broscoşeşti, comuna Lunca Banului, a declarat jandarmilor următoarele:

„... În ziua de 24 ianuarie 1945 m-am dus cu vitele la Prut să le dau apă ca de obicei. În acest timp a venit o patrulă compusă din 2 ruşi care m-au chemat

să mă duc la ei. Eu nu m-am dus (...) şi am fugit spre casă. Ei au trecut Prutul pe malul drept al nostru (s.n.) şi au început să tragă cu automatele asupra mea în săcerare şi m-au rănit la umărul stâng trecând un glonț prin umăr şi unul prin haină deasupra umărului. (...) După ce mi-am revenit puțin, am fugit la o mătuşă de-a mea anume Vasilca A. Râpanu care m-a pansat. În acest timp a venit şi patrula rusească, m-a luat şi m-a dus în satul Tochili-Răducani în Basarabia. Aici mi-au luat o declarație în care m-au întrebat cât pământ avem, câți cai, boi, căruțe, frați, moşi şi câți jandarmi sunt la post. A doua zi m-au dus la Leova la închisoare. A treia zi m-au dus la Comrat, județul Cahul unde iar m-au băgat la închisoare unde m-au ținut două luni. (...) În ziua de 26 martie 1945 m-au scos de la închisoare şi m-au dus pe jos la Leova unde m-au băgat iar la închisoare. În ziua de 29 martie m-au scos şi m-au dus la Prut în dreptul satului Bumbăta. De aici am trecut cu barca Prutul". De aici, putem trage o concluzie: neavând cu cine se război la granița impusă de ei prin forța armelor la Prut, ruşii au declanşat o luptă aprigă contra ciobanilor şi văcarilor noştri aşa, ca să se afle în treabă. „Situațiunea" trimisă de jandarmii fălcieni CRAA mai cuprindea încă 6 nume de cetățeni săltați abuziv de către grănicerii ruşi „aliați". Singura lor „vină" a fost aceea de a fi spionat vreun taur care dădea târcoale unei vaci din turmă. Aceste samavolnicii împotriva civililor nu reprezentau decât „principiile" enunțate de Stalin în statutul organizației teroriste „Smerş" („Moarte spionilor!"), care îi dădea libertate oricărui soldat sovietic de a împuşca pe oricine, sub cel mai mic pretext sau, în cele mai dese cazuri, fără!

e. „Posle nas, hoti potop!" (După noi, potopul!)

Exact după acest precept au acționat ruşii în județul Fălciu (şi nu numai!) după ce grosul armatelor bolşevice şi-au continuat ofensiva spre centrul Europei, având ca scop final înfrângerea definitivă a germanilor. Dacă „în trecere" au dăunat populația civilă cu cantități, oarecum, minuscule de provizii, atunci, după stabilirea de „garnizoane" până şi-n cel mai neînsemnat sat românesc, au început jafurile propriu-zise. Proprietarii mai mici sau mai mari au înregistrat pierderi grele şi irecuperabile. Zeci de mii de tone de cereale, mii de vite, porci, cai, căruțe au luat drumul hulpavei Rusii, dar şi a frontului care trebuia aprovizionat. Guvernul instalat la noi, imediat după 23 august 1944, lansase sloganul: „Totul pentru front, totul pentru victorie!", dar ruşii şi-au luat partea cea mai consistentă, chiar dacă imediat după 12 septembrie 1944 România începuse să livreze, deja, în contul Convenției de Armistițiu furniturile la care fusese obligată. Toate comunele județului Fălciu au avut de suferit de pe urma jafurilor bolşevicilor insațiabili. Vetrişoaia, în mod deosebit, a înregistrat pagube greu calculabile. Într-o „Situațiune" întocmită de primăria acestei comune pentru perioada 24 august-29 septembrie 1944, aflăm abia acum, în anul 2008 cât au pierdut oamenii acelor vremuri, dar şi cât a pierdut economia țării în general.

Cetățeanului Ion Mavrodin i-au fost luate cu japca următoarele bunuri: 1 juncan, 1 porc, 1.200 kg. de orz şi un costum de haine; Pintilie Frumuşanu a pierdut pentru totdeauna în contul „gloriei" aliaților două butoaie (pesemne goale), o iapă, 300 kg. Orz, două oi, o pereche ham, două căpestre; Costică T. Grecu I a rămas mai sărac cu 7 oi, 1.000 kg. grâu, 700 kg. Orz şi 500 kg. Ovăz; lui Ioan G. Codreanu i-a fost „rechiziționată" cantitatea de 1.000 kg. mazăre; de la Dumitru Nițescu (pe lângă multe altele) barbarii asiatici ai lui Stalin au luat şi două. perne cu puf ca să-şi trateze, probabil, lombosciatica ce o contractaseră în iurtele lor din pustiul în care îşi duseseră amarnica existență! Unul dintre marii păgubiți a fost Vasile Pascal căruia primitivii cu stea roşie pe bonetă îi luaseră 7.000 litri de vin, adică toată recolta de pe un hectar de viță-de-vie dar şi:

„20 de stupi sistematici Dedant Blat, 2.600 kg. de grâu, 1875 kg. porumb, 1400 kg. Orz, 800 kg. floarea soarelui, 200 kg. miere de albine, un butoi cu oțet de 200 litri, o canapea" şi multe altele pe care nu le mai înşiruim din lipsă de spațiu. Un alt mare agricultor din aceeaşi Vetrişoaie golită şi de nemți, Vasile Ciochină, a plătit un greu tribut invadatorilor: 10 tone de mazăre, 10 tone de grâu, 15 tone de porumb, 3 tone de orz, două tone de ovăz dar şi 3 tone de fân. Cel mai mare păgubit din această comună riverană Prutului a fost, de departe, Petre Ştefănescu care a rămas în pagubă cu, credem, toată recolta anului 1944, datorită „percheziţiilor" golăneşti făcute de către noii noştri „amici", ruşii. Astfel: 50 de tone de grâu, 21 de tone de orz, 23 tone de mazăre, 27 de tone de ovăz, 4, 5 tone de în, 2, 150 tone de linte, 1, 8 tone de fasole, 38 de tone de fân, 48 de tone de lemne de foc, 18, 300 m.c. de cherestea, 6 căruțe, 24 de boi, 7 cai, o cositoare, 25 de coase, 40 de hârlețe şi lista nu se mai termină. Este greu de crezut că hârlețele şi sapele au ajuns pe front. Nu, acestea au fost declarate „capturi de război", chiar dacă între noi şi ruşi starea de beligerantă nu mai exista nici „de facto" şi nici „de jure". Stalin voia distrugerea totală a fostului inamic! În crasa lor incultură dar şi sub impulsul instinctelor primare în care fuseseră educați în cele câteva decenii scurse de la marea revoluție socialistă din octombrie 1917 şi aniversată pe stil nou în noiembrie, analfabeții de la răsărit nu au iertat nici şcolile româneşti dovadă stând declarația următoare:

„subsemnatul Dumitru N. Suciu, directorul şcolii primare din Satu Nou declar că în timpul dela 23 august 1944 şi până la 5 septembrie 1945 ni s-au luat de către trupele sovietice în trecere bunuri care se ridică la suma de 500.000 mii lei". Urmează bunurile furate dar în mod special ne-a reținut atenția faptul că ruşii şi-au însuşit un „... bazin mic de apă de 10 kilograme şi 2 prosoape curate cu care elevii noştri se ştergeau pe mâini". Fără comentarii. Tot din comuna Vetrişoaia, săteanul Radu Bujor (comerciant) reclama prefecturii Fălciu, via primăria, că soldații ruşi i-au luat fără niciun bon de rechiziție, următoarele bunuri:

„... 600.000 de lei, în bani; 1 aparat de radio cu baterie; 6.000 kg. porumb; 2.000 kg. Ovăz; 2 cai, o căruță, 2 vaci, 12 costume damă şi bărbați, 17 oi, 7 butoaie stejar”. Preotul satului Vetrişoaia, Vasile Pascal, declara primăriei următoarele „pierderi de război”:

„7 tone de vin, lumânări de la „Sânta Episcopie a Huşilor” în valoare de 10.000 de lei, un cântar, diferite vase de bucătărie, adică oale şi cratițe, una bibliotecă cu 200 de cărți diferite etc.”. Dacă nemernicii lui Stalin nu ştiau a citi cartea, măcar ştiau să ațâțe focul cu ea! Elena Serdaric din Drânceni aducea la cunoştința autorităților că:

„armatele Rusiei mi-au luat 700 kg. porumb şi una pereche boi”. Totalul pagubelor: 410.500 de lei, fapt constatat de către primarul comunei, Vasile Popa. Biata femeie Marghioala Bogos din aceeaşi comună a rămas fără 12 găini, şi 3 porci „a 30 kg. fiecare”. Chiar şi primăria Drânceni, ca instituție publică, a înregistrat pierderi datorită ruşilor. Taurii comunali, în număr de 6, au fost jertfiți pe altarul (cazanul) trupelor de ocupație, valoarea lor fiind de 960.000 de lei. Proprietarul Radu Cerchez din Râşeşti a rămas lefter după trecerea nemernicilor „aliați”. Pe lângă cereale, porumb, lemne, tablouri de familie (chiar aşa!) şi un birou de nuc, aceştia i-au luat şi un.pian! Probabil, vreunui rus i-a venit ideea unui „kazaciok” improvizat! Pagubele totale au însumat aproape 10 milioane de lei. Nu este spațiu suficient pentru a transcrie integral, măcar din dosarele existente în arhivele noastre, TOATE pagubele făcute poporului român! Calcule pot fi făcute, chiar şi după atâția ani de la producerea jafurilor dar, cine ni-i va despăgubi vreodată pe stră-bunicii, bunicii, sau părinții noştri?! Rusia?! Germania?! Noi credem că nimeni. Toți jecmăniții au fost „victime colaterale”.

3.3. JAFURI SOVIETICE LA VASLUI (1944-1945)20

Conform Convenției de Armistițiu intervenită între URSS şi Regatul României, document semnat la Moscova pe 12 septembrie 1944, țara noastră fusese obligată (printre multe altele!) să asigure cele mai bune condiții de cazare şi subzistență ofițerilor sovietici ce aveau să fie numiți în Comisiile Aliate de Control, bine-nțeles pe banii noştri. Aceşti militari aveau misiunea de a impulsiona aplicarea sus-numitei convenții punct cu punct, iar la nevoie aveau dreptul şi obligația impuse de Stalin de a bate cu pumnul în masa oficialilor români, până le-ar fi sărit acestora aşchiile exact între ochi. Armata română fusese consemnată în cazărmi cu ordinul strict de a nu interveni în „afacerile” ruşilor, aşa că aceştia făceau ce voiau. Încă din luna septembrie a anului 1944, la Vaslui sosiseră doi ofițeri: căpitanul Domenți şi locotenentul superior (starşâi leitenant) Antosiak, însoțiți de încă trei militari, ce vor fi fost țucălarii lor.

a. Activitatea Comisiei Aliate (sovietice) de Control la Vaslui

Odată cu sosirea acestui grup rusesc de şantaj şi ameninţări, a început şi vânzoleala autorităţilor ce fuseseră numite la conducerea judeţului, pentru ca nu cumva „aliaţii” să se simtă prost. Luate cam pe nepregătite, pentru început şi cu scuzele prea-plecate de rigoare, autorităţile vasluiene le-au asigurat cazarea ruşilor la singurul hotel mai de doamne-ajută din târg, adică la „Splendid” (fost „Victoria”, acum dispărut prin sistematizareare) care se afla pe strada Vidin, nr. 1, vizavi de biserica Adormirea Maicii Domnului. După cum vom vedea pe parcursul acestui studiu, patronul stabilimentului, „Dl. Căpitan Marinache”, va face afaceri frumoase cu ruşii, dar pe banii poporului român, evident. De altfel, mai mulţi comercianţi şi prestatori de servicii vasluieni vor face profit pe perioada „sejurului” de vacanţă lucrativă şi propagandistică a ruşilor. Spunem „şi propagandistică” deoarece acest cinic locotenent major Antosiak, plin de fumurile unui stăpân de sclavi absolut, va participa activ şi se va amesteca mereu în viaţa politică a judeţului Vaslui.

Note:

20 Pentru realizarea acestui material s-au folosit documentele aflate la D.J.A.N. Vaslui, fond „Prefectura Vaslui”, după cum urmează: dosarele 27, 31, 37, 38 şi 391944; 41, 143, 164, 167 şi 1731945.

Orice apariţie în public la un eveniment oarecare, spre exemplu aniversarea zilei de 1 mai 1945, trebuia făcută în faţa unui numeros auditoriu, pentru a-i gâdila vanitatea. Cât de „numeroasă” era muncitorimea vasluiană a vremii? După toate statisticile noastre (bazate pe documentele de arhivă) oraşul Vaslui avea circa 250 de lucrători, prin urmare, opinăm că suma de completare până la „o numeroasă asistenţă”, provenea din rândurile ţăranilor „progresişti şi democraţi” nedeţinători de pământ, aduşi la panaramă de prin comunele aflate în imediata apropiere a oraşului, pentru a avea o ocupaţie dar şi pentru a bea un rachiu din partea „tovarăşilor”. La mijlocul anului

1946, după avansarea la gradul de căpitan, Antosiak a părăsit judeţul Vaslui, plâns fiind, în special, de către patronii cârciumilor în care înfingea adevărate „guleaiuri” soldăţeşti la care rodeau câte-un oscior aruncat de Marele Stăpân Roşu şi mancurţii români, după cum scria ziarul „Vreme Nouă”, dar în altă manieră, sau după cum spun documentele găsite de noi prin arhive, documente pe care le vom evoca într-un alt inter-titlu al acestei lucrări. În locul secăturii staliniste Antosiak, a venit în „misiune” maiorul Osaci, un alt petrecăreţ notoriu!

b. Cum trăiau vasluienii în anii 1944-1945

Acest subcapitol trebuie musai să înceapă cu o constatare oficială a primarului Vasluiului acelor ani, profesorul Theodor Hodoroabă, pe care a trimis-o sub forma unui memoriu prefectului Sârbu:

„după 23 august

1944, în urma acțiunilor de război purtate pe teritoriul orașului nostru, viața economică stagnează complect. Lipsesc cu desăvârșire alimentele și articolele de primă necesitate. Din inițiativa conducătorilor Primăriei și cu sprijinul câtorva tineri cu suflet se improvizează în localul Federalei Spiru Haret (fostul magazin de coloniale) un Oficiu de Aprovizionare sub denumirea de „Economatul Primăriei» care are ca țel aprovizionarea populațiunii orașului cu pâine, făină de porumb, zarzavaturi și alte articole de primă necesitate care lipsesc cu desăvârșire, printre care și chibrituri (subl.ns.)". Acest memoriu a mai fost semnat și de noul secretar al primăriei, E. Schulimsohn. Prin urmare, mult clamata și în mare vogă zicere comunistă „Stalin și poporul rus Libertate ne-a adus", s-a transformat și într-o mare libertate a mațelor goale de a chiorăi slobode, fără oprelişti. Aşa cum se întâmplă atunci când ceva lipseşte, au apărut speculanții care ofereau orice la prețuri corespunzătoare. Cum a răspuns guvernul „democratic" Petru Groza vizavi de această penurie? Cu „Legea sabotajului economic și a speculei", bun prilej pentru nou-înființatele „tribunale populare" de a trimite o grămadă de nevinovați în pușcărie, numai pe speculanți nu prea, cu toate că „gărzile cetățeneşti" sau poliția vasluiană mai prindea pe câte unul, doi. Iată ce scriau cei de la nou-înființatul ziar de stânga „Vreme Nouă":

„În seara zilei de 12 aprilie

1945, gărzile cetățeneşti, recent înființate, au prins pe individul I. Goldenberg din Vaslui, care vindea făină la speculă. Făina a fost confiscată și apoi vândută funcționarilor de la diverse instituții. Banii au fost vărsați Ligei Operelor Sociale. Celui prins i s-au dresat acte de dare în judecată-. Același ziar anunța într-un număr din octombrie 1945 următoarele:

„prin sentința penală nr. 86 a fost condamnat la 100.000 de lei amendă cofetarul Solomon Țalic din strada I.C. Brătianu, nr. 19. A mai fost condamnat deasemenea la suma de 50.000 de lei amendă Adolf Abramovici din Tg. Negreşti". La prețurile de atunci, cea din urmă amendă valora 100 de kg. de zahăr sau 50 de kg. de salam „Cracovia" ori 833, 33 de cutii cu chibrituri la preț de speculă și comparațiile pot continua. Aceste cantități mici de alimente aflate la dispoziția primăriei nu satisfăceau nici pe departe nevoile populației aşa că s-a trecut la cartelarea acestora. De același regim s-au „bucurat" și gazul (petrolul lampant), lemnele de foc, hainele, etc. dar și banalele chibrituri.

c. „Poftiți de luați cartele pentru chibrituri!"

În acele timpuri existau în țara noastră două fabrici de chibrituri: una la Bucureşti și cealaltă la Timişoara care era, de fapt, filială a primei. Societatea producătoare se numea „Chibriturile" SAR și-și avea sediul bucureştean pe strada Atena, nr. 11. Cei care cumpărau chibrituri de la această fabrică pentru a le vinde în orașul și județul Vaslui, aveau nevoie de o delegație emisă de prefectură, după care plecau la Bucureşti cu mijloace de transport proprii (în

cazul comercianților particulari) ori erau trimise prin poştă în cazul societăților comerciale controlate de stat, spre exemplu cooperativa „Zorile”. Fabrica de chibrituri trimitea prefecturii o confirmare de livrare, pentru a se împiedica specula. Dăm ca exemplu numai una:

„în posesiunea adresei Dv. nr. 36314 iunie 1945, avem onoare a vă aduce la cunoştință că la data de 19 iunie a.c. am livrat Dlui. Aizic Uşer, comerciant din oraşul Vaslui, cantitatea de 30.000 cutii chibrituri. Vă rugăm să binevoiți a ne confirma că aceste chibrituri au fost vândute consumatorilor la prețul tarifar şi vă salutăm!”. Uneori se întâmplau şi „defecțiuni” la capitolul „sinceritate”, mai ales dacă unii şmecheri, deținători de capital (dar nefiind în branşa comercianților) „mirosind” profitul gras pe care-l puteau face cu chibriturile speculate, riscau plecând la Bucureşti fără recomandare de la prefectură, aşa cum s-a întâmplat şi cu un mic meseriaş care a scris în declarația sa următoarele:

„...subsemnatul Şerțer David sticlar în oraşul Vaslui, str. Eternității, nr.2, fiind invitat la Oficiul Economic al județului Vaslui spre a da relații asupra stocului de chibrituri pe care le-am adus de la Bucureşti, declar următoarele: am ridicat 7.000 cutii cu chibrituri pe care le-am plătit în natură cu 56 kg. miere de albine, care m-a costat 3.400 de lei cu drumul până la Bucureşti (probabil a adăugat şi transportul pe CFR n.n.). Patru mii de cutii mi-au fost luate de ostaşii sovietici între Focşani şi Mărăşeşti iar restul de trei mii le-am vândut pe piața oraşului Vaslui cu 25 şi 30 de lei cutia”. Un calcul simplu ne arată cât de profitabilă era afacerea cu banalele chibrituri, presupunând că meşterul David a declarat prețul de vânzare real dar şi numărul corect al cutiilor, cu toate că nu prea credem în sinceritatea lui. Aşadar, 7.000 cutii cu chibrituri l-au costat 3.400 de lei. Prin urmare, prețul producătorului era de 2, 58 de leicutie. Dacă e să credem că ruşii i-au furat 4.000 de cutii, înseamnă că pe restul de 3.000 de cutii vândute „pe piață” cu 30 de lei a încasat 90.000 de lei. De aici, scădem cheltuielile declarate de 3.400 de lei şi rezultă un profit de 86.600 de lei, ceea ce nu era de colea. De fapt, în mediul rural, prețul unei cutii cu chibrituri la speculă ajungea chiar şi la 60 de lei! Ca de obicei, în cel mai autentic şi mai original stil românesc, Oficiul Economic a trecut la întocmirea „tablourilor” pe Plăşi iar acestea pe comune, cu cantitatea de chibrituri distribuită. Dăm câteva exemple: Plasa Pungeşti a primit 12.000 de cutii din care: 1000 comunei Ivăneşti, 500 comunei Hârsova, 600 comunei Oşeşti ş.a.m.d. Plasa Codăeşti a primit 13.500 de cutii din care: 1.600 la Ciorteşti, 700 la Fereşti, 1000 la Micleşti, 700 la Valea Rea ş.a.

d. Viață „haraşo” pentru ruşii căzuți pe capul vasluienilor

Dintr-o dată, ofițerii ruşi veniți la jecmănirea sistematică a țărănimii noastre, dar şi la îndoctrinarea întru comunism a oportuniştilor şi naivilor de pe aceste plaiuri, s-au trezit că de la searbădul şi strictul meniu cazon au trecut la o abundență alimentară pe care nu şi-o imaginaseră nici în cele mai frumoase vise!

În rândurile care vor urma, vom prezenta în premieră publicistică absolută, ce anume mâncau şi beau trântorii sovietici, pe strânsura şi agoniseala bietelor albine lucrătoare româneşti! Aici, trebuiau să se bucure de tot confortul şi luxul unor nababi în pofida faptului că marea majoritate a locuitorilor se înghesuia cu cartelele în mâini la dughenele care distribuiau carne, pâine, salam ieftin cu zgârciuri „Flax", mălai, petrol, chibrituri şi multe altele. Şmecherii galonați ruşi, când voiau să sugă, trebuiau puşi urgent la țâță pentru că altfel ar fi făcut scandal şi aveau şi forțele necesare pentru susținerea lui. Zilnic, sute de soldați de-ai lui Stalin tranzitau oraşul sau staționau pentru anumite perioade de timp, ocazie cu care zeci de case mai arătoase deveneau, vrând-nevrând, gazde ale ocupanților numiți pompos de către comunişti „aliați". Bine-nțeles că, după ce plecau din „cantonament", lăsau numai uşoare urme de var pe pereți, în rest, totul la turbincă drept captură de război şi „paşli v Sovetski Soiuz!". Nu avem suficient spațiu pentru a cita din zecile de plângeri ale vasluienilor jecmăniți de aceşti adevărați tâlhari. Viteaza armată a „tătucului", „gheroiam" (eroii) din „sângeroasele" lupte duse cu civilii români, se întorceau acasă şi un „suvenir" nu strica, mai ales că era pe gratis adică pardon, foarte, foarte rar, unele daune erau, totuşi, plătite, dar din „fondul armistițiului", adică tot din banii noştri. Scump a plătit poporul român setea de putere a bolşevicilor de pe la noi!

Într-o adresă trimisă de prefectura Vaslui „serviciului contabilității" din Ministerul Afacerilor Interne de la Bucureşti, este specificată suma cheltuită cu Comisia Aliată de Control pripăşită pe aici:

„..la ordinul Domniei Voastre nr.(...), avem onoare a înainta un dosar cu acte justificative în valoare de lei 1.561.011, cheltuieli efectuate cu întreținerea Subcomisiunii Aliate de Control, între 12 sectembrie 1944 şi 31 martie 1945". La această adresă a fost anexată şi o situație de cheltuieli din care spicuim cu parcimonie, din cauza spațiului publicistic restrâns:

„... 1944, luna decembrie: alocație de hrană în natură: 19.090 lei; țigări: 6.500 lei; alocație de hrană în numerar: 226.000 lei; furnituri de cancelarie: 36.200 lei: telefon, apă, lumină: 120.000 lei", etc. Toate calculele erau făcute de către administratorul numit de prefectură (şi plătit cu diurnă) care se ocupa exclusiv de confortul de „cinci stele" al ruşilor. Acesta contabiliza facturile sau bonurile eliberate de comercianții sau patronii restaurantelor pe care le frecventau ticăloşii lui Stalin de la C.A.C., fără să se uite la bani şi la scumpetea care începuse să muşte din buzunarele oamenilor de rând. Iată câteva facturi şi bonuri (din cele peste o sută!) găsite de noi prin dosarele „Armistițiului": pe 23 decembrie 1944 ruşii au cumpărat 4 litri de țuică de la restaurantul lui Andrei Coțubaş (care era situat pe locul actualului palat administrativ) pentru care s-a achitat suma de 2.600 de lei; magazinul de mezeluri „Leibovici" de pe strada IC Brătianu a tăiat o factură în contul prefecturii, dar pe consumația ruşilor, de 4.970 lei pentru 7, 1 kg. de salam de lux „Cracovia"; de la magazinul de coloniale

„Haberman” s-au îndulcit cu 5 kg. de mere care au costat 1.600 de lei; de la magazinul de zarzavaturi al Mariei Turiatos (str. Vidin, nr.4) au cumpărat 50 kg. de varză a 130 leikg. şi un kilogram de bulion la preţul de 1.200 de lei. Total: 7.700; de la măcelăria lui Ionescu din hala pieţei vasluiene au dat iama prin carnea proaspătă cumpărând 20 kg. carne de vită cu 3.600 de lei; de la magazinul lui Gălăţeanu n-au plecat cu mânuţa goală, ci cu sacoşa plină cu 3 borcane cu muştar, 10 de ouă şi 3 pachete cu cacao care au dat un total de 1.360 de lei; de la prăvălia lui Lazăr Galer de pe strada Călugăreni, au cumpărat 10 kg. de zahăr cu 5.000 de lei; la maghernița lui Iancu Fişer salamul „Cracovia” era mai scump, deoarece pe 3 kg. au dat 3.000 lei şi dacă tot nu făceau consumaţie din banii lor, au mai luat şi 6 kile de mere cu 1.800 de lei dar şi puţină brânză de vacă, de-o probă, pe care au dat numai 99 de lei, odată ce kilogramul costa 450 de lei; pe 28 decembrie 1944, tot de la

5.000 de lei; până la urmă se pare că le-a plăcut brânza de vacă devreme ce de la magazinul lui Constantin Păun au cumpărat 2, 5 kg. la 320 leikg. Însoţite şi de 2, 5 kg. de smântână pentru care au scos din buzunarul românului suma de 750 de lei dar şi alţi 3.910 lei pentru 46 de ouă proaspete, probabil ultimele din magazin, odată ce nu sunt într-un număr rotund; ca aprigi soldăţoi ce erau, au constatat că romul e mai bun decât rachiul aşa că au cumpărat o sticlă de la Mihel Stumer cu suma de 1.300 de lei; la magazinul lui I. Şapira se pare că s-au târguit odată ce pe 15 kg. de salam „Cracovia” au dat suma de 10.800 de lei dar au poftit şi 5 kg. de şuncă afumată şi fiartă (total: 5.500 lei), 5 kg. pastramă de vită (4.000) precum şi 5 kg. de mere în valoare de 1.600 de lei. Total general: 21.900 de lei; ce amestec culinar vor fi făcut din cartofii şi usturoiul cumpărate de la magazinul lui Gheorghe Oprescu din hală, nu ştim, dar am aflat din documente că au cumpărat 200 kg. de barabule şi 1 kg. de usturoi care valorau 13.600 de lei; probabil că le plăcea cafeaua sau ciocolata mai dulce odată ce, la numai 3 zile de la ultima cumpărătură, au mai solicitat 3. kg. de zahăr de la comerciantul Galer, în sumă de 1.500 de lei; în bunul obicei soldăţesc, se pare că toţi nemernicii de la C.A.C. erau fumători odată ce intendentul (administratorul) ataşat lor a cumpărat de la Casa Autonomă a Monopolurilor 300 de ţigări „naţionale” a 5 lei bucata, total 1.500 de lei; burdihanului bolşevic îi trebuia multă mâncare pentru a se umple. Dovadă stă factura eliberată de acelaşi Leibovici care a vândut în contul „armistiţiului” 25 de kg. de salam „Cracovia”, cu 25.000 de lei şi 2 kg. de osânză de porc cu suma de 1.600 de lei. Săturându-se de atâta uscătură, derbedeii de la răsărit mai trăgeau câte o fuguţă şi pe la vreun restaurant vasluian, unde consumau cât îi ţineau curelele, chit că vizavi bieţii orăşeni stăteau la coadă pentru 200 de grame de pâine de persoană, raţia pe o zi fixată de criminalii de la Bucureşti. Pe data de 9 ianuarie 1945, la restaurantul lui Manoilă Ciocoiu au făcut consumaţie de 7.100 de lei şi au avut următorul meniu:

„...pâine-200 lei; țuică-500; piftie-l.200; cotlete- 2.000; murături-300; vin-480; țuică suplimentar-200; pâine suplimentar- 60; mere-450; prăjituri-l.200. Total, cu tot cu remiză: 7.100 de lei”. Constantin Ungureanu, patronul restaurantului „Cuza Vodă” din centrul oraşului, a trimis prefecturii o factură în valoare de 51.395 de lei cu următoarea specificație:

„suma ce reprezintă mesele servite Domnilor Ofițeri Sovietici în zilele de: 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 ianuarie 1945”. Acelaşi patron mai trimite o factură în valoare de 21.326 de lei,

Casă de pe str. Ştefan cel Mare unde au locuit ruşii din Comisia Aliată de Control consumația haidamacilor pentru perioada 26-29 ianuarie 1945. Pentru a schimba decorul, se mai duceau şi la concurență, adică la cârciuma lui Manoilă Ciocoiu iar acesta, prompt, trimitea factura pentru decont la popa Sârbu care, probabil, îi mai înjura în gând de cele sfinte pe aceşti nesătui, dar, conform obligațiilor asumate de România prin ticăloasa Convenție de Armistițiu, o achita, că doar paralele nu erau din puşculița lui. Astfel, în 23 de zile (27 ianuarie-6 februarie 1945) muscalii făcuseră la sus-numitul restaurant o consumație de 44.155 de lei, fără remiză. Pe lângă aceşti membri ai C.A.C. fuseseră angajați şi câțiva servitori români. O cameristă a câştigat din salariu pe luna decembrie 1945 suma de 4.200 lei (sic!), puțin peste jumătate din consumația pe o seară de restaurant a neruşinaților lui Stalin! Intendentul Ion Sprânceană, cel care stătea în preajma ruşilor, gata să le satisfacă orice capriciu, era salariatul prefecturii dar primea şi o diurnă zilnică de 400 de lei, aşa că pe luna noiembrie a încasat din „fondul armistițiului” suma de 12.000 de lei. Aceste state de plată erau semnate atât de prefect, cât şi de şeful „biuroului armistițiului”, pretorul V.I. Cataramă. În urma numeroaselor reclamații primite de la cetățenii oraşului Vaslui dar şi de la instituțiile Statului, referitoare la furturile de cazarmament şi mobilier din camerele puse la dispoziția soldaților armatei roşii, prefectura a înaintat un raport către Ministerul Afacerilor Interne, la care a primit pe data de 7 februarie 1946 următorul răspuns „urgent”:

„la raportul Dv. nr. 25141945, avem onoarea a vă ruga să binevoiți a lua măsuri ca atât poliția oraşului Vaslui cât şi autoritățile administrative (...) care au dat în folosință mobilier şi cazarmament unităților sovietice, să întocmească procese verbale de bunurile care nu le-au fost înapoiate (s. În original) specificându-se felul, cantitatea, valoarea bunului şi denumirea unităților sovietice care le-au luat în primire. (...) Atragem atențiunea că prin aceste acte urmează să se justifice situația raportată de Dv., urmând ca serviciul armistițiului să facă o intervenție în vederea acceptării imputării materialelor livrate şi nerestituite”. Oare o fi avut cineva curajul de a se duce cu jalba în proțap în fața stăpânilor ruşi?! La Vaslui, pretențiile golanilor au început să crească, acum impunându-le trepăduşilor de la prefectură să le facă rost de o casă mare, în care să le încapă şi îngâmfarea ce crescuse amețitor de mult, cam

cât turnul Kremlinului. Aşadar, s-a trecut la rechiziționarea, în „ interesul armistițiului”, a imobilului avocatului Mădârjac, situat pe strada Ştefan cel Mare, în centru, aşa ca să se simtă lichelele muscăleşti precum păduchii în frunte: mici (în grad), da- ai dracu-! Numai că, s-a ivit o problemă: această casă avea nevoie de unele reparații ca şi de o spoială generală cu var pentru ca nu cumva, doamne fereşte, valoroasa osânză a ruşilor să se contamineze de la mirosurile româneşti! Urmare a acestei situații, şeful serviciului tehnic de la prefectură, arhitectul Zotta, a pus mâna pe stilou şi a întocmit un dosar plin cu hârțoage justificative numite pe rând: „Antemăsurătoare şi deviz estimativ”, „Borderou cu piesele trimise Serviciului Financiar al Prefecturii Vaslui” şi, în sfârşit, „Proces verbal de recepție a lucrărilor”. Costul total al mofturilor ruseşti: 1.1621.007 de lei. Nu la mult timp, s-a mai întocmit un set de acte asemănătoare pentru „ Repararea docarului şefului Comisiei Aliate de Control”, care a mai subțiat bugetul „armistițiului” cu peste 200.000 de lei. Între timp, în județ, trupele ruseşti aflate în trecere spre URSS, patria a peste 100 de seminții, furau (sub amenințarea armelor) tot ce le pica în gheare. Autoritățile române au rămas tot la stadiul „tablourilor” cu pierderile suferite de către bieții locuitori. Ce-i drept, prefectul se plângea, uneori, în scris ofițerilor C.A.C. şi vom reda unul dintre aceste documente extrem de semnificativ, care ilustrează, în toată splendoarea sa, mojicia, infatuarea dar şi de durerea exact în cele trei litere, de care „sufereau” ruşii. Prefectul Vasluiului, către MAI:

„...la ordinul Dv. nr. 130581945, avem onoarea a vă înainta alăturat dosarul privitor la pagubele făcute de armatele la sovietice la via cetățeanului Gh. Condurache din Vaslui. Binevoiți a cunoaşte că Dl. căpitan Antosiak a refuzat să semneze actul spunând următoarele: nu mai semnez nici un act, paguba să fie plătită de Prefectură în contul celor 300 de miliarde (de lei n.n.) pe care le-a iertat URSS (de la plata despăgubirilor subl.şi n.n.)”. Asta a fost. Nimeni n-a fost despăgubit. De altfel, Antosiak făcea atâta caz de acea sumă „iertată” (cu toate că Stalin nu ne-a iertat cu nimic, ci doar ne-a prelungit agonia şi după moartea sa, cam până prin 1964), dar refuza să se uite pe tabelele cu jafurile făcute de „eroicele” sale armate, care veneau în valuri de la comune la Plăşi şi de la Plăşi la prefectură. Iată câteva sume: 24.725.015 lei, o dată; 6.598.581.593 de lei, încă un tabel; 75.552.500 de lei, alt tabel; 3.828.379.080 lei, a patra situație, dar nu ultima. Prin urmare, ce „ierta” Stalin, furau cu neruşinare criminalii săi îmbrăcați în țoale militare! Dacă, vreodată, s-ar putea aduna toate pierderile suferite de țara noastră datorită hrăpăreților de la răsărit, poate nu ne va veni să credem că toate aceste neruşinate hoții au fost acoperite atâta amar de vreme de cei care ne-au condus țara timp de 44 de ani.

3.4. FOAMETE ŞI JAFURI SOVIETICE ÎN JUDEȚUL TUTOVA. 1945 – 194721

Încă de la început trebuie să precizăm faptul că dacă vreodată, vreunui istoric, i-ar încolți în minte ideea generoasă de a scrie o lucrare completă despre fostul județ Tutova, îi va veni foarte greu, dacă nu cumva imposibil, deoarece un fost „tovarăş" aflat prin anii '50 la conducerea proaspetei regiuni Bârlad a „binevoit" a ordona distrugerea prin ardere a arhivei istorice, considerând-o de sorginte.burghezo-moşierească!! În afară de câteva zeci de dosare mai vechi, fără prea mare relevanță pentru cercetător, la fondul „Prefectura județului Tutova" nu se află decât documente începând cu anul. 1940! Pentru analfabeții ajunşi în fruntea noilor structuri administrativ-teritoriale de factură stalinistă, istoria începuse cu anul mai sus menționat. Istoria lor, desigur; dar, în aceste dosare există atâtea documente care-i incriminează, încât ne face o deosebită plăcere să le dăm publicității după atâția ani de sechestru asiguratoriu pus pe ele, sau, mai bine spus, de acces strict interzis asupra dosarelor privind celebra „Convenție de Armistițiu".

a. Comisia Aliată de Control (sovietică) la Bârlad

Convenția de Armistițiu semnată la Moscova pe data de 12 septembrie 1944 de către şeful delegației României, Lucrețiu Pătrăşcanu, a însemnat aservirea țării noastre intereselor ruseşti pe termen lung. Fiecare capitol, punct, paragraf, alineat al acestei făcături staliniste ne-a adus obligații financiar-economice uriaşe, în covârşitoarea lor majoritate urmând a fi suportate de „talpa țării", biata noastră țărănime! Pe lângă faptul că cele 300 de milioane de dolari-aur trebuiau achitate numai în produse agricole şi materii prime strategice, țara noastră urma să asigure şi întreținerea sutelor de mii de militari sovietici staționați prin toate colțişoarele României, chiar şi prin cătunele uitate de lume, darmite prin oraşele-reşedință de județ, unde, cot la cot cu noii lor „colaboratori", comuniştii români mai vechi sau mai noi, comiteau pe bandă rulantă jafuri, asasinate, tâlhării, violuri şi multe alte grozăvii! După 12 septembrie 1944, la Bârlad au sosit ofițerii sovietici care urmau a face parte din Comisia Aliată de Control. Formal, în această comisie a fost inclus şi un ofițer superior român, colonelul Nicolae Nicolaescu, dar adevărații stăpâni absoluți şi intoleranți erau ruşii care, într-o ordine aproximativă de priorități, aveau în vedere următoarele: 1. Trimiterea ritmică a furniturilor româneşti către URSS în contul reparațiilor de război; 2. Recuperarea bunurilor sovietice luate de către armata română în timpul operațiunilor de război; 3. Depistarea şi repatrierea în URSS a tuturor cetățenilor basarabeni, nord-bucovineni sau ai altor cetățeni sovietici refugiați în România după ultimatumurile din 26, 27 şi 28 iunie 1940; 4.

Aprovizionarea numeroşilor militari sovietici aflați pe teritoriul țării noastre şi 5. Constituirea de cimitire militare centralizate başca ridicarea de opere comemorative de război, pe cheltuiala noastră cu toate că niciun punct din Convenția de Armistițiu nu specifica acest lucru. Datorită priorității numărul 1,

în scurt timp câmpurile şi dealurile judeţelor Vaslui, Tutova şi Fălciu s-au transformat în imense stâne care adăposteau zeci de mii de oi sau vite, toate adunate mai mult cu japca de pe tot cuprinsul ţării reuşindu-se, în acest fel, aducerea la sapă de lemn a tuturor cetăţenilor din mediul rural şi-aşa sărăciţi de anii de război. La punerea în aplicare a primelor 4 puncte o contribuţie însemnată au avut-o jandarmii, poliţiştii rurali dar şi gardienii publici care deveniseră, benevol, ticăloşi de circumstanţă scăpaţi complet, uneori, de sub controlul şefilor fireşti. Pentru asigurarea confortului de 5 stele de care urmau să se bucure ofiţerii ruşi încadraţi în Comisia Aliată de Control (C.A.C.), dar şi trupele de ocupaţie, au început să curgă de la MAI spre prefectura Tutova, valuri de documente normative care încercau să reglementeze partea practică a problemei dar şi partea financiară, deloc de neglijat!

Note:

21 Pentru realizarea acestui material s-au folosit documentele conţinute de următoarele dosare aflate la DJAN Vaslui: 5, 35 şi 53 1945; 61 1945-1946 şi 531947, din fondul: Prefectura judeţului Tutova.

A existat şi o încercare extrem de timidă de a impune armatei bolşevice ruse decontarea aprovizionărilor de tot felul dar, până la urmă s-a găsit, desigur, vreun grangur roşu cu grad mare care a bătut cu pumnul în masa ministrului de la Bucureşti aşa că toate cheltuielile au rămas în sarcina exclusivă a părţii române iar documentele din arhive dovedesc cu vârf şi-ndesat acest lucru. Într-un act din ianuarie 1945 emis de MAI, extrem de relevant, erau punctate următoarele chestiuni:

„... 1. Amenajarea şi repararea localurilor puse la dispoziţia Armatei Sovietice. Pentru localurile închiriate trebuie să se ţină o evidenţă de asemenea cheltueli, pentru a fi scăzute din chiria cuvenită proprietarului. 2. Înzestrarea cu mobilier şi utilaj, obiecte de cazarmament ca: rufărie, pături, saltele etc. date în folosinţa unităţilor sovietice. Pentru acest fel de prestaţiuni se va urmări ca obiectele date în folosinţă să se restitue deîndată ce nu mai sunt necesare. (...) 5. Plata alocaţiilor lunare cuvenite subcomisiunilor de Control. 6. Plata de transporturi şi reparaţiuni auto, necesare membrilor C.A.C. judeţene. 7. Plata alimentelor folosite la cantină, restaurante, etc. pentru membrii subcomisiunilor judeţene, sau pentru trupele aliate (sovietice n.n.).

Hrana trupelor aliate în trecere nu mai este în sarcina noastră, conform adresei CAC no. 114 31.I.1945 (subl.ns.). Pentru toate subzistenţele furnizate în trecut, vă rugăm a dispune să se facă tablouri (tabele n.n.) pentru a fi în măsură să le imputăm (ce obrăznicie! n.n.) planului general de furnizare. (...) Toate prestaţiile arătate intră în contul Convenţiei de Armistiţiu, punctul 10 (s.n.)”. Milioanele de animale care urmau a fi trimise în URSS în contul articolului 11 din Convenţia de Armistiţiu, aveau nevoie şi de cantităţi uriaşe de furaje. Aşa cum se

întâmplă dintotdeauna, cei mari au pasat răspunderea pe umerii celor mici. Într-o telegramă din 30 mai 1945 trimisă de MAI prefecturii Tutova, se spuneau următoarele:

„...MAI a fost sesizat de unele Prefecturi de Județ care cereau lămuriri cu privire la întreținerea vitelor pe tot timpul transportului cât şi la bazele de predare stop. (...) Transportul şi întreținerea vitelor bovine, ovine, porcine colectate pentru a fi livrate în URSS (...) cade în sarcina mandatarilor Statului, adică Uniunea Sindicatelor de Animale şi Oficiul de Vânzare a Cărnii". Nu au fost uitate nici furajele necesare animalelor de tracțiune ale armatei sovietice de ocupație aşa că nou-înființatul Centru de Exploatare Teritorială Tutova, aflat sub comandă militară, a emis (printre altele) şi planuri de colectare a fânului. Într-o „Situație a cantităților de fân colectate din noua recoltă pentru Armata Sovietică" din luna iunie 1945, am reținut următoarele: necesar: 744 de tone; colectat: 300 de tone; depozitat: 300 de tone; locurile unde se află depozitat: Ghidigeni, Murgeni, Bârlad. Cu toată certitudinea putem afirma că în cel mai scurt timp a fost colectată şi diferența de 444 de tone, deoarece nepredarea la timp a fânului ar fi atras consecințe extrem de grave asupra celor care nu se supuneau recentei legi a sabotajului economic votate de criminalul guvern „democratic" condus de dr. Petru Groza, un guvern plin de datorii morale față de sponsorul principal, Stalin. Desigur că statul român plătea populației animalele ce urmau a lua drumul către nesățioasa Rusie bolşevică însă la nişte prețuri care sfidau bunul simț! În ordinul telegrafic 7157 iunie 1945 trimis de Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării prefecturii tutovene se specificau următoarele:

„...cu toate ordinele circulare ce s-au dat în legătură cu acțiunile de colectare a animalelor în cadrul art. 10, 11 şi 12 din Convenția de Armistițiu, după cum ne semnalează Direcția Specială a Colectărilor, în ultimul timp această operațiune merge greu şi nu se realizează nici un progres care să asigure în bune condițiuni executarea sarcinilor impuse(subl.ns.) Guvernului Român prin Convenția de Armistițiu. Noile prețuri stabilite de Delegația Economică a Guvernului în şedința din 17 aprilie 1945 (...) sunt următoarele: bovine măcelărie dela 200-300 kg. greutate vie, lei 390 kg.; bovine de reproducție, lei 720 kg.; porcine măcelărie între 90-110 kg. greutate vie, lei 1300 kg.; porci de reproducție, lei 1480 kg.; oi cu lână între 25-30 kg., 20000 lei bucata; oi fără lână, cu 4000 lei mai puțin". Datorită intrării țării noastre într-o profundă spirală inflaționistă, prețurile de mai sus erau o expresie a batjocurii şi disprețului la care erau supuşi locuitorii satelor de atunci. Conform unei informări jandarmereşti din octombrie 1945, o vacă ajunsese să coste pe piața liberă 400.000 de lei iar un calcul simplu ne arată că „generosul" guvern pro-sovietic plătea cam un sfert din valoarea reală a animalului „colectat". De unde proveneau, totuşi, chiar şi aceşti bani? Principala sursă de finanțare a lăcomiei staliniste era reprezentată de diversele impozite, supra-impozite şi taxele de tot felul puse tot pe spinarea prilejul unei

noi ploi de hârțoage trimise de către MAI prefecturii. Reglementările pe hârtie erau excelente şi exemplare dar costurile acestor noi eforturi nu au fost decontate niciodată de către sovietici. La Bucureşti fusese creată în cadrul MAI o altă structură birocratică numită „Serviciul de Aprovizionare a Trupelor Aliate" care, în bunul obicei al vremii, a pus secretarele-dactilografe la treabă. Ministrul de interne Moşoiu, directorul N. Ganea dar şi super-vizorul rus Finoghenov, au semnat adresa 37.104 1 martie 1945 primită de prefectura Tutova în care se dădeau unele lămuriri şi „indicații" privind aprovizionarea armatei sovietice, astfel:

„unitățile militare (sovietice n.n.) separate nu trebuie să se adreseze către Dv. (prefecturii n.n.) sau către Instituțiile Dv. pentru a-şi primi subzistențele. În cazuri separate excepționale, când unitatea se află în drum şi este surprinsă de o situație dificilă în ce priveşte hrana, poate să se îndrepte cu cererea spre a obține subzistențele şi aceasta numai cu aprobarea împuternicitului Comisiei Aliate de Control a Județului sau Comandamentului Militar Sovietic al Județului care trebuie să întocmească în formele cuvenite actele de aprovizionare. În cazul acesta, pot fi predate numai produsele următoare: pâine, carne, grăsime, crupe, legume şi cartofi însă nu vin, gustări sau trufandale". Dacă vinul, gustările şi trufandalele fuseseră scoase de pe listă, asta nu a însemnat că ruşii nu s-au dedulcit din ele. Cum? Vom vedea spre sfârşitul acestui subcapitol. O altă prioritate a Convenției de țărănimii şi, în mod special, pe a celei oarecum înstărite numite peiorativ de leprele bolşevice autohtone „chiaburimea satelor", sau „kulaci" pre limba lui Vâşinski. Aprovizionarea trupelor ruseşti aflate în trecere sau în staționare pe teritoriul județului Tutova a creat Armistițiu a constituit-o articolul 5 care aducea țării noastre noi şi mari obligații financiare dar şi obligația imorală de a preda răzbunătorilor ruşi cetățenii basarabeni, nord-bucovineni precum şi a altor cetățeni sovietici aflați în refugiu pe teritoriul României. Financiar vorbind, pe ansamblul întregii țări, statul român a achitat sume uriaşe acestor oameni, constând în bani pentru hrană, îmbrăcăminte şi încălțăminte precum şi pentru plata cazării în hotelurile în care au fost găzduiți temporar, înainte de a ajunge direct în Siberia cu ştampila de „trădătof- lipită pe frunte. Guvernanții noştri au încercat în zadar să mai reducă din cheltuieli, dar când vorbeşti cu surzii mai degrabă taci! În urma unei dispoziții ministeriale, Ion Andronache (prefectul de Tutova) a trimis la data de 1 august 1945 Comisiei Române de Aplicare a Armistițiului (loco) următoarea adresă:

„nici în articolul 5, nici în alte articole ale Convenției de Armistițiu nu este prevăzută obligativitatea pentru Statul Român de a servi alocații de hrană cetățenilor sovietici repatriabili în URSS, veniți ulterior datei de 23 August 1944 din Germania, Austria şi Ungaria. (subliniat.în original). La insistențele Comisiunei Aliate de Control totuşi Consiliul acestei Comisiuni a hotărât că se pot acorda alocații de hrană acestei categorii de cetățeni sovietici – deşi nu se încadrează în Convenție – sub rezerva însă a contabilizării cheltuielilor în conturi

separate pentru ca ele să poată face ulterior obiectul unor compensații (s. În original) în cadrul unei Convenții cea ar urma să se încheie între Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului şi Comisia Aliată de Control". Cetățenii sovietici care au provocat această dispută erau foştii prizonieri aflați în tranzit prin țara noastră şi cu care nu aveam nimic de-a face! După cum se ştie, ruşii n-au plătit nici o carboavă drept compensație! Toate cheltuielile prilejuite de întreținerea „valoroasei" CAC dar şi cele ale soldaților sovietici trăitori ocazionali pe aceste meleaguri tutovene, erau frumos şi scrupulos contabilizate după care erau trimise MAI spre „competintă" rezolvare. Într-o „situație de cheltueli" întocmită de prefectura Tutova şi trimisă Serviciului Financiar pentru Aplicarea Armistițiului, pendinte de MAI, am aflat cât a costat pe două luni prezența pe teritoriul județului a „parfumatei" cizme ruseşti dar şi a rubăştilor comisarilor politici bolşevici, :

„la ordinul Domniilor Voastre nr. Br. 6517 K 1945, avem onoare a înainta actele de cheltueli efectuate de această Prefectură în contul art. 10 din Convenția de Armistițiu pe timpul dela 1 Februarie 1945, la 31 Martie 1945. ÎNTREȚINEREA SUBCOMISIUNEI INTERALIATE DE CONTROL. 1).

Cheltueli cu Subcomisiunea în sumă de lei 2.560.609. 2). Cheltueli ce urmează a se imputa planului General de aprovizionare în sumă de lei 280.860. Total, lei 2.841.469". Aceste din urmă cheltuieli apreciem a fi cele excluse din „alimentele de bază" decontabile şi anume: vinul, gustările şi trufandalele pe care, la urma urmei, tot poporul român le-a plătit, spre veşnic blestem al burdihanului bolşevic! În acelaşi plic a luat calea Bucureştilor şi o „situație de cheltueli cu întreținerea trupelor sovietice în trecere":

„... 1). Cheltueli (...) dela 23 August 1944, la 31 Ianuarie 1945 în sumă de lei 3.042.708; 2). Cheltueli (...) pe timpul dela 1 Februarie 1945 la 31 Martie 1945 în sumă de lei 121.899". Acestea vor fi fost mizilicuri în comparație cu cheltuielile inimaginabile care vor urma după stingerea conflictului din Europa şi ocuparea integrală a țării noastre de către armata roşie!

b. Jafuri sovietice comise pe teritoriul județului Tutova. 1945-1946.

Referitor la acest subiect fierbinte clasat ca „secret" timp de 55 de ani (1945-1990) de către autoritățile comuniste, există în Direcțiile Județene ale Arhivelor Naționale un număr impresionant de dosare care conțin zeci de mii de plângeri ale locuitorilor, cu precădere ale celor din mediul rural care nu aveau niciun fel de apărare contra sălbaticilor năvălitori. De altfel, după cum se ştie, în ultima parte a războiului, Stalin a dispus eliberarea tuturor puşcăriaşilor, inclusiv a criminalilor de profesie, cu condiția trimiterii acestora pe prima linie a frontului şi cu promisiunea amnistierii în caz că vor rămâne în viață. Tocmai aceşti barbari ai secolului XX au aplicat perfect şi nemilos zicerea „Na voine kak na voine" (La război, ca la război). Bătrânii noştri săteni îşi amintesc cu groază de

acei cruzi asiatici şi scuipă şi acum în sân când îi întreabă cineva ce şi cum a fost! Pentru a se ține o evidență în cazul unei viitoare despăgubiri (care nu a fost niciodată acordată!) autoritățile noastre au instituit un soi de filieră a plângerilor şi reclamațiilor primite de la cetățeni. La nivelul comunei, aceste documente erau depuse la primărie care, la rândul ei, le trimitea prin curier la prefectura județului de unde o copie pleca la împuternicitul Comisiei Române de Aplicare a Armistițiului, originalul rămânând la un dosar special. Acest împuternicit, cu temenelele şi săru- mânuțele de rigoare, înmâna hârtiile tovarăşilor ofițeri sovietici care, cu siguranță, nu-l oboseau pe tălmaci cu traducerea acestora deoarece misiunile şi prioritățile lor erau altele. De altfel, procedând la fel ca şi Hitler, Stalin (în perspectiva iminentei ocupări a României) ordonase din timp trepăduşilor săi să realizeze aşa-zişii lei de ocupație care nu aveau absolut nici-o valoare, odată ce nu erau emişi de Banca Națională a României, ba, chiar le fixase şi un curs oneros de 20 de lei româneşti 1 leu sovietic! Conform istoricilor care şi-au consacrat mult timp acestei probleme, nimeni din țara asta n-a primit bani buni pe hârtia igienică bolşevică rămânând doar ca piese numismatice! Legiunea de Jandarmi Tutova a trimis prefecturii pe data de 7 septembrie 1945, următoarea notă informativă:

„1). În noaptea de 56 Septembrie 1945, 6 militari sovietici înarmați şi cu două căruțe au furat dela Ferma Zorleni 12 oi şi un berbec. Aceştia au fost urmăriți de ciobani până la Bârlad unde au fost prinşi şi predați Comandamentului Sovietic. 2). În seara zilei de 6 Septembrie 1945, 4 ostaşi sovietici de la un tren ce staționa în stația Zorleni s-au dus la cârciumarul Andrei Naum din comuna Zorleni şi i-au devastat complect casa luându-i toate lucrurile casnice şi marfa ce o avea în prăvălie, după care l-au luat la bătaie şi vroind să se apere a fost grav rănit. Negustorul a plecat în stație pentru a raporta comandantului sovietic dar a fost iarăşi luat la bătaie. Ostaşii erau turmentați de băutură. Au mai fost bătuți şi alți locuitori din comuna Zorleni de către cei 4 ostaşi. Dintre ostaşi, un ofițer în grad de căpitan şi un soldat s-au ales cu mai multe lovituri de topor. Comandantul trenului a raportat cazul Comandamentului Sovietic din Bârlad care a trimis un ofițer cu o patrulă şi au ridicat pe cârciumarul Aurel Naum şi pe locuitorii Constantin Prisecaru şi Ion Huțanu din Zorleni pentru a fi cercetați”. O altă informare suna aşa:

„în noaptea de 21 august 1945, la orele 24, un număr de 4 ostaşi sovietici s-au introdus în curtea locuitorului Petrache Negru din comuna Cerțeşti şi sub pretextul că au fost cu focuri de armă din stradă în timp ce ei erau în curtea locuitorului, au ridicat pe numitul locuitor împreună cu suma de lei 700.000”. Postul de jandarmi Cârja raporta următoarele:

„În seara zilei de 2627 august 1945, orele 2-3 dimineața locuitorul Ioan Nechita din comuna Cârja a surprins în beciul său unde avea vin pe ostaşul sovietic Mihail O. Grigorovici de 35 de ani din Divizia 503, infirmeria de cai nr.

475. Acest ostaş a pătruns în beci prin ruperea lacătului de la uşă. Alarmând populația a sesizat şi pe şeful de post care l-a ridicat pe ostaş şi l-a dus la postul de jandarmi Cârja. Ostaşul sovietic era turmentat de băutură. După puțin timp a sosit la post o maşină cu un Domn Maior Sovietic care a pus în libertate pe ostaşul sovietic după ce mai întâi i-a făcut o morală". Chiar şi în Bârlad se întâmplau astfel de hoții, după cum sună o informare a poliției:

„ieri 15 septembrie 1945 pe la orele 16 pe când soldații (români n.n.) Comisiei [Române de Aplicare a Armistițiului] se întorceau cu caii de la fântâna „ Varamizei" unde îi duseseră la adăpat, în momentul când intrau în oraş spre grajdul unde sunt cazați, soldați sovietici ce veneau din direcția gării au luat cu forța un număr de 9 cai. (...) Din informațiile noastre, soldații sovietici au dat o parte din cai locuitorilor pe bani şi țuică, iar o parte i-ar fi îmbarcat în trenul sovietic ce în noaptea de 1516 a plecat spre Iaşi". Un caz şi mai grav a fost raportat de către jandarmi împuternicitului Comisei Române şi anume:

„În dimineața zilei de 15 septembrie 1945, patrula de jandarmi de la postul Dragalina a găsit în apropierea podului CFR Pereschiv rănit grav pe călătorul Vişinevsci Octavian din oraşul Iaşi. Numitul a declarat că în timp ce se înapoia cu trenul dela Bucureşti, noaptea pe la ora 2, a fost jefuit de 3 ostaşi sovietici luându-i suma de 95.000 lei iar alții în stare de ebrietate l-au aruncat din tren între gările Ghidigeni şi Tutova. Rănitul a fost transportat urgent la spitalul Beldiman din Bârlad". Aceste abuzuri fiind atât de numeroase iar spațiul publicistic atât de limitat, ne oprim aici. Concluziile le poate trage oricine.

c. 1947 – anul marii foamete

Anul evocat în acest subtitlu a fost anul unor mari probleme. Seceta din 1946, coroborată cu obligațiile prevăzute de Convenția de Armistițiu care era, în orice situație, în prim-planul atenției guvernanților de atunci, au condus la grave consecințe sociale, mulți oameni pierzându-şi viața în special în nordul şi estul județului Vaslui, în tot județul Fălciu dar şi în Tutova. Disperați, oamenii se urcau în „trenurile foamei" şi luau drumul județelor excedentare pentru a procura un sac-doi de porumb sau chiar o traistă. Aceste mişcări de populație au început din noiembrie-decembrie 1946 şi s-au sfârşit pe la mijlocul anului 1947. Autoritățile pro-staliniste au fost complet depăşite de această situație nemaiîntâlnită în istoria României, deoarece nu era niciun stoc de rezervă, totul luând calea Moscovei. Zeci de circulare, ordine, rapoarte etc. soseau ca pe bandă rulantă la prefectura Tutova din care cea mai cinică şi mai mârşavă din toate ni s-a părut cea în care Teohari Georgescu îi numea pe bieții oameni „saboteuri şi speculanți"! În consecință, s-a trecut la confiscarea porumbului sau grâului strâns şi adus cu mare greutate de prin Oltenia sau Muntenia. După ambalajul folosit aceşti „speculanți" au fost numiți cu termene puternic peiorative ca „săcari" sau „trăistari". În primul rând, ca un fel de înaintaşi ai lui Ceauşescu,

ghiftuiții de la Bucureşti fixaseră rațiile zilnice de porumb pe cap de locuitor şi după calcule care le-au obosit mințile bolnave de putere, au stabilit că fiecăruia i se cuvine cantitatea de 200 de grame pe zi. Prin urmare, o familie de 5 persoane avea dreptul la 1 kg. de boabe zilnic, sau 30 de kg. lunar. Restul ce se mai găsea prin saci sau traiste, se confisca şi se redistribuia în județ. Toate organele de represiune au fost puse în alertă pentru a duce la îndeplinire această operațiune numită în termenii juridici actuali „tâlhărie". În acelaşi timp, s-a trecut la expedierea vagonabilă către județul Tutova a porumbului şi grâului necesar supraviețuirii dar, conform documentelor arhivistice, aceste cantități erau ridicol de mici şi nu acopereau nici pe departe necesarul minimal. Astfel, prefectura Tutova era anunțată telegrafic că în gara Bârlad va sosi vagonul 271877 cu cantitatea de „şapte şi jumătate tone", confiscate de la săcari. Într-un alt document din 22 februarie 1947 semnat de adjunctul ministrului de interne, Moşoiu, prefectura era informată că va primi un număr de 13 vagoane CFR cu cantitatea de 121, 500 tone de porumb, de asemenea confiscat de la săcari. De fapt, cea mai importantă „vamă" era la Buzău unde se făceau cele mai mari confiscări dar cei care scăpau de ochii vigilenți ai jandarmilor erau devalizați la Bârlad. Într-o „Situație cu cerealele confiscate dela săcari la 5 III 1947- am găsit următoarea statistică:

„confiscat total: 10.271 kg. porumb şi 9.704 kg. grâu; s-a eliberat la săcari: 6.505 kg. porumb şi 4.635 kg. grâu". La toate comunele din județ se întocmeau tabele cu necesarul de cereale al fiecărei familii, conform rațiilor fixate de MAI. Reglementarea convenabilă pentru cazurile de calamitate naturală va veni foarte târziu. Până una, alta, comuniştii se gândeau asiduu la acapararea totală a puterii şi la aservirea definitivă a țării intereselor URSS.

CAPITOLUL 4

4.1. LEGIUNEA DE JANDARMI VASLUI NOTE INFORMATIVE. 1945-194822

În deschiderea acestui capitol, este bine să amintim faptul că prima reglementare a activității jandarmilor s-a produs în anul 1850, sub domnia lui Grigore Alexandru Ghica, iar următoarele legiuiri au adus numeroase adăugiri şi sarcini noi la cele existente, deja. Începând cu secolul XX, Jandarmeria a devenit o forță de poliție exclusiv rurală, fiind organizată astfel: la Bucureşti era Inspectoratul General al Jandarmeriei, în capitalele provinciilor istorice se aflau Inspectoratele Regionale, la reşedințele județelor funcționau Legiunile de Jandarmi, la fiecare reşedință de plasă câte un Sector de Jandarmi iar la aproape fiecare comună câte un Post de Jandarmi, compus, de regulă, din câte un şef şi un ajutor dar şi din 3-4 jandarmi în termen. După ocuparea țării de către trupele sovietice, au intervenit şi alte obligații de serviciu, printre care: depistarea şi strângerea armamentului şi tehnicii de luptă abandonate de armatele combatante

şi aflate, în numeroase cazuri, în mâinile locuitorilor satelor noastre în acest fel creându-se un bun prilej pentru vendete sângeroase şi tâlhării la drumul mare; prinderea militarilor germani sau maghiari precum şi arestarea celor evadați din lagărele de prizonieri; distrugerea manifestelor germano-legionare aruncate din avioane şi multe altele. Din păcate, de nenumărate ori jandarmii rurali şi-au depăşit atribuțiunile prin încălcarea dispozițiilor ministeriale de a nu se amesteca în prinderea şi arestarea cetățenilor basarabeni şi nord-bucovineni care se aflau pe teritoriul României în calitate de refugiați de război şi care urmau a fi „repatriați" în URSS conform articolului 5 din Convenția de Armistițiu semnată la Moscova în data de 12 septembrie 1944. O altă obligație a jandarmilor era aceea de a întocmi „note informative" asupra oricărui eveniment petrecut pe raza lor de competență şi înaintarea acestora la Legiune, al cărei comandant, la rândul lui, le depunea pe masa prefectului județului. La DJAN Vaslui, există numeroase dosare cu astfel de informări, unele tratând probleme cu adevărat serioase, altele pline de bârfe şi fleacuri numai bune de spus pe marginea şanțului, duminica, înainte sau după utrenia de la biserică, ori pe la clăcile vestitelor „întovărăşiri"! Datorită plecării în refugiu a aproape tuturor jandarmilor, fenomen care s-a produs înaintea marii ofensive sovietice din august 1944, posturile rurale au rămas lipsite de personal aşa că mai marii Ministerului de

Note:

22 Pentru realizarea acestui material documentar, autorul a cercetat dosarele 5 şi 1271945, precum şi dosarele 691946 şi 361947 aflate la DJAS Vaslui, fondul „Prefectura Vaslui".

Interne de atunci au umplut golurile cu toate ciurucurile satelor, de regulă săraci semi-analfabeți dar cu grade militare căpătate în recentul război dus NUMAI în vest, buni la mânuit ghioaga şi la răzbunări personale, dar slabi mânuitori ai creierului şi condeiului. Ne permitem ca în acest material să transcriem integral şi cu ortografia originală unele „note informative", spre deliciul cititorilor, sperăm! Menționăm în mod expres faptul că în perioada decembrie 1944 – martie 1947, funcția de prefect al județului Vaslui a fost îndeplinită de preotul Neculai Sârbu. De asemenea, nu trebuie neglijat faptul că toate aceste „informări" purtau eticheta de „secret", „strict secret" sau „confidențial, personal", inaugurându-se, astfel, celebra secretomanie comunistă!

a. „Din cauza fricei de actualul Partid, populația nu se manifestă cu nimic"

Într-o „dare de seamă" scrisă pe 30 noiembrie 1945 de şeful postului de jandarmi Ştefan cel Mare, „plotoner majur" Dumitru Gavrilă şi trimisă şefilor de la Vaslui, se spune că:

„din cauza fricei de actualul Partid [comunist român n.n.], ținându-se seamă de deportări şi execuții cu moartea, lagăr etc. populația deşi simpatizează

cu Partidul Liberal, nu se manifestă cu nimic.(...). S-au afişat în anumite locuri afişe „Trăiască Partidul Național Liberal”, alte mijloace de propagandă nu s-au semnalat. În general, populația dorește schimbarea Guvernului [dr. Petru Groza, n.n.] agreând pe liberali”. Acelaşi şef de post notează în informarea sa că „.populația din comunele Ştefan cel Mare şi Bârzeşti nu priveşte bine organizarea actuală din considerente că cei mai recalcitranți şi mai săraci sunt astăzi la conducerea comunelor, oameni analfabeți [care] s-au înstărit în scurt timp şi îşi schimbă vitele cu cele destinate URSS”. Datorită numeroaselor sesizări de acest gen sosite de la comune, comandantul Legiunii de Jandarmi Vaslui (căpitan Lungu Costin) recomandă în scris prefectului să verifice „.sentimentele populației la fața locului înainte de a numi primarii respectivi, pentru a nu avea, astfel, frecuşuri”. Şeful postului de jandarmi din Pungeşti arată că:

„În seara zilei de 27 decembrie 1945, locuitorul Neculai Baciu văzând o maşină mică dela Bacău că a oprit la poarta comerciantului Zisu Fălticineanu venită pentru interese comerciale, acesta crezând că sunt reprezentanți ai partidului comunist veniți pentru propagandă a eşit în drum strigând ca oamenii să fie cuminți (sic!) şi să nu-i asculte ce spun aceştia care sunt veniți de la Vaslui că spun numai minciuni. Informație sigură”. În acele vremuri tulburi, nemulțumirile țăranilor erau taxate drept „sentimente fasciste sau legionare” aşa cum a notat într-o informare şi noul şef de post de la Ştefan cel Mare, „plotoner de jandarmi” C. Cocuz care pe data de 14 decembrie 1945 arăta următoarele: „Deşi locuitorilor care au predat vite pentru URSS li s-au plătit, totuşi sunt foarte nemulțumiți din cauză că li s-au dat prețuri mici în raport cu scumpetea actuală, iar vitele le-au predat mai mult cu forța fiind obligați de autoritățile comunale. Totuşi, nu reacționează de teamă a nu fi bănuiți că nutresc sentimente fasciste sau legionare. Spun că sunt mulțumiți (sic!) şi cel puțin în viitor să nu li se mai ia vite”.

b. Ochişi închişi şi urechi astupate când vine vorba despre o anumită minoritate etnică

Privilegiile acordate minoritarilor evrei, nu au rămas fără ecou în lumea satelor. Într-o notă informativă din data de 4 ianuarie 1946, „biuroul” politic al Legiunii de Jandarmi Vaslui aducea la cunoştința prefectului următoarele:

„În seara zilei de 2627 decembrie 1945 în comuna Codăeşti s-a dat un bal de către sindicatul meseriaşilor din localitate unde au luat parte şi români şi (români de naționalitate evrei) (cuvinte tăiate, în original n.n.). Într-un colț din sala de dans Dnii Nisil Şvartz, Avram Sticovici şi Leiba Corăsveanu au aşezat o masă unde consumau vin (unde erau perceptele Talmudului care interzic vinul?? n.n.). Românii au văzut aceasta, au luat şi ei o masă şi au aşezato în mijlocul salei. Când preşedintele sindicatului anume Buțu a intervenit, dar în acelaşi timp Dl. Nisil Şvartz sa revoltat spunând că el dizolvă balul sala fiind a lui şi

acordionista este evreică şi ca atare are dreptul. Acela care a pus masa în mijlocul salei este elevul de liceu I. Alexandrescu, fiul preotului Alexandrescu din Codăeşti. Rugăm luați măsuri prin consiliul politic. Şef biurou, plotoner Ianisevschi Ilie". Aceeaşi stare de spirit anti-evreiască se constata şi la Dobrovăț unde şeful de post a întocmit o „dare de seamă" în care arăta următoarele:

„...asupra ordinului de informațiuni no. 19 ianuarie 1946 al Legiunii de Jandarmi Vaslui, referitor la vociferările ce se fac de oamenii din elementele armatei contra evreilor ce nu merg la armată şi la concentrare, raportăm: pe raza postului nu avem evrei, dar totuş discutând cu mai mulți locuitori tineri veniți în permisie ei vociferează contra evreilor căci ei stau acasă, au acaparat comerțul apoi această pătură de evrei nu au venit cu nici un ajutor Statului nedând nimic la Convenția de Armistițiu. Plutonier major D. Afteni". Probabil plutonierul major nu ştia ori se prefăcea că nu ştie că în structurile de putere comunistă de la Bucureşti, la fel ca şi la județe, funcțiile importante erau deținute de către aceşti minoritari. La 20 ianuarie 1946, postul de jandarmi Buhăeşti aducea la cunoştință şefilor de la Vaslui următoarele:

„funcționarii şi comercianții sunt nemulțumiți că o pereche de boi costă 9 milioane de lei. Un funcționar, cu leafa pe 3 zile abia poate să-şi cumpere 1 kg. carne. Asta înseamnă că mănâncă o zi cu familia şi 2 zile rabdă. Pentru a-şi cumpăra o pereche de boi, îi trebuie salarul pe 10 ani. Animalele s-au scumpit datorită speculei ce se face de către evrei (s.n.)". Măsuri luate. Am luat măsuri de urmărire şi predare a acestor negustori". În toate dosarele cercetate de noi, n-am găsit nici un negustor arestat, totul rezumându-se la câte o amendă!

c. „Moda" informatorilor „benevoli" n-a dispărut

Câteva file din dosarul 691946, sunt dedicate unei ordinare delațiuni aparținând şoferului de pe maşina prefecturii vasluiene, care la data de 23 octombrie 1945 declara următoarele: „Subsemnatul Baticu Gheorghe, şofeur domiciliat în oraşul Vaslui strada Dragoş nr. 29 declar următoarele: În ziua de 22 octombrie 1945 fiind plecat cu maşina (prefecturii n.n.) în comuna Ciorteşti județul Vaslui în fața primăriei în timp ce reparam un cauciuc sa apropiat de mine agentul sanitar Dudău Costică din com. Ciorteşti care mia spus că se trag focuri de armă între țărani pentru pământ. eu iam răspuns că de nu se vor astâmpăra pământul va fi preluat de obştea comunei. Dudău mia spus atunci căci asta înseamnă colhoz şi că guvernul asta urmăreşte. mia mai spus căci am fost lăsați pe mâna lui Molotov ca iel să ne judece şi să ne jefuiască țara de tot ce mai avem cum nea jefuit şi trupele(sovietice n.n.)când au fost în trecere. de față a fost un sătean tot din acea comună al cărui nume nul cunosc în să poate fi indentificat de către şeful de post plutonerul Ciobanu din Ciorteşti aceasta îmi este declarația o susțin şi semnez propiu". Lăsând deoparte greşelile gramaticale, această pâră îl putea duce pe agentul sanitar direct la puşcărie! Declarația

acestuia a fost, desigur, de disculpare, dar un ajutor de neprețuit l-a primit din partea jandarmului-plutonier Ciobanu Eftimie, evocat ca martor în mârşava delațiune a „şofeurului" semi-anafabet, care în declarația sa arată următoarele:

„subsemnatul Ciobanu Eftimie, şeful postului Lipovăț (fost jandarm la Ciorteşti) declar că nu am auzit şi nici nu am fost de față când agentul sanitar Dudău din comuna Ciorteşti a criticat actualul Guvern. Atât declar, susțin şi semnez". Cu siguranță agentul Dudău care a scăpat ca prin minune, şi-a tras fermoar la gură pentru tot restul vieții! Datorită hotărârii aliaților (URSS, SUA şi Anglia), anul 1946 a devenit an electoral aşa că din informările jandarmilor nu puteau lipsi şi aspectele politice constatate în județul nostru, mai ales că zvonistica devenise o adevărată ocupație (riscantă!) în lumea satelor noastre. Într-o notă informativă trimisă de Legiunea de Jandarmi prefecturii vasluiene la data de 2 februarie 1946 se arată că:

„Între diverşi locuitori se discută diverse chestiuni în legătură cu alegerile ca: – pentru menținerea ordinei secțiilor de votare vor avea asistența ostaşilor Națiunilor Unite: Rusia, Regatul Unit şi Americane care vor avea şi rolul de observatori; – se discută că se vor da lupte crâncene spre a împiedica reuşita în alegeri a Grupărilor Liberale şi Țărănistă-Maniu; – idem că mare parte din alegători se vor retrage de la vot". După cum se ştie, realitatea a fost alta iar pe englezi şi americani nu i-a durut nici măcar în cot de corectitudinea alegerilor organizate de comunişti în strânsă şi indestructibilă colaborare cu trupele sovietice! De altfel, tot în această perioadă, jandarmii din comuna Țibana au strâns un număr mare de afişe răspândite de persoane necunoscute, care aveau următorul conținut: „ Vrem Pace!"; „Fără comunişti!"; „Nuprimiți laudele Frontului Plugarilor", iar pe verso pot fi citite următoarele: „guvernul Petru Groza 2000 lei kg. de porumb. Tutunul cu cartelă". Cu această ocazie este întreprinsă o masivă anchetă din care nu lipsesc declarațiile tuturor intelectualilor şi comercianților din comună, dar rezultatul este zero. Lipsa banilor mărunți nu este, iată, o problemă a anului 2009, ea înregistrându-se şi în urmă cu 63 de ani când, în urma numeroaselor sesizări primite din partea jandarmilor, Prefectura a fost nevoită să se adreseze în scris sucursalei Vaslui a Băncii Naționale spunând că „.de la un timp nu mai există bani mărunți de metal, cel mai mic ban care circulă pe piață este moneda de hârtie de 500 de lei şi atunci când cineva vrea să cumpere vreun obiect în valoare mai mică este nevoit ca să-lplătească cu 5oo de lei(...)". Pe atunci nefiind gume de mestecat iar chibriturile fiind cartelate, vânzătorii procedau cum îi tăia capul. Cel mai mic act de revoltă risca să se transforme în ani grei de puşcărie pentru oricine l-ar fi făcut aşa cum i s-a întâmplat şi lui Gheorghe Moşuleț, locuitor al comunei Dăneşti care...s-a pronunțat [că] astăzi nu mai există lege, că sunt hoți şi sus şi jos şi se omoară oamenii (comuniştii n.n.) de locuitorii ce stau acasă. La pretenția Frontului Plugarilor şi a pandurului sergent major Toma Neculai dela postul de jandarmi

Dăneşti, s-au încheiat acte de dare în judecată care s-au înaintat Parchetului Vaslui cu nr. 1378518 ianuarie 1946”.

d. Noile „organe” – mari adversare ale gramaticii limbii române!

Un adevărat diamant lingvistic a emis „plotoneriul” N. Măcărescu, şeful postului de jandarmi Muntenii de Jos, care pe data de 17 „ianuoare” 1946 şi folosind, probabil, picioarele, a scris la maşina din dotare următoarele nemuritoare perle ortografice: „ Cu ocaziea serviciului de patrulare ce am făcut în zioa de 9 ianuoare şi din contactul luoat cu mai mulț locuitori care mergeau şi vineau de la vaslui, spuneau căci oamini ce au vândut vitele prin luna decembre 1945 leau vândut eftine o pereche de boi ajunge până la 900.000 de mii le i(sic!) şi chear un milion o vacă până la trei patru sute de mii. Ear acum o pereche de boi a junge tri milioane lei o vacă până la un milion cinci sute mii (...)...deci locuitori care au vândut vite în ainte a anului nou şi chear din toamnă azi nu mai poate cunpăra alte vite laloc de şi vine primăvara pe această cale locuitori sunt nemulțumiți în special acei care aude cunpărat vite de oarece nu pot face față scunpetei de azi. Informația este posibilă”, conchide, năduşitul-de-atâta-muncă „entelectuală”, şef de p(r)ost. Pentru „frumusețea” ortografică a scriiturii aceluiaşi şef, ne permitem să mai reproducem „ad integrum” o informare a acestuia: „Nr.417 ianuoare 1946. Locuitori satului Bahnari sunt nemulțumiți cu aplicarea legei reformei Agrare de către Comitetul Comunal local. În primăvara anului 1945 din moşiea D.lui Alicxandru Buzdugan s-a expropriat 25 hectare şi s-a dat la oamini cari lau primi [t] şi recoltat. În prezent din acest teren se în parte la alți oamini şi nu la acei care la stăpânit în acest an (...) Peaceastă cale locuitorilor care li sau luoat pământu pe care ei în primăvară lau pri [mi]t şi acum li sau luoat sunt nemulțumiți (.)”. Poliția oraşului Vaslui, trimite pe data de 8 februarie 1946 o notă informativă Legiunii de Jandarmi care o direcționează către „sfântul părinte” Sârbu, la cea vreme prefect închinător la icoana lui Stalin! Nota conținea acuzații extrem de grave la adresa unor cetățeni cărora, ulterior, cu siguranță nu le-a fost prea bine!

e. Unii oameni şi-au riscat libertatea pentru a spune adevărul

În ea se arată că „.în seara zilei de 1819 ianuarie 1946, pe la orele 23, 00, un grup format din locuitorii: Tănase Chiriac, Mihai Tânjală, Pitaru Mihai şi Brăiescu Nicolae, eşind din Cooperativa „Nădejdea Noastră” s-au dedat la manifestări anti-guvernamentale strigând: „ Jos jidanii”, „ Jos guvernul Petru Groza” sau „Afară cu spurcăciunile din țară”. Măsuri luate. Dosarul încheiat a fost înaintat la Parchetul Tribunalului Vaslui cu no.(.)1946. De asemenea, vă mai informăm că la Negreşti a luat proporții curentul antisemit ca şi curentul antisovietic”. Preoții acelor vremuri au avut mari probleme cu autoritățile comuniste, chiar dacă la conducerea județului era unul din tagma lor. Astfel,

preotului Lapteş de la Bereasa, i se dă primul avertisment, deoarece, conform „notei” şefului de post local i-a spus „recenzorului de animale Vasile Pandeleanu că face parte din „ghiogarii satului” şi nu-i dă voie să intre în curtea sa ba, l-a şi înjurat „de cele sfinte”. Şeful de post D. Ungureanu propune înaintarea dosarului acestuia la Parchet, dar, după cum spuneam, comandantul Legiunii, cpt. Costin Lungu, decide să-i mai acorde o ultimă „şansă” de îndreptare „reacționarului”. Se pare că acest preot n-a vrut să uzeze de „şansa” oferită, deoarece într-o adresă către Poliția Vaslui din 27 august 1945 semnată chiar de preotul-prefect Sârbu, se arată următoarele:

„cercetați de urgență cazul preotului D. Lapteş cum că în ziua de 23 august 1945 în Biserica Catedrală din oraşul Vaslui a obiectat părintelui P. Potorac pentru că a încheiat cuvântarea cu „ Trăiască Stalin „! Chestiunea fiind foarte gravă, rog cercetați şi raportați Inspectoratului Regional de Poliție Iaşi pentru a se lua măsuri întrucât preotul D. Lapteş este cunoscut reacționar (subliniat, în original)”. Cu adevărat patetică rămâne scrisoarea unui număr de „19 plugari arestați preventiv în Lagărul de Internați Politici Vaslui” care pe data de 3 februarie 1945 se adresează prefectului Sârbu, arătând următoarele:

„suntem unii dintre noi arestați de peste 2 luni de zile şi între care se găsesc oameni de peste vârsta de 65 de ani”. Sperând în mila şi dreptatea ne-sfântului părinte, vândut complet diavolului roşu bolşevic, aceştia adaugă:

„vă rugăm cu lacrămi Domnule Prefect a interveni pe lângă Onorata Comisiune de Triere să grăbească formalitățile fie pentru punerea în libertate fie pentru pedepsirea acelor dintre noi care se vor găsi vinovați[sau]să ni se dea domiciliu obligatoriu pe la căminele noastre pentru a putea face față nevoilor Țării cât şi a familiilor noastre”. Deoarece este vorba despre bieți țărani care au fost arestați şi întemnițați pentru că nu şi-au predat cotele obligatorii la Convenția de Armistițiu, ori nu le-au predat în totalitate, ne revine datoria de onoare ca, după atâția ani, să le facem publice numele! Aceştia au fost: Manole Vasile, Gh. Ursachi, I. Surleac, N. Stoleru, N. Petroşanu, Ştefan Adam, Gh. Todiraşcu, Stan Barbu, N. Morărița, Gh. Moraru, Cost. V. Spiridon, Cost. Plăcintă, Neculai Borş, Şt. Surugiu, V. Lemnaru, Cosma Mihai, Moroşanu Gh. Ioan, Ioan N. Sprânceană, Antoniu. Această listă a fost reconstituită după semnăturile petiționarilor. Din păcate, nu ştim din ce localități erau.

f. Violatori sovietici şi primar glumeț

De o gravitate deosebită a fost şi întâmplarea petrecută la Vultureşti, în noaptea de 1112 noiembrie 1945, orele 22 când „.individul C. Stafie ajutat de fratele său V. Stafie, au bătut foarte grav un soldat sovietic ce venise la sora lor căsătorită anume Catinca S.. Soldatul sovietic avea o mână ruptă şi i se vedeau creierii(sic!) aşa că a fost dus de urgență cu o căruță în gara Buhăeşti, unde l-au urcat într-un tren sovietic care mergea la Iaşi. Motivul că l-au bătut este că

numitul ostaş a căutat femei şi voind a sili(viola n.n.)pe sora lor Catinca S. Dosarul cu acte şi indivizii au fost trimişi de noi cu no. 11.20917.XI. 1945 la Parchetul Tribunalului Vaslui spre a hotărî". Iată că apărarea onoarei unei femei măritate de scârboasele pofte ale unui criminal „sovietic", probabil beat, era un afront grav adus glorioaselor trupe eliberatoare! De altfel, în arhivele vasluiene există zeci de dosare cuprinzând abuzurile soldaților lui Stalin. Tot din anul 1945 ne parvine şi o notă informativă a poliției rurale (concurenta jandarmerie n.n.) în care se arată următoarele:

„vă comunicăm că primarii comunelor rurale nu au voie să poarte armă(...)se vor strânge toate. La Micleşti, primarul comunei, Gh. Ioniță, a dezarmat un polițist(rural, mare crimă! n.n.)şi i-a luat pistolul. Acesta mai avea un dosar pentru vânzarea unei motociclete de captură. Rugăm să luați măsuri".

Sfârşitul acestui scurt material îl vom dedica unei întâmplări oarecum hazlii, petrecute pe data de 21 noiembrie 1945 în satul Muntenii de Sus, când:

„...Dl. Subprefect Manea Schaffer însoțit de un Domn Maior Sovietic şi un locotinent din Divizia Tudor Vladimirescu au ținut la şcoala primară o întrunire la care au participat 25-30 persoane. Intrunirea a fost în scop politic accentuându-se mai mult pentru sprijinirea Guvernului actual (dr. Petru Groza, n.n.)care a făcut multe îmbunătățiri(chiar aşa? n.n.)Țării şi poporului. Primarul Adam Chiriac, cu toate că ştia, nu a venit la întrunire[ci]s-a dus la locuitorul I. Târnoveanu şi a chefuit toată ziua. Dl. Subprefect l-a trimis pe guardul comunal Gh. Manea să-l caute, dar primarul l-a pus pe acesta să cânte în timp ce dansa cu țiganca Ioana Caramalău. Rog a se lua măsuri de înaintare a dosarului la Parchet". Datorită acestei stupide întâmplări, probabil că primarului i-a fost întreruptă cariera politică. Un dosar de acest gen ajuns în mâinile călăilor numiți procurori de către comunişti, era fatal învinuitului!

g. Poliția rurală, un surogat primejdios inventat de puterea comunistă

Odată cu ocuparea țării de către sovietici, necesitatea desființării jandarmeriei, ca o măsură obligatorie impusă de aceştia în vederea construirii măreței societăți socialiste şi aservirii totale a României față de Stalin, tindea să devină o realitate dar, cu toți paşii rapizi întreprinşi, acțiunea tot a durat 3 ani. Mai întâi, la sfârşitul anului 1944 a fost pusă la murat, pritocită des şi dată în consum ideea înființării unei poliții rurale care-şi propunea următoarele: (conform adresei trimise prefecturii Vaslui de către Regionala Moldova a Inspectoratului de Poliție Rurală ce-şi avea „.sediul central la Iaşi, str. Vasile Alexandri (sic!), no. 6)":

„întregul personal va fi ales din sânul populației rurale ținând seama că nu se admite ca un polițist să facă serviciu în alt sat. Personalul va fi propus şi ales de autoritățile comunale, comitetele săteşti şi Frontul Plugarilor (s.n.) cu elemente care vor răspunde(corespunde n.n.) serviciului ce li se încredințează".

Desemnarea Frontului Plugarilor ca principal organizator al acestei „poliții”, lasă loc multor comentarii dintre care noi ne permitem doar unul: viitoarele „elemente sănătoase” vor trebui să corespundă vechii zicale româneşti: „Carte multă nu se cere;Să fii prost, să ai putere!”. Aşa a şi fost, după cum ne-au dezvăluit documentele arhivistice cercetate. În mod insinuant, şi nu întâmplător, atribuțiunile acestei „poliții” corespundeau perfect cu cele ale.jandarmilor! Iată câteva: „(...) 3 Pune în aplicare şi execută condițiile Armistițiului (...)...arestări de legionari, spioni, pentru internare în lagăr a supuşilor germani şi maghiari (...) face investigații şi descoperă obiectele şi lucrurile înstrăinate din URSS. De asemenea înaintează pe cetățenii din Basarabia şi Bucovina de Nord în vederea repatrierii (s.n.)”. Prin urmare, această adunătură a devenit baza viitoarei „miliții populare” care urma să fie proclamată ca atare în anul 1949 prin „absorbirea” jandarmeriei rurale dar şi a acestor „polițişti”. Calitatea îndoielnică a indivizilor cu pricina, este dovedită şi printr-o telegramă trimisă de la Bucureşti prefecturii în care subsecretarul de stat al MAI, Gh. V. Stănescu, punctează următoarele aspecte (grave):

„1) Din rapoartele primite de MAI rezultă că pe teritoriul rural funcționează formațiuni de poliție rurală încadrate cu elemente nepregătite având antecedente dubioase (s.n.). 2)Potrivit Ordinului D-lui Ministru al afacerilor interne luați măsuri pentru imediata desființare (s.n.) a tuturor acestor formațiuni de poliție rurală. Transmis şi Inspectoratului General al Jandarmeriei. 3) Raportați de executare în 48 de ore. 4) Asupra aceleaşi kestiuni(sic!)s-a dat şi ordinul circular no.29.717 din 3 ianuarie a.c.(1945 n.n.)”. În acea perioadă, ministrul afacerilor interne era generalul Nicolae Rădescu, ce avea să fie schimbat la 6 martie 1945 cu muncitorul tipograf comunist Teohari Georgescu. Pe telegrama de mai sus, prefectul Neculai Sârbu a scris următoarea rezoluție: „La ordinul dv. nr.(...) avem onoare a raporta că s-au luat măsuri de executare”. Hotărârea comuniştilor fusese, deja, luată aşa că nu s-a procedat la desființarea acestei structuri ci, s-a trecut la întărirea ei iar preotul-prefect Neculai Sârbu care cernea de mult timp făina „democraților” bolşevici, nicidecum pe cea a ministrului „reacționar” Rădescu, a transmis la data de 21 februarie 1945 regionalei de Poliție Rurală Iaşi următoarele aprecieri:

„Poliția Rurală, în localitățile unde a fost înființată, s-a dovedit o poliție care corespunde cerințelor poporului şi îşi face pe deplin datoria, astfel încât se impune menținerea ei. Cerem un delegat care va indica normele de organizare a Poliției Rurale”. Deoarece aceşti veritabili bătăuşi de partid trebuiau să fie plătiți într-un fel, regionala Moldova a indicat şi sursele:

„până la soluționarea definitivă a Guvernului sunt retribuiți de Prefectură[iar]fixarea salarului se va decide de Dvs. ținând seama de standardul de viață din Regiunea Dvs.”. Cum să-i plătească popa Sârbu pe polițiştii rurali?! A trimis adrese către toate primăriile din județ în care cerea ca aceştia să fie

retribuiți de la bugetele locale! Iată cum a fost „plătit” C. Frunză, şeful poliției rurale din comuna Ipatele:

„...fac serviciul dela 1 sectembrie 1944, din lipsa jandarmilor care sa evacuat şi chiar şi astăzi unde am suferit cele mai mari greutăți cu armata roşie cari trebuia să le dai toate la îndămână (s.n.) deşi ni sau spus Dl. Pretor (şeful unei Plase n.n.) căci vom fi plătiți însă până înprezent nu sau loat nici o măsură”. Această plângere fusese trimisă ministrului de interne, care a retrimis-o prefecturii vasluiene pentru rezolvare. După o „matură” şi „dreaptă” chibzuință duhovnicească, prefectul Neculai Sârbu a propus plătirea petentului în natură, deoarece comuna Ipatele n-are niciun ban în vistierie! Cu siguranță, la vremea aceea, toate puşculițele primăriilor erau goale, aşa că viitorii „milițieni populari” au fost nevoiți să mai țină şi post negru, dacă nu cumva se descurcau altfel, adică cu şperțurile locale!

h. Conflicte între jandarmi şi polițiştii rurali

Evident că apariția acestei poliții paralele a dus la numeroase frecuşuri cu jandarmii, aşa că pârele au început să curgă gârlă pe masa prefectului, via Legiunea de Jandarmi Vaslui. Iată ce scrie comandantul acesteia, maiorul Gh. Tofan, într-un raport trimis prefecturii la data de 7 aprilie 1945:

„unii membri ai poliției rurale continuă să afirme cu orice prilej față de populația dela sate că organele jandarmeriei dela teritoriu nu mai sunt necesare, atribuțiunile lor fiind acum îndeplinite de poliția rurală (...)”. Comandantul legiunii vine şi cu exemple concrete, scriind că:

„în ziua de 26 martie a.c. şeful de secție Ciobanu, al poliției rurale Lipovăț a îndemnat populațiunea să nu de-a (sic!) nici o ascultare jandarmilor deoarece sunt cozile de topor ale boierilor şi că poliția rurală va executa în viitor toate atribuțiunile jandarmilor (...)”. În final, comandantul Tofan îngroapă securea războiului şi aprinde pipa păcii, conchizând că:

„se cere o colaborare mai strânsă între cele 2 poliții existente de fapt pe teritoriul rural (s.n.)”. O altă plângere vine de la postul de jandarmi Muntenii de Sus, care raportează şefilor de la Vaslui următoarele:

„În ziua de 11 mai 1945, patrula postului compusă din plotoner Ciubotea Alex. şi jandarmul însoțitor (...) a executat şi ordinul (...) Regimentului 8 Grăniceri pentru urmărirea, prinderea, arestarea şi înaintarea la unitate a soldatului-dezertor A. I. Vasile, ctg.1944 din această comună. Întâlnind pe numitul dezertor pe stradă (...) a rezistat cu opunere la întrebuințarea forței (sic! s.n.). Totuşi jandarmii au reuşit să-l conducă spre post însă imediat a sosit în ajutorul lui locuitorul Vasile N., ce face parte din poliția rurală (s.n.) care ia înlesnit fuga prin diferite acte de violență încontra jandarmilor. Tot în ajutorul dezertorului şi a polițistului V. Neacşu a mai venit şi tânărul Cimbru Gh. N., Adam N. A. şi Profira N. A. din care cauză dezertorul a putut fugi. Jandarmii de

susnumiții indivizi au fost bruscați, insultați, amenințați iar de dezertor chiar şi lovit”. Trebuie remarcate limbajul şi ortografia extrem de.pitoreşti dar şi abuzurile la care s-a dedat „polițistul rural”, scoțându-şi neamurile de la belea!

Tot problema remunerării acestor huligani înarmați legal, l-a făcut pe prefectul Sârbu să mai trimită o depeşă ministerului de interne, la data de 16 mai 1945, în care, pe lângă apologia poliției rurale, pune şi chestiunea banilor:

„prin îndepărtarea elementelor jandarmeriei devenite necorespunzătoare unei poliții rurale şi pentru a se asigura în schimb o poliție în spirit cu adevărat democratic (sic!Îşi dresese limba popa Sârbu, după nevoile comuniştilor! n.n.) s-a organizat în județul nostru o poliție rurală cu elemente bine instruite în această direcție, care a început să funcționeze începând cu 1 aprilie 1945 (de fapt, ea începuse să funcționeze cu câteva luni în urmă! n. şi s.n.). Pentru plata acestei poliții este necesară suma de 2.000.000 lunar, în total lei 30.000.000 anual, în afara cheltuielilor de materiale, uniforme, armament etc.(...). Cerem o subvenție din fondurile MAI deoarece, după cum se ştie, județul Vaslui are un buget deficitar”. Probabil că nici în luna iunie a anului 1945 nu sosiseră subvențiile ministeriale, odată ce:

„se manifestă nemulțumiri în rândurile polițiştilor rurali că nu-şi primesc salariile. Li s-a dat un mic acont pentru sărbători (de Paşti şi Ispas, probabil n.n.). Vor fi nevoiți să-şi părăsească serviciul”. Cu siguranță că aceştia nu aflaseră, încă, de „celebra” muncă „voluntar-patriotică”, cu care erau deja copleşiți muritorii de rând! Jandarmii îşi fac, în continuare, „datoria” de a-i pune la zid pe concurenții de la „rurală” prin arătarea unui nou caz, de această dată foarte grav! Pe 6 iulie 1945, Legiunea informează Prefectura că: ”... şeful poliției rurale, Ion R., a înlocuit pădurarii şi a înarmat oamenii din satul Puşcaşi, fapt ce a dus la un incident. Copilandrul Eugen Gh. A. de 13 ani, nepotul unui pădurar, a luat arma unchiului şi a împuşcat-o pe fetița Magdalina V. G. de 7 ani, ucigând-o”. În continuare, vom vedea că nu toate legile regimului Antonescu au fost abrogate ba, cea a „administrațiunii” emisă în 1940, a rămas bătută în cuie şi cosmetizată superficial pentru a se încadra realităților anului 1945, precum şi a anilor ce vor urma. Această lege cerea jandarmilor ca prefectul să fie informat în scris în maximum 48 de ore, asupra oricărui eveniment petrecut în lumea satelor, indiferent de importanța sa! De aceea în dosarele cercetate de noi am găsit şi fleacuri de genul celui de mai jos:

„sesizați de nota informativă a Legiunei de Jandarmi Vaslui prin care ne informează de purtările imorale ale starețului schitului Moreni, Sofronie Moraru, şi cazul fetei Maria Şt. P. care în urma controlului medical s-a constatat că a fost lăsată gravidă de acesta, vă rugăm a cerceta cazul, pentru ca cele arătate să nu alunece pe de lături (sic!) cu alte scopuri”. Această adresă datează din 13 martie 1947 şi a fost trimisă pretorului plăşii Vaslui de preotul roşu ajuns prefect, Neculai Sârbu.

i. Politizarea primăriilor şi starea de spirit în mediul rural

Din 10 octombrie 1944 ne parvine o informare a Sectorului de Jandarmi Negreşti comandat de slt. Mihalache Nicolae, în care acesta spune:

„în ultimul timp transporturile clandestine de ceriale şi animale ce se fac de către negustorii din alte județe precum şi de către locuitorii din comune pentru a fi speculate la Iaşi au început să se rărească în urma activității depuse de către jandarmi în acest sens (...) se constată o vădită nemulțumire în rândurile populației rurale, care se ocupă cu aceste transporturi deoarece, spun ei, cum pot să mai trăiască şi cum să-şi mai îmbrace copiii dacă nu li se dă şi lor posibilitatea să mai câştige". Într-adevăr, guvernul „blocase" cerealele şi animalele datorită clauzelor Convenției de Armistițiu care cereau ca plata reparațiilor de război către URSS să fie făcute numai în natură. Această situație a dus la o gravă încordare în lumea satelor dar şi la scăparea de sub control a prețurilor care, fatalmente, au dus la înflorirea speculei, başca la refuzul oamenilor de a-şi mai plăti impozitele şi „impunerile" către Stat. Primăria comunei Tungujei „.se plânge că locuitorul Gh. Crăescu, preşedintele Frontului Plugarilor din localitate, instigă populația ca să nu plătească impozitele şi dările către Stat, județ şi comună. I s-a atras atenția să nu mai facă propagandă şi totuşi nu înțelege". Prefectura, în urma notelor informative primite „la pachet" de la comandantul Legiunii de Jandarmi Vaslui, maiorul M. Tofan, trimite pe data de 4 februarie 1945 o circulară celor 4 preturi din județ în care se arată următoarele:

„Legiunea de Jandarmi Vaslui cu raportul no. 1411945 ne informează că starea de spirit a populației din raza acestui județ este foarte îngrijorată (probabil, îngrijorătoare n.n.) pentru faptul de speculă mare ce se face în oraş, neputând cumpăra nimic. Vă rugăm a cerceta cu ocazia inspecțiilor ce veți face în Plasa Dvs. şi raportați constatările". Tot la speculă se referă şi informarea din data de 13 noiembrie 1945, în care şeful postului de jandarmi Fereşti arată următoarele aspecte:

„Gheorghe T., secretarul celulei (organizației n.n.) Frontului Plugarilor din Fereşti, face speculă cu sarea dusă la cotă în sat. La Vaslui plăteşte 56 leikg. iar în comuna Fereşti o vinde cu 90 leikg. Sarea este adusă cu carele dela prestație, prin urmare transportul nu costă nimic. Populația este foarte nemulțumită comentând că <au ajuns şi partidele să facă speculă >„. O altă notă informativă, din 26 octombrie 1945, surprinde un aspect interesant:

„ostaşii sovietici şi în special repatriații, în popasul ce-l fac la Iaşi, vând diferite articole de îmbrăcăminte pentru a obține ruble, moneda cu curs legal în Rusia. Comercianții din Iaşi cutreeră satele din nordul județului Vaslui şi le vând pentru grâu, porumb, fasole sau alte alimente, sabotându-se astfel măsurile de blocare a cerealelor (...)în stația [CFR] Buhăeşti, la sosirea trenurilor de repatriați, tineri din Vaslui care au asupra lor ruble, le oferă repatriaților pentru îmbrăcăminte şi chiar armamentpistoale". Cine erau, de fapt, aceşti „comercianți"

şi de ce naționalitate erau, ne-o spune următoarea notă informativă, din 11 iunie 1945:

„... În stația CFR Vaslui circulă diferiți indivizi care practică comerțul ambulant cu alimente şi care se agață de trenuri ducând la accidente mortale, ca cel din 2 iunie 1945 când tânărul Naia Marcovici(s.n) a fost tăiat de tren”.

j. Probleme interne şi îndemnuri la delațiune

Materialele de război abandonate peste tot de armatele care au trecut în mare grabă prin județul nostru, constituiau, iarăşi, o mare problemă. Pe 3 februarie 1945, spre exemplu, şi în urma unei informări primite de la jandarmerie, prefectura vasluiană îşi exprimă nemulțumirea într-o adresă trimisă comunei Lipovăț, în următorii termeni:

„Legiunea de Jandarmi Vaslui ne raportează că autoritățile comunale nu dau nici un concurs jandarmilor pentru scoaterea carelor necesare pentru căratul materialelor de război ce se află pe câmp pentru a fi predat garnizoanei Vaslui, conform Convenției de Armistițiu”. În acele vremuri tulburi, au apărut şi „saboteurii”, probabil oameni aflați în opoziție sau profund nemulțumiți față de noua stare de lucruri din țara noastră impusă de ocupanții sovietici, mai ales după instalarea guvernului condus de dr. Petru Groza. La data de 2 mai 1945, conducerea poliției vasluiene dar şi a Siguranței (avocatul D. Matei, respectiv comisarul-ajutor Grig Leuştean) transmit prefecturii următoarele aspecte:

„suntem informați că mulți infractori împuşcă firele telefonice (nici nu e de mirare la câte arme şi muniții de război se aflau în mâinile cetățenilor! n.n.) (...) vă rugăm să binevoiți a da dispoziții tuturor organelor din subordinea dvs. pentru ca cetățenii să ajute la identificarea, denunțarea şi arestarea infractorilor”. De altfel, delațiunea fusese cvasi-oficializată printr-un ordin „strict secret” trimis de prefectură tuturor preturilor din județ şi datat 23 noiembrie 1945, în care se arătau următoarele:

„pentru a evita unele fapte ce se petrec în județul nostru contra Guvernului şi chiar contra URSS (sic! subl.ns.funcționarii care mănâncă o pâine de la Stat trebuie să înțeleagă că sunt obligați să facă acest oficiu de informatori ai jandarmilor denunțând pe toți cei care încearcă să turbure liniştea publică (subl.ns.)”. Cu siguranță că ordinul a fost respectat, dovadă stând numărul mare de arestați (unii pentru te miri ce!) şi condamnați la pedepse, poate, prea aspre în raport cu faptele imputate! Între instituția politică a prefectului şi jandarmerie nu a existat mereu o conlucrare activă, sau cel puțin aşa reiese dintr-o adresă plină cu reproşuri aproape lacrimogene, trimisă de Legiune prefecturii pe data de 19 noiembrie 1945, în care căpitanul de jandarmi Costin Lungu scrie următoarele:

„am onoare a vă ruga să bine voiți a ne comunica în scris concluziile stabilite de către Consiliul Politic pentru ca cunoscându-le să putem lua măsuri, întrucât noi deținem secrete de Stat pe care vi le împărtăşim, credem că avem dreptul de a cunoaşte hotărârile Dvs. (...) noi fiind singura forță de Stat din

teritoriul rural îndreptățită de a lua măsuri de constrângere contra abaterilor (subl.ns.)". Vorba ceea, am adăuga noi: „Corb la corb nu-şi scoate ochii". Pe 14 decembrie 1945, acelaşi căpitan Costin Lungu, într-o adresă etichetată „Confidențial. Personal" şi visând, probabil, la alte vremuri când bugetul prefecturii era dolofan, îi scrie popii Sârbu următoarele:

„am onoare a vă ruga să bine voiți a aprecia dacă nu este cazul ca să se repartizeze acestei Legiuni pentru serviciile aduseinformațiuni din toate ramurile, o cotă din fondurile speciale pe care le aveți, din care să se răsplătească munca agenților şi să li se stimuleze zelul aşa după cum sa obişnuit întotdeauna (subl.ns.). Răspuns în scris, orice veți decide". Cu toate cercetările noastre, n-am găsit răspunsul la această obraznică cerere! O „afacere" interesantă, cu pumni, palme şi, probabil, cu ceva picioare în fund, s-a petrecut pe 15 noiembrie 1945. În nota informativă întocmită de postul de jandarmi Rediu, este relatată toată tărăşenia. Iat-o: „Postul de jandarmi Rediu, a dresat acte de dare în judecată locuitorului M. Ştefan, fost notar al comunei Chițoc, pentru că la lovit pe primarul comunei Chițoc, anume G. Vasile (...) jandarmii noştri au constatat că primarul a fost lovit când el îl bătea la rândul lui pe locuitorul Ioan Gavrilă, ajutor de pădurar (...) am aflat că între M. şi primar este o duşmănie veche, şi acum s-au răzbunat". Acest fapt penibil şi banal dar tratat ca un eveniment deosebit, nu trebuie să ne mire odată ce chiar prefectul impusese jandarmilor să fie informat asupra ORICĂRUI eveniment, INDIFERENT de importanța lui! Chiar dacă personalului Legiunii de Jandarmi i s-a mai adăugat, pe 26 octombrie 1945, un număr de 10 „panduri" din Divizia „Tudor Vladimirescu", ajungând, astfel, la 130 de angajați, totuşi lipsa acută de oameni, ca şi înmulțirea alarmantă a infracțiunilor grave prin folosirea armelor aflate în posesia sătenilor, au determinat Inspectoratul General al Jandarmeriei, recte generalul C. Anton, să recurgă la o nouă recrutare din rândurile tinerilor, probabil ultima până la apariția „miliției populare". În afişele lipite pe toate gardurile din mediul rural, se scriau următoarele: „Se aduce la cunoştință că pentru complectarea efectivului jandarmeriei urmează să se angajeze numărul necesar dintre tinerii între 21-28 ani. Condiții: să fie din teritoriul rural, de meserie agricultor sau muncitor agricol; gradul militar de caporal sau sergent; cetățean român, sănătos, minimum 1, 63 m. Se adaugă că vor face şcoală şi vor ieşi cu gradul de sergenți-majori".

k. Grave conflicte în lumea satului şi încercări de rezolvare

După cum spuneam, întărirea posturilor de jandarmi devenise o maximă urgență şi dintr-un lung şir de note informative, am ales una profund edificatoare pentru acele vremuri tulburi. Pe 10 august 1945, pretura plăşii Vaslui aducea la cunoştința prefecturii următoarele:

„în seara zilei de 2 august a.c. un grup de indivizi necunoscuți a cutreierat toată noaptea satul Lipovăț intrând în curtea locuitorilor C. Căuşanu şi D. Buța,

trăgând focuri de armă asupra caselor de locuit. La ora 24 a fost prădat locuitorul M. Panainte, căruia i-au furat toate lucrurile din casă. La aceeaşi oră au vrut să-l prade pe V. Ionaşcu care s-a apărat cu furca. Unul dintre indivizi l-a împuşcat în abdomen pe locuitor iar acesta a murit în drum spre spital. Oamenii cer înființarea postului de jandarmi". Se pune întrebarea: de ce nu erau jandarmi suficienți? Răspuns: datorită epurărilor masive făcute de noile autorități comuniste. Pentru a-i convinge pe superiori de necesitatea reînființării posturilor de jandarmi desființate sau fără personal, prefectura a cerut celor 4 preturi să facă propuneri concrete. În continuare vom prezenta câteva „expuneri de motive", unele de tot hazul şi care ne dezvăluie un umor grosier dar, am zice noi, şi la preturi au fost încadrați oameni „democrat-populari". Pretorul plăşii Pungeşti, Th. Porumb îi încondeiază pe locuitorii comunelor din subordine astfel: „ 1) Armăşoaia: are 6 sate; bande de hoți la drumul mare. 2) Coşeşti: 4 sate; oameni scăndălăcioşi (sic!), recalcitranți, hoți. 3) Curseşti: 3 sate; recalcitranți. Satul Toporăşti are o populație foarte înrăită şi vestiți în ceea ce priveşte furturile şi bătăile. S-au descoperit secte religioase şi mulți turbură liniştea celor cuminți (sic!). 4) Deleşti: fiind păduri multe se întâmplă multe hoții. 5) Hârsova: 3 sate; locuitorii fiind lipsiți de control se dedă (sic!) la diferite furturi. 6) Rafaila: comună înconjurată de pădure, locuitorii se dedă la diferite jafuri". Pretorul Urlan de la plasa Codăieşti, nu se lasă mai prejos atunci când vine vorba de sătenii din comunele arondate Plăşii, aşa că bifează şi el: 1) Dăneşti-Draxeni: 6 sate, oamenii sunt neexecutori ai ordinei publice „ la fel ca şi cei din Ştioborăni şi Micleşti, comune cu câte 3 sate în componență. Tot în urma acestor dezordini rurale, s-a înființat şi un corp al „guarzilor comunali" pe care autoritățile l-ar fi vrut înarmat însă împuternicitul Comisiei Interaliate de Control, căpitanul Antosiak, s-a opus categoric, fiind de acord numai cu ținuta civilă şi o cârpă legată pe brațul stâng pe post de banderolă. Ofurile bietului comandant al Legiunii de Jandarmi Vaslui, continuă cu o plângere plină de năduf, din data de 13 iunie 1945, adresată prefectului în care spune:

„sediul instituției noastre este lăsat fără lumină electrică, spre deosebire de vecinii noştri de la Frontul Plugarilor unde ard becurile zi şi noapte (...) şi atunci când unii îşi fac siesta şi promanada (sic!) noi trebuie să stăm pe întuneric. Reamintim că vigilența noastră trebuie să fie mereu trează iar fără curent nu avem nici telefon, prin urmare duşmanii poporului îşi pot face mendrele în voia cea bună (hazlia noastră subliniere!)".

După cum spuneam în acest documentar, preoții au fost ținta predilectă a noilor autorități deoarece, alături de învățători, aceştia erau intelectualii satelor, deci extrem de primejdioşi pentru pleava necioplită cooptată în PCR. Pe data de 2 mai 1945, „...preotului D. Nicolae i s-a fixat domiciliu obligatoriu, întrucât a adus de la Bucureşti şi a împrăştiat broşura numită <Chiot către Neamul Meu> cuprinzând fabule şi poezii prin care se lezează armata sovietică (subl.ns.)". Totul

a pornit de la o notă informativă a Legiunii de Jandarmi care, ajunsă pe masa „prefectului poporului” (cum era alintat popa Neculai Sârbu în presa comunistă din Vaslui) i-a pecetluit soarta! Într-o altă notă bine ticluită dar cu o ortografie deplorabilă, pe 4 ianuarie 1946, şeful postului de jandarmi Dăneşti aduce la cunoştința şefilor următoarele încurcături locale:

„În zioa de 27.XII.1945, stând de vorbă cu agentul sanitar uman P. Constantin din satul Bereasa mia declarat căci a format o reclamatiune din partea sa a moaşei şi învățătoriului Petre Botez cu semnăturile tuturor locuitorilor din satul Bereasa, prin care cere mutarea preotului Lapteş Neculai şi a soții sale cari este învățătoare în acel sat. Sau în caz contrar să fie mutați cei ce au făcut reclamația şi locuitori ce audepus semnături să fie deportați. Informațiune sigură şi verificată de mine”. Păi, ce să mai verifici dom-şef de post, odată ce „reclamațiunea” a fost depusă tocmai în mânuțele dumitale?! Căpitanul Lungu Costin, comandantul legiunii, a scris următoarea rezoluție pe acest document care urma să fie remis prefectului:

„rugăm ca prin Consiliul Politic să împăcați cele 2 tabere din comuna Dăneşti. Nu este admis a se face 2 părți exclusiviste. E mai recomandabil să fie cu toții mutați (deportați n.n.) dacă nu se ajunge la înțelegere (subl.ns.). Orice diferend să fie soluționat pe calea justiției”. Se pare că unii dintre săteni nu-l aveau la rânză prea bine pe acest preot mai ales că era unul din fruntaşii satului la capitolul avere funciară, aşa că dracul vopsit în roşu îşi băgase adânc coada în această comunitate! Tot în 1946, dar cu 3 zile mai târziu, adică pe 7 ianuarie, i-a venit rândul la delațiune şi preotului Ioan Boeru din Dumeşti despre care şeful postului de jandarmi local a scris următoarele acuze pe baza, zice-se, declarațiilor verbale date de un cetățean „cinstit” (probabil la cârciuma satului!):

„preotul Ioan Boeru, ce face parte din partidul liberal sa esprimat față de unii locuitori cu următoarele cuvinte:<nu mă las până ce nu mănânc doi comunişti fripți>. Rugăm verificați”. Fapta fiind foarte gravă, noul comandant al legiunii, căpitanul Alexandru Hăulică, a ordonat o anchetă. Au dat declarații mai mulți săteni, printre care: Palade D., V. Maximiuc, C.I. Moga şi Gh. Ciubotaru care au spus, ori că nu e adevărat, ori că habar n-au! Ultima declarație este a „pârâtului” care s-a „spovedit” în felul următor:

„referitor la insinuarea ce mi-o aduc unii care au făcut cândva politică legionară fiind chiar şi aşa-zişi „şefi de cuib»(subl.ns.), declar următoarele: eu, din principiu, nu intru în cârciumă; sunt de 20 de ani în partidul liberal ca să-mi dau seama de felul cum se face politica, fără a jigni pe nimeni; astăzi fac aceeaşi politică liberală ca Dl. Tătărescu, propagând programul său democratic; nu recunosc aceste acuzații nedrepte”. Dacă tot veni vorba de legionari, în acele vremuri grele aceştia au fost vânați mai rău ca fiarele, multora dintre ei rămânându-le oasele cine ştie pe unde! Pe data de 25 decembrie 1945, în baza unei informări primite de la postul de jandarmi Buhăieşti, Legiunea de Jandarmi

a trimis următoarea adresă către prefectură: „Avem onoarea a vă raporta următoarele: În ziua de 10 decembrie 1945, s-a prezentat la această legiune individul P. Alexandru din com. Buhăeşti, legionarşef de cuib care conform instrucțiune lor nr. 239871945 a fost triat şi propus pentru internarea în lagăr. În acel timp numitul nu a putut fi internat în lagăr deoarece a fost lipsă fiind concentrat la Spitalul Militar din Tg. Mureş. În conformitate cu ordinul Inspectoratului de Jandarmi Iaşi nr. 1.57825 august 1945 prin care ni se face cunoscut că toți acei legionari care sunt mobilizați pentru front în contra hitlerismului şi acei care se comportă bine având purtări bune sau care au primit decorații şi se lasă la vatră, nu se internează până ce nu se cere de legiune informațiuni dela unitatea [din] care face parte". Prin urmare, legea lăsase o portiță de scăpare, dar nu pentru mult timp. După ce puterea comunistă s-a consolidat, legionarii adevărați sau nu au luat drumul puşcăriilor. Abuzurile făcute cu ocazia reformei agrare de noii primari numiți de „partid", pot umple zeci de pagini, dar, ne vom opri la unul „standard" şi mai de pe lângă Vaslui, anume în comuna Brodoc. Plutonierul major V. Rusu, şeful postului de jandarmi Rediu, trimite următoarea notă informativă, ca să aibă şi el oleacă de activitate: „Deținem informația că printre locuitorii din comuna Brodoc ce au fost împroprietăriți circulă zvonul că li se va lua la unii pământul în curând, întrucât proprietarul Stancovici, a cărui moşie a fost în întregime expropriată, a făcut acum contestație în justiție pentru a i se restitui cota de 50 ha. conform legii, pentru motivul că a fost luată ilegal. Se creează de pe acum îngrijorarea în sânul celor împroprietăriți şi în sânul vinovaților în fruntea cărora ar fi primarul, ajutorul de primar, precum şi comitetul de expropriere local". Într-adevăr, (şi documentele timpului o confirmă), toți marii proprietari care au contestat în justiție abuzurile acestor comitete de expropriere, au avut câştig de cauză, primindu-şi cota de 50 ha. de pământ, stabilită prin lege. Din păcate, numai pentru următorii 4 ani deoarece, în 1949 le-a fost confiscată şi această suprafață, la grămadă cu conacele, pădurile, viile şi tot inventarul agricol, până la ultima potcoavă a calului şi la ultimul cui, urmând ca aceste terenuri să devină embrioanele viitoarelor „gospodării agricole de stat", iar casele sediile acestora! Frecuşurile dintre jandarmi şi polițiştii rurali nu au încetat nici în anul 1946, odată ce, pe 30 ianuarie, Inspectoratul General al Jandarmeriei emite un Ordin (secret), în care spune că:

„a fost sesizat că organele Poliției Civile (termen oarecum peiorativ pentru a face diferența între țopârlanii din poliția rurală, semianalfabeți şi bătăuşi şi jandarmii care terminaseră o şcoală de profil la Drăgăşani sau Oradea n.n.) dependente de Direcțiunea Generală a Poliției procedează la cercetări sau alte instrumentări de ordin polițienesc pe teritoriul rural, ignorând complet prezența unităților jandarmereşti responsabile legal de menținerea or dinei şi siguranței (...)...situația raportându-se Domnului Ministru al Afacerilor Interne Domnia Sa a

ordonat să înceteze imediat asemenea acte de imixtiune cu atât mai mult cu cât nu a investit pe nimeni cu atari atribuțiuni". Vorbe ministeriale-n vânt, pentru calmarea temporară a spiritelor jandarmereşti, deoarece, credem că era imposibil ca fostul muncitor tipograf Teohari Georgescu să nu ştie de iminenta desființare a Jandarmeriei Naționale, la ordinul ruşilor! Totodată, pentru a se pune la adăpost de vreme rea, Legiunea de Jandarmi Vaslui supralicitează aducând la cunoştința prefecturii următoarele:

„Inspectoratul General al Jandarmeriei cu ordinul nr. 47.10604.02.1946 ordonă ca orice jandarm ce va fi dovedit că reliefează manifestațiuni reacționare (subl.ns.) să fie trimis sub stare de arest în judecată (...) Subsemnatul (căpitan Lungu I. Costin n.n.) nu pot tolera o activitate antidemocratică (subl.ns.) din partea nimănui şi mai ales din partea jandarmilor". Prin urmare, şi precis în urma unor zvonuri, se încerca tactica menținerii în viață a muribundului: poate, poate...

i. Colectivizarea stalinistă a agriculturii, n-a avut ecou favorabil în mediul căruia îi era destinată

Lumea satelor începuse să dea în clocot atunci când zvonurile privind colectivizarea agriculturii începuseră să circule ca vântul aşa că şi jandarmii urmau să aibă de lucru din belşug, asudând din greu la întocmirea notelor informative. Legiunea primea hârtiile trimise de la posturile din teritoriu şi tot ea le centraliza şi le trimitea prefectului. Astfel, pe 22 aprilie 1946, se arată că „.Legiunea deține informațiuni că în urma dispozițiunilor Ministerului Agriculturii şi Domeniilor s-a hotărât ca unele moşii precum: Rosetti-Soleşti, Lambrino-Şerbeşti, R. Dobrescu-Tăcuta şi S. Miclescu-Micleşti să devină ferme. Cetățenii împroprietăriți pe aceste moşii, comentează că faptul în sine constituie începutul viitoarelor colhozuri etc. Se pare că cetățenii au trimis delegați la Bucureşti, cerând ca măsura înființărei fermelor să fie anulată". Peste toate nenorocirile prezentului, Legiunea informează că:

„pe data de 17 maiu 1946 a avut loc devastarea conacului D-lui Mareşal Constantin Prezan şi Muzeul Domnitorului Cuza, ambele din comuna Dumeşti". Ca să nu-i priască prânzu- lu- dom- prefect, Legiunea îl informează că:

„În târgul Negreşti a fost lansat zvonul că în ziua de 5 aprilie 1946 va sosi în Vaslui Dl. Ministru Mihai Ralea însoțit de Dl. Vântu care vor proceda la instalarea noului Prefect al județului Vaslui în persoana D-lui Alex Gorggos. Zvonul a fost lansat de către Ioan Istrate, secretarul comunei Todireşti în ziua de 2 aprilie a.c.". Din nefericire nu s-a întâmplat aşa, Neculai Sârbu rămânând în continuare în capul mesei, pentru a mai putea trimite după gratii oareşce „reacționari" din lumea satelor. Zvonurile privind desființarea jandarmeriei şi contopirii acesteia cu rău famata poliție rurală, apăruseră încă din 1945 când, pe 5 iunie, comandantul legiunii trimite o adresă prefectului în care cere o

confirmare sau o infirmare. Bine-nțeles că „zvonerul” era un polițist rural, Ciobanu C., şeful acestei instituții cvasi-neoficiale pe Plasa Negreşti. Cum concentrările la armată se țineau lanț, s-a găsit cineva să le stopeze (contra-cost, desigur!) şi anume doctorul Edgar Brener de la spitalul din Negreşti care „.acoperă pe cei cu ordine de chemare la concentrare, declarându-i bolnavi sau sub tratament ambulatoriu.” Împotriva acestui doctor se cereau măsuri drastice. Căutând tot soiul de pretexte pentru efectuarea de razii pe teritoriul județului, jandarmii vasluieni, în strânsă colaborare cu trupele de ocupație sovietice, scotoceau orice colțişor, pentru a mai strânge ceva „duşmani ai poporului”, de regulă săteni sau refugiați basarabeni şi nord-bucovineni care se ascundeau de autorități pentru a nu fi repatriați în URSS. Astfel, pe data de 8 iunie 1945, Legiunea transmite prefecturii următoarea notă informativă:

„În conformitate cu ordinul circular 687iunie 1945, pe data de 10 iunie se va face o razie generală pe teritoriul județului Vaslui cu participarea trupelor sovietice (subl.ns.), a poliției (rurale n.n.) şi autorităților comunale. Scopul acestei razii este de a prinde pe toți prizonierii de război germani şi maghiari care au fugit din lagăre precum şi toți internații politici ce au fugit din lagăre sau sunt urmăriți pentru a fi internați conform comisiunilor de triere (subl.ns.). Totuşi, pentru data de 11 iunie 1945, forțele democratice vor organiza un mare meeting la Vaslui de susținere a guvernului (dr. Petru Groza n.n.) şi ar fi bine ca acest meeting să fie amânat”. „Internații politici” sau cei care urmau a fi aruncați în închisori ori deportați, erau țăranii care mai şuşoteau pe la colțuri ori nu-şi achitau cotele de cereale, unt, lapte, brânză, ouă etc., etc. În baza ordinului 7538 iunie 1945, Legiunea informează Prefectura că:

„atunci când se întreprind razii, să nu mai fie puşi în libertate indivizi arestați pentru diferite infracțiuni, la intervenția organelor politice (adică, într-un limbaj contemporan, să nu se mai intervină cu „pile” subl. şi n.n.)”. După cum se ştie, atât PNL (Brătianu) cât şi PNȚ (Maniu), au refuzat să intre la 6 martie 1945 în criminalul guvern Petru Groza, sperând (iluzoriu) la şansa câştigării alegerilor pe cale democratică. Da, dar nu s-au gândit şi la numeroasele bețe în roate pe care urma să le pună noul ministru de interne, Teohari Georgescu, care nu asculta decât de ordinele imperative ale ruşilor. Iată ce comunică poliția vasluiană prefecturii, pe data de 25 noiembrie 1945:

„în conformitate cu dispozițiunile date de Domnul Ministru al Afacerilor Interne Teohari Georgescu, vă facem cunoscut că spre a se preîntâmpina tulburarea liniştei şi ordinei publice orice întruniri sau manifestațiuni ale PNȚ Maniu şi PNL Brătianu sunt oprite până la noi dispozițiuni (s.n.)”. Totuşi, Legiunea de Jandarmi semnalează că:

„în comuna Lipovăț se desfăşoară o intensă activitate politică de către gruparea Iuliu Maniu. Din informațiunile noastre în acest partid sunt înscrişi toți

locuitorii acestei comune (s.n.)”. Păi, cum să nu se înscrie sătenii în PNȚ, dacă, pe 4 martie 1946 şeful jandarmilor vasluieni semnalează prefectului următoarele:

„Legiunea deține informațiuni că cetățenii comunei Oşeşti sunt nemulțumiți de faptul că în fruntea organizației Frontul Plugarilor (subl.ns.) se află Dl. Mihai C. care este în curs de judecată pentru furtul a 10 oi. În noaptea de 1112 februarie 1946, 2 fii ai acestuia au fost surprinşi asupra unui furt de păsări în dauna văduvei Anica Baractaru, încât au fost deasemeni trimişi în judecată. Popularitatea sus-zisei grupări este serios diminuată datorită şefului incorect”. Prin urmare, cam aceştia erau noii „politicieni democrați” din lumea satelor! Pe 10 martie 1946, postul de jandarmi Pungeşti, aduce la cunoştința legiunii următoarele:

„În ziua de 9 martie 1946, între orele 17-18, indivizii Neculai B. şi Gheorghe G. ambii din Pungeşti, s-au dedat la manifestațiuni strigând <Jos comuniştii>, <Trăiască PNL şi PNȚ> apoi au intrat în localul primăriei Pungeşti unde au rupt câteva afişe. A se trimite dosarul la Parchet”. Memoria celor doi curajoşi ne obligă să le publicăm numele numai cu inițialele. Probabil, nu le-a fost prea uşor, chiar dacă Direcția Siguranței şi Ordinii Publice Bucureşti, încă din 1 noiembrie 1945, comunica prefecturii următoarele:

„MAI prin ordinul 24.80030 septembrie 1945, în urma hotărârii Consiliului de Miniştri a dispus ca <lagărele de concentrare să fie desființate în consecință toate persoanele urmărite pentru internare în lagăr să fie trimise instanțelor de judecată civile sau militare. Instanțele vor aprecia de la caz la caz asupra culpabilităților lor> (subl.ns.). Se va proceda la fel şi în viitor. Măsura desființării lagărelor cere însă din partea dvs. O atenție deosebită asupra persoanelor suspecte spre a putea fi împiedicate a se regrupa şi sabota interesele țării”. Acest important document a fost semnat de directorul Siguranței şi Ordinii Publice, colonelul Stoicescu. Că el n-a fost aplicat ad literam este altă poveste. Spuneam în acest documentar că orice fleac putea deveni, în acei ani de tristă amintire, o infracțiune extrem de gravă. La data de 25 noiembrie 1945, postul de jandarmi Muntenii de Jos semnala următorul fapt:

„denunțătorul V. Gh. T. ne-a spus că la Mânjeşti sa susținut o manifestațiune anti-sovietică, prin faptul că la o adunare organizată de pârâtul Gh. Zagăn (subl.ns.), a lipsit steagul sovietic (subl.ns.)”. Această întâmplare a ajuns până la urechile vigilente ale regionalei de poliție rurală Iaşi, care, prin şeful ei Bodnăraşu, a dispus o anchetă care va dovedi, până la urmă, că n-a fost decât o odioasă răzbunare şi i-a recomandat lui Zagăn să-l acționeze în justiție pe delator pentru denunț calomnios! Prin urmare, uneori, se mai făcea şi dreptate.

m. Satele vasluiene, puternic afectate de foamete

La fel ca şi acum şi ca de când lumea, țiganii dădeau mari bătăi de cap organelor statului însărcinate cu ordinea publică. După ce a adunat mai multe rapoarte sosite de la numeroase posturi rurale, Legiunea de Jandarmi a înaintat

o notă informativă prefecturii, la data de 10 octombrie 1946, în care arăta, în amănunt, următoarele: „În ultimul timp în județ este semnalată o avalanşă de țigani cerşetori, ce umblă cu vite sub alimentate, care cutreeră satele implorând mila publicului încât la întoarcere sunt observați cu saci plini de făină pe care apoi o vând comercianților, după care îşi reiau vechea ocupație: cerşitul. Alții, drept justificare, la control prezintă linguri, dar pe care nu le oferă spre vânzare păstrându-le doar ca pretext atunci când sunt controlați. Scăpați de sub control cerşesc în toată regula. Altă parte din ei, cu acest prilej, ziua tatonează terenul iar noaptea dau lovituri. Cerem să fie predați aceşti țigani organelor polițieneşti pentru a-i deferi justiției. Comandant, căpitan Crudu Dumitru". Sistemul barbar al „cotelor obligatorii" la care fuseseră supuşi oamenii satelor de atunci ca şi prefigurarea anului 1946 ca fiind unul extrem de secetos, au condus la adevărate drame. Legiunea de Jandarmi Vaslui şi-a făcut datoria semnalând prefectului județului numeroase aspecte surprinse de posturile din subordine. Astfel, la data de 2 martie 1946, într-o notă informativă, se arată următoarele:

„...Legiunea deține informațiuni că populația satelor Mălosul, Valea Caselor şi Satu Nou din comuna Lipova este lipsită complet de alimente, încât rabdă de foame zile întregi. Situația face ca epidemiile şi chiar mortalitatea să ia proporții. Aceeaşi situație disperată există şi în satele: Racova, Racovița şi Slobozia din comuna Pungeşti precum şi în satele componente ale comunei Şcheia. Locuitorii satelor Oproaia şi Alexeni din comuna Tungujei, precum şi cei din satele Pănoasa şi Secături din comuna Țibana, îşi vând pământul ce-l mai au pentru a putea face față nevoilor alimentare". „Plotonerul"-jandarm Atanasie I. Şarampoi, şeful postului din comuna Țibăneşti, semnalează la data de 20 ianuarie 1946, alte aspecte ale foametei cumplite, de astă dată din sate compact locuite de țigani „de vatră":

„cu ocazia serviciului de patrulare prestat în satele: Alexeni, Paraschiveni şi Oproaia din comuna Tungujei şi satul Gârbeşti din comuna Țibăneşti (sate de țigani), am constatat personal că majoritatea acestor locuitori stau flămânzi câte 2-3 zile, ținându-se cu mâna de burtă, stând încovoiați, cu capul aplecat în jos lângă sobă sau în țolul lor ce serveşte de plapumă. Ce-i (sic!) mai vioi dintre ei, umblă din poartă în poartă la oameni înstăriți din satele vecine şi cu 1500 de lei plătesc kgr. făină de porumb, dar totuşi sunt refuzați, sub motiv că nu au de vânzare (...). Suntem de părere a se împărți maselor sinistrate cereale căci vom ajunge la un mare procentaj al Delictelor, Mortalităților s-au încăierărilor în massă pentru dramul de pâine unde se va găsi". Lupta împotriva „reacțiunii burghezo-moşiereşti" continuă şi în anii 1947-1948, cu aceeaşi furie.

m. Ai tăiat porcu-, faci puşcărie!

Unui dosar penal din anul 1945, i se dă soluția definitivă abia în ianuarie 1948, după recursul înaintat la Tribunalul Vaslui, care şi comunică noului

prefect Gheorghe Mihăilescu (fost profesor de franceză al liceului „Mihail Kogălniceanu”) sentința. Ce se întâmplase, de fapt? Pentru a afla, vom da citire adresei trimise de tribunal principalei instituții politice a județului nostru: „ Constantin L. din comuna Pungeşti a fost condamnat la plata unei amenzi penale de 100.000 de lei (stabilizați n.n.)pentru că a tăiat un porc, fără a fi accidentat sau bolnav, încălcându-se, astfel, Legea speculei şi sabotajului economic. Carnea a folosit-o la parastasul unui frate mort şi la nunta unui orfan al cărui tutore este. Inculpatul a mai fost condamnat şi la plata unei amenzi de 2.000 de lei, despăgubiri civile pentru Ministerul Comerțului şi Industriei şi 300 de lei – cheltuieli penale”. Sentința a fost dată de judecătorii Ştefan C. Filip şi Michel Şaimovici. Se poate spune, date fiind circumstanțele, că bietul om a scăpat ieftin, cu toate că la acea vreme amenzile însumate erau enorme ca valoare! În 1947, ca urmare a secetei cumplite din 1946, „lupta de clasă” s-a ascuțit din ce în ce mai tare. Într-un ordin circular strict-secret emis pe 6 aprilie 1947 de către comandantul Legiunii de Jandarmi Vaslui, căpitanul Crudu Dumitru, şi transmis tuturor posturilor din teritoriu, sunt precizate următoarele aspecte:

„se semnalează că membrii PNȚ-Maniu din regiunile deficitare au început să organizeze asociații de „Cruce Roşie” a partidului cu scopul de a ajuta pe țăranii lipsiți de mijloace materiale să cumpere cereale, ori pe cei persecutați de actualul regim (organele de represiune de atunci, recunoşteau un mare adevăr! subl. şi n.n.) în special în comunele Tanacu şi Valea Rea, dar şi în alte părți. IGJ informează că unii ofițeri şi subofițeri sunt atraşi de PNȚ pentru a fonda o mişcare militară numită „ Armata Interaliată”. Tot IGJ informează că membrii organizației „Sumanele Negre” intenționează să se regrupeze în scopul înființării unei mişcări numite „ Sângele Albastru”. Pentru aceasta se cere a fi recrutați: foşti legionari, membrii PNL (Brătianu), PNȚ (Maniu), condamnații pentru orice faptă. Organizația a luat ființă în Moldova în ianuarie 1947, având ramificații şi în Ardeal”.

n. Când sunt lipsuri, apare şi scandalul!

De la toate posturile de jandarmi sosesc avalanşe de note informative care prezintă corect starea de spirit a populației în perioada grea pe care este nevoită s-o traverseze, dar şi abuzurile noilor oficialități „democrate”. Dăm ca exemplu numai una:

„În ziua de 22 ianuarie 1947 la cantina Fereşti s-a servit numai mămăligă fără alt aliment. Cauza s-ar datori (sic!) comitetului de conducere. În comuna Curseşti, atât porumbul cât şi îmbrăcăminteamantale distribuite celor săraci, nu au fost repartizate în mod judicios. Elementele înstărite ar fi primit aceste articole(...). Populația comunei Gârbeşti nu a primit cotele de zahăr pentru sărbători(...). În ziua de 18 ianuarie 1947 Gheorghe B., primarul comunei Telejna, a fost surprins de cetățeni în timp ce voia să dosească la ajutorul de primar Gheorghe F. cantitatea de 80 kg. grâu sustras din cotele repartizate populației

pentru însămânțare. Observatorii(probabil dom- şef a vrut să spună „martorii”! n.n.)s-au năpustit asupra lui F. răpindu-i sacul (sic! s.n.) şi împărțindu-lpe loc săracilor locali”. Probabil şeful de post nu aflase de sărăcia națională odată ce o evoca doar pe cea locală! Într-o notă informativă din 13 mai 1947 se spune că:

„...din ovăsul afectat comunei Dăneşti pentru însămânțări, % a fost măcinat de populație pentru hrană iar abia restul de A ar fi fost însămânțat”. Mari nemulțumiri au provocat şi cotele de lână la care fuseseră obligați sătenii. Iată ce scrie cdt. Legiunii de Jandarmi, referindu-se la această chestiune:

„operațiunea de colectare a lânei pare-se a întâmpina rezistența dârză a populațiunei care în general manifestă nemulțumiri, mergând uneori până la critica severă a acțiunei de guvernământ. Propunem ca organele centrale să fie sesizate”. Cum bădăranul Teohari Georgescu avea soluții la orice problemă, cu siguranță i-a aruncat pe „nemulțumiți” în vestitele puşcării comuniste! Colac peste pupăză, chiar şi câinii „bagabonți” au început să dea iama prin recoltele oamenilor! „Inimosul” şef de post de la Telejna, Toporăscu, trimite un dosar cu 8 (opt!) file comandantului de la Vaslui, în care pune la stâlpul infamiei bieții câini şi propune chiar şi soluții, ba, trimite şi o mostră din păpuşoii distruşi de criminalele patrupede! Iată ce spune „plotonerul”:

„raportăm că cânii bagabonți din raza postului[nostru]au început a strica recolta de porumb. Totodată înaintăm şi resturi din porumbul distrus de câni. Rugăm să li se administreze stricnină”. Pe atunci, Brigitte Bardot era doar bebeluş, aşa că n-a avut cine să ia apărarea „cânilor”! La urgia care se abătuse asupra Moldovei, s-a adăugat şi interzicerea deplasării înfometaților în regiunile excedentare pentru a-şi procura câte un sac din atât de necesarele cereale! Pe 16 martie 1947, Prefectura trimite câte o adresă tuturor primăriilor din județ în care se spuneau, negru pe alb, următoarele:

„este total interzis ca cetățenii să se deplaseze în regiunile excedentare, pentru procurarea de cereale (...)...cerealele se vor confisca şi se vor da şi amenzi pe CFR”. Până la urmă, această măsură extremă a fost aplicată numai parțial. La data de 2 aprilie 1947, pretura Pungeşti trimite o informare prefecturii în care se arată că:

„situația în Plasă este gravă din cauza furturilor datorate lipsei de alimente”. Exact ca la fotbal, când echipa merge prost, se schimbă antrenorul, pretorul Th. Porumb cere „.schimbarea actualului şef de post (de jandarmi n.n.) V. Ciubotaru”.

O. Propaganda anti-comunistă ia amploare

Prefectura Vaslui (pe baza notelor informative ale jandarmilor) trimite Parchetului Tribunalului, pe data de 10 februarie 1947, o cerere de arestare a unor „indivizi care fac propagandă contra guvernului în mod public”, astfel: 1) Subofițerul B. dela Cercul Teritorial Vaslui care în seara zilei de 9 februarie 1947 în trenul Iaşi-Bucureşti agita călătorii contra guvernului, îndemnându-i la

răzvrătire pe motiv că nu le dă alimente şi autorizații de călătorie pe CF; 2) Subofițerul P. dela batalionul 24 infanterie Vaslui, în seara zilei de 7 februarie 1947, în acelaşi tren, făcea agitații contra guvernului. Martor Petru Carp cu domiciliul la PCR Vaslui (?!? n.n.); 3) învățătorul C., comuna Coşeşti, agita contra guvernului. A întocmit tabele falşe pentru distribuirea cotei de porumb". Reamintim că în acea perioadă, încă mai era prefect preotul creştin-ortodox Neculai Sârbu! Sătui de minciunile şi de represiunea comuniştilor, unii „democrați" din comuna Tansa „au atitudini reacționare". Profitând că la conducerea județului era un popă, locotenentul F. Mihalache de la Legiunea de Jandarmi, îi transmite pe 2 martie 1947, în scris, următoarele fapte:

„În ziua de 10 februarie 1947, s-au prezentat la primăria comunei Țibăneşti un număr de 12 persoane care au cerut să fie trecute la cultul adventist de ziua a 7-a (...) care nu înțeleg să fie speculați de preotul local, care pentru efectuarea diferitelor servicii religioase pretinde sume considerabile, tocmindu-se ca la târg". Pentru a ilustra mai bine starea de fapt a acelor timpuri precum şi teama de moarte a oamenilor de cei ajunşi la putere, am ales o notă informativă emisă de postul de jandarmi Drăguşeni. Astfel:

„În ziua de 13 maiu 1947, tânărul Mircea C. a zărit maşina prefecturii în care se afla dl. subprefect. Tânărul s-a dus acasă şi i-a spus tatălui său, preotul C. că „a văzut maşina neagră venind spre sat" (subl.ns.) la care preotul a anunțat în grabă învățătorii locali, refugiindu-se cu toții în liziera pădurii vecine, temându-se de a nu fi ridicați, şi unde au stat toată noaptea până a 2-a zi. Şeful de post cunoscând realitatea a trimis membrii familiilor în căutarea lor, după care au revenit la domiciliu". Pe 24 august 1948, „ În rândurile populației din comuna Zăpodeni, s-au lansat zvonul căci locuitorii ce au împrumutat bani de prin bănci pentru cumpărături de vite (...) şi nu pot achita ratele, vor fi ridicați şi duşi la munci pe şantiere de lucru". În încheierea acestui studiu, vom transcrie şi o „cerire" de tot hazul, formulată pe data de 14 martie 1947, de un grup de cetățeni:

„locuitorii satului Bereasa îl roagă cu lacrămi în ochi pe Dl. Prefect, să-l lase în funcția de şef de post pe Dl. Ofițer (?!? n.n.) plotoner Onete Vasile, deoarece în numai 10 zile, cât a avut comanda acestui post, a reuşit să demaşce (sic!) şi prindă o bandă destul de periculoasă (?!? n.n.) din satul nostru, care teroriza populația prin furturile ce le comiteau. Totodată, sperăm că va mai reuşi şi în viitor să descopere încă mulți tăinuitori şi complici". Acest document hazos conține un număr de 97 de semnături, din care 72 au aceeaşi caligrafie!

CAPITOLUL 5 ACȚIUNILE SIGURANȚEI ŞI SECURITĂȚII

5.1. Dosarele Biroului de Securitate Murgeni23

Oficial, Securitatea a fost înființată prin decretul nr.221 30 august 1948 al prezidiului Marii Adunări Naționale (a Partidului Muncitoresc Român) dar în realitatea ea a început să funcționeze imediat după 23 august 1944 când trupele sovietice au ocupat toată țara. Înființarea unei structuri fidele pușcăriașilor bolșevici de pe la noi ajunși la putere, a fost o prioritate absolută a rușilor având girul primit direct de la Kremlin, unde „tătucul", între două stacane cu votcă, se gândea la halca mare de Europă cu care îl „împroprietărise" urdurosul Churchill, peste voința popoarelor acestor state. Modul de organizare al Securității a fost milimetric respectat după modul de organizare al SMERSH-ului („Moarte spionilor!"), vârful de lance al NKVD-ului (serviciul secret sovietic) așa că putem afirma, fără să greșim, că Securitatea românească a întrunit toate elementele și cutumele unei organizații teroriste, măcar în perioada 1944-1965. Dacă în Siguranța statului mai erau și oameni școliți, atunci în Securitate au fost angajați bădărani inculți, mai buni la mânuit ghioaga decât la scrierea unor rapoarte. Ca orice serviciu secret, și Securitatea și-a racolat diverși informatori, fără de care ar fi sucombat din lipsă de activitate. Hoarde de asasini și criminali de drept comun s-au angajat în noua structură numită Direcția Generală a Securității Poporului. În acei ani nebuni, țintele principale ale „lucrătorilor" securiști erau intelectualii, preoții, așa-zișii chiaburi dar și oamenii simpli care nu-și predau integral cotele de tot felul sau care, la un șpriț, cereau muzicanților pe la vreo nuntă să le cânte Hora Unirii sau Deșteaptă-te, Române!

a. „Cerem cazuri concrete de dușmani ai regimului democratic"

Existența unui birou de securitate la Murgeni (orășel în fostul județ Tutova, acum arondat Vasluiului), nu trebuie să ne mire, deoarece, în acele vremuri, târgul Murgeni era reședința Plășii cu același nume, apoi a raionului, după 1950. Acest birou era subordonat Direcției Regionale de Securitate Bârlad, al cărei comandant era maiorul Gligor Viorel, secondat de căpitanul de securitate Moldor Lucian. Pe parcurs, aceștia vor fi schimbați cu alții. Cu toate că acțiunea de repatriere forțată în URSS a basarabenilor și nord-bucovinenilor fusese finalizată încă din 1945, totuși, mulți dintre aceștia au reușit să se salveze de la moartea sigură pe care le-o rezervase Stalin, ascunzându-se prin toate ungherele României.

Note:

23 Pentru realizarea acestui studiu am folosit documentele conținute de dosarele 7 1951 și 1 1949-1951 din fondul: Biroul de Securitate Murgeni, existent la DJAN Vaslui.

Pe 16 februarie 1951, regionala Bârlad trimitea biroului din Murgeni următoarea adresă:

„vă facem cunoscut, pentru a lua măsuri din timp, ca la fiecare 20 ale lunei să ne fie înaintate sintezele în problema Basarabenilor şi Evreilor care să cuprindă manifestările şi stările de spirit ale elementelor duşmănoase din rândul acestora. Totodată vă atragem atenția ca sintezele să nu cuprindă generalități ci numai fapte concrete şi date şi relații complecte despre cei în cauză”. Peste câteva zile, şeful biroului din Murgeni, locotenentul de securitate Crețu Gheorghe, dă un răspuns liniştitor celor de la Bârlad, cum că aceste categorii de cetățeni îşi văd de treabă şi nici nu se putea altfel, credem noi, dacă ne gândim la câte tribulații fuseseră supuşi, cel puțin basarabenii. Pe 15 mai 1951 este trimis la Bârlad un tabel cu 25 de refugiați basarabeni şi nord-bucovineni aflați pe raza raionului Murgeni în comunele: Fălciu, Murgeni, Blăgeşti şi Cavadineşti. Este demn de remarcat faptul că pe antetul hârtiei oficiale era scrisă noua titulatură a Securității şi, zicem noi, cea mai aproape de adevăr: Direcția Securității Statului, în loc de Direcția Securității Poporului. Niciodată această structură criminală n-a apărat poporul, ci doar statul totalitarist comunist până la ultima secătură moartă în decembrie 1989, pe care au lăsat-o, totuşi, de izbelişte. După cum spuneam anterior, „foamea” de informatori era mare aşa că sergentul major Rotaru Ion de la Murgeni promitea mahărilor de la Bârlad că în cel mai scurt timp va recruta din rândurile refugiaților „elemente devotate partidului şi clasei muncitoare”. Orice nouă măsură represivă îndreptată, în special, împotriva țărănimii producea, inevitabil valuri în lumea satelor aşa că Securitatea, prin ticăloşii săi informatori, aducea la cunoştința mai-marilor săi starea de spirit a cetățenilor, sub forma unor „note informative” periodice. Într-un raport datat 19 ianuarie 1949, se arătau următoarele:

„1). Nu se observă nici o activitate a partidelor de opoziție; 2). Partidele subversive şi PNȚ. Nu se manifestă pe față însă totuşi se crede că această acțiune se menține periculoasă față de regimul democratic (sic! n.n.) ducând o propagandă de la om la om verbal. 3). Partidele din F.D.P. (Frontul Democrației Populare n.n.). P.M.R (partidul muncitoresc român n.n.) duce muncă de lămurire în rândurile masselor asupra planului economic general pentru îndeplinire înainte de timp (...). 4). Nemulțumiri din punct de vedere social şi economic. Asupra reformei administrative de Stat cât şi a Consiliilor Populare se speră de MUNCITORII SĂRACI ŞI MIJLOCAŞI (subl.ns.) spre o viață nouă ear ce-i bogați nu văd bine această reformă (...). Acei cari au împrumuturi prin Bănci sunt îngrijorați că nu vor mai putea plăti aceste sume din lipsă de bani. Cu banii primiți de pe anumite cereale de anumiți producători agricoli nu pot face față la plata impozitului agricol cât şi la cheltuelile casnice (...). Funcționarii de Stat sunt mulțumiți cu salariile care le primesc pe motiv că mai primesc şi cartele pe puncte. 5). Reforma Miliției nu este văzută bine de acele elemente cari le este teamă că vor fi scoşi toți afară şi înlocuiți cu elemente tinere”. Pe 12 februarie 1949, căpitanul de securitate Marin Huidan de la Bârlad cerea un raport pe

marginea discuțiilor dintre țăranii „.nemulțumiți că la cooperative nu se găsesc stofe şi pânzeturi pentru îmbrăcăminte, spunând că ei sunt slugile muncitorilor de la oraşe, cărora li se poartă grija de a avea îmbrăcăminte”. În continuare, acest căpitan cerea date concrete şi numele „agitatorilor” pentru a fi deferiți justiției. Vai şi-amar de cei care au intrat pe mâinile acestor călăi care împrumutaseră metodele de tortură din negura evului mediu! În dreapta acestui document, jos, se semnase şi locotenentul de securitate Udrea Malanca. Biroul de Securitate Murgeni răspunde cu promptitudine acestei solicitări dar la capitolul „duşmani ai poporului” nu poate da niciun nume, deoarece „.această nemulțumire domneşte în general”. Pe 19 ianuarie 1949, plutonierul Coman primeşte o notă telefonică aproape ultimativă în care disperații de la Bârlad cer din nou nume de persoane care

„.vociferează contra Reformei Administrative”. Cei de la Murgeni se dau iarăşi bătuți însă măgăreața trebuia să cadă pe cineva, şi anume pe cine? Pe „.anumitepături reacționare (cum altfel?! n.n.) burgheze care comentează că tot ce face Guvernul este în defavoarea lor şi că numai un nou război îi va scăpa”. Pe 21 februarie securitatea din Murgeni trimite la Bârlad, în sfârşit, şi nume de reacționari. Astfel:

„partidele din opoziție şi suversive (sic!) se observă că se organizează se observă (sic! repetiția nu ne aparține n.n.) alianță între C.D., I.D., I.G., N..M., T.T. şi E.N24., toți din comuna Murgeni care se adună de două ori pe lună la C.D (.)”. Tot Bârladul cerea Murgeniului numele preoților care au făcut parte din Partidul Național Popular, ce la acea dată se auto-desființase, şi cum anume comentau evenimentele cotidiene.

b. „Se simte neîncrederea în munca dusă de PMR”

Într-o informare din 29 februarie 1949, securistul de serviciu de la Murgeni scria negru pe alb la capitolul „Nemulțumiri din punct de vedere social şi economic” următoarele:

„În general se simte neîncrederea în munca dusă de PMR, spunând că totdeauna se promite îmbunătățirea situațiilor dela Cooperative dar până în prezent nu se cunoaşte nimic în special la mărfurile de îmbrăcăminte şi încălțăminte”. Cam alambicat stilul tov-ului „plotoner” major Coman de la Murgeni, dar noi n-am făcut altceva decât am transcris un document original. Tot acesta continua cu o constatare întemeiată:

„țărănimea mijlocie şi burgheză referitor la o colectivizare a terenurilor agricole (.) având încredere că peste puțin timp se va face colhoz şi nu vor mai fi stăpâni pe terenurile lor. Pensionarii şi IOVR (invalizi, orfani şi văduve de război n.n.) speră (sic! n.n.) din zi în zi că nu vor mai avea pensia, le va fi ridicată de minister-. După cum se ştie, aşa s-a şi întâmplat cu IOVR-iştii, dar numai cu cei care au luptat împotriva Rusiei bolşevice, de parcă ar fi fost vinovați cu ceva!

Referitor la naționalizarea ultimelor 50 de ha. ale foştilor moşieri, dimpreună cu conacele, acareturile şi inventarul agricol, tot securistul de la Murgeni notează într-o informare (cu mare bucurie!) următoarele:

„populația săracă şi mijlocie a primit cu satisfacție această reformă, caz concret care am auzit, comentânduse de către Petre A.S., Ion M., Iftime D. din comuna Murgeni care spuneau că bine a venit această lege întrucât aceşti trântori acele moşii nu a fost câştigate prin muncă cinstită. La fel a comentat şi Gheorghe D. din comuna Şuletea. La Murgeni a fost o manifestațiune la apariția legii exproprierii acestor bunuri agricole, prezidată de nişte tovarăşi dela Partid care a fost primită cu aplaude (sic! n.n.) şi urale de cei prezenți. Cheaburimea nu a văzut bine această lege şi a auzit de cătră mine pe Iorgu M. propetar a 6 ha. şi o fabrică de scărmănat lâna şi piuă de sumane dar şi Iftime P. cu 8 ha. loc arabil, amândoi din Murgeni, că o să vie şi rândul nostru la foit. Sa mai opservat (sic! n.n.) o mare tristețe la cei cu peste 5 ha. teren precum şi la Comercianții de băuturi spirtoase". Această notă informativă era răspunsul la solicitarea securității din Bârlad, cu privire la starea de spirit a populației vizavi de confiscarea averilor foştilor moşieri. O mare nedreptate făcută foştilor angajați ai proprietarilor de pământ trimişi în şomaj fără plată (în cel mai bun caz!), a fost aceea că la naționalizare zeloşii comunişti au confiscat „la grămadă" şi unele bunuri ce le aparțineau acestor foşti angajați. De exemplu, femeii Tasia Popa, îngrijitoare de păsări la Ferma Juvara din Murgeni, i-a fost confiscată o „vită cornută" ce era în cireada fostului boier. Şefului de cultură de la ferma Zorleni, Ion N. i-au fost ridicate de aceiaşi tâlhari cu carnet roşu în buzunar, toată lenjeria şi hainele! Foarte interesantă ni s-a părut şi nota informativă nr. 26926 mai 1949:

„în raza Biroului nostru se comentează de către numitul Constantin T. din comuna Puntişeni că în curând vor veni 2.500.000 (sic! n.n.) de avioane americane şi vor debarca în România. Numitul Nechita B. din comuna Stoişeşti, satul Micleşti a spus cetățenilor că până în ziua de 1 mai vor veni americanii, la fel şi sora acestuia Elena B. se roagă să ploae cu foc să ardă toți comuniştii (subl. ns.), că din cauza lor nu plouă şi-i secetă. (...) Numitul Gheorghe C. din comuna Şuletea, când se întorceau cetățenii de la Bârlad (probabil, de la defilarea „oamenilor muncii" n.n.) a spus că <v-ați dus la Bârlad ca să-i țineți la putere>. (...) Se găsesc infiltrate elemente duşmănoase regimului în organismele politice, dar care nu se manifestă". Plata în contul URSS a despăgubirilor de război care nu se mai terminau, a determinat guvernul „de democrație populară" să inventeze şi să aplice, cu ajutorul Miliției şi Securității, noi şi costisitoare impozite care apăsau greu asupra bugetelor bieților țărani, şi-aşa ajunşi la capătul puterilor.

Note:

24 În toate aceste materiale sensibile, am fost nevoiți (datorită legislației în vigoare, extrem de restrictivă) să folosim inițiale aleatorii, în loc de numele din documentele originale ale personajelor implicate.

Regionala de Securitate din Bârlad cerea celor de la Murgeni note informative detaliate cu starea de spirit a populației din mediul rural, deoarece aceasta era cea mai afectată de birurile care nici pe vremea fanarioților nu fuseseră atât de multe şi de dure. Iată ce cereau ofițerii de securitate de la „centru", Marin Huidan şi Udrea Malanca, omologilor din Plasa Murgeni:

„suntem informați că în raza Serviciului Dvs., Organele Fiscale au trecut la aplicarea de sechestrare cu ridicata. Această situație a dat loc la o stare de spirit nemulțumitoare, cum şi la o serie întreagă de comentarii nefavorabile regimului nostru. Ne-au fost semnalate cazuri când locuitori țărani săraci şi mijlocaşi, datorită presiunei exercitate de organele fiscale, au vândut din vite pentru a-şi achita impozitele. Luați măsuri de verificare a celor semnalate şi transmiteți cazuri concrete".

c. Numele conspirativ: „Felix"

După cum spuneam la începutul acestui material, mai nimic nu s-ar fi făcut fără sprijinul „benevol" al informatorilor. În arhiva cercetată de noi, am dat numai peste un dosar personal al unui delator. Forțați de legile actuale, nu vom publica numele real al acestuia dar îi vom folosi numele conspirativ dat de către securişti şi anume „Felix". Dosarul ticălosului conține 67 de file cu tot atâtea turnătorii, chiar dacă unei singure persoane i-au fost „dedicate" 12 iar altora câte 3-4. Racolarea lui Felix a fost extrem de simplă, în cazul acestuia folosindu-se şantajul prin amenințarea trimiterii în lagăr, conform legii speculei şi sabotajului economic, în mare „vogă" pe atunci. Viitorul informator (locuitor al comunei Murgeni) era gestionar la un magazin naționalizat. În opinia ofițerilor de securitate, acesta era cel mai nimerit pentru „misia" de turnător deoarece pragul prăvăliei era des călcat de clienți, cu precădere săteni care, la un pahar de rachiu, îşi spuneau ofurile. Prin urmare, i s-a înscenat un control asupra gestiunii ocazie cu care (ați ghicit?) s-a constatat lipsa a 4, 5 metri de stofă şi a câteva kilograme de cuie. Aşa a ajuns cetățeanul de mai sus ca în loc să-l cheme P.I., să fie „alintat" Felix! Acesta şi-a luat „munca" în serios, aşa că hârtiile scrise de el stângaci cu creionul chimic, au început să îngroaşe un dosar cu „dedicație specială". Avem convingerea (după parcurgerea acestui dosar) că Felix a băgat în puşcărie cel puțin trei „duşmani ai poporului"! De altfel, existența unei rețele de informatori este confirmată şi de alte documente oficiale emise de Regionala de Securitate Bârlad precum şi de Biroul din Murgeni. Într-o adresă cu instrucțiuni din 27 martie 1949, se specificau următoarele:

„pentru ca sinteza să cuprindă situația reială (sic! n.n.) binevoiți a dispune o acțiune informativă prin informatorii trimişi pe teren (subl.ns.) care să facă

constatări obiective în rândurile muncitorilor creindu-vă agenturi în sânul întreprinderilor şi sindicatelor (subl.ns.) pentru a fi informaţi la timp de cele arătate mai sus. (...) Dat fiind importanţa acestei lucrări, veţi lua măsuri ca toate datele şi lucrările să fie păstrate cu o grijă deoasebită (subl.ns.)". Adică în fundul unui seif cu 10 lacăte, adăugăm noi.

d. „Membrii de partid sunt cei mai urâţi de ţăranii mijlocaşi şi reacţionarii înstăriţi"

Acest inter-titlu nu este o licenţă de autor ci, un fragment dintr-o notă informativă trimisă Securităţii de un anume „tov. H." din comuna Costeşti, Tutova, în luna ianuarie a anului 1950 când ţăranii din localitatea respectivă ajunseseră în pragul foametei şi al disperării, din cauza lipsei cronice a cerealelor destinate hrănirii familiilor lor, de cele mai multe ori, numeroase. Iată ce scria „tovul" cu o caligrafie impecabilă:

„ţărănimea săracă suferă foarte mult din cauza lipsei îmbrăcămintei şi încălţămintei deoarece aceste mărfuri se dau la cooperativă pe alimente (...). Din cauza frigului ţărănimea săracă suferă din lipsa lemnelor (...). Ţărănimea săracă este nemulţumită din cauza lipsei de porumb. Mulţi dintre ei caută să cumpere de pe la chiaburi sau de la cei înstăriţi şi plătesc câte 20 lei pe kg. şi tot nu vor să le vândă (...). Soţia lui L.T., responsabilă agitatorică şi cu propaganda P.M.R dela Plasa Pueşti caută porumb şi nu găseşte (...). În general membrii de partid găsesc mai greu porumb pentru că sunt cei mai urâţi de ţărani şi reacţionarii înstăriţi (subl.ns.). Munca de lămurire (propaganda comunistă n.n.) în general se duce foarte greu de agitatori din cauza acestor lipsuri pentru ţărănimea săracă". Ne permitem un scurt comentariu: dragostea şi politica, trec mai întâi prin stomac. Iată ce scria (respectându-i ortografia!) la mijlocul anului 1950 un informator din comuna Bogdana:

„Tov. Plot-Major; Am onoare a vă rifiri asupra impuniri planulu de tutun pe 1950. Oamini din Comuna Bogdana Judeţul Tutova, nemulţumiri din partea ţăranului Sărac Iancu M. din satul Verdeş a fost inpus pe anul 1949 cu 14 prăjini şi la stricat pe tot ear pe 1950 earăşi este inpus să cultive. Deasemne este nemulţumit şi Vocifera prin popor că nu se aplică just planu spre exemplu D. Toader posedă 9 hec. pământ şi are unde săl conserveze şi nu este inpus săl cultive (...)". Delaţiuni care astăzi ni se par hilare dar care pe atunci aveau o singură destinaţie finală: puşcăria!

e. „Când scăpăm de hoţii ăştia de comunişti?!"

Unii cetăţeni din mediul rural îşi riscau grav libertatea şi forţaţi de situaţie îşi vărsau amarul din suflet în public sau în prezenţa unor informatori deosebit de periculoşi, ce intraseră în hora fără de sfârşit a delaţiunilor impusă de către securişti. Într-un raport al Biroului din Murgeni din data de 23 februarie 1950,

ofițerii de aici aduceau la cunoştința „centrului” din Bârlad fapte extrem de grave comise de mai mulți „chiaburi”. Iată-le, în sinteză şi sub protecția anonimatului celor incriminați:

„la ordinul dv. nr.(...) din 27 decembrie 1949 referitor la sinteza informativă cu manifestațiunile elementelor P.N.L Brăteanu (...). V. G. chiabur Brăteanu cu 18 ha. teren arabil din com. Epureni, satul Bursuci în ziua de 10 februarie a.c. s-a manifestat către un organ de securitate (informator n.n.) cu următoarele cuvinte: < când scăpăm noi de hoții aceştia de comunişti care ne ia toată munca la blocare în care ei umblă să înşele lumea şi să o pună la colhoz (subl.ns.) dar nu va putea face acest lucru fiindcă ei au făcut o Gospodărie Colectivă în județul Fălciu anul trecut ear în toamnă când lea socotit zilele de muncă lea dat numai câte 60 kg. porumb care au rămas astăzi muritori de foame dar în prezent nu mai pot înşela lumea de a se trece la Colectiv fiindcă au văzut rezultatul muncii în Colectiv dar nu va mai merge mult şi se va schimba lucrurile că acum două săptămâni sârbii au atacat pe grănicerii noştri de la graniță care au fugit fiindule frică de război dar ne vom trezi cu frații noştri întro noapte aici la noi şi atunci voi vedea eu pe golanii aceştia ce vor mai face (subl.ns.) că tare bine mai era înainte că nu dădeam la blocare aşa de mult cum dăm astăzi că ăştia nu ne lasă nici de mâncare (subl.ns.)>. Alec D. pensionar fost căpitan activ fost PNL Brăteanu şi Tătărăscu din comuna Murgeni județul Tutova în ziua de 12 februarie a.c. sa manifestat către informatorul nostru spunând că mai sunt câteva zile până la 23 februarie când sunt alegeri în Anglia şi atunci se decide soarta lumei abia aşteaptă să treacă aceste zile când totul se va întoarce cum a fost mai înainte şi el îşi va lua serviciul pe care îl avea pe timpul lui Antonescu şi va trage la răspundere pe acei ce şea bătut joc de el toți, cozi de topor a ruşilor (subl.ns.). Iorgu M. pensionar fost învățător chiabur cu 13 ha. pământ din com. Schineni județul Tutova pe 18 febr. a.c. a adus înjurii actualului regim spunând că dacă în primăvara acestui an nu se începe război şi americanii nu fac nimic suntem perduți că partidul Comunist, zis Muncitoresc, se întăreşte din zi în zi înfingând mâinile în gâtul nostru (subl.ns.) dar speranța e totul spre apus că deacolo ne vine salvarea „.

f. „Agentul veterinar îi înjură pe cei care nu sunt membri de partid!”

Stufosul dosar din care am citat până acum ne-a arătat şi adevărata față a unui tovarăş „de nădejde” al partidului muncitoresc român. Informarea trimisă Securității a fost scrisă de un milițian de la postul comunei Cârja care, se pare, a confundat grav cheia de 14-17, cu maşina de scris. Vom reproduce această „bijuterie” lingvistică respectând întocmai ortografia analfabetului „organ”:

„18 mart 1950. Informăm următoarele: În ziuoa de 12 Martei 1950 a avut loc în comuna Cârja alegerea de nou Preşedinte a Cooperativei Cârja. La alegere trebuiea să ea parte toți Membri Coperatorii. După ce a intrat în sediu Căminului

ca să se procedeze la alegerea noului Preşedinte al Coperativei agentu veterinar Gheorghe Pârțu25 membru în Note:

25 Acest individ l-a băgat în puşcărie, fără să fi avut vreo vină, pe adevăratul tehnician veterinar din satul Cârja, Toader Cârjă. (Informația am primit-o de la dl. profesor Gheorghe Cârjă, fiul acestui cetățean năpăstuit).

P.M.R. a dat lumea afară din sală oprind numai pe cine a crezut iel şi lumea întrebândul de cei dă afară el sa esprimat că aşa are ordin dela partid ca să rămâie numai oamenii partidului. Lumea a eşit afară din sală şi a început să vocifereze spunâd că cine este Pârțu deidă afară căci toți sunt mebrii coperatorii. Față decele ce sa întâmplat am eşit afară între populație şi am potolit spiritele. Tot acest Gheorge Pârțu în calitatea lui de agent veterinar caută şi să răzbună pe oamini cari nu sunt membrii de partid, înjurându-i şi amenințându-i cu fel de fel de cuvinte murdare sub pretextul căi membru de partid (subl.ns.). Informațiune sigură". Şi, uite-aşa a început să se construiască socialismul, cu grele „lupte de clasă"!

g. „Sesizările făcute de Dvs. sunt bune dar foarte vagi"26

Asta scriau cei de la „județeana" de securitate Bârlad, în adresa nr. 14545694 mai 1950, trimisă subordonaților de la Murgeni. Căpitanul Marin Huidan dorea nume, probabil pentru a-şi îndeplini planul la arestări şi trimiteri în judecată a cârtitorilor. Trebuie să precizăm faptul că în acea epocă fuseseră înființate criminalele „tribunale populare" care judecau şi condamnau în maximum 24 de ore. Dar, iată ce scria nemulțumitul căpitan:

„...la nr.53329 aprilie a.c. privind agitațiile ce au avut loc în comunele Epureni şi Murgeni, sat Rai, în legătură cu formarea stânelor de către cooperative, vă atragem atenția că sesizările făcute de dvs. sunt bune dar foarte vagi (subl.ns.). Nu arătați, de exemplu, dacă agitația s-a produs după ce tov. deputat Pruteanu (deputat comunist din MAN n.n.) a vorbit despre stânele colective, câți locuitori au participat la adunare, cine au fost cei care au instigat masa şi ce probleme au ridicat (subl.ns.). Deasemeni în satul Rai, arătați că a fost agitație, dar nu arătați în ce împrejurări s-a produs agitația şi în ce a constat ea (subl.ns.). Vă veți duce de îndată la fața locului şi veți căuta să verificați cazurile semnalate, complectând lipsurile susnumitului raport".

h. „Învățătorul din satul Igeşti a pus tablourile membrilor CC al PMR pe fațada şcolii, dar nu din dragoste"

Un turnător din satul evocat în titlu şi lăsat, probabil, repetent în clasa a doua de învățătorul locului, a scris şi semnat o informare către Securitatea din Murgeni, fapt care a dus, sigur, la arestarea intelectualului cu atitudine „duşmănoasă" împotriva regimului „democratic". Negăsindu-i vreun cusur evident, iată că semianalfabetul informator a reuşit „performanța" de a citi gândurile

intelectualului. Numele acestui odios turnător îl vom evita, din anumite considerente care țin de legislația românească actuală, extrem de restrictivă în ceea ce priveşte aflarea adevărului. Este vorba de legea 6772001, „emanată" special pentru acoperirea unora aflați în structurile de putere ale statului. Ceva de genul: dai vreun nume, intri la puşcărie pentru atingerea gravă a vieții private a cuiva! Punct. Trebuie, totuşi, să continuăm, prin citarea unor pasaje din această pâră:

„secretarul organizației de bază PMR, C.C., a pus în vedere învățătorului S.I. pentru ca în ziua de 1 mai 1950 să ia măsuri pentru a orna fațada şcoalei din Igeşti cu tablourile membrilor din CC al PMR. (...) Acest învățător a ripostat zicând că nu are nevoie să sărbătorească această zi de 1 mai (.) După mai multe insistențe ale tov. secretar al PMR din Igeşti acesta a făcut tot ce a trebuit dar fiind obligat, nu din dragoste (subl.ns.). Menționăm că acest învățător se trage din neam de chiaburi, el singur are suprafața de 8 ha. teren arabil, casă de locuit, precum şi alte venituri de la vitele ce le are pe lângă casă, plus salarul de învățător. Nu vede bine realizările şi succesele în muncă câştigate de clasa muncitoare şi nici nu este ataşat ei, este un om care unelteşte în contra socialismului". Din această delațiune reiese foarte clar ce s-a întâmplat în continuare cu „uneltitorul" contra socialismului: puşcăria sau, în cel mai fericit caz, deportarea aşa cum s-a procedat cu mii de intelectuali.

i. „Randamentul fixat de minister nu corespunde cu realitatea"

Aşezați cu neruşinare pe călduțele scaune ministeriale, membrii guvernului bolşevic român începuseră, încă din 1949-1950, să traseze planuri şi directive. Proaspeții „ingineri" înscăunați de „partid" la cârma destinelor agriculturii județene (mai târziu regionale sau raionale), întocmeau planuri de culturi agricole, absolut obligatorii pentru toată suflarea satelor dar mai aveau şi obligația de a strânge odioasele cote impuse țăranilor. Pe la comune au fost constituite fel de fel de comisii şi comitete formate, în general, din țărani săraci setoşi de răzbunare pe concetățenii gospodari. Astfel, la treieriş, se forma o „comisie de batoză" care urmărea ca niciun bob de cereale păioase să fie luat acasă, înaintea de achitarea integrală a cotelor către stat. Aceste cote se stabileau în funcție de suprafața de teren arabil a fiecăruia. Țăranii săraci erau considerați aceia care aveau între O-5 ha.; mijlocaşii – între 5-10 ha. iar cei care aveau peste 10 ha. fuseseră catalogați ca „chiaburi", cu toate că acest termen era extrem de relativ, deoarece erau cetățeni care deținеau numai un hectar de pământ, dar aveau şi un cazan de rachiu sau o piuă de suman, ceea ce însemna că erau înstăriți şi că dădeau pe dinafară de atâta bogăție! În cel mai scurt timp, după instaurarea definitivă a „democrației populare", aceşti cetățeni au devenit ținta predilectă a ticăloşilor din Securitate sau Miliție. În informarea 106825 iulie 1950, Biroul de Securitate Murgeni transmitea Bârladului următoarele probleme şi nemulțumiri:

„raportăm că în urma hotărârii Comitetului Central al PMR în legătură cu colectările din vara aceasta dela început se aştepta în rândurile țărănimei sărace şi mijlocaşe un ajutor prețios cum a fost fixate colectările,

Note:

26 Pentru realizarea acestui material, autorul a folosit documentele conținute de dosarele: 11949-1951 şi 81951 din fondul „Biroul de Securitate Murgeni", aflat la DJAN Vaslui.

ear când s-a pus în practică nu a mai corespuns pe motive că se credea că randamentul la hectar va fi 1.200 kg. grâu ear în realitate este în medie de 600 kg. la hectar, în Plasa Epureni s-a pus în categoria a III a după randamentul prevăzut la minister de 1.200 kg. la hectar (subl.ns.). Țăranii săraci şi mijlocaşi sunt foarte nemulțumiți spre exemplu C. Costache din satul Răşcani, comuna Şuletea a făcut la un hectar şi jumătate 715 kg. grâu şi după toate cotele i-a rămas 75 kg. de grâu. Această cotă ce i-a rămas nu-i ajunge decât o lună de zile iar pe restul anului nui mai rămâne grâu deloc. Grigore A., tot din com. Şuletea, dintrun hectar semănat cu grâu a făcut 610 kg., după toate cotele şi mai rămânând dator cu 100 kg. grâu ea rămas 30 kg. şi are 6 mebri în familie (subl.ns.). Aceste nemulțumiri sunt în general cu excepția acelor care are o recoltă de 1000-1200 kg. le mai rămâne 3-4 sute de kg. pentru familie. Nemulțumiri mai sunt la prețurile cerialelor față de produsele de îmbrăcăminte şi încălțăminte (...)". Menționăm în mod explicit faptul că ortografia tuturor documentelor publicate de noi în aceste materiale, nu ne aparține.

j. „Hoții aceştia fac colhoz"

Unii cetățeni ajunşi mari activişti de partid informau Securitatea în mod absolut benevol şi dezinteresat, numai din dorința de a se răzbuna pe vreun consătean gospodar, dar care, probabil, îi alungase vaca de pe ogorul propriu, fără să conştientizeze faptul că o delațiune (ca ceea ce va urma în continuare) îl putea trimite pe opinent în străfundurile unei puşcării comuniste din care, poate, nu se va mai întoarce niciodată! Cităm din „declarația" acestui semianalfabet, cu o ortografie oribilă:

„...subsemnatu (...) din comuna Bogdănița județul Tutova Răspunzabilul brațelor de muncă de pe lângă Comitetu Provizor Plasa Unteşti având entenerarul conf. Ordinului Județului la comuna Bogdana astăzi 20 august 1950 pentru anumite Instrucțiuni, trecând pe la ora 8 din. spre Comitetu Provizor auzind mare gălăgie la coperativă am intrat înăuntru cu tov. D. B. şi tov. B. Înăuntru eara localu plin de cetățeni prin care eara şi locuitorul Ş.P. din această comună satul suceveni care ținea cuvântare la Popor şi se contra cu alți tovarăşi necunoscuți spunândule că hoții aceştii fac colhoz (subl.ns.) că a venit şi deputatul Pruteanu şi a spus că nu fac colectiv, nea mințitpoporu sunt mari hoți

(subl.ns.) şi mai spunea Ş.P. că a destrus boeri şi acum ea fiinţă alţi boeri şi că era mai bine cu boerii întrecut dar mare este Dumnezeu şi în curând vom scăpa. Eu fiind singur şi văzând că se adresează la mine, că hoţii cei mai mari trimet pe eşti mici (subl.ns.). Fiind de faţă ca cunoscut Tov. Vânzător. Eu am cunpărat un pachet ţigări şi am plecat la Comitet. (...) Aci asta îmi este declaraţia pe care o semnez propiu „.

k. „Acei care au dela 9-15 ha. pământ, ei va da câte 150 kg. lapte la hectar (...)"

Bine-nţeles că „partidul" s-a gândit la toate formele de exploatare a ţărănimii aşa că vacile, oile şi caprele din gospodării nu puteau fi trecute cu vederea, deoarece trebuia hrănită înaintata „clasă muncitoare" care tocmai fusese pusă la construirea socialismului în marş forţat. Nu trebuie să uităm şi furniturile de origine agricolă care trebuiau musai să ajungă pe mesele popoarelor surori ale măreţei URSS, căreia comuniştii noştri le era îndatorată până peste cap, dar şi pe mesele hoardelor sălbatice de ocupanţi care mai zăceau, încă, pe la noi, zice-se, pentru a ne apăra de agresorii occidentali. Prin urmare, asupritorii de-un sânge şi-un neam cu noi, ticăloşii bolşevici din guvernul dâmboviţean, au inventat „cota de lapte la hectar", de parcă ar fi fost o cultură cerealieră, tutun sau porumb. Într-o adresă trimisă la data de 6 martie 1951 de Raionul de Securitate Murgeni şefilor de la Bârlad, se scriau următoarele într-o imbecilă ortografie, caracteristică proaspeţilor „tovarăşi de nădejde" avansaţi la rangul de ofiţeri sau subofiţeri de securitate, care-şi purtau cu semeţie şi trufie noile ţoale, dar şi puţinul creier din cap:

„în raza acestui Raion de Securitate în cursul luni Ianoare a. c. Comisiea de Stat pentru Colectări înpreună cu comisele locale formate din Tov. Preşedinţi ai Sfaturilor Populare, agentul agricol, agentul veterinar şi delegatul C.S. (comisiei de stat n.n.) au stabilit planul de colectare a laptelui înpărţit pe două catigori de productivitate a 3 şi a 5 (probabil, a treia şi a cincea n.n.) ţinânduse cont de suprafaţa pământului, în catigoriea a 3 intră aceiea care au dela 9-15 ha. pământ eii va da câte 150 kg. lapte de ha. cu o singură vacă, iar dacă are două vaci va da 180 de kg. la ha. tot în catigoriea a 3 mai intră şi ce-i care au 15-20 ha. dând câte 180 kg. lapte la ha. În catigoriea a 5 intră aceiea care dela l-9 ha. unde ce-i cu o vacă va da 20 kg. la ha. iar cu două vaci 80 kg. la ha. Acesta plan de inpunere şi colectare a fost înpărţit şi defalcat pe catigori dar pe gospodări nu sa înpărţit până în prezent de org. administrative catare (probabil, ca atare n.n.) nici procesile verbale nu sa dat la gospodari. (...) Pentrucă ca populaţiea ce predă cotele de lapte să nu aibe distanţe mari sau fixat 7 centre de colectare a laptelui, primul este centrul Raion 1 Murgeni, care mai are încă 6 subcentre ca Fălciu, Găneşti, Ţuţcani, Găgeşti, Dodeşti şi Epureni (...). Cazuri de manifestări sau nemulţumiri din partea populaţi nu sa înregistrat până în prezent deoarece nu a

primit cartelele şi nu cunosc cota ce au de predat (subl.ns.)". Toate cotele impuse de autoritățile comuniste dedate jefuirii propriului popor, au produs mari nemulțumiri în sânul celei mai asuprite clase, țărănimea, atât datorită cantităților mari ce trebuiau predate cât şi prețurilor înjositoare. Sistemul cotelor a dăinuit până în anul 1989, cel puțin la fructe, lapte, struguri şi rachiul produs la cazanele ceapiste. Pe 28 martie 1951, morți de curiozitate, cei de la Bârlad cer securiştilor de la Murgeni să le raporteze starea de spirit a tuturor categoriilor de țărani impuse la cota de lapte, insistându-se asupra faptelor concrete, precum şi asupra numelor „recalcitranților" sau „elementelor duşmănoase". Se mai cerea şi o listă a „cheaburilor" din raza de activitate a acestora. „Locotinentul" de securitate Gheorghe Crețu, secondat de „plotonerul" Coman Sandu de aceeaşi categorie „profesională", au răspuns cu promptitudine acestei cereri, raportând că:

„În raza de activitate a Raionului de Securitate Murgeni sunt 320 de elemente cheabure „ înaintând suplimentar şi un tabel cu proprietarii particulari de mori şi prese de ulei, care erau în număr de 16, răspândiți prin satele: Aldeşti, Berezeni, Blăgeşti, Cavadineşti, Dodeşti, Fălciu ş.a.

l. „Cârciumăreasa din Murgeni face spirite de glumă cu clienții"

Omniprezenta şi omnipotenta securitate era prezentă în toate ramurile de activitate iar comerțul nu făcea excepție, dimpotrivă, deoarece nemulțumirile populației se refereau şi la lipsa unor articole de primă necesitate, dar şi la faptul că oamenii erau obligați să achite contravaloarea mărfurilor numai în natură. Marele exemplu în acest caz fusese dat chiar de către alcoolicul şi paranoicul „tătuc" de la Moscova, care impusese României plata despăgubirilor de război exclusiv în mâncare, băutură, materii prime strategice ş.a.m.d. Într-o notă informativă trimisă Bârladului pe 15 aprilie 1951, Tanda şi Manda de Murgeni (lt. Crețu şi plut. Coman), după ce fac o statistică a magazinelor şi „comparativelor" săteşti de pe raza domniilor lor de activitate competentă, trec şi la delațiunile propriilor „turnători" aflați, se pare, în permanență în mijlocul „masselor" odată ce dosarele personale de informatori ale acestora creşteau într-o lună cât creşteau altele (non-securistice) în doi ani. Iată ce scriau în raportul lor cei doi „frați de grea suferință" despărțiți de un munte de grade, dar şi de câteva clase de şcoală, nu prea multe, cam două-trei, după părerea noastră:

„privind aprovizionarea populației cu alimente în general coperativele nu a luat nici o măsură (...) Zahărul se distribue foarte rar şi atunci în cantități mici ce nu satisface populația (...) Tot în cadrul aprovizionări cu alimente mai funcționează în cadrul acestui Raion un număr de 2 restaurante de Stat primul în comuna Murgeni iar al doilea în comuna Fălciu şi acestea restaurante funcționează în mod defectos privind problema alimentări în majoritate zilnic se pregătesc mâncări de fasole cartofi şi mămăligă mâncări ce la rândul lor nu sunt

consistente find lipsite conplect de grăsime carne etc. Tot odată la aceste restaurante la bufete nu se găseşte nici un fel de alimente ca brânză, ouă, mizeluri etc. (...) Deasemeni la coperativa restaurant din comuna Murgeni vânzătoare se află numita P.M. fost cârciumăreasă şi cheabură unde în repetate rânduri face spirite de glumă cu consumatori care înjoseşte coperativa (subl.ns.) astfel când un clent este servit cu mămăligă ea se exprimă i-ea serveştel pe tov. cu cozonac etc. iar când unalt clent cere un articol care lipseşte din coperativă ca scrunbie, bonboane etc. susnumita îi spune că ce de era când avea ea prăvălie etc. La fel gestionarul acestui restaurant se află numitul M.Gh. fără experență şi fără inițiativă, propunem ca aceste elemente necorespunzătoare să fie înlocuite".

m. „Ai răbdare ca să crească iarba, şi atunci vom da şi noi lapte"

Impunerea astronomicelor cote de lapte a adus cu sine, imediat, şi mari nemulțumiri în special în rândurile celor de „categoria a III a", adică aşa-zişilor chiaburi de care comuniştii voiau să scape cu orice preț, inclusiv prin suprimarea fizică. Directiva monstrului Stalin fusese foarte clară: „distrugeți culacii (chiaburii n.n.) şi faceți colhozuri!" Pupincuriştilor de la noi le-a „căzut" repede fisa, aşa că au răspuns cu promptitudine ultimatumului bolşevic rus distrugând într-un ritm rapid şi ultimele rămăşițe a ceea ce fusese în trecut baza producătorilor agricoli ai României: marii proprietari şi țăranii cu gospodării înfloritoare şi rentabile, dând loc unor puşlamale care şi ele se vor sătura în curând de „agricultura socialistă", mai ales după ce au văzut cum e să munceşti la colhoz pe degeaba. În informarea nr. 204512 iunie 1951, cei doi „corifei" ai Murgenilor pe care i-am citat mai sus, transmiteau superiorilor de la „regionala" Bârlad în acelaşi „stil popular" de mari scriitori cu câteva clase primare, următoarele pâre:

„Comitetul Sfatului Popular al comunei Şuletia a trimis în ziua de 2 iunie a.c. pe Omul de Servici, anume D.V.P. la chiaburul Ş.C.R. cu carnetul de pridarea cotei de lapte pentru al preda chiaburului care nu venise săl ridice, când a ajuns omul de servici la poarta lui la strigat săvină săi dia carnetul iar el a început a sbiera spunând că el nul primieşte că nu are de unde să dia lapte că nu are vacă cu lapte, spunând că poate săi ia şi calul că el nu predă cotă şi nici nu ia carnetul (...). Sfatul Popular a luat măsuri de a i se dresa acte de dare în judecată la sabotaj pentru nepredare cotei de lapte. Este un element reacționar şi e capabil să mai învețe şi alți țărani să nu predia cotele (subl.ns.). (...) În comuna Măluşteni Raionul Murgeni este chiaburul G. V. U. care posedă 16 ha. de teren, inventar agricol şi o casă, în trecut a fost simpatizant liberal, în ziua de 6 iunie sa manifestat față de colaboratorul nostru (subl.ns.) că cotele cu care este inpus pe obligația de predare este prea mare şi ce are să se facă el că nare de unde să dia cât este inpus a mai spus că este inpus să plătească şi suma de 95.000 lei inpozit manifestânduse că doar să vândă boii şi pe el casăpoată plăti inpozitu (subl.ns.). La fel tot în comuna Măluşteni se mai opservă nemulțumiri în rândul țăranilor vociferând că Satul lor a fost trecut categoria a treia şi recolta este de proastă

calitate, țăranul mijlocaş Haralampie B. care spune că grâul nici nu sa copt şi ăştia a şi început a face arie să scoată maşinele. (...)

Note:

27 Pentru realizarea acestui material publicistic autorul a cercetat documentele din dosarul 11949-1951 din fondul Serviciul de Securitate al raionului Murgeni aflat la DJAN Vaslui.

Pe ziua de 28 mai a.c. chiaburul M.C. din comuna Aldeşti satul Prodăneşti aspus colectorului de lapte Strătilă dela Cometetul de Stat Raional că să mai aibă răbdare să mai crească iarba şi atunci vom da şi nou lapte (.)". Cum au tratat securiştii acest grav „afront" adus „luminoasei" orânduiri socialiste? Printr-o propunere:

„de noi sa luat măsuri ca cazul să fie semnalat Org. competente pentru a-i se dresa acte de dare în judecată acestui chiabur".

n. „Muncitorii sau revoltat spunând că nu au cu ce să trăiască"27

Într-o „informare" depusă pe masa Securității din Murgeni de un oarecare „binevoitor" I.V., este descrisă în detaliu starea generală de nemulțumire a muncitorilor dintr-o proaspătă întreprindere „socialistă":

„... În ziua de 8 mai 1952 la întreprinderea 23 August din Murgeni sau achitat chenzina II salar pe aprilie. Intrucât planul nu a fost îndeplinit decât cu 84 procente % (sic! n.n.) muncitorii au primit salarul mai mic.

Unii nau primit chiar nimic iar alți sume mici. Muncitorii sau revoltat spunând că nu au cu ce să trăiască având câte 6-7 copii (subl.ns.). Toți au spus că părăsesc locul de muncă. A fost organile partidului şi Sindicatului la fața locului. Muncitorii invoaca că nu lise plăteşte pentru zilele ce au lucrat. Cauze care au provocat această nemulțumire sunt. Directorul sau responsabilul nu a verificat condica de prezență. Muncitori de la Prese de Ulei Fălciu nu sunt plătiți pe anul 1951 pentru 231 ore de lucru.(...). Vinovat se face fostul Contabil Şef L.I. care nu a făcut actele şi nu a făcut plățile. Au făcut acte falşe pentru care fapt a fost şi destituit din post, idem directorul M. Informație sigură". Având în vedere sălbăticia acelor vremuri tulburi, credem că directorul şi contabilul şef nu au rămas numai cu destituirea. O astfel de „informare" care făcea trimitere şi la nişte ipotetice sau adevărate „falşuri" în acte, nu avea decât o singură destinație: temutul lagăr de muncă.

O. „Ve-ți face o analiză a activității duşmănoase a basarabenilor fugiți din-URSS"

Punctul 5 al Convenției de Armistițiu semnată la Moscova pe data de 12 septembrie 1944 de către comunistul Lucrețiu Pătrăşcanu, ca şef al delegației României, prevedea în mod explicit obligația țării noastre de a „repatria" în URSS toți cetățenii basarabeni, nord-bucovineni sau de altă naționalitate care se refugiaseră peste Prut după ultimatumul din iunie 1940. Formal, nu puteau fi

obligați la „repatriere” fără acordul scris al acestora. Realitatea a fost alta. O armată de polițişti rurali, jandarmi şi agenți ai Siguranței a fost mobilizată pentru a-i prinde şi a-i aduce la „centrele de triere” organizate, de regulă, în oraşele-reşedință de județ. În pofida tuturor măsurilor luate, mii de astfel de cetățeni s-au ascuns prin toate ungherele României, cu speranța că vor scăpa de „repatrierea” în „dulcele” rai stalinist, din care tocmai scăpaseră. „Vârful” acestei adevărate deportări a fost atins în anul 1945, când sute şi sute de vagoane de vite încărcate cu viitoarele victime ale răzbunării bolşevice, au luat drumul Siberiei, într-o călătorie fără întoarcere. Documente referitoare la această temă se mai găsesc prin arhive aşa că, nu peste mult timp, le vom readuce în actualitate în paginile de istorie locală ale ziarului Obiectiv de Vaslui. Basarabenii şi nord-bucovinenii rămaşi pe la noi s-au „bucurat” de o strictă supraveghere din partea Securității Statului. Cea mai bună dovadă o reprezintă stufoasa corespondență dintre Regionala Bârlad cu Raionul de Securitate Murgeni. Dintr-un document emis la data de 8 octombrie 1951, am extras următoarele pasaje:

„întocmiți şi înaintați o lucrare în care să analizați profund activitatea actuală a elementelor fugite depe teritoriul Uniunii Sovietice în anii 1940-1944basarabeni, bucovineni etc. care în prezent se află cu domiciliul în raza de activitate a Raionului dvs. (...). Pentru ca lucrarea să atingă scopul dorit o veți întocmi după indicațiunile şi punctele arătate mai jos care vor fi respectate cu strictețe de Dvs. (...) Astfel se va face analiza activității dușmănoase a acestei categorii de cetățeni (.) arătând dacă s-au mai acomodat sau continuă să aibă aceleaşi manifestări ostile față de Uniunea Sovietică şi a regimului nostru de democrație populară (subl.ns.). (...) Trebuie să vă formați o părere şi să prevedeți ce greutăți ar putea întâmpina regimul nostru din cauza atitudinii lor duşmănoase sau nepăsătoare față de lupta clasei muncitoare din R.P.R. (subl.ns.) (...) Puncte de sprijin la întocmirea lucrării sunt: numărul lor pe raion şi originea socială țăran sărac, mijlocaş, chiabur, mic burghez, burghez şi câți dintre ei sunt intelectuali”.

p. „Cerem să acoperiți cu agenturi informative toate şantierele de construcții”

După cum s-a putut afla din aceste materiale, Securitatea acoperea toate ramurile vieții şi activității poporului român. Nimic nu era uitat şi în toate se implicau „lucrătorii”, de aceea la sediul Consiliului Național de Studiere a Arhivelor Securității (CNSAS) s-au adunat kilometri de arhivă. Sectorul construcțiilor era unul extrem de sensibil pentru autoritățile bolşevice ale acelor vremuri, dar şi un bun „rezervor” de asigurare a sclavilor ce urmau a fi arestați şi trimişi la canalul Dunăre-Marea Neagră sau pe la alte proiecte megalomane emanate de mintea bolnavă a unui Gheorghe Gheorghiu-Dej, spre exemplu. Pe 20 aprilie 1951, Direcțiunea Regională de Securitate Bârlad trimitea celor de la Murgeni următoarele instrucțiuni:

„analizânduse felul cum a fost urmărită problema construcțiilor pe anul 1950, a reeşit că această problemă nu a fost urmărită efectiv, dând astfel posibilitate duşmanului de clasă să provoace o serie întreagă de greutăți în realizarea planului, afacerisme, nemulțumiri în rândul muncitorilor etc. Ținând cont că de acest sector depinde în mare parte construcția socialismului la noi în țară şi că valoarea investițiilor pe întreaga țară trece de 300 miliarde lei organelor de securitate le revine inportanta sarcină de a asigura o realizare normală a lucrărilor de investiții. Acest lucru nu îl vom putea face dacă ne vom mulțumi a ne complace în situația din anul 1950, când lipsa agenturilor informative de calitate în obiectivele pe care le aveam ca sarcină să le urmărim a fost resimțită din plin (subl.ns.). (...) Recrutările nu se vor face la întâmplare ci numai în urma unui studiu amănunțit din care să reasă dacă cel punctat corespunde pentru a fi recrutat să deie informații de calitate sau nu. Identificarea suspecților din obective ştiut fiind că în acest sector asemenea elemente se găsesc din plin deblocați, avocați, magistrați etc. (subl.ns.). (...) O atenție deosebită se va da aprovizionărilor cu materiale ale Şantierilor, precum şi felului cum conducătorii şantierilor aplică sarcinele calitative ale planului de stat în ceia ce priveşte economisirea de materiale (...)". Categoriile sociale pe care le-am subliniat mai sus, reprezintă pe cei „epurați" de analfabeții ajunşi la putere, care urau absolut pe oricine avea ca studii mai mult de un gimnaziu. „Deblocații" erau foştii mari proprietari

(boierii) cărora le fuseseră confiscate toate bunurile mobile şi imobile, comuniştii lăsându-i literalmente muritori de foame. Pentru a-şi putea întreține familiile, acceptau singurele slujbe puse la dispoziție, în mod special, lor: construcțiile civile şi industriale unde urmau să lucreze ca muncitori necalificați.

r. „Dacă după colectări nu va mai rămâne cu nimic, va duce copiii în fața Sfatului Popular ca săi îngrijească Statul"

Împovărătoarele „cote" ce trebuiau „vărsate" de către țărani în nesățiosul burdihan bolşevic, au iscat nenumărate nemulțumiri şi frustrări în rândurile oropsiților săteni. Când cuțitul ajungea la os, unii mai scăpau vorbe de obidă care erau repede înregistrate de „turnătorii" locali ai securității. În continuare, treaba era simplă: plutonierul Coman întocmea un raport pe care îl înainta şefului său, locotenentul Crețu. Acesta (după ce agăța de coada împricinatului şi adjectivele „chiabur" şi „liberal Brăteanu") îl înainta la Bârlad după care, nu la mult timp de la comiterea „faptei", apărea „maşina neagră" a cioclilor de la secu- pentru a-l invita pe „infractor" la un „sejur" de câțiva ani prin ocnele patriei de „democrație populară" sau la vestitul canal, ucigaşul a mii de oameni nevinovați. Iată cum suna o delațiune din acei ani:

„vă raportăm că astăzi 9 decembrie 1951 I.O. factor PTT, țăran mijlocaş posedă 10 ha. teren şi are 8 copii, membru PNL din com. Cârja s-a arătat foarte

nemulțumit în legătură cu colectările ce se fac spunând că aceste nu sunt colectări binevole şi sunt colectări forțate pe care le face statul (subl.ns.) şi că el în urma acestor colectări dacă după cotele ce le are de dat nu îi va mai lăsa nimic va duce copiii la Sfatul Popular ca săi îngrijească statul (subl.ns.)". Odată cu apariția colhozurilor numite româneşte gospodăriile agricole colective, au apărut şi numeroase probleme care vizau, în special, împărțirea produselor care mai rămâneau după predarea „la stat" a cotelor obligatorii, sau după plata datoriilor contractate prin bănci de nişte preşedinți incapabili şi incompetenți în gestiune. Un caz preluat de securitatea din Murgeni şi semnalat celor de la Bârlad era dedicat tocmai acestor probleme care, la o adică, țineau de „etica şi echitatea socialistă" de care făceau atâta caz şi spume la gură „predicatorii" comunişti:

„... În cadrul GAC din comuna Şuletea se comentează nefavorabil de către colectivişti din cauză că nu s-a luat nici o măsură de către conducerea GAC motivând că nu au instrucțiuni primite cum trebue înpărțite furajele şi după cum o parte din colectivişti posedă vite neavând ce le da de mâncare. De asemenea sa înregistrat nemulțumiri din partea colectiviştilor: (urmează patru nume n.n.)".

s. „Să fie judecat în fața poporului"

Pe 21 decembrie 1951, „plotoneriul" de securitate Sandu Coman (frate de „suferință" cu tov. locotenent Crețu) raportează următoarele:

„În comuna Blăgeşti raionul Murgeni făcânduse percheziție de către comisiunea de colectări la cheaburul G.S. sa găsit circa 600 kg. porumb ştiuleți 70 kg. fasole şi 40 kg. floarea soarelui iar după un timp de circa 4 zile sa găsit camumflat (sic! n.n.) la țăranul sărac S.J. cantitatea de 800 kg. porumb ascuns de susnumitul cheabur făcând ca prin aceasta să se sustragă dela colectări, față de cele de mai sus organele competente a luat măsuri împotriva acestui cheabur ca mâine 22 decembrie a.c. să fie judecat în fața poporului". Pe acelaşi document este prezentat un alt caz de sustragere de la predarea cotelor. Iată-l:

„raportăm că în ziua de 19 decembrie 1951 în comuna Berezeni raionul Murgeni sa efectuat percheziție dămiciliară (sic! n.n.) de către comisiunea de colectări la cheaburul T.G. În urma căruia sa găsit următoarele ceriale cari a fost confiscate: 200 kg. Orz 75 kg. porumb 200 floarea soarelui 15 făină porumb 20 scule lână 25 kg. brânză şi 11 care fân. Susnumitul posedă 9 ha. pământ din care 7 arabil şi restul fânaț şi izlaz. Fapt care în sânul țărănimei mijlocaşe se comentează nefavorabil afirmând că perchezițiile a început să se facă şi la țăranii mijlocaşi. În legătură cu acest caz va urma raport detailat". Cu părere de rău, noi n-am găsit acest raport „detailat".

ş. „Tineretul din UTM a ajuns în stare de ebretate şi sa luat la bătaie cu ceilalți tineri"

Uniunea tineretului muncitoresc era, pe atunci, „echipa” a doua, de perspectivă, a partidului muncitoresc român, adică a partidului unic aflat la putere în țara noastră. În 1965 numele acestei organizații a fost schimbat în u.t.c. ceea ce însemna cam aceeaşi Mărie, dar coafată proaspăt pentru o nouă pălărie. Unii ardeau de nerăbdare să ajungă din găoacea „pionieratului” (organizație a „juniorilor” partidului) la stadiul de utemist (sau utecist) alții erau încorporați numai şi numai datorită faptului că împliniseră 14 ani şi, prin urmare, aveau buletin de identitate. Tuturor acestor tineri li se înmânau într-un cadru festiv carnetele roşii care aveau imprimate pe copertă stema partidului (sărmana secere țărănească turtită de virilul ciocan muncitoresc) după care, lunar, plăteau o cotizație obligatorie. Neplata acestui bir conducea automat la pierderea „calității” de utemist (utecist) cu consecințe ulterioare, uneori, grave! În câteva rânduri, vă vom prezenta un caz semnalat de securiştii din Murgeni ştabilor de la „regionala” Bârlad ceea ce demonstrează faptul că şi „înaintații” şi „conştienții” utemişti erau, la urma urmei, tot oameni:

„raportăm că în seara zilei de 6-7 ianoare a.c. (1952 n.n.) org. raională U.T.M. Murgeni fără a cere aprobarea organilor competinte a organizat în şcoala din com. Murgeni un bal la care bal a adus băutură în cantități mari fapt ce a făcut ca până la urmă majoritatea din utemişti să fie în stare de ebretate şi să provoace scandal cu restul de tineri din comună (subl.ns.). Ca rezultat până la urmă tineretu sa luat la bătaie în care scandal a fost lovit şi un tovarăşi milițian ce căuta să facă ordine. Scandalul a fost provocat de UTM-iştii B.G. şi G.I. primul secretar al UTM-ului raional şi secundul din Comitetul Raional UTM. Măsurile urmează a fi luate de către Raionul de Partid”. Nu probabil, ci sigur, „tineretul progresist” s-a ales cu o mustrare cu avertisment şi viața a mers mai departe. Nu băgau securiştii în puşcărie câțiva „tovarăşi verificați din punct de vedere social şi moral”, locurile cu pricina fiind rezervate „reacționarilor burgheji” şi „cheaburilor” puşi pe supt prețioasa sudoare a poporului muncitor!

t. Pe agenda securității raionului Murgeni, spinoasa problemă a taurilor comunali!

Când am spus că, atât securitatea cât ți miliția, se ocupau şi de fleacuri, n-a fost o afirmație superfluă, aşa, ca să ne găsim în treabă. Dacă paranoicii comunişti ajunseseră să le dea ca sarcină de serviciu luarea în evidență şi numărarea taurilor comunali din rasa Simmenthal, pe când puteau să o facă şi preşedinții sfaturilor populare în colaborare cu tehnicienii veterinari din subordine, atunci înseamnă că prostănacii de la Bucureşti umpleau degeaba buzunarele securiştilor cu salarii grase. Dar, cum orice sarcină venită de sus trebuia executată, au făcut-o şi pe asta vechile şi „dragele” noastre cunoştințe de la Murgeni: lt. Crețu şi plut. Coman. Iată ce raportau aceştia Bârladului la data de 15 aprilie 1951:

„la ordinul Dvs. nr. 247020 referitor la verificarea comunelor acolo unde la grajdurile comunale ale Sfaturilor Populare, există tauri de rasă Simmenthal, raportăm că din investigațiunele (sic! secret mare! n.n.) întreprinse de noi pe teren rezultă următoarele: În întreg Raionul de Securitate, au fost identificate un număr de cinci comuni, ca com. Cavadineşti 2 tauri, com. Găneşti 2 tauri, com. Băseşti 2 tauri, com. Şuletea 2 tauri şi com. Fălciu 2 tauri, toți fiind de rasă Simmenthal. (...) În acest senz sau luat măsuri de către Sfaturile Populare ca toți aceşti tauri să fie valorificați prin Cooperative şi dați la COMCAR „.

Note:

28 Pentru realizarea acestui material, autorul a folosit documentele din dosarul 1 1948, fondul: Serviciul de Siguranță Murgeni, aflat la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui.

Singura concluzie care se poate trage din această banală povestioară este că „organele" de partid nu aveau încredere nici măcar în preşedinții sfaturilor populare pe care tot ei îi puseseră „în pâine", şi încă ce pâine!

5.2 Dosarele Biroului Poliției de Siguranță a Statului din Murgeni28

Siguranța Statului. O instituție care-i făcea pe mulți să le înghețe instantaneu sângele în vene şi să-i facă să ocolească sediul acesteia. Desigur, cetățenii cinstiți nu aveau a se teme de chestorii, comisarii sau comisarii ajutori care aveau printre atribuțiunile de serviciu vânarea spionilor interni dar şi a celor veniți din exterior, în special din URSS ori Ungaria, doi inamici redutabili ai României Mari rezultată în urma unificării liber-consimțite de pe tot parcursul anului 1918. Aşa-zisa „revoltă de la Tatarbunar" din 1924, a fost orchestrată de la Moscova şi executată atât de agenții sovietici infiltrați sau existenți deja printre alogeni, cât şi de elemente româneşti „iubitoare" de comunism şi aservire totală față de „tătucul" Stalin care tocmai acaparase puterea în 1922, în urma decesului „omului cu jumătate de creier", Lenin.

Oficializarea Poliției de Siguranță a Statului s-a făcut în urma adoptării unei legi speciale votată la data de 17 martie 1908. Prin Legea Poliției Generale din 21 iulie 1921 promovată de ministrul de Interne de atunci, A. Vaida Voevod, au fost fixate atribuțiunile poliției generale a statului sub cele trei forme: poliție administrativă, poliție judiciară şi poliție de siguranță de stat. După 23 august 1944 dar în special după 6 martie 1945, prima grijă a comuniştilor români ajunşi la putere prin dictatul ruşilor, a fost infiltrarea în rândurile lucrătorilor Siguranței a elementelor proprii (de regulă, foşti muncitori fără multă carte dar cu pumnul greu) care urmau să supravizeze activitățile specifice acestui serviciu de poliție, pentru ca nu cumva vreun „tovarăş de nădejde" să fie „agățat" cu ceva şi băgat la „zdup". Filmele lui Sergiu Nicolaescu, scoase pe piață la începutul anilor '70, aveau un sâmbure evident de adevăr: pe lângă celebrul comisar Moldovan a fost ataşat (prin transfer de la şaibă şi cheia de „nouăşpe-doujdoi") şi un comisar

comunist, bine interpretat de către actorul Ilarion Ciobanu. Din păcate, în fondurile existente la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale (DJAN) Vaslui, au supraviețuit puține dosare. Nu ştim cauza „dispariției" lor, dar, putem specula: „valoroasele cadre de nădejde ale partidului" ajunse la putere în cele trei județe de atunci (Fălciu, Tutova şi Vaslui), au avut grijă ca documentele compromițătoare la adresa lor, dar şi a acoliților, să dispară pentru vecie. Din puținul material existent, vom încerca să reconstituim atmosfera acelor vremuri tulburi din istoria locurilor pe care trăim astăzi.

a. Reprezentanții ambasadelor străine, în vizorul Siguranței Statului

Desigur, documentul din care vom cita în continuare, nu se referă la „diplomații" sovietici care puteau face în România tot ce le poftea „inimioara", ci la diplomații puterilor occidentale care, încă, mai aveau reprezentanțe în bătătura noastră. O copie după ordinul primit de „județeana" Bârlad de la „centru" şi trimisă Biroului de Siguranță Murgeni este relevant pentru paranoia care intrase profund în izmenele ticăloşilor de la Bucureşti. Data emiterii acestui act polițienesc spune, totuşi, ceva: În martie 1948 urmau să se desfăşoare „alegeri libere" în vederea constituirii noului parlament sub numele de „marea adunare națională", care, după cum se ştie, a avut o viață nepermis de lungă, cam până prin anul 1989, luna decembrie. Iată câteva extrase din acest „ordin" care spunea multe dar nu a rezolvat nimic:

„În conformitate cu Ordinul Direcțiunei G-le a Statului nr. 60 462S 05.02.1948, vă facem cunoscut următoarele: constatându-se că unii reprezentanți ai Statelor Străine, misiuni politice şi oficii consulare se adresează direct autorităților române pentru obținerea de informații şi date, vă facem cunoscut că în conformitate cu Legea de organizare a Ministerului Afacerilor Străine şi uzanțele dreptului internațional nici vreun reprezentant al unui Stat străin nu poate cere şi obține ceva decât prin intermediul acelui Departament singurul în măsură pt. a face legătura între autoritățile noastre şi reprezentanții menționați (.)". Acest document fusese semnat de chestorul N.V. Pandelea şi comisarul Iacob Weiss, ambii de la „județeana" de siguranță Bârlad. Peste câteva luni, în august 1948, odată cu apariția Direcției Generale a Securității Poporului, cei doi vor dispare din fruntea serviciului bârlădean, făcând loc tartorilor bolşevizați, căpitan de securitate Viorel Huidan şi locotenent de securitate Udrea Malanca, proaspeți absolvenți ai „şcolii" de rupt oasele degetelor „suspecților" între toc şi uşă dar şi al scobitorilor băgate sub unghii.

b. „În cercurile industriale şi financiare domneşte teama"

Naționalizarea marii industrii, finanțelor şi comerțului se va realiza prin Legea 119 11 iunie 1948, ca o prioritate absolută cerută de consilierii ruşi vândutului guvern „democrat" românesc. Distrugerea definitivă a proprietății

private se va face abia în anul 1949. Până atunci, cuprinşi de tremuriciul bolilor psihice de care sufereau, „vârfurile” comuniste, îşi luau măsuri de precauție apelând, desigur, la câinii lor de pază: securiştii. Iată cum suna o informare emisă la data de 17 februarie 1948:

„Direcțiunea Generală a Siguranței Statului cu ordinul (.) ne face cunoscut că este informată că în urma complectării guvernului, în cercurile financiare şi industriale domneşte teama că se va face un sever control în întreprinderi pentru verificarea activității lor (subl.ns.). Pentru aceasta luați urgente măsuri cu concursul agenturilor de vigilență (informatorilor subl.ns) pentru supravegherea întreprinderilor de această natură şi a ne raporta orice încercare de distrugere, dosire sau falşificare (sic!) a scripte lor (...)”. Trebuie să spunem că aceste ordine veneau la Bârlad de la Inspectoratul Regional de Siguranță Galați, după care erau transmise birourilor de pe la Plăşi. La Galați, cei doi „guru” ai Siguranței (Securității, tot un drac!) erau: A. Crăciun (inspector regional) şi Virgil Popescu (şef de birou). La nivelul anului 1948, „marea industrie” a Plăşii Murgeni era reprezentată de câteva mori şi prese de ulei, dar, ce mai conta? Se cerea anticiparea „sabotajelor” întreprinse de către „reacționarii” şi „duşmanii” clasei de avangardă: muncitorimea săracă da- cinstită! Securiştii de la Bârlad au mai trimis la Murgeni şi o listă cu întreprinderile ce trebuiau să fie în vizorul necruțător al subordonaților 24 de ore din 24, şi anume:

„... Întreprinderile (...) începând cu: miniere, petrolifere, metalurgice, chimice, ceramică, textile, de pielărie, etc. (vesela noastră subliniere!)”. Cu certitudine, mahării de la Secu- greşiseră adresa destinatarului! Iată cum zona „strategică” a Murgenilor ajunsese să producă în anul de grație 1948 îngrăşăminte chimice, tractoare dar şi necesarul praf de scărpinat după ureche, în nas, ca şi prin alte locuri mai dosnice!

c. „Începutul activității dv. se prezintă sub auspicii deschizătoare de drumuri noui”

Acesta a fost începutul scrisorii trimise de către chestorul Nicolae V. Pandelea de la Bârlad, subordonatului său Stoide Ioan, comisar ajutor, proaspăt „uns” pe scaunul de şef al „biuroului” de siguranță a statului din Murgeni. În continuarea mesajului de investire, mahărul de la „județeană” mai făcea următoarele recomandări:

„țin ca prin ordinul de față să vă sintetizez şi pe această cale, instrucțiunile anterioare şi ghidul spiritual ce trebuie să-l aveți permanent în conştiința şi obligațiunile dvs. profesionale. Începutul activității dvs. se prezintă sub auspicii deschizătoare de drumuri noui în istoria noastră (subl.ns.). O lume veche, putredă şi îmbătrânită în rele scârțâe din toate încheeturile sale şi caută totuşi să-şi mai prelungească agonia existenței, în pofida unei lumi noui, pură şi din ce în ce mai viguroasă care se ridică năvalnic spre a-şi afirma dreptul la viață şi

progres. Lumei noui călăuzită de primatul muncei, păcei şi libertăţei îi servim noi de vârf de avant gardă, pentru curăţirea şi nivelarea tuturor asperităţilor din drumul istoric ce-lparcurge astăzi. (...) Rolul dvs. este infinit de mare în mediul rural în care serviciul v-a rânduit: asiguraţi starea de echilibru a vieţei sociale şi liniştea necesară ce trebue garantată puterei executive, pentru a se putea realiza libertatea, bună starea şi drepturile democratice (...). Apropiaţi-vă de massă cu tot ataşamentul şi puneţi toată veghea şi vigilenţa dvs. În lupta contra reacţiunei înconjurătoare (subl.ns.) (...). Cea mai mică abatere dela păstrarea secretului profesional constituie crimă de înaltă trădare (subl.ns.)" ş.a.m.d. Nu ştim dacă aceste adevărate „învăţături ale sfântului Pandelea către <fiul> său spiritual Stoide" au fost respectate de noul-numit, dar, cert este că, nu peste mult timp, la „cârma" corăbiei Securităţii din Murgeni vor veni „celebrii" Alexandru Creţu (locotenent) şi Sandu Coman („plotoner") care vor deveni adevăraţii stăpâni ai acestui restrâns teritoriu în care, pe lângă animale, mai trăiau şi oameni pe care ticăloşii de mai sus nu dădeau nici doi bani devalorizaţi! Aceşti asasini au murit cu conştiinţa împăcată, probabil, gândindu-se că nu şi-au făcut decât „datoria". Cam toate slugile dictatorilor dintotdeauna au spus, spun şi vor spune acelaşi lucru.

d. „Cei care încearcă să plece fraudulos din ţară îşi pierd naţionalitatea română"

Datorită valului masiv de „dezertori" din „raiul" comunist care se prefigura cu trecerea fiecărei zile, mulţi compatrioţi şi-au încercat salvarea prin fuga din ţară. Trecerea „frauduloasă" a frontierei se făcea, mai nou, spre Iugoslavia, stat care, prin vocea liderului său Iosip Broz Tito, se pronunţase împotriva comunismului de tip sovietic fapt care a dus la un grav conflict cu Stalin dar şi cu „iubiţii" noştri conducători de atunci, frenetici pupători de tălpi ai sângerosului tiran de la Kremlin. Într-o circulară de aplicare a legii referitoare la aceşti fugari, se scriau următoarele:

„În Monitorul Oficial nr.16 din 20 ianuarie a.c. (1948 n.n.) a fost publicată legea cu nr.61 pentru completarea legei cu nr.877 din 8 dec. 1940. Potrivit dispoziţiunilor acestei legi pierd naţionalitatea română acei cari pleacă sau încearcă să plece din ţară în mod clandestin sau fraudulos, precum şi cei cari nu se întorc în ţară după expirarea termenului de valabilitate a actelor de călătorie eliberate de autorităţile române. Naţionalitatea română se retrage prin jurnalul Consiliului de Miniştri, care poate hotărî şi confiscarea bunurilor mobile şi imobile ale celor vonovaţi (subl.ns.). Bunurile confiscate, potrivit dispoziţiunilor legii cu nr.10 din 27 ianuarie 1948, trec în patrimoniul comunelor pe raza cărora se găsesc bunurile (...)". Această lege venise la ţanc, deoarece foarte mulţi români aflaţi în misiuni externe, în special diplomaţi, au refuzat să se întoarcă în ţară ştiind că se vor expune unui risc enorm. Cu certitudine, ştiau de suprimarea

partidelor istorice precum şi ai liderilor acestora băgați în puşcării după răsunătoarele procese de trădare a „poporului muncitor”. Fabrica de ucis oameni începuse să funcționeze cu motoarele turate la maxim. „Epurarea” de tip stalinist (aplicată cu mult succes la publicul îndobitocit din Rusia Sovietică) era în toi, spre deliciul proştilor noştri care credeau în „dreptatea” comuniştilor.

e. „Veți urmări îndeaproape activitatea partidelor politice”

Desigur, o latură extrem de importantă a activității Siguranței, cvasi-infestată cu „elemente noi devotate cauzei”, a fost ținerea sub strictă supraveghere a fărâmelor care mai rămăseseră din vechile partide sau mai noilor disidențe: PNL, PSD-independent „Titel Petrescu” sau PNL-Bejan. Nu mai era cazul PNȚ-ului care fusese scos definitiv în afara vieții politice, liderul său, Iuliu Maniu, fiind aruncat în închisoarea de exterminare de la Sighet. Nu fusese uitat nici Blocul Partidelor Democratice (ce avea să-şi schimbe numele, în curând, dar nu şi proastele obiceiuri, devenind Frontul Democrației Populare). De altfel, cu această nouă pălărie avea să se prezinte în „alegerile libere şi democratice” din 28 martie 1948, pe care le-a şi câştigat (cum altfel?!?) cu un scor zdrobitor! Dar, până la obținerea scorului zdrobitor, „organele” au fost puse la treabă de către mahării de la Bucureşti, „cei mai superiori dintre egali”. Adresa cu numărul 652924.02.1948 „glăsuia” astfel:

„În conformitate cu ordinul..şi urmare a ordinului.binevoiți a cunoaşte că, avându-se în vedere modul cum a evoluat în ultimul timp situația politică internă sunt necesare anumite măsuri din partea noastră (...). În acest sens, veți urmări îndeaproape activitatea partidelor politice, îndreptându-vă în special atenția asupra activității Partidului Național Brăteanu, Partidul Național Liberal Bejan, Partidului Social Democrat Independent Titel Petrescu şi asupra elementelor duşmănoase infiltrate în partidele din B.P.D., cu scopul de a submina activitatea acestora şi a crea curente diversioniste (subl.ns.).” În continuarea acestui document strict secret la vremea aceea, „județeana” Bârlad cerea celor de la Murgeni întocmirea şi ținerea unei evidențe stricte asupra membrilor acestor partide”. Întocmindu-se în acest scop fişe personale membrilor cari prin activitatea lor trecută şi în special prezentă ar interesa îndeaproape Siguranța Statului”. Se mai trăgea atenția asupra întocmirii de dosare celor care în trecut avuseseră probleme cu justiția, în sensul infracțiunilor de drept comun. Pentru aceasta le stăteau la dispoziție şi arhivele polițieneşti.

f. „Sub paravan religios se instigă populația depe teritoriul rural”

Cu numai câteva zile înaintea scrutinului de la 28 martie 1948, convocat de către comunişti şi acoliții acestora pentru a da o spoială „democratică” unui fals istoric, în perspectiva celor ce se vor întâmpla pentru o lungă perioadă de timp în țara noastră, paranoia grangurilor dăduse în clocot şi-i mai trebuia puțin

ca să dea pe dinafară! În acest material documentar vom transcrie adresa nr.59 cab.20 martie 1948, pentru a dovedi cele spuse mai sus:

„întrucât sunt indicii sigure că diferite persoane-sub paravan religios instigă populația depe teritoriul rural şi provoacă agitații anti-democratice (subl.ns.) binevoiți a cunoaşte următoarele: toți acei cari sub pretextul vre-unei asociații sau secte religioase, misionari sau călugări, colindă satele agitând împotriva regimului democratic şi autorităților de Stat, vor fi reținuți (subl.ns.) şi cu materialul documentar necesar vor fi înaintați Serviciului nostru de Siguranță. La reținerea elementelor se va proceda cu mult tact şi se va căuta ca aceste arestări să fie făcute cât mai discret (subl.ns.)". După părerea noastră, „discreția" şi „tactul" erau absolut necesare pentru a nu provoca discuții şi nemulțumiri în rândurile oamenilor satelor care pe atunci erau cu mult mai religioşi. Din păcate, nu am găsit niciun document care să cuprindă vreo situație sau un tabel al celor arestați, lucru care ne îndeamnă să credem că, în realitate, nici n-a fost cazul. O mare parte dintre preoții ortodocşi intraseră încă din primăvara anului 1945 într-o filială a PCR numită Uniunea Preoților Democrați, iar cei „nedemocrați" fuseseră ori trimişi în Bărăgan, ori în temnițele „patriei de democrație populară" pentru a putrezi cu un chirpic de mămăligă pe zi şi-o cană cu apă.

g. „În rândurile țăranilor se comentează că la următoarea recoltă de grâu se va face o nouă blocare"

Aici, se cuvine a da o explicație substantivului „blocare": În acele timpuri în care comuniştii voiau să facă şi „plăți" în contul interminabilelor datorii de război către Rusia bolşevică dar şi să construiască „socialismul de-a pururea biruitor", adică un fel de a sta cu fundul în două luntri, cei supuşi „blocărilor" erau oamenii satelor. Prin urmare, toată recolta, sau o mare parte din ea, trebuia predată „statului" fără prea multe explicații. Trebuia şi atât! Cine nu se conforma „mărețelor" directive, avea pregătit un loc la puşcărie, părăsit recent de cel care tocmai murise de inaniție şi fusese aruncat la groapa comună, fără popă, fără cele 12 Evanghelii, fără cruce sau sicriu! Pur şi simplu aruncat la puțul sec, ca orice hoit de animal! Asta era „înalta" politică a anilor '48 la care, uneori, se mai închină şi acum puținii „lupi bătrâni" comuniști care se mai află în viață. Alarmați de către informatorii strecurați în rândurile țăranilor, securiştii de la Bârlad trimiteau, pe data de 21 iunie 1948, o adresă celor de la Murgeni în care erau avertizați asupra următoarelor probleme:

„suntem informați că în rândurile țăranilor se comentează că la noua recoltă de grâu se va face blocare. Pentru aceasta țăranii s-ar fi înțeles ca la strângerea recoltei de grâu depe câmp să bată snopii de grâu de o aşa manieră ca la treer să nu rămână decât aproximativ 30% din recoltă (subl.ns.). Printre țărani se mai comentează că Ministerul Agriculturii de acord cu Ministerul Industriei a hotărât ca să trimită jandarmi la sate pentru a se supraveghea să nu se sustragă

din recolte. În acest caz țăranii s-ar fi hotărât ca la apariția jandarmilor pentru treer să procedeze în aşa fel ca să-i alunge (subl.ns.). Mulți țărani deasemeni s-ar fi hotărât ca la noua recoltă a grâului în cazul când se va face la grămadă adică sub supravegherea autorităților să provoace incendii pentru a determina guvernul să renunțe la blocare (...). Cei dovediți vor fi cercetați şi li se vor dresa acte".

h. „Agenturile de vigilență vor fi recrutate din elementele cele mai democrate"

„Elementele democrate" despre care se va face vorbire în continuarea acestui material documentar, erau recrutate din rândurile sărăcimii vindicative de la sate, în general bețive şi lipsite de pământul pe care-l vânduseră pentru câțiva litri de rachiu, sau dintre gestionarii magazinelor „socialiste" care aveau timpanul bun şi ochiul ager, ideali pentru asemenea gen de „muncă". Pe 6 iulie 1948, „județeana" de siguranță (securitate) Bârlad, alarmată de furtul unor cabluri telefonice şi telegrafice, trimitea celor de la Murgeni următoarea informare-cerere:

„întrucât elemente ostile regimului şi cari lucrează în cadrul organizațiilor subversive comit acte de sabotaj prin tăerea tuburilor de la vagoanele CFR, a cablurilor telegrafice şi telefonice PTTCR şi SART şi a semafoarelor de distanță din stațiile CFR vă rugăm a proceda de urgență la creerea unor agenturi de vigilență şi agenturi de profunzime (subl.ns.) în toate comunele învecinate acestor cabluri şi trasee. Agenturile de vigilență vor fi recrutate din elementele cele mai democrate şi de încredere, iar agenturile de profunzime vor fi recrutate din rândurile oamenilor regimului (membrii partidului comunist, n.n. şi subl.ns.). Agenturile sus-arătate vor fi făcute atente că este de datoria lor de a preveni actele de sabotaj şi de a informa cât mai urgent posibil de îndată ce a obținut vreo informație sau indiciu". Iată că substantivul „agentură" n-a fost inventat de Ceauşescu atunci când răcnea în microfoane cum că: „agenturili capitalisti ni.", ci alții, cu mult înaintea lui! O urmare a acestei (dez)informări a existat. Pe data de 6 august 1948, Serviciul de Siguranță (Securitate) Murgeni a trimis o adresă judecătoriei de Plasă în care se cereau următoarele:

„avem onoare a vă ruga să binevoiți a ne autoriza percheziţiile domiciliare necesare în satele Floreni, Schineni, Sărățenii de Sus şi Sărățenii de Jos, Lăteşti şi Epureni, în scopul de a se găsi sârma telefonică provenită din furtul produs în noaptea de 23 august 1948 pe traseul PTT Murgeni- Epureni în punctul Floreni". Documentul era semnat de proaspătul avansat comisar Stoide Ioan.

i. „În ultimul timp au fost răspândite manifeste cu conținut antidemocrat"29

Pe 1 august 1948, după ce se scurseseră aproape 5 luni de la simulacrul alegerilor şi nici două luni de la naționalizarea marilor întreprinderi şi bănci, Serviciul de Securitate Bârlad trimitea subordonaților din Murgeni următoarele atenționări inserate în adresa cu numărul 2235:

„...în ultimul timp s-au constatat cazuri când au fost răspândite în diferite oraşe şi sate, manifeste cu caracter antidemocrat (subl.ns.). Aceste manifeste sunt răspândite îndeosebi în timpul nopții în locuri prielnice acestor operațiuni. Pentru preîntâmpinarea acestor acțiuni a elementelor duşmănoase regimului, vă rugăm să binevoiți a lua măsuri pentru organizarea de posturi de pândă pe timpul nopții (subl.ns.) în raza serviciului dvs., posturi care să funcționeze după un plan bine stabilit şi cu intermitență de circa 2-3 zile.

Note:

29 Pentru realizarea acestui material documentar, autorul a folosit informațiile furnizate de dosarul nr. 11948 din fondul „Biroul de Securitate Murgeni", aflat în păstrarea Direcției Județene a Arhivelor Naționale Vaslui.

Pentru executarea în bune condițiuni a acestor operațiuni şi pentru a se ajunge la rezultate pozitive se va solicita şi sprijinul organizațiilor democratice din raza biuroului dvs., întrebuințând elemente discrete, bine verificate şi ridicate din punct de vedere politic (subl.ns.)". Din acest document transpare încă o dată faptul că, de fapt, noua structură de represiune inventată şi pusă la treabă ce către organizația de tip mafiot numită Partidul Muncitoresc Român, nu apăra poporul ci REGIMUL! Organizarea posturilor de pândă nu a rămas numai pe hârtie ci, a fost pusă în aplicare, deoarece la dosarul cercetat de noi am găsit şi o listă a „pândarilor democrați" din satul Obârşeni, scrisă cu creionul chimic de către subofițerul de securitate Sandu Coman. Noi cunoaştem numele acestora dar, forțați de legea nr. 677 2001 care are un profund şi devastator caracter stalinist, nu le putem da în vileag identitățile. Pe peticul de hârtie au fost scrise la timpul respectiv următoarele: „ Obârşeni. Posturi de pândă.

I.G.B.-4 ore; I.G.H.-3 ore; A.R.-2 12 ore; T.S.-2 ore". Nu ne trebuie mult timp să ghicim cine erau aceşti indivizi fără scrupule: probabil din cei supărați că vecinul X are doi porci şi-o vacă, iar ei bătătura goală. Toate regimurile dictatoriale minoritare s-au bazat, până la urmă, tot pe oameni dar, pe ce oameni!!

j. „S-au găsit manifeste intitulate <Români mai aveți puțină răbdare, în curând veți fi descătuşați>„

Iată că informarea trimisă de securitatea din Bârlad celor din Murgeni, nu a fost alarmistă ci alarmantă şi reală. Cu toate măsurile întreprinse de „lucrătorii" şi „pândarii cu conştiință politică ridicată", nu s-a putut opri răspândirea manifestelor care, de fapt, erau bucățele de hârtie scrise de o mână stângace dar

care aveau un conținut explicit anticomunist. Spunem toate acestea, deoarece am găsit încopciat la dosar şi un manifest, al cărui conținut, îl vom transcrie în continuare: „ VREM PACE. FARA COMUNIŞTI. NU PRIMIȚI LAUDELE FRONTULUI PLUGARILOR.” Pe verso erau scrise cu litere minuscule următoarele: „Jos guvernul Petru Groza. 2000 lei kg. porumb. Tutunul cu cartelă”. În cercetările noastre prin arhivele statului, am mai găsit manifeste asemănătoare şi la județul Vaslui, ceea ce demonstrează că exista o anumită corelare şi organizare în toate aceste palide şi disperate încercări de trezire a conştiinței adormite a țăranilor „vrăjiți” de promisiunile unui rai egalitarist, în care toată lumea, indiferent de rang şi poziție socială, s-ar fi adăpat de la acelaşi râu cu lapte şi ar fi supt din acelaşi fagure de miere! Istoria a demonstrat, cu vârf şi-ndesat, că n-a fost tocmai aşa. Unii (puțini) s-au adăpat şi au supt mai mult, iar ceilalți (mulți) le-au asigurat cu sudoarea lor materia primă. La data de 23 septembrie 1948, căpitanul de securitate Marian Huidan (şeful de la Bârlad) secondat de adjunctul său, locotenent de securitate Iacob Weiss, semnau adresa cu nr. 13413 trimisă „tovarăşilor organe” de la Murgeni, în care notaseră următoarele:

„...suntem informați că pe teritoriul rural s-au găsit nişte manifeste intitulate <Români mai aveți puțină răbdare, în curând veți fi descătuşați> (subl.ns.). Față de această situație, vă rugăm să intensificați la maximum acțiunea informativă pentru descoperirea manifestelor şi a autorilor cari au difuzat aceste manifeste. Un prim raport ne va fi înaintat în cel mai scurt timp”. Peste numai trei zile, pe data de 26 septembrie 1948, „biuroul” din Murgeni primeşte o altă adresă secretă de la Bârlad, în care era semnalată apariția unui alt manifest:

„luați măsuri de verificare şi raportați de urgență dacă în raza biuroului dvs. a fost difuzat un manifest cu caracter antisovietic (subl.ns.) şi antidemocratic, compus din 19 pagini, scris la maşină, având ca titlu <PROCLAMAȚIE> (subl. În original) şi semnat Mihai I descălicătorul adevăratei democrații în România (subl.ns.) iar dedesubt, Atena 11 iulie 1948. Termen 5 zile”. Iată că rețeaua formată de „lucrători” şi „turnători” şi-a făcut, de data asta, „datoria patriotică”, şi a reuşit să prindă pe cineva. Acum, după 60 de ani de secretizare a dosarului de securitate din care am citat, conținutul „triumfalist” al adresei trimise de „biuroul” de securitate din Murgeni „vigilenților tovarăşi de arme şi fapte” de la Bârlad, a fost următorul:

„vă înaintăm alăturat 3 declarații dintre care una a individului Vasile C. care a fost prins în seara zilei de 14 octombrie 1948, la un bal în Com. Blăgeşti, satul Igeşti cu un manifest al fostului Partid Național Țărănesc Maniu. Totodată vă înaintăm pe individul în cauză. Plot. Major C. Cerbulea”. Foarte probabil ca celelalte două declarații să fi fost ale „martorilor” gravului delict! Oricum, pedeapsa prevăzută de codul penal de atunci pentru asemenea „crimă” era foarte mare!

k. „A venit un moşneag cu o căruță cu un cal alb”

În cele ce urmează, vă vom prezenta un fapt care, într-un alt context, ar fi fost lovit de banalitate şi ridicol, dar în anul de grație 1948, vigilenții „lucrători” de securitate nu-şi permiteau şi nu permiteau astfel de „glume” care ar fi pus în pericol „cel mai democratic şi mai popular regim” pe care l-a avut România, din toate timpurile! Totul a început cu o neobişnuită „notă informativă” datată 5 septembrie 1948, depusă pe masa „biuroului” din Murgeni de vreun „binevoitor” cu stat de prime la Securitate, care „notă” a fost „prelucrată spre exploatare” de către „sponsorul” turnătorului şi trimisă la Bârlad în forma următoare:

„sunt informat că în com. Murgeni jud. Tutova numita (sic! de fapt, numitele n.n.) T.Z., N.I. şi A.M., a spus că a venit un moşneag cu o căruță cu un cal alb şi în căruță avea 3 păsări şi când le dădea drumul în piață şi le striga, veneau singure la căruță (subl.ns.). Când venea cineva înaintea lui, îi spunea toate faptele pe care le-a făcut în viață. A mai spus moşneagul la o femeie numită A. L.P. că la ce vii la mine cu acel corp al tău care ai împuțit pământul, că ai băgat 7 copii în pământ, adică acea femeie a făcut 7 raclaje şi de aceea i-a spus aşa. Tot acest moş s-a dus la Moara Bossi din comuna Murgeni şi i-a spus Directorului că de ce i-a luat moara, că nu mai este mult timp, mai este trei puncte şi are să se aleagă foc de acest guvern. Tot acest moş i-a spus lui V.G., că de ce nu se cunună cu soția lui, de trăeşte în concubinaj, şi acesta i-a răspuns că doctorul îi ia banii pentru certificat de analize. Atunci moşul i-a spus: hai cu mine la doctor să spun eu doctorului să-ți ia bani mai puțini, ajungând la doctor şi spunându-i chestiunea, doctorul i-a spus: moşule de ce spui aceste chestiuni şi l-a luat şi l-a dus la Sectorul de Jandarmi. Şi oamenii ținându-se de căruța lui să vadă ce se petrece, el a spus la oameni: să vedeți, dacă majurul mă arestează, o să se bată cu capul de pereți. (...) O femeie avea un copil cu ea, ca de 7 ani şi acel copil se tot apropia de sacul moşului, dar moşul i-a spus copilului: eu ştiu ce vrei să faci, vrei să-mi furi din bani. Atunci moşul a scos din sac 1500 de lei şi i-a dat copilului să-şi cumpere cămaşă că era ruptă aceea după el. Moşul a mai spus că din cauza comuniştilor nu mai aveți nimic, ați rămas săraci că vă ia totul (subl.ns.), iar la un moment dat s-a făcut nevăzut. Toate aceste chestiuni s-a întâmplat pe 15 august 1948”. Pusă pe jar, Securitatea a început adevărate investigații pentru aflarea adevărului despre acest moşneag. Concluziile au fost trase târziu, abia pe 11 octombrie 1948, când cei de la Murgeni au trimis Bârladului următorul raport:

„verificând nota informativă din 5 septembrie 1948 am constatat că întradevăr (sic!) în ziua de 15 august a.c. a venit o căruță cu un cal alb ear în trânsa un moşneag fără picioare şi se afla în stare de ebretate (subl.ns.). Moşneagul a stat în Târgul Murgeni circa o jumătate de oră unde a fost găsit de către Postul de Jandarmi fiindcă din cauza beției se lega şi înjura oamenii pe

drum. În ceea ce priveşte că ar fi spus ceva despre Comunişti sau în legătură cu Guvernul nu sunt fapte concrete". Prin urmare, lovitura de imagine pe care şi-o doriseră securiştii prin descoperirea unei „vaste rețele de reacționari burghezo-moşiereşti anti-democrați", a eşuat în mahmureala unui moşneag handicapat şi pe deasupra beat! Este foarte posibil ca şi informatorul să fi fost în aceeaşi stare ca şi moşul, în acest caz dând dovadă de exces de zel sau, pur şi simplu, şi-a dat în scris frâu liber propriilor păreri despre bolşevici.

l. „În comuna Sârbi s-ar ține şedințe maniste"

Dosarele care ne-au trecut prin mâini, au scos la iveală alte şi alte mârşăvii comise de Securitate în cârdăşie cu armata de turnători abjecți care nu aveau, probabil, alte ocupații aducătoare de venituri, decât trimiterea în odioasele puşcării şi lagăre de muncă forțată comuniste ale unor consăteni ceva mai înstăriți şi cu ceva glagorie în cap mai multă decât ei. Pe data de 22 octombrie 1948, în urma unor delațiuni, Biroul de Securitate Murgeni trimitea „la pachet" şefilor din Bârlad, o adresă şi-un om:

„se înaintează individul D.C. dimpreună cu 3 declarații contra susnumitului (subl.ns.) din care reese că a vorbit şi înjurat contra Guvernului şi Autorităților administrative județene spunând că sunt nişte legionari şi nuşi fac datoria (subl.ns.)". Ba, am spune noi, „competentele" autorități județene îşi făceau datoria dar nu față de popor (pe care tot îl clamau în discursurile lor demagogice) ci față de stăpânii ruşi aflați în inseparabilă comuniune de jaf total şi cotropire sistematică cu elita „egalitaristă" de la Bucureşti. În acele timpuri, prefectul județului Tutova era Ioan Andronache. Uneori, în cercetarea noastră, ne-am lovit şi de un paradox: cei care dădeau informații „prețioase" erau securiştii de la „centru", iar cei care executau treburile murdare (bătăi, torturi, arestări, disimulări etc.) erau securiştii de la Murgeni, aflați, desigur, în subordine. Iată ce cereau „organele superioare" de la Bârlad, țucălarilor de la Plasă cu adresa nr. 14133 din 18 octombrie 1948:

„din informațiile care le deținem, rezultă că în comuna Sârbi, din raza biroului dvs., în casa unui ferar (primul pe partea dreaptă a şoselei Bârlad-Sârbi), s-ar ține şedințe maniste (subl.ns.). La aceste şedințe ar lua parte printre alții şi maniştii J.S. şi Ț., din acea comună. Verificați această informație şi orice constatare a Dv. ne va fi raportată". Această adresă a fost semnată tot de căpitanul Marin Huidan, ca ştab, dar se pare că adjunctul Weiss fusese „rotit", odată ce noul rândaş al „boss"-ului cu patru stele sovietice pe epolet devenise sublocotenentul de securitate E. Gheorghiu, care a şi semnat, umil, jos, în dreapta documentului.

m. „A spus că vrea să-i scoată pe comunişti la plug"

Această nepoliticoasă, nepermisă şi aspru pedepsită „invitație" la muncă a trântorilor comunişti care, după cum se ştie, aveau gura mare dar fapta mică, a

mai creat oleacă de forță de muncă gratuită pentru megalomanele proiecte staliniste, gen: canal, viaducte, combinate ş.a.m.d. Deci, până la urmă, cu toată obida şi greața unor țărani față de activiştii-papagali bolşevici, n-au reuşit să-i înhame pe aceştia din urmă la vreun plug cu două brăzdare, aşa cum ar fi trebuit, acest lucru făcându-l tot ei, că d-aia se proclamase cu atâta fală veşnica egalitate între români: noi dăm „indicații prețioase", iar voi executați! În raportul cu numărul 274 9 octombrie 1948, înaintat de securistul din Murgeni tartorilor din Bârlad se scriau următoarele:

„urmare la raportul nostru nr.din.şi la ordinul Dv. nr. din.privindpe numiții C.L., Gh. S. şi R.C. Raportăm că susnumiții au casa de Sfat la C.D.S din satul Igeşti comuna Blăgeşti, proprietarul acestei case a făcut politică țărănistă. C.L. a vorbit către N.C. referitor asupra lui D.S. spunând lasăl măi că e Comunist de al vostru, atunci N.C. a răspuns că el nu e Comunist, dar vrea să îi scoată pe comunişti la plug (subl.ns). Orice semnalări suversive din partea susnumiților vor fi raportate". Din această „turnătorie" putem trage concluzia perfect valabilă că informatorii securității erau infiltrați până în cea mai adâncă intimitate a unor cetățeni, care nu voiau să accepte cu una, cu două, cutumele devastatoare ale noului regim care avea la „vârfurile" sale terorişti cu multe acțiuni şi activități anti-româneşti, în perioada premergătoare tristei şi îndelungatei ocupații comunisto-ruseşti.

n. „Numitul a cântat cântece legionare"

Tot „județeana" Tutova a mai trimis cioclilor din Murgeni la data de 30 octombrie 1948 o delațiune ce se cerea urgent verificată. Ea suna astfel:

„din informațiile pe care le deținem, în satul Fedeşti, comuna Ghermăneşti, din raza biroului Dv., s-au cântat cântece legionare de către muzicanții din acel sat (...)". Răspunsul celor din Murgeni nu întârzie să fie trimis celor de la Bârlad, deoarece a intona cântece interzise la vremea aceea, era o infracțiune extrem de gravă, care atenta la obrazul gros şi plesnind de îmbuibare a „celebrilor" activişti şi campioni la „datul cu gura"! Iată ce scria „silitorul" plutonier major de securitate Sandu Coman în binecunoscutu-i „stil" alambicat şi certat cu normele gramaticale minimale ale frumoasei limbi române:

„raportăm că făcând investigații asupra celor arătate în nota informativă şi în Ord. Dvs., reese că muzicanții N.I. şi S.A. din com. Şuletea au fost înpăcați la o nuntă din Com. Ghermăneşti satul Fedeşti, de cari ei au fost puşi să cânte de către individul D.R. <Mulți ani trăească> din care aceştia declară că a cântat acest cântec, nu a cântat alte cântice cu caracter suversiv. Din declarațiile lui C. O din acea comună se spune că individul D.R. a cântat o melodie legionară şi pronunțând şi cuvântul <cu zâmbetul pe buze>. Iar din declerația lui P.R. reese că a auzit şi dânsul cum a spus că el nu e <tovarăş> el este cu Legiunea şi Căpitanul şi vociferând mai multe cuvinte contra R.P.R. din concluziile trase de

noi rezultă că numitul de mai sus a fost în stare de ebrietate, s-a luat măsuri de supraveghere a numitului”.

O. „Unde duce socialismul”

Că socialismul ne-a dus într-o fundătură din care nu s-au ridicat gunoaiele menajere timp de 45 de ani, este o realitate pe care acum o ştiu şi copiii care învață oleacă de istorie a patriei, dar inter-titlul nostru a însemnat la nivelul anului 1948 cu totul altceva. Să dăm glas informării imbecile şi analfabete a altui tovarăş securist, coleg de serviciu de-al lui Sandu Coman, pe care a trimis-o urgent, ca pe-o ştire de primă mână, oamenilor cu „maşina neagră” din Bârlad:

„dintro informație dată de Plotonerul Major Caramfil Cdt. Sectorului de Jandarmi Murgeni. Raportăm că deplasândumă înpreună cu Plotonerul Coman Sandu în comuna Rânzeşti pe ziua de 8 noemb. 1948 am mers cătră locuința Agt. Sanitar pe drum neam întâlnit cu dânsul anume B.V. la întrebările noastre nea dat cartea ce se afla la el spunând că a plecat să o predea Autorităților Administrative locale pentru a fi predată locului în drept, dânsul a declarat că a fost în permisie în jud. Ialomița la locul său natal, din care a stat 5 zile şi când a venit acasă unde ține gazdă la Locuitorul S.F. a găsit acea carte cu titulatura <Unde duce socialismul> pe masa lui mai avea şi alte lucruri sanitare din care a dat şi o declarație scrisă. Continuând cercetările am găsit la locuitorul S.F. O ladă cu nişte cărți vechi ca cartea cu caracter suversiv leam ridicat întrebândul a spus că sunt ale ficiorului său actualmente prizoner în Rusia. Vă înaintăm cărțile găsite şi trei declarații două a numiților ear una a secretarului de organizație când a fost în lipsa agentului sanitar la locuitorul S.F. şi a văzut cartea pe masă. Față de cele de mai sus vă rugăm să binevoiți a dispune şi a da ordin de percheziție domiciliară unde se bănuesc a mai fi şi alte lucruri îndosite”. „Legiştii” subofițeri de securitate au cerut ordin de percheziție dar, se pare că ilegalul secretar de partid a dat buzna în casa omului fără niciun fel de mandat. Cam aşa făceau politică activiştii PMR de atunci: cu mult tupeu şi cu o lipsă totală de bun simț! De altfel, acest individ fără scrupule i-a şi „turnat” pe cei doi. Iată ce răspuns au trimis Murgenilor pe data de 12 noiembrie 1948 analfabeții cu grad securistic superior din Bârlad:

„la raportul Dvs.

nr din..a.c. privind cărțile cu caracter antidemocratic găsite la locuitorul S.F. din comuna Rânzeşti vă rugăm să ne trimiteți antecedentele şi orce alte relați asupra celui de mai sus, precum şi pentru agentul sanitar B.V. Deasemeni, cu forme legale veți efectua o percheziție domiciliară la locuința numitului F.S. unde propuneți că sar mai găsi material. Totodată vă rugăm să luați măsuri de supravegherea activități celor de mai sus raportându-ne constatările Dvs.”. Se pare că cei doi oameni incriminați şi dați „de-a gata” în brațele „suave” ale perfidei securități de către „vigilentul” secretar al organizației de partid, au mai

avut timp să şteargă toate urmele compromițătoare într-un timp record, odată ce leprele analfabete de la Murgeni raportau mofluze celor de la Bârlad (de aceeaşi teapă cu ele!) rezultatele percheziției domiciliare în termenii următori:

„astăzi 12 noem. 1948 raportăm că la percheziția făcută asupra numiților S.F., B.V. şi I.C. nu sa găsit cărți cu caracter suversiv şi armament (...)". După cum se vede, Securitatea mai înregistra, uneori, şi câte un „fiasco" de proporții dar asta nu însemna că dezarmase în fața „duşmanilor poporului" ci, dimpotrivă, îşi ascuțise cuțitele pentru viitoarele bătălii care vor urma!

p. Moşneagul „suversiv" reintră în vizorul Securității

Probabil, căpitanului Marin Huidan din conducerea Securității bârlădene, nu-i funcționa prea bine creierul sau devenise prin natura serviciului paranoic, ori primise directive superioare necunoscute nouă, din păcate, de vreme ce, chiar şi la sfârşitul lunii noiembrie a anului 1948 încă mai dorea relații despre celebrul „moşneag fără picioare în stare de ebretate" de la Murgeni, ce îi şifonase proaspăta-i uniformă de securist apărător al poporului. Prin urmare, cu o mare undă de îndoială în suflet, mai trimite o adresă locotenentului Alexandru Crețu de la Murgeni în care îi solicită oareşce lămuriri:

„la raportul Dvs. nr. 240 din 20 octombrie 1948. Cu onoare vă rugăm a verifica şi a ne raporta, măsurile luate de Jandarmi contra acelui moşneag, dacă s-au întreprins ceva cercetări (subl.ns.) şi unde se află în prezent acel moşneag. Rezultatul nil ve-ți raporta până pe 25 noembrie 1948". Desigur, din cauza supărărilor cotidiene pricinuite de atâția şi-atâția „duşmani de clasă", tov. căpitan a uitat iarăşi de exigențele gramaticii limbii române, dar, ce mai contează atunci când ai 4 stele pe umăr, portofelul doldora de bani şi ghioaga ciobănească în mână?! De data asta, mardeiaşii politici de la securitatea din Murgeni trimit un raport complet, chiar dacă rezultatul final este acelaşi. Iată cum suna „competintul" document:

„raportăm că organele Jandarmereşti din Comuna Murgeni deşi a fost cercetat verbal pe acel moşneag nu a încheiat nici un act contra lui doar că a fost întrebat de unde este îşi aminteşte Plotonerul Major Caramfil (...) că este din județul Brăila nu avea nici un act asupra lui. Din toate investigațiile făcute reese că acel moşneag a cărui nume nu se cunoaşte că era întro stare de ibrietate şi murdărie corporală (...) a fost alungat de Jandarmi din Com. Murgeni nu se ştie unde a plecat dar după toate investigațiile nu se află pe raza Biuroului de Securitate Murgeni". Noi bănuim că această anchetă suplimentară a fost comandată în perspectiva desființării Jandarmeriei Rurale şi înlocuirii acesteia cu „devotata" miliție populară, ce va fi compusă tot din săracii cu duhul ai satelor româneşti, care în perspectiva obținerii unor salarii şi favoruri îndestulătoare din partea noii „clase nobiliare" comuniste, vor face „totul" pentru a-i pune cu botul pe labe pe adevărații gospodari!

r. „Pe gardul primăriei Ghermăneşti au fost lipite afişe suversive30”

Chiar dacă „alegerile” din 28 martie 1948 n-au fost decât un simulacru care n-a avut nevoie nici măcar de o fraudă, deoarece opoziția nu fusese „invitată” (lipsind cu desăvârşire), „duşmanii poporului” tot mai protestau prin lipirea unor afişe „suversive” chiar pe gardurile instituțiilor publice, de largă respirație „democrată”. Oameni cu mult curaj încercau pe ici, pe acolo, să atragă atenția asupra „surprizelor” în lanț pregătite poporului român de către comunişti. Prin adresa 15143 din 23 noiembrie 1948, serviciul de securitate județean Tutova cerea celor de la Murgeni descâlcirea „afacerii” în termeni nu tocmai amiabili:

„la raportul Dv. cu nr din cu privirea la afişele lipite pe gardul primăriei comunei

Ghermăneşti vă rugăm să luați măsuri de intensificarea acțiunii informative pentru a se stabili autorii acestei acțiuni, raportândune de urgență toate constatările Dv.”. Prin urmare, se cerea imperativ „aportul” informatorilor locali, infiltrați mai ales prin cârciumi sau „comparative” săteşti, poate, poate ar „răsufla” vreun „conspirator”.

Note:

30 Pentru realizarea acestui material, autorul a folosit documentele existente în dosarele: 11948 (fond Biroul de Securitate Murgeni) şi 21952-1953 (fond Raionul de Securitate Bârlad) aflate la D.J.A.N. Vaslui.

Nu s-a întâmplat aşa, devreme ce securiştii din Murgeni scriau în raportul lor către „centru” următoarele:

„raportăm că după toate investigațiunile noastre asupra afişelor lipite pe Gardul Primăriei Com. Ghermăneşti, cu caracter suversiv până în prezent nu sa descoperit nimic. Însă totuşi investigațiunile continuă orice descoperire va fi raportată la timp”. Un alt eşec era trecut în conturile „organelor”, după cel evocat de noi în episodul trecut referitor la moşneagul cu părul alb, şchiop şi beat pe deasupra! Mare pierdere de timp! Dar nu de bani! „Partidul” voia „marfă” proaspătă pentru cimitirele anonime pline cu gropi comune pe care le inaugurase cu atâta „succes”, şi nu se uita la costuri!!

s. „Raportați dacă au apărut manifeste ale Partidului Național Țărănesc”

În mod vădit, turbarea generală ce cuprinsese întreaga Securitate era alimentată în mod permanent de noi şi noi manifeste anti-comuniste emise şi difuzate de către persoane necunoscute, fapt ce-i făcea pe odioşii criminali angajați de bolşevici în posturile de „apărători ai regimului democrat”, să facă nopți albe şi zile negre prin birourile lor dotate cu tot arsenalul torționarilor

medievali. Pe 7 decembrie 1948, ştabii de la Bârlad ţipau către subordonaţii de la Murgeni cam aşa, în adresa cu nr. 19307:

„raportaţi de urgenţă (subl.ns.) dacă au apărut manifeste dactilografiate cu data de 16 oct. a.c. (1948 n.n.) semnate Partidul Naţional Ţărănesc şi intitulate „Către Poporul român în robie", având drept ideie călăuzitoare lupta împotriva revenirii Greco Catolicilor la Ortodoxism". Răspunsul „lucrătorilor" de la Murgeni a fost, ca de obicei, unul plin de impotenţă:

„nu ştim dar vă vom informa la timp".

t. „Funcţionarii din aparatul de Stat sunt înscrişi în politică numai pentru interese particulare"

Nu este o noutate faptul că oportunişti au fost, sunt şi vor mai fi, atâta timp cât planeta Pământ se va mai roti în jurul Soarelui dar în anii grei ai terorii securisto-comuniste oportunismul devenise o necesitate impusă de traiul mizerabil pe care îl duceau toţi românii, mai puţin angajaţii „miliţei populare" dar şi cei ai Securităţii puterii comuniste, care parazitau bugetul naţional ca nişte adevăraţi vânători de favoruri. Noii angajaţi din Securitate, lacomi de bani şi grade militare aveau treabă din belşug. La indicaţiile criminalului Stalin, începuse în anul 1949 construcţia canalului Dunăre- Marea Neagră aşa că ticăloşii ajunşi la putere cu sprijin rusesc aveau nevoie de forţă de muncă pentru a-şi duce până la capăt planul diabolic de exterminare a inventaţilor „duşmani de clasă". Cine furniza această imensă masă de „necalificaţi" pentru realizarea „proiectului"? Securitatea Poporului, dacă nu ştiaţi, precum şi nou-născuta Miliţie!

Iată ce scria la data de 8 decembrie 1948 locotenentul Alexandru Creţu de la biroul de securitate Murgeni, şefului de la Bârlad, cpt. Marin Huidan:

„raportăm că din informaţiunile şi cele constatate de noi asupra acţiunii elementelor din vechiul P.N.Ţ. maniu (sic! n.n.) şi legăturilor acestora cu cheaburimea, nu ş-ea (??? n.n.) încetat activitatea însă nu sunt organizaţi în grupuri mari care ar determina securitatea (subl.ns.) să acţioneze. (...). Se observă că din Funcţionarii aparatului de Stat bine înţeles acei cu stare materială mai bună, sunt înscrişi în organizaţii politice numai pentru interese particulare (subl.ns.) menţinânduşi poziţia pe care o deţine. Sa făcut fişe la unele elemente ţărăneşti urmând ca ulterior după verificare şi supravegherea lor să se întocmească şi la ceilanţi (subl.ns)".

u. „La iniţialele R.P.R a scris <Regretăm Pentru Rege>

Data notei informative a securităţii pe care o vom evoca în continuare, are o anumită semnificaţie. Pe 30 decembrie 1947, „comisarul" Vâşinski în cârdăşie cu „elementele democrate" româneşti, l-au forţat pe regele Mihai I să-şi semneze abdicarea, urmând ca acesta să-şi ia bagajele exilului şi să plece unde va vedea

cu ochii. Normal (din punctul de vedere al bolşevicilor), odată ce România rămăsese singura țară cu monarhie parlamentară din estul Europei cotropit de ruşi. O mare parte a populației nu a înghițit cu una, cu două noua samavolnicie a slugilor lui Stalin. Protestele nu puteau fi organizate în stradă, odată ce țara era plină până la saturație de diviziile invadatorilor de la răsărit, aşa că, pe ici, pe acolo, au fost răspândite diverse manifeste care scoteau în evidență ilegalitatea comisă. Unii oameni mai îndrăzneți îşi manifestau şi verbal indignarea, astfel că s-a ivit prielnica ocazie dată de-a gata angajaților din Securitate de a ieşi în evidență. Arestarea unui asemenea „element suversiv" era mană cerească şi izvor de prime grase în buzunarele vigilenților „lucrători" din Securitate, îmbrăcați în haine de piele neagră şi dotați cu maşini de aceeaşi culoare. A

morții, fireşte! Cine intra pe mâinile acestor asasini, nu mai avea scăpare, nicicum! Pe 8 decembrie 1948, cu nr. 15561, ofițerii de la Bârlad trimiteau celor de la Murgeni o adresă cu r următorul conținut:

„...suntem informați că numitul V.C. din com. Zorleni-Tutova, posesor a 5 ha. pământ, pensionar de Stat, se manifestă pentru monarhie spunând că inițialele R.P.R. reprezintă <Regretăm Pentru Rege>. Ve-ți lua măsuri de strictă supraveghere a activității celui de mai sus, raportându-ne la timp toate constatările Dvs. Deasemeni suntem informați că la numitul V.S. din aceeaşi comună s-ar găsi un pistol automat cu 6 cartuşe. La cel de mai sus ve-ți efectua o percheziție domiciliară".

v. „Membrii Guvernului sunt nişte țambalagii"

Tot la dosarul din care am spicuit câte ceva pentru acest studiu am găsit şi o „notă informativă" a unui turnător al Securității care a băgat în puşcărie un cetățean, astfel:

„... informez precis că în ziua de 20 noembre 1948 numitul V.V. născut în com. Bălăbăneşti jud. Tutova în prezent Domicileat la ferma Zorleni ca Şef de cultură (.) întradevăr pe când au venit 2 îndrumătorii dela sindicatul agricol județean Bârlad şi au ținut o şedință în localul sediului sindical numitul demai sus a înjurat pe tov. de la sindicat spunând că acuma a ajuns să conducă guvernul de astăzi nişte țambalagii (subl.ns.)". După atâția ani de la comiterea „faptei", subscriem cu plăcere la opinia lui V.V. dar, mai mult ca sigur că acest adevăr l-a costat LIBERTATEA! Informarea „cinstitului" cetățean nu a rămas fără urmări practice, după cum arătam. Securiştii de la Murgeni au inițiat o anchetă (de fapt, şi-au mai consultat încă trei informatori) din care a rezultat raportul cu nr. 3298 decembrie 1948, care întărea prima informare a delatorului. Iată o parte a conținutului încărcat şi cu alte circumstanțe agravante, aşa, ca „infractorul" să nu mai iasă din puşcărie de-a pururi:

„raportăm asupra numitului V.V. Şef de Cultură la Ferma Zorleni din investigații şi cercetările noastre reese că întradevăr numitul V.V. a înjurat pe

Tovarăşii îndrumători dela Sindicatul Județean Tutova care venise pentru organizare şi îndrumare a Sindicatului Agricol Zorleni spunând că astăzi conduc țara toți derbedeii şi golanii (subl.ns.). (...) Totodată înaintăm trei declărații a numiților I.R., Gh.V. şi G.M. contra susnumitului". Dosar construit ireproşabil pentru trimiterea lui V.V. În fața temutului tribunal al poporului compus numai din otrepe ce nu aveau nimic în comun cu justiția adevărată, ci, numai cu livrarea urgentă a cât mai multor sclavi pentru proiectele megalomanice ale PCR rebotezat la începutul anului 1948, Partidul Muncitoresc Român (PMR).

w. „Dacă grecilor le trebuie război, să se sature de război"

O altă povară la care a fost supusă populația rurală a fost susținerea gherilei comuniste din Grecia (EDES) care a declanşat un devastator război civil împotriva celeilalte facțiuni, de dreapta, (ELAS) alături de care luptase împotriva germanilor. Acest conflict militar a încetat în anul 1949, datorită intervenției Marii Britanii care nu voia să scape Grecia pe mâinile bolşevicilor. Regimul comunist de la noi a susținut, la cererea Rusiei staliniste, gruparea de sorginte marxistă, trimițându-i ajutoare sub formă de alimente, haine etc. După cum spuneam, măgăreața a căzut tot pe umerii țăranilor care şi-aşa erau înglodați în datorii către stat, sistemul cotelor fiind drastic aplicat cu ajutorul Securității şi al Miliției. Bineînțeles că nemulțumirile nu au întârziat să apară creând un bun prilej de noi arestări şi internări în lagăre de exterminare. În nota informativă 35123 noiembrie 1948 trimisă de Murgeni Bârladului, „harnicul" plutonier major Sandu Coman (care se pare că a făcut carieră pe-acolo) scria următoarele:

„avem onoarea de a vă înainta o Notă Informativă şi 2 Declărații asupra numitului Gh.I.C. din com. Murgeni, Satu Rai din care se face Vinovat asupra faptului că când a fost colecta pentru poporul Grec Susnumitul arăspuns cu cuvintele: dacă le trebuie război grecilor să se sature de război (subl.ns.) că el nu le dă nimica. Cerem a se da ordine în acest sens". Probabil, ordin de arestare imediată, credem noi.

x. „Pentru o cămaşă trebuie să se dea 500 kgr. porumb"

O altă metodă de spoliere totală a țărănimii era aceea de a vinde prin cooperativele de consum săteşti produse industriale de primă necesitate, numai în contrapartidă cu produse agricole. De altfel, mult trâmbițata egalitate dintre „clasa muncitoare" şi țărănime de care făceau atâta caz mincinoşii şi gureşii activişti de partid, era o gogoriță ca multe altele care s-au vehiculat în epocă. În realitate, muncitorii beneficiau de cartele pentru alimente, cartele „pe puncte" pentru procurarea îmbrăcămintei şi încălțămintei, sporuri salariale „de scumpete" şi altele, pe când truditorii pământului nu erau recompensați cu nimic. Bine-nțeles că această situație a generat nenumărate nemulțumiri în zonele rurale, nemulțumiri repede speculate de zbirii securității care-şi vedeau planul la arestări îndeplinit şi depăşit, de vreme ce se inauguraseră cu surle şi trâmbițe

„celebrele” planuri cincinale. Biroul de Securitate Murgeni transmitea adresa cu nr. 3348 decembrie 1948 celor de la Bârlad, care cuprindea următoarea „crimă”:

„raportăm asupra Cârciumarului Ț.I. din com. Zorleni județul Tutova care a afirmat că la Cooperative se aduce numai rachiu oamenii sunt goi şi pentru o cămaşă trebue să dea 500 kgr. porumb ca să o poți cumpăra (subl.ns.). Totodată înaintăm 2 declarații şi fişa contra susnumitului. (...)”. Trebuie spus că prețul unui kg. de porumb era fixat de către „specialiştii” statului, dar acordau un preț de achiziție care friza bunul simț şi respectul față de munca grea a bieților țărani.

y. „Numitul B.M.C.Constantin ia înjurat pe Comunişti”

Ca să-i înjuri la vremea aceea pe „tovarăşi” era o mare greşeală din partea oricui dar, instinctul nativ al țăranului român a ghicit repede falsitatea doctrinei venite din răsăritul sovietic roşu de atâtea crime, dezavuându-i totodată, şi pe exponenții acesteia: ticăloşii activişti de partid, adevărați papagali ai „noii ere” ce s-ar fi vrut mai lungă decât „Reich-ul milenar” al lui Hitler! Acelaşi analfabet bătăuş Coman de la Murgeni, informa Bârladul cu hârtia nr. 33823 decembrie 1948, asupra unei infracțiuni grave aduse la cunoştința sa de neprețuiții săi delatori, cărora, ca de obicei, nu le vom da numele, din păcate:

„raportăm asupra numitului B.M.C.Constantin din com. Vinderei jud. Tutova, este adivărat pe baza investigaților făcute de noi şi notele informative luate (subl.ns.) că numitul de mai sus a înjurat pe comunişti (subl.ns) şi spunând că până nu omoară un Comunist nu are să se lase. Totodată vă înapoiem Dosarul cu cel în cauză însoțit de 2 note informative dimpreună cu fişa susnumitului”. Ce însemna pe atunci „fişa” cuiva? Asta însemna că fusese luat în colimatorul Securității şi la prima abatere, uneori imaginară, era „săltat” şi dus undeva, departe, de nu mai auzeau neamurile de el niciodată! În acest mod „constructiv” îşi consolida

PCR politica-i devastatoare, imbecilă şi total aservită intereselor unei puteri străine: URSS.

z. „Veți stabili provenienția pistolului PPS din moara Bereşti”

Localitatea Bereşti se află acum în județul Galați, având statutul de oraş, dar în anii ‘50 era pendinte de proaspătul raion Bârlad. În câteva rânduri, vom vedea cum Securitatea raională a fost pusă pe jar de unele note informative ale liotei de turnători abjecți aflate în solda torționarilor cu grade militare de tip sovietic pe epoleți. După ce securiştii au luat act de delațiuni, au trecut la treabă. Toată povestea a început pe data de 2 decembrie 1952, când noua structură regională a securității statului cerea celor de la „raionala” Bârlad următoarele:

„la nr.1361029 noiembrie a.c. (1952 n.n.) referitor la incendiul dela moara naționalizată „Răsăritul” din comuna Bereşti, veți lua măsuri ca în termenul cel mai scurt posibil prin rețeaua informativă (subl.ns.) să stabiliți cine a dat foc

magazielor de ceriale deasemeni veți stabili provenienţa pistolului PPS (pistol Partizan sovietic n.n.) din moară. Veți verifica amănunțit şi stabiliți dacă nu sunt unele persoane care au invidii atât pe director cât şi pe mecanic şi pentru a le face rău a dat foc magaziei (subl.ns.)". Acest document a fost semnat de către maiorul Viorel Gligor, noul şef al raionalei dar şi de locotenentul major D. Gherghescu aşa că putem trage concluzia că între 1949 şi 1951, a avut loc o „rotație" a cadrelor, de altfel des folosită în perioada comunistă. Cele sesizate de turnători erau foarte grave, aşa că şi ancheta a fost la înălțimea evenimentelor: scrupuloasă şi generatoare a numeroase documente oficiale. Din acest stufos material polițienesc, am extras esențialul pentru a nu plictisi cititorul. Prin urmare, la data de 25 ianuarie 1953, ancheta fusese definitivată aşa că toate concluziile finale au fost aşternute pe hârtie şi trimise taman Ministerului Securității Statului, ceea ce înseamnă că scandalul ajunsese până la urechile şefilor ruşi de la Bucureşti. Cu aceeaşi ortografie de două-trei clase primare, ofițerii de la Bârlad consemnau următoarele:

„referitor la pistolul găsit (...) raportăm următoarele: din acțiunea informativă dirijeată pe lângă personalul acestei mori (...) am stabilit după cum urmează: din luna iulie 1952 numitul T.G. mecanic la presa de ulei, G.M. lucrător tot la presa de ulei şi B.I. maestru tâmplar, care lucrau la o casetă a Coop. din com. Bereşti şi întro discuție avută între ei numitul G.T. a afirmat: <Am un pistol Bereta şi eau epurile care fuge cu o mie pe oră>. Pistolul fiind găsit în stare de funcționare, dar a fost intridus (sic!) în atelerul de ferărie pentru ai pune un holşurub findcă era patul puțin crăpat". Până la urmă, nimic nou sub soare, dar mecanicul G.T a tras grave ponoase pentru dosirea unui pistol. Cazul fiind raportat şi la Bucureşti, probabil că acest muncitor a sfârşit pe undeva, printr-o puşcărie a „inadaptabililor" noului sistem „democrat".

Conformându-se zicerii lui Lenin, care decretase că partidul trebuie să se sprijine pe țărani, ai noştri comunişti au aplicat-o ad literam şi, mai mult, s-au sprijinit atât de tare de ei că au reuşit să-i bage pe unii în pământ de-a binelea de-atâta „dragoste" nețărmurită! „Cătarea" armelor Securității a fost îndreptată, în primul rând, spre lumea satelor unde, spuneau „organele", s-ar afla cel mai mare număr de „reacționari" şi „suversivi" pe metrul pătrat! Țăranul român nu fusese în halul acesta disprețuit nici măcar pe timp de război. În timpul campaniei din URSS, agricultura românească producea atât pentru front cât şi pentru consumul intern ba, chiar şi pentru export, iar prețurile oferite de stat acopereau cheltuielile şi se mai obțineau şi profituri. Sistemul cotelor obligatorii impus de PCR, a adus în pragul ruinei țărănimea noastră şi în special pe aşa-zişii chiaburi, de altfel oameni gospodari şi prosperi. Dacă, poate, la început şi ei au strigat „Stalin şi poporul rus Libertate ne-a adus", puşi în fața samavolniciilor cotidiene au renunțat la a-şi mai obosi corzile vocale. În viața lor intraseră în mod fraudulos şi violent nişte indivizi aduşi cine ştie de unde, care începuseră să-i

urmărească şi să-i fileze cu ajutorul de neprețuit al delatorilor locali, ce ştiau să-şi disimuleze comportamentul, având dublă personalitate, şi ştiau chiar şi să scrie. Agramat, ilizibil, cu numeroase poticneli, dar hârtiile semnate de ei valorau cât o condamnare la închisoare. Aceştia au fost securiştii şi lamentabilii lor informatori din perioada de neagră şi tristă amintire, cuprinsă între anii 1944-1964.

5.3. DOSARELE SECURITĂȚII MURGENI ŞI PUIEŞT131

Conformându-se zicerii lui Lenin, care decretase că partidul trebuie să se sprijine pe țărani, ai noştri comunişti au aplicat-o ad literam şi, mai mult, s-au sprijinit atât de tare de ei că au reuşit să-i bage pe unii în pământ de-a binelea de-atâta „dragoste" nețărmurită! „Cătarea" armelor Securității a fost îndreptată, în primul rând, spre lumea satelor unde, spuneau „organele", s-ar afla cel mai mare număr de „reacționari" şi „suversivi" pe metrul pătrat! Țăranul român nu fusese în halul acesta disprețuit nici măcar în timp de război! Sistemul cotelor obligatorii impus de PCR, a adus în pragul ruinei țărănimea noastră şi în special pe aşa-zişii chiaburi, de altfel oameni gospodari şi prosperi.

Note:

31 Pentru realizarea acestui material publicistic autorul a folosit documentele conținute de dosarele: 11949-1950 (Biroul de Securitate Puieşti); 11949 şi 61949 (Biroul de Securitate Murgeni) aflate la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui.

Dacă, poate, la început şi ei au strigat „Stalin şi poporul rus Libertate ne-a adus", puşi în fața samavolniciilor cotidiene au renunțat la a-şi mai obosi corzile vocale. În viața lor intraseră în mod fraudulos, viclean şi violent nişte indivizi aduşi cine ştie de pe unde, care începuseră să-i urmărească şi să-i fileze cu ajutorul de neprețuit al „turnătorilor" locali, ce ştiau să-şi disimuleze comportamentul, având dublă personalitate, şi (culmea „inteligenței"!) ştiau chiar şi să scrie. Agramat, ilizibil, cu numeroase poticneli, dar hârtiile semnate de ei valorau cât o condamnare la închisoare. Aceştia au fost securiştii şi lamentabilii lor informatori din perioada de neagră şi tristă amintire, cuprinsă între anii 1944-1965.

a. „Organele Fiscale au trecut la aplicarea de sechestrare cu ridicata"

Creşterea datoriilor de tot felul către stat îi aducea pe oamenii satelor în imposibilitatea de a le achita. Răspunsul guvernului „muncitorilor şi țăranilor"? Aplicarea sechestrului asigurator pe bunurile oamenilor şi confiscarea lor! La fel ca pe timpul domniilor fanariote, de care nu se deosebeau nici cu o virgulă! Cu adresa nr.13213 din 30 mai 1949, Bârladul informa „vesela" echipă din Murgeni asupra următoarelor:

„suntem informați că pe raza Serviciului Dvs. Organele fiscale au trecut la aplicarea de sechestre cu ridicata (subl.ns). Aceasta a dat naştere la o stare de spirit nemulțumitoare, cum şi la o serie întreagă de comentarii nefavorabile regimului nostru (subl.ns.). Ne-au fost semnalate cazuri când locuitorii țărani săraci şi mijlocaşi, datorită presiunei exercitate de organele fiscale, au vândut din vite pentru a achita impozitele (subl.ns.). Luați măsuri de verificarea celor semnalate şi raportați starea de spirit şi comentariile din mijlocul țăranilor, dând cazuri concrete (subl.ns.)". Ofițerii Marin Huidan şi Udrea Malanca de la Serviciul de Securitate Bârlad dăduseră şi un termen-limită (7 zile) celor de la Murgeni, pentru a raporta „cazurile concrete", adică pasibile de a înfunda puşcăria.

b. „Nevoiaşii umblă cu pelea goală sub haină"

„Binefacerile" noului regim de „democrație populară" începuseră să se arate într-un mod ciudat populației păcălite de guralivii activişti de partid. Pe lângă foamea pe care erau nevoiți să o ducă fără demnitate, țăranii s-a văzut puşi în situația de a nu mai găsi prin noile magazine săteşti „de stat" (cele particulare se desființaseră prin naționalizare) nici măcar un metru din cea mai banală şi mai ordinară stofă care le-ar fi permis confecționarea unei cămăşi amărâte. Cât despre încălțăminte, nici nu se putea vorbi, ea fiind destinată doar celor cu cartele „pe puncte", adică muncitorilor de la oraş sau funcționarilor publici. În cel mai scurt timp, țăranii au rămas şi fără pieile porcilor pe care-i mai sacrificau de Crăciun, deoarece mizerabilii bolşevici de la putere începuseră să le confişte şi pe acestea şi atunci, adio, opinci! Constatarea securiştilor de la Murgeni în acest caz ni s-a părut extrem de obiectivă şi, probabil, la vremea aceea s-a constituit într-un slab semnal de alarmă, neauzit de urechile astupate cu ceară ideologică a trădătorilor de țară şi neam de la Bucureşti! În „sinteza informativă" nr.4329 noiembrie 1948, sergentul major de securitate Rotaru de la Murgeni, transmitea Bârladului următoarele constatări la capitolul „Nemulțumiri de ordin social şi economic":

„se simte lipsă de bani şi a mărfurilor de la Cooperative în special americă (o stofă n.n.), stambă şi încălțăminte de aceea o parte din cei nevoiaşi şi cu greutăți familiare umblă cu pelea goală în haine sau în cel mai rău caz cu o streamță de rufă pe ei, fapt constatat de noi (subl.ns.). Acei care au făcut împrumuturi dela bănci pentru cumpărări de vite o mare îngrijorare se simte fiindule frică că nu vor mai putea plăti aceste datorii din cauză că prețul la vite a scăzut cu 70% cu banii de pe ceriale nu pot face față nevoilor casnice şi impozitele agricole". Cu toate că trepăduşii partidului urlau propagandistic cât le permiteau guşile de îmbuibați despre egalitatea ce se va revărsa peste toată suflarea românească, iată că lucrurile nu stăteau tocmai aşa. Tot în „sinteza informativă" din care am citat, la capitolul „Nemulțumiri pe fiecare categorie în parte", autorul ei scria următoarele:

„muncitorii sunt nemulțumiți că au salariile mici în raport cu mărfurile şi peața neputând face față nevoilor. ȚĂRÂNII sunt nemulțumiți cu colectările din toamna aceasta la porumb şi fl. soarelui, însă în majoritate râvnesc (sic! n.n.) contra Funcționarilor care au cartele, spunând că ei muncesc mai mult şi din greu şi nu au cu ce se îmbrăca spunând că Guvernul nu are grijă de acei care muncesc pământul (subl.ns.) ca să le aducă la Cooperativă diferite stămburi îndeajuns. Funcționarii de Stat Bugetari sunt mulțumiți ear cei comunali la Comunele rurale au nemulțumiri că au salariile mici însă aceştia nu justifică cu nimic din ceia ce spun ei pot saşi mai facă şi munci agricole (subl.ns.)".

c. „Secretarii comitetelor provizorii din comunele Sârbi, Brădeşti şi Mireni au demisionat"

Iată că, dacă în noiembrie 1948 breasla funcționarilor era oarecum mulțumită de nivelul de trai şi cu salariile, la numai aproape un an distanță le-a picat musca-n ciorbă şi lor, prilej de cârteli, proteste în surdină, dar auzite de securişti cu ajutorul urechile numeroşilor informatori ce stăteau la pândă precum haitele de jivine flămânde şi setoase de sânge. Pe data de 16 septembrie 1949, ofițerii de la Bârlad cereau celor de la Murgeni informări detaliate şi concrete asupra următoarei chestiuni:

„suntem informați că în rândurile funcționarilor ce încadrează comitetele provizorii depe teritoriul rural, domneşte o stare de spirit nemulțumitoare în ceiace priveşte salarizarea. Starea de spirit nemulțumitoare ar fi fost creiată pentru faptul că în comparație cu salariile ce le-au fost fixate odată cu înființarea Comitetelor Provizorii pentru ultimele două luni de zile ar fi primit salarul scăzut cu aproape 45%. În semn de protest secretarii Comitetelor Provizorii din comunele: Sârbi, Brădeşti şi Mireni, au depus demisia (subl.ns.). Luați măsuri de verificare şi raportați de urgență rezultatul".

d. „Planul de cultură a tutunului nu a fost aplicat în spiritul luptei de clasă"

Documentul pe care-l vom evoca în continuare şi din care vom cita, ne relevă crunta „luptă de clasă" dusă de către „neînfricatul", „dârzul", „egalitaristul" şi mai spre final „victoriosul" partid comunist, împotriva „țărănimii burgheze" aflată într-un imaginar (şi indus mişeleşte!) conflict ideologic cu „țărănimea săracă". Această „luptă" inventată de bolşevicii ruşi şi exportată cu un preț rambursabil enorm în proaspetele „țări socialiste surori", a adus prejudicii economice inimaginabile statelor din estul Europei vândute pe nimic hrăpăreței Uniuni Sovietice. „Nivelul mediu de dezvoltare" evocat adeseori de Ceauşescu în fulminantele-i discursuri de pe la vizitele „de lucru" prin județele țării aflate în păstoria sa, s-a dovedit o mare şi amarnică minciună! Abia în zilele noastre ni s-a spus adevărul şi anume că suntem cam între Bulgaria şi Albania. Clasarea pe

acest loc este o consecință a nenumăratelor abuzuri şi minciuni făcute şi proferate de cei care ne-au condus timp de atâta amar de vreme! Iată ce informații dorea securitatea bârlădeană în februarie 1950:

„întreprindeți investigațiuni pentru a constata dacă în raza dv. de activitate cu ocaziea planului de cultură a tutunului pe anul 1950 nu se ivesc nemulțumiri în rândurile țăranilor săraci. Suntem informați că în com. județului Tutova, Comitetele Provizorii Comunale nu au aplicat planul de cultură a tutunului în spiritul luptei de clasă (subl.ns.) astfel obligând pe cei săraci şi fără mijloace de conservare, protejând în schimb cheaburimea dela această cultură, care se scuză că nu au brațe de muncă şi nu pot însămânța. Verificați informativ care este starea de spirit a populației față de această cultură şi eventual numărul cheaburilor la care nu li s-a aplicat planuri de cultură". Cererea de informare asupra problemei tutunului, nu fusese întâmplătoare ci ea fusese rodul delațiunii unui turnător angajat de securitate cu tot cu gramatica-i şchioapă. Iată ce se chinuise să scrie acesta:

„am onoare a Vă referi asupra impuniri planului de tutun pe 1950 Oamini din Com. Bogdana Jud. Tutova, nemulțumiri din partea țăranului Sar ac M.I. din Satul Verdeş a fost inpus pe anul 1949 cu 14 prăjini şi la stricat petot ear pe 1950 earăşi este inpus să cultive. Deasemne este nemulțumit şi Vocifera prin popor că nu se aplică just planul spre exemplu D.T. posedă 9 hec. pământ şi are unde săl conserveze şi nu este inpus să cultive P.S.I fost Plot. Major Jand. Rezervă posedă 8 hec. (...)". Trebuie să spunem că cei care refuzau un plan de cultură erau încadrați în categoria „saboteurilor economici" şi după o „cercetare" sumară în beciurile Securității, bazată pe pumn şi par, ajungeau în fața unui „tribunal al poporului" care, în maximum 30 de minute, îi „judeca" şi-i trimitea la „reeducare prin muncă" într-unul din numeroasele lagăre comuniste de exterminare.

e. „Numiți (...) din com Costeşti a rupt pomi din fața Şcoli"

Fiind obişnuiți de acum cu „infracțiunile grave" evocate în aceste materiale, aproape nu ne-a venit să credem că şi ruperea unor pomi în anul 1950 te putea trimite în puşcărie, dar documentele aflate la dosarul cercetat de noi nu mint. Din fericire au rămas şi printre ele şi o „turnătorie" a unui cetățean din Costeşti pe care o vom reproduce cu absolut toate greşelile ortografice pentru a dovedi încă o dată faptul că Securitatea se baza pe analfabeți şi pe oameni, în general, de nimic. Practic, pe „eficienții" securişti ai puterii nu-i interesa gramatica delatorilor, deoarece şi ei erau cam de aceeaşi teapă, ci doar hârtia pe care ticălosul aflat în solda lor o semna. Din păcate, aceste fițuici ajungeau la tribunal cu titlul de „probe" şi pe baza lor, otrepele bolşevizate şi imunizate împotriva adevărului numite „judecători" şi „procurori", îmbrăcate în robele noului regim de „democrație populară" şi secondate de proaspeții „asesori populari" recrutați din

rândurile muncitorilor „cu conştiinţă politică ridicată”, îl trimiteau pe împricinat într-un lagăr de deţinuţi politici, din care avea puţine şanse să scape cu viaţă. Iată cu ce informare a trimis în judecată X.Y. pe câţiva consăteni:

„susenatu X.Y.32 nascut în anul 19.. luna 7 iule Comuna Costeşti judeţ tutov fiul lui (...) şi a (...) Carte ştiu 4 Clasă Primară Sajii (probabil stagiu n.n.) militar nu lam făcut Căsătorit nu sânt dat în judecată nam fost Condenat nam fost înscris în partid U. T.M. (uniunea tineretului muncitoresc n.n.) din anul 1949 Cu domicilu Comuna Costeşti judeţu, Tutova decal următorili în ziu 13 Ianuare 1950 Numitu C.T.S. din Comuna Costeşti judeţu Tutuv pe data de mai sus în seara 13-14 din preun cu N.C., şi cu B.V.T. Au rupt pomi din faţa Şcoli (subl.ns.) Dert care dau prezenţa şi Senez propiu”. Desigur, citirea acestui „document” este o întreprindere extrem de dificilă pentru oricine, dar în anul de graţie 1950 s-a găsit vreun „binevoitof- să-l „traducă” oarecum corect în faţa inchizitorilor de la tribunal.

f. „Tov. G.U. din Murgeni îşi cam dă aiere de mândru”

Întrebare: de ce-şi dădea tov. G.U. „aiere” de mândru? Răspunsul concret şi documentat nu-l ştim dar, în baza unei „referinţe” date de un căţel al Securităţii ne putem permite să ghicim: voia omu- să ajungă şi el un pui de miliţian, dacă nu cumva tindea spre culmi mai înalte, spre exemplu de-a ajunge securist, adică stăpân peste „masse”, un fel de dumnezeu de Murgeni.

Note:

32 Nume aleatoriu, evident. Divulgarea acestui turnător ar contraveni grav Legii 6772002.

Avântul i-a fost tăiat de un consătean concurent, cam în felul ăsta:

„Referenţă. Subsemnatul M.E. născut în anul 1923 zioa 28 ianuarie în com. Murgeni jud. Tutova. Membru de P.M.R. (partidul muncitoresc român n.n.) din anul 1947. Armată nu am făcut fiind inapt de serviciul Militar. Posed averi 1 Ha. pământ arabil. Dat în judecată nu am fost. Studii am 4 clase Liceul Comercial. De profesie agricultor. Refer asupra tov. G. U. din comuna Murgeni jud. Tutova. I-l cunosc din perioada anilor 1943 până în 1950. Find un element cinstit, are comportare frumosă (sic! n.n.) Dar îşi cam dă aiere de mândru în Societati (subl.ns.). Ştiu că părinţii susnumitului în special tatăl are obiceiul de a fura din recolti depe cânp. În cât priveşte despre susnumitul nu am auzit pe nimeni reclamând că a săvârşit vriun furt. Sau că a bătut pe cineva”. După părerea noastră şi gândind la nivelul anilor ‘48--50, tov. G.U. putea fi considerat „apt” pentru funcţia de „organ al puterii populare”, măcar până la următoarea „epurare”.

g. „În satele Budeşti şi Străminoasa sărbătorile de iarnă se ţin pe stil vechi”

Prin decretul nr. 1774 august 1948, s-au stabilit raporturile dintre statul comunist şi bisericile diferitor culte religioase din România. Unul din articolele acestei legi suna astfel:

„Oricine poate să aparţină oricărei religii sau să îmbrăţişeze orice credinţă religioasă, dacă exercițiul său nu contravine Constituției, securității, ordinei publice sau a bunelor moravuri (subl.ns)". Aparent, acest articol nu îngrădea libertatea conştiinţei dar practic, prima măsură luată de noile autorități subordonate Moscovei, a fost scoaterea în afara legii a bisericii greco-catolice, apoi a celei de stil vechi, precum şi ale altor culte considerate „ secte periculoase pentru securitatea statului", precum: Oastea Domnului, Martorii lui Iehova, Biserica

Penticostală ş.a. Nici biserica romano-catolică n-a scăpat de rigorile şi cutumele comuniste, dar nu a fost desfiinţată. Postul de jandarmi Plopana trimitea o informare Legiunii Tutova la data de 5 ianuarie 1949 iar aceasta a înaintat-o Securității din Bârlad pentru a dispune. Iată ce scriau jandarmii:

„...cu ocazia serviciului de patrulare am fost informați că în satele Budeşti şi Străminoasa din raza acestui sector oamenii din acele sate voiesc a sărbători Crăciunul Şi Anul Nou pe stil vechi (subl.ns.). La întrebarea noastră pusă la diferiți cetățeni din acele sate nu voiesc să recunoască acest fapt însă din informațiile sigure ce le avem ei pregătesc datine obişnuite pentru zilele viitoare care sunt la 6 – I – Crăciunul şi 13 – I – Anul Nou pe stil vechi. Față de cele de mai sus vă rugăm să binevoiți a dispune să ni se ordone, dacă trebuie să fie lăsați liberi sau nu (subl.ns.)". În stânga acestui document ofițerul de securitate de la Bârlad a pus următoarea rezoluție: „ Le este interzis să serbeze pe stil vechi". De asemenea, referitor la constrângerile religioase la care fuseseră supuşi TOȚI cetățenii țări, relevantă ni s-a părut „nota telefonică" nr. 1890 din 28 ianuarie 1949 în care cpt. Marin Huidan transmitea biroului de securitate de la Puieşti următoarele directive:

„raportați până la data de 29 ianuarie ora 8 situația exactă în ceea ce priveşte şcoalele în care mai există icoane pe perete, şcoalele în care se mai fac rugăciuni (subl.ns) în raza biroului dv. de securitate arătându-ne motivul pentru fiecare caz în parte precum şi care este starea de spirit în legătură cu această chestiune".

Până la urmă, istoria a dovedit că îndepărtarea forțată a oamenilor de Dumnezeu, a dus la pieirea acestei periculoase doctrine comuniste. Sublocotenentul de securitate V. Stamate de la Puieşti a respectat cu strictețe termenul impus de mahării de la Bârlad, aşa că la dosar am găsit şi răspunsul acestuia, tot sub forma unei „note telefonice":

„În raza biroului nostru, se mai găsesc icoane în şcoalele din com. Corodeşti şi Puieşti, sat Ruşi. Starea de spirit a populației din susnumitele localități este predominată de misticismul religios (subl.ns)". „Competentul"

răspuns al organului ni s-a părut a fi mai degrabă al unui soi de individ dornic să iasă în față, ca şi păduchele.

h. „La şcoala primară din Pueşti au apărut bilete mici cu caracter mistic şi antidemocrat”

Aşa şi-a început raportul către superiorii de la Bârlad slt. de securitate Stamate de la Puieşti, de parcă ar fi aruncat americanii vreo bombă în stâna proprie. Dar, aşa erau timpurile pe atunci: orice fleac devenea caz penal. Să vedem ce a mai scris „vrednicul organ”:

„În ziua de 13 – II – 1949 a.c. (chiar aşa a scris gugumanul! n.n.) prezentândumă în Pueşti am găsit în curtea şcolii câteva bilete intitulate «Duhul Sfânt”. Intrând în şcoală am găsit un grup de l-7 eleve (sic! n.n.) care ne-au dat 3-4- bilete intitulate Duhul Sfânt. Cercetând cazul am stabilit până în prezent că în ziua de 6 februarie a.c. locuitoarea N.P. din târgul Pueşti ducându-se la biserica din Târgu Pueşti a găsit aproape de altar un asemenea bilet. N.P a mai scris biletul în 2-3 exemplare din care unul la dat prietenei ei anume N.M. care la dat surorii sale N.L. elevă în clasa a VII a la şcoala elementară ciclul II Pueşti (...). În bilet scrie: „Să nu vă luați după regimul de azi că vă duce la mari suferințe»”. Pentru ca treaba să fie „beton” şi doar, doar o mai pica vreun bănuț de primă sau, cine ştie, o avansare, tov. securist de la Puieşti, mai toarnă oleacă de gaz pe foc scriind şi următoarele:

„...la şcoala elementară ciclu II Pueşti, clasa a VI a elevii a făcut de mai multe ori rugăciunea (subl.ns) dar directorul şcoalei V.O. na luat nici o măsură. Deasemeni au ştiut de existența biletelor cu Duhul Sfânt şi profesorii V.G., C.N. şi I.I. Elevul J.M. ia spus învățătorului I.I. că sora sa a găsit un bilet intitulat Duhul Sfânt întrun pom iar susnumitul învățător ia răspuns că l-o fi adus vre-o păsărică în acel pom (subl.ns.). (...) În general au ştiut toți membrii corpului didactic despre aceste bilete dar n-au luat nici un fel de măsuri”. Nu ştim dacă învățătorul a avut dreptate când a spus că biletele „suversive” au fost aduse de „vre-o” păsărică, dar suntem absolut convinşi că sublocotenentul de securitate Stamate avea cam 20 de stoluri de cucuvele noctambule în capu-i pătrat!

5.4. DOSARELE SECURITĂȚII DIN VASLUI (MAREA MIGRAȚIUNE)33

La data de 14 mai 1948, statul Israel îşi declarase independența. Mişcarea sionistă condusă în acea perioadă de către Ben Gurion izbândise cu ajutorul necondiționat al marilor puteri. În România, migrarea evreilor către Țara Sfântă începuse odată cu decizia mareşalului Antonescu de a abandona ideea exterminării acestora, rămânând valabile doar legile antisemite care le vor limita drastic drepturile. De altfel, cu îngăduința neoficială a autorităților, nava de pasageri „Transilvania” inaugurase deja traseul Constanța-Haifa şi retur care va transporta mii de migranți în Palestina. Populația de atunci a Vasluiului avea în

compunere sa cam o treime de minoritari semiți. Aceştia erau urmaşii celor care veniseră în Moldova pe la jumătatea secolului al XIX din Galiția. Legea 11911 iunie 1948 care prevedea naționalizarea tuturor mijloacelor de producție, băncilor, comerțului ş.a. a grăbit mişcarea de masă a evreilor către Israel. Permisiunea de a părăsi definitiv țara a fost facilitată şi de faptul că la conducerea noilor guverne post 6 martie 1945 erau şi numeroşi evrei aşa că se poate spune că ceea ce n-a reuşit Antonescu, au realizat comuniştii: dispariția aproape totală, dar paşnică, a acestei minorități de pe teritoriul României. Evreii nu au fost singurii care au cerut plecarea din județul şi oraşul Vaslui ci şi germanii, italienii, grecii ş.a. dar şi unii români, după cum se va vedea. În acest material vom folosi numele oficial de Serviciul de Siguranță a Statului înscris în documente, cu toate că, încă din 1944, această instituție fusese parazitată de numeroşi „oameni ai vremurilor noi", adică de „tovarăşi de încredere" proveniți dintre muncitorii „cu conştiința politică ridicată". De altfel, în august 1948, bolşevicii români, vânduți complet ruşilor, vor schimba numele acestui serviciu în Direcția Generală a Securității Poporului (DGSP).

Note:

33 Pentru realizarea acestui episod, autorul a folosit documentele conținute de următoarele dosare aflate la D.J.A.N. Vaslui: 1, 2, 3, 4, 5 şi 61948, fond: Serviciul de Siguranță Vaslui.

a. „Serviciul de Control al Paşapoartelor şi Străinilor trece în subordinea Serviciului de Siguranță"

Inter-titlul este sugestiv şi nu l-am pus întâmplător deoarece el reprezintă un citat din corespondența dintre Inspectoratul Regional de Siguranță Iaşi şi Serviciul de Siguranță Vaslui, care îi era subordonat. În adresa nr.866 aprilie 1948, inspectorul general de la Iaşi Furtună Petru secondat de şeful biroului pentru controlul străinilor, comisar Fandel Constantin, scriau următoarele celor de la Vaslui:

„În conformitate cu ordinul nr.683791948 al Direcțiunei Generale al Siguranței Statului,

Serviciul de Control al Străinilor, avem onoare a vă face cunoscut că de la data primirii prezentului Ordin, se trece în competința domnilor Inspectori Regionali de Siguranță, personal, dreptul de a prelungi pentru motive temeinice, o singură dată, cu maximum 30 de zile, valabilitatea vizelor de plecare date supuşilor străini care au locuit în țară cel puțin 6 luni (.)". Am citat din acest document, deoarece, guvernanții de atunci hotărâseră să concentreze în mâinile Securității maximum posibil de putere, chiar dacă le-au mărit lucrătorilor acestei instituții durerile de cap. Vasluiul s-a conformat dispozițiilor superioare şi pe data de 24 martie 1948 agentul Badiu Constantin şi comisarul ajutor de

Siguranță (a se citi Securitate) Mathias Jack, au întocmit un proces verbal de predare-primire a biroului pentru străini, cu tot cu dosare, mape, arhive etc.

În urma unor ordine superioare, şefii de la Iaşi recomandau la data de 8 martie 1948 subalternilor de la Vaslui următoarele:

„rugăm luați măsuri imediate ca verificările ce se fac în conformitate cu acel ordin, să fie sprijinite de investigațiuni serioase pe teren şi nu pe simpla declarație dată de solicitant. se va acorda o atenție deosebită la verificarea situației profesionale şi materiale a celor în cauză (subl.ns.), făcându-se verificări amănunțite şi prezentându-se situația prin date concrete nu prin aprecieri calificative ca: bună, satisfăcătoare, slabă, etc. cum se procedează în prezent (.)". Cu ajutorul relațiilor sus-puse, Uniunea Comunităților Evreieşti (UCE) din România se va implica total în acțiunea de migrare a conaționalilor în Israel iar agenții şi comisarii din Vaslui aveau treabă până peste cap. Inspectoratul ieşean atrăgea acestora atenția printr-o adresă edificatoare:

„vă trimitem anexat adresa Federației Uniunilor Comunităților Evreeşti, rugându-vă să ne raportați amănunțit toate relațiunile asupra celor semnalate, cu precizarea împrejurărilor în care s-au ridicat certificatele de identitate acestor categorii de apatrizi (subl.ns.) verificând în arhiva dvs. din anii 1939-1940 dacă aceste carnete de identitate s-au ridicat de la cei în cauză fără a li se fi eliberat vre-o adeverință". Vasluiul răspunde imediat acestei solicitări şi confirmă că actele de identitate ale evreilor există în arhivă, înaintând celor de la Iaşi şi un tabel nominal cu 31 de evrei solicitanți de paşapoarte de migrare. Ne permitem să cităm câteva nume: Iosub Iți zis Isac, Herşcovici David, Meier S. Ghidale, Croitoru Şmil, Gruber Haia, Grimberg Copel, Schafer Herşcu, Teibel Teibel ş.a. Opinăm că aceste documente de identitate fuseseră ridicate odată cu intrarea în vigoare a legilor antisemite, care limitau dreptul evreilor de liberă circulație.

b. Pedepse aspre şi dreptul Securității de re-arestare a unor categorii de „infractori"

La data de 30 mai 1948, Inspectoratul Regional de Siguranță Iaşi (care peste mai puțin de două luni se va numi altfel) trimitea Serviciului de la Vaslui următoarele dispoziții:

„În conformitate cu ordinul nr. 75391948 al DGSS, Direcția a II a, Serviciul Frontieră, binevoiți a cunoaşte că singurele organe competente de a judeca de aici înainte, la orice cercetări de trecere frauduloasă a frontierei şi organizări de evaziune, sunt numai Tribunalele Militare. Orice trimitere în judecată se va face cu mențiunea că în caz de eliberare să fie înapoiat Siguranței (subl.ns.)". Peste numai câteva zile, la data de 6 iunie 1948, adresa citată mai sus era întărită de altă dispoziție, mai drastică, ce făcea, practic, imposibilă absolvirea de vină a cuiva. Iată ce scriau cei de la Iaşi:

„bine voiți a lua măsuri ca infractorii care săvârşesc delictul de trecere frauduloasă a frontierei şi sunt puşi în libertate de instanțele de judecată, să fie

retrimişi organelor de Siguranță care vor face propuneri pentru încadrarea acestora în Ordinul 50.000 (subl.ns.)". Pentru a înțelege mai bine acest grav abuz, trebuie să facem un mic recurs asupra istoriei comunismului şi a uneltei sale de bază, criminala Securitate, ca să vedem ce reprezenta acest ordin draconic. Prin urmare, acest document normativ dădea liber Siguranței (Securității) să re-aresteze imediat pe orice cetățean bănuit că ar fi avut intenția să părăsească țara prin mijloace ilegale (dar şi pentru alte închipuite sau nu infracțiuni), dar care era lăsat în libertate de o instanță de judecată din lipsă de probe concludente care ar fi dus la încarcerarea sa. De fapt, conform interpretării Securității, oricine ajungea în fața unei instanțe, devenea, automat, „reacționar" şi „trădător de țară". Aşadar, după ce omul scăpat din ghearele justiției tocmai răsufla uşurat, apăreau asasinii îmbrăcați în negru, îl re-arestau şi-l băgau la beci unde, supus unor torturi inimaginabile demne de canibalii uitați de lume şi Dumnezeu, spunea şi ceea ce n-a făcut! Aşa au murit sau au ajuns în puşcărie mulți români, de nici măcar nu li se mai ştie numărul exact!

c. „Luați măsuri de a împiedica pe foştii proprietari de a părăsi țara"

Acest ordin imperativ sosise la Vaslui direct de la Direcția Siguranței Statului. Cu adresa nr.351815 iunie 1948, „copoii" de la Vaslui raportau celor de la Iaşi următoarele:

„... avem onoare a vă raporta că în strânsă colaborare cu Biroul III contra Sabotaj, prin agenturile de vigilență precum şi prin informatorii noştri (subl.ns.) am luat măsuri de supraveghere a foştilor proprietari, ale căror întreprinderi au fost naționalizate, pentru a-i împiedica să părăsească țara, înaintea termenului legal de 3 luni (subl.ns) cât trebuie să stea la dispoziția noilor directori. Menționăm faptul că în raza acestui serviciu au fost naționalizate, în majoritate, mori şi prese de ulei şi din informațiile culese până în prezent, foştii proprietari nu au intenția să părăsească țara în mod fraudulos. Supravegherea continuă având informatori şi la Gară care ne comunică orice plecare a acestora din localitate (subl.ns.)". Legea 11911 iunie 1948 pe care am evocat-o mai sus, interzicea, într-adevăr, foştilor „burghezi" plecarea oriunde, nu neapărat în străinătate, timp de trei luni după confiscarea abuzivă a proprietății deoarece, în acest timp urma să se facă un control amănunțit al evidențelor contabile, care, la „indicațiile prețioase" ale „partidului", de cele mai multe ori ieşea în aşa fel încât fostul proprietar mai era aruncat să putrezească şi într-un „vestit" stabiliment comunist al acelor ani de crime şi samavolnicii, numit „lagăr de reeducare prin muncă". În Monitorul Oficial nr. 16014 iulie 1948, fusese publicat decretul 134, privind modificarea articolului 267 din Codul Penal, prin care se înăsprea pedeapsa pentru infracțiunea de trecere frauduloasă a frontierei, care fusese „fixată" de la 2-5 ani, după dispoziția pe care o aveau de dimineață „judecătorii poporului". Ne întrebăm, pe bună dreptate: ce părere au patronii de acum despre

comunism, citind ce au pățit înaintaşii lor într-ale afacerilor mai mici sau mai mari?!?

d. Arestarea militarilor activi ai Armatei Române

Comuniştii ajunşi în culmea puterii şi al infatuării, mai ales după „alegerile" din 28 martie 1948, voiau să scape de toată lumea care li se părea incomodă. Imediat după naționalizare, a venit şi rândul „reacționarilor" din rândurile militarilor iar la sfârşitul anului 1949 au „atacat" şi spinoasa problemă a foştilor polițişti şi jandarmi care, după ce-i ajutaseră copios să-şi mențină puterea şi să şi-o consolideze, deveniseră, dintr-o dată, foarte incomozi. De fapt, tocmai ieşiseră din găoacele roşii ale mămosului „partid muncitoresc român" proaspeții milițieni, crema săracilor şi bătăuşilor satelor care aveau să facă viața românilor mai amară decât era, vreme de câteva decenii aşa că de „foşti" se putea scăpa cel mai uşor printr-o adevărată eutanasiere uzându-se de înfometare şi bătaie care se practicau cu osârdie în sinistrele puşcării. Fără ceremonie, protocol sau oleacă de bun simț, polițiştii şi jandarmii au fost arestați fără prea multe explicații, condamnați la cel puțin 10 de închisoare şi internați în lagărul de exterminare de la Făgăraş de unde puțini au scăpat cu viață. Iată ce cerea inspectorul general al Siguranței de la Iaşi, Petru Furtună, lacheilor de la Vaslui, comisarul Vidu şi Mathias Jack, cu adresa nr.4124 P. 30 iunie 1948:

„... urmare ordinului circular nr.10051948, referitor la percheziții le efectuate la personalul Armatei şi la reținerea şi arestarea militarilor activi (subl.ns.), se aduce la cunoştința tuturor serviciilor, sesizați de intervențiile Ministerului Apărării Naționale, că organele de Siguranță nu se conformă dispozițiunilor ordinului citat, dând astfel loc la conflicte între acest departament şi cel al Apărării Naționale pentru acțiunile întreprinse arbitrar şi nelegal împotriva organelor militare (subl.ns.) (...)". Generalul Furtună uitase sau se făcea că uitase cam ce lepre avea acum în subordine şi de cine fuseseră infiltrate în Serviciul de Siguranță a Statului! De altfel, cam acestea au fost ultimele răbufniri de aplicare oarecum civilizate a legilor deoarece, peste exact două luni, la 30 august 1948, va fi înființată Securitatea Poporului (???), care va avea puterea absolută şi necontrolată de cineva, asupra tuturor sufletelor muritorilor de rând din „parohia" bolşevică în suprafață de 238.931 km. pătrați!

e. Supuşii străini de pe teritoriul județului şi oraşului Vaslui

În acea perioadă istorică, pe teritoriul județului Vaslui trăiau numeroşi străini care, după ce au văzut şi simțit ce se întâmplă în țara noastră, le-a venit dintr-o dată dorul de plaiurile străbune. Norocul lor a fost că puterea comunistă, temându-se de represaliile occidentalilor, dar şi mai probabil la îndemnul şi sfatul „consilierilor" sovietici, le-a aprobat cererile de repatriere după ce, desigur, au plătit numeroase taxe şi suprataxe. Cât despre averea pe care o deținеau pe la noi, s-auzim numai de bine şi, pa! Toată a rămas în administrarea „poporului"

prin naționalizare. Italienii, în special, nu şi-au uitat nici strămoşii înmormântați în cimitirele noastre aşa că au făcut cereri de exhumare a osemintelor pentru a le transporta în Italia pe lângă bruma de bagaj personal care le-a fost aprobat să-l ia. La data de 4 aprilie 1948 Siguranța vasluiana raporta şefilor de la Iaşi următoarele:

„... avem onoare a raporta că în evidența străinilor depe raza teritoriului rural, avem următoarele schimbări: supusul străin italian Amedeo Azalin din comuna Negreşti- Vaslui cu Ord. Dir. Gen. De Siguranță a Statului nr. 6396420 martie 1948, i s-a aprobat plecarea în Italia, aplicânduise (sic!n.n.) viza de eşire din țară pe ziua de 30IV1948 prin punctul de frontieră Curtici". Acest cetățean era născut la data de 26 aprilie 1890 în localitatea Agra-Padova, era necăsătorit şi venise în țară în anul 1915 având pregătirea de inginer agronom. Tot Iaşul cerea Vasluiului un tabel nominal cu toți străinii de pe teritoriul județului. Imediat, a şi fost trimis la „regiune" acest tabel din care ne-am permis şi noi să spicuim câteva nume (între paranteze, anul naşterii): Gerometta Antonio (1899), Lorenzini Lucio (1877), Beinat Luizi (1882), Beinat Lucio (1907), Dellecase Mario (1907), Beinat Americo (1912), Regep Amhed (1915), şi mulți alții, în total 212 cetățeni în mare majoritate căsătoriți cu copii şi cu vechi state de şedere în România.

f. Urmăriri de persoane

În acea perioadă extrem de tulbure şi incertă în care însăşi existența fizică a unor oameni era grav amenințată de cutumele discriminatorii ale noului regim de „democrație populară", s-au găsit destui care au încercat să fugă din calea asasinilor „de tip nou". Unii dintre aceşti oameni fuseseră patroni care nu voiau să respecte termenul de trei luni impus de comunişti prin legea 11911 iunie 1948 şi care, probabil, fuseseră informați prin diverse canale de gravele repercusiuni la care s-ar fi expus. Ce se întâmpla, de fapt? Legea naționalizării prevedea şi unele despăgubiri dar, de regulă, acestea nu erau acordate deoarece controlorii de gestiune numiți de bolşevici, cei care urmau să verifice scriptele contabile, făceau în aşa fel încât inventau fel de fel de chichițe în fața cărora vechiul proprietar nu avea niciun mijloc de apărare legal, prin urmare nu era despăgubit nici măcar cu un bănuț stabilizat ba, în dese cazuri, mai era băgat şi la puşcărie ceea ce ne duce la concluzia că legea naționalizării pe cale amiabilă a fost o imensă gogoriță de-a comuniştilor ea fiind, de fapt, O CONFISCARE TOTALĂ A AVERII, fără să-i pese nimănui de oamenii rămaşi numai cu hainele de pe ei. În categoria „urmăriților" mai intrau şi unii cetățeni străini cărora li se fixau domicilii obligatorii în aşteptarea mult-doritelor vize de ieşire din „raiul comunist". În continuarea acestui material documentar, venim şi cu exemple extrase din dosarele cercetate de noi. Pe 16 aprilie 1948, Petru Furtună, inspectorul general de la Iaşi, le cerea celor de la Vaslui, reprezentați de comisarii Vidu şi Drimba

secondați de comisarul ajutor Mathias Jack precum şi de cohorta de agenți şi informatori, să cerceteze dacă în raza lor de activitate nu se află numitul Gheorghiu Jean, supus grec, dat în urmărire generală. În aceeaşi lună, toată suflarea Siguranței române îl căuta pe supusul bulgar Anghel Gheorghicov Garonov, care trecuse din Bulgaria în România în mod fraudulos, concluzia noastră fiind că în țara vecină, tot de „democrație populară", era mai rău ca la noi, ori acest Anghel făcuse vreo boacănă pe acolo şi-i era teamă de pârnaie. Pe 18 aprilie 1948, tot Iaşul cerea identificarea şi arestarea corespondentului de presă american Magidof Robert, în cazul în care, desigur, ar fi fost găsit. Pe 6 mai era la mare preț prinderea şi arestarea urgentă a „individului Lieber Maxim din Bucureşti, domiciliat pe str. Carol Knapps, nr.58, fiind implicat într-o organizație de treceri frauduloase a frontierei". Pe 12 mai era căutat „Cioroic Nicolae Victor, radiotehnician, din Constanța, str. Miron Costin, nr.55, fiul lui Nicolae şi al Sandei, evadat din arestul Siguranței Vlaşca unde se afla arestat pentru încercare de trecere frauduloasă a frontierei". „Copoii" îi dădeau şi semnalmentele:

„pulover gris, fără haină, pantaloni kaki, cizme, capul descoperit, nu are nici un act asupra sa". Opinăm că între timp numitul Cioroic, urmărit fiind de haitele sălbatice şi flămânde, şi-o fi acoperit capul cu ceva sau poate şi-o fi vândut cizmele de şi-a cumpărat pantofi de ocazie, cine ştie, aşa că, adio, „identificare, prindere şi întemnițare"! Pe 19 mai, s-a lansat urmărirea unei familii (de evrei, probabil) din Bucureşti şi anume Simon şi Daisy Heinrich, care au dat cu tifla hingherilor fugind cu un autoturism marca Mercedes, numărul de înmatriculare fiind 3825-B, având chiar şi un şofer angajat pe nume Pavel. Adresa acestei familii era: Bulevardul Elisabeta nr.55, iar semnalmentele bărbatului erau următoarele: Înalt şi brun. Ocupația acestuia explică şi fuga din fața autorităților: secretar general al societății „Anaron" din Bucureşti.

g. Etnici germani trimişi în lagărele de muncă din URSS

Convenția de Armistițiu încheiată la Moscova pe data de 12 septembrie 1944, fusese extrem de umilitoare şi înrobitoare pentru națiunea noastră, ea echivalând, de fapt, cu o capitulare totală şi necondiționată în fața pretențiilor ruşilor. În această lucrare am dezbătut câteva din punctele acestui document ce a aservit țara noastră pe termen lung intereselor criminale ale lui Stalin, dar şi ai urmaşilor acestuia, însă trebuie spus că unul dintre capitole se referea în mod expres la soarta etnicilor germani din România, trăitori de sute de ani pe meleagurile ardelene sau bănățene. Armatele hitleriste lăsaseră prăpăd pe teritoriul Rusiei Sovietice, aşa că Stalin s-a gândit că n-ar fi rău dacă s-ar folosi de munca forțată a minorităților germane aflate pe teritoriile țărilor din estul Europei care-i reveniseră prin criminala împărțire de la Moscova. Ofițerii ruşi pripăşiți prin județele noastre în cadrul Comisiilor Aliate de Control, aveau (printre multe altele) şi misiunea de a strânge cu ajutorul jandarmilor, polițiştilor

rurali şi al agenților Siguranței, toți cetățenii români de etnie germană apți de muncă pentru a fi folosiți la reconstrucția URSS. După cum rezultă din dosarele cercetate de noi, şi în județul Vaslui au existat asemenea cazuri aşa că vom încerca să le readucem la lumină, în interesul adevărului istoric pentru care luptăm.

La data de 10 aprilie 1948, supunându-se unor ordine superioare, inspectorul general Petru Furtună de la Iaşi cerea celor de la Vaslui o situație sub forma unui tabel cu toate datele, ale cetățenilor români de etnie germană ce au fost „ridicați" şi trimişi la muncă în URSS. Siguranța de la Vaslui, care nu avea această situație, a cerut-o de la Legiunea de Jandarmi care pe atunci era comandată de căpitanul Dumitru Crudu. Iată ce scria acesta în adresa de răspuns la solicitarea Serviciului de Siguranță:

„la adresa D-voastră nr.5621948, am onoare a vă înainta alăturat un tabel de cetățenii români de origină germană, ce au fost ridicați şi predați Comisiei Aliate de Control (subl.ns.) la data de 14 ianuarie şi 3 februarie 1945, pentru munca în URSS". Acest tabel întocmit la maşina de scris se găseşte în arhivele vasluiene aşa că ne-am permis să-l reproducem ad integrum. Din Micleşti a fost ridicată o familie: Ernest (24 de ani, mecanic) şi Maria Richard (20 de ani, casnică) precum şi Richard Vasile (morar, 35 de ani); din Gârceni a luat drumul Rusiei Kauer Arthur (32 de ani, agricultor); din Negreşti, au fost arestați Octav (comerciant, 35 de ani) şi Maria Arnat (croitoreasă, 24 de ani) dar şi Arnat Mihail (lăcătuş mecanic, 21 de ani); din Şcheia a plecat la reconstruirea a ceea ce au distrus soldații lui Hitler, Schmidt Carol (mecanic, 40 de ani) şi, în sfârşit, Straub Ana din Todireşti (casnică, 20 de ani). Etnicii germani au fost luați în primire la Vaslui, pe bază de proces verbal, bănuim, de ofițerii sovietici Kirilcik şi Rosilski. Extrem de importantă ni s-a părut adresa Serviciului de Siguranță din Vaslui cu nr. 16941 august 1948, trimisă la Iaşi, din care rezultă că nemții noştri fuseseră făcuți „uitați" prin imensa URSS. Iat-o:

„avem onoare a vă raporta că (...) în prezent nu avem pe nimeni întors din lagărele instituite conf. art.2 din Convenția de Armistițiu, precum şi din lagărele de muncă din URSS (subl.ns)". Un alt amănunt important dezvăluit de dosarele pe care le-am cercetat, este acela că atât în cazul prizonierilor români eliberați de ruşi şi repatriați, cât şi al eventualilor germani de-ai noştri întorşi în țară, Siguranța Statului instituise obligativitatea acestora de a se prezenta la sediul instituției săptămânal, pentru a li se pune o viză pe actul de identitate.

h. Scurta poveste a ultimului Mavrocordat din Vaslui

Familia Mavrocordat a fost una cu mari implicații istorice atât în Moldova, cât şi în Țara Românească deoarece din rândurile acesteia s-au ridicat domnitori importanți, chiar dacă erau de origine fanariotă. Nu intrăm în detalii prea adânci şi costisitoare ca spațiu publicistic, dar trebuie să spunem că George şi Vera Mavrocordat au fost ultimii proprietari ai moşiei Vasluiului. Documentele

consemnează şi faptul că tatăl lui George (Gheorghe) deschisese la Vaslui în anii '80 ai secolului XIX primele cărămidării, atât de necesare oraşului aflat în plină expansiune a construcţiilor. Palatul „Mavrocordat" fusese vândut Ministerului de Război încă din anul 1934, proprietarilor mai rămânându-le doar două case pe strada Ştefan cel Mare, la numerele 39 şi 41, care au fost, de asemenea, vândute. După cum reiese din documentul pe care îl vom evoca în continuare, Vera Mavrocordat se stabilise în sudul Franţei, fiind bătrână şi bolnavă. Anul 1948 l-a surprins în Vaslui pe fiul acesteia, George, aşa că, dorind să plece alături de mama sa a apelat la noile „organe" ale puterii care, surprinzător sau nu, l-au ajutat să părăsească ţara în mod legal. Pe lângă fişa-model pe care era obligat să o completeze, un agent al Siguranţei a întocmit şi un raport de observare a atitudinii şi comportamentului acestuia şi care suna cam aşa:

„făcând investigaţiuni asupra numitului Mavrocordato Gheorghe care solicită paşaport pentru Franţa, am constatat următoarele: este născut la Nice-Franţa în anul 1897 (...); absolvent bacalaureat francez; a avut mai multe case în Vaslui pe care le-a vândut, actualmente locuieşte cu chirie pe str. Ştefan cel Mare, nr. 43 la dl. Cristea Mihai. Susnumitul este despărţit de soţia sa Zekeli Alice Wilhelmina Maria Alberta şi are un băiat Neculai Mavrocordato care locuieşte la Sibiu şi rămâne în ţară. (...) Motivul călătoriei este de interes familiar, pentru a-şi vedea mama, care este grav bolnavă, precum reese şi din certificatul medical al Dr. D. Kahler din Nice- Franţa (...) Susnumitul a depus permisul de intrare în Franţa (...) Propun înaintarea dosarului Insp. Gen. de Sig. Iaşi pentru a dispune". Iată răspunsul celor de la Iaşi:

„referitor la numitul Mavrocordato Gheorghe (...) trebue să fim vigilenţi pentru a nu înlesni eventual plecarea în străinătate a unui individ capabil să facă legătura între duşmanii din ţară cu cei din afară (subl.ns.)". Până la urmă, cu ajutorul posibil al cuiva sus-pus de la Siguranţa din Vaslui, George Mavrocordat a reuşit să plece în Franţa. Definitiv. Opinăm că dacă ar mai fi întârziat un an, acest lucru n-ar mai fi fost posibil. Deja, după oficializarea Direcţiei Generale a Securităţii Poporului din data de 30 august 1948, foştii şefi ai Siguranţei au avut parte de o brutală epurare.

5.5. DOSARELE SECRETE ALE SIGURANŢEI (SECURITĂŢII) FĂLCIU34

După ce preţ de opt episoade am parcurs cele câteva dosare ale Siguranţei şi Securităţii din Murgeni, Bârlad, Vaslui şi Puieşti care au mai rămas în fondurile Direcţiei Judeţene a Arhivelor Naţionale Vaslui în mod fericit dar aproape inexplicabil, odată ce „grosul" se află în păstrarea Consiliului Naţional de Studiere a Arhivelor Securităţii de la Bucureşti ce se află vizavi de Primăria sectorului 3, astăzi vom încerca într-un spaţiu restrâns să readucem în actualitate unele documente emise de Poliţia de Siguranţă a fostului judeţ Fălciu

pe care le-am găsit într-un mic fond arhivistic. Cu mici excepții, aceste documente fac referire la marea migrație evreiască de după 1947, precum şi ale altor alogeni.

a. „Numitul L. Herman s-a înrolat voluntar în armata sovietică”

În adresa nr.47411 mai 1948 trimisă de Serviciul de Siguranță Fălciu Comisiei Centrale de Repatrieri din cadrul Ministerului de Interne de la Bucureşti, comisarul şef Ştefan Bucur (comandantul instituției fălciene) scria, printre altele, următoarele:

„numitul L. Herman născut în anul 1923 la Vaslui, județul Vaslui, prin luna august 1940 s-a refugiat împreună cu mai mulți tineri evrei în URSS prin punctul de frontieră Reni, el fiind în vârstă de 17 ani. S-a refugiat din cauza persecuțiilor ce le îndurau evreii la acea vreme. (...) Din informațiile primite de la tatăl său vitreg, am aflat că susnumitul s-a înrolat în rimpul războiului în Armata Sovietică (subl.ns.) ca voluntar plecând pe front, unde a avut gradul de Plutonier, iar în anul 1947 venind ordin că cei din armata sovietică care sunt din alte țări să fie repatriați, a fost şi numitul Herman Leibovici repatriat”. Am ales acest document fiind emblematic în ceea ce a privit atitudinea acestei minorități față de armata română, atunci când forțată de ultimatumul sovietic a fost nevoită să părăsească Basarabia. De fapt, ce s-a întâmplat?

Note:

34 Pentru întocmirea acestui material autorul a folosit dosarele 1 şi 3 1948, fondul Serviciul de Siguranță al județului Fălciu, dosare ce se află la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui.

Retragerea precipitată a militarilor noştri a fost însoțită de huiduielile şi scuipăturile evreilor din Chişinău sau din alte oraşe din stânga Prutului aşa că este lesne de înțeles atitudinea ulterioară a mareşalului Antonescu. În alte condiții, „voluntarul” evocat în document, ar fi fost judecat conform legii marțiale pentru trădare şi, probabil, executat. Prin aceste rânduri nu am urmărit altceva decât restituirea adevărului istoric, chiar dacă pentru unii este neconvenabil.

b. Supuşi bulgari căutați în România

Într-un dosar din fondul pe care l-am cercetat am găsit şi astfel de urmăriți general. Din ce cauză o fi fugit din Bulgaria susnumitul? Şefii de atunci ai Siguranței nu ne-au transmis motivul dar comandantul Ştefan Bucur şi agentul I. Iancovici de la Huşi au scris următoarele în adresa lor către Inspectoratul General de Siguranță Iaşi ce poartă data de 22 aprilie 1948:

„din investigațiile făcute până în prezent în raza acestui Serviciu, nu a fost identificat supusul Bulgar Anghel Gheorghiev Goranov, care a părăsit Bulgaria cu o barcă pe Dunăre la 5 decembrie 1947, lăsând acasă soția şi doi copii.

Investigațiile continuă. (.)”. Pe 29 aprilie 1948, Inspectoratul Regional de Siguranță Iaşi, recte Petru Furtună (comandant) şi Constantin Fandel (comisar) aduceau la cunoştința celor de la Huşi că „.numitul Ivan St. Turturicov, supus bulgar, este dat în urmărire generală”. Nu vom cita această adresă în totalitate, dar o vom face cu cea emisă şi trimisă de Serviciul de Siguranță Fălciu către: „Poliția oraşului Huşi, Detaşamentul de Gardieni Publici şi Legiunea de Jandarmi Fălciu”. În ea se spuneau următoarele: „avem onoarea a vă ruga să binevoiți a da dispozițiuni organelor din subordine să cerceteze în raza Dvs. dacă se află actualmente fiul supusei Bulgare Mari St. Turturicova, şi anume Ivan St. Turturicov, care în 1940 a fost student la Politechnica din Budapesta, însă a fost predat de autoritățile ungare autorităților româneşti, pentru a fi trimis apoi în Bulgaria (.)”. Un alt fugar bulgar fusese dat în urmărire generală pe teritoriul României la data de 2 iulie 1948. În adresa de răspuns a Siguranței Fălciu înaintată şefilor de la Iaşi se scriau următoarele:

„până în prezent nu a fost identificat pe raza acestui Serviciu supusul Bulgar Stanciu Petroff Raiov, care în luna maiu a.c. a trecut clandestin frontiera în dreptul punctului de frontieră „Gârla Mare”, județul Mehedinți. Susnumitul este în vârstă de 25 de ani, statură mijlocie, părul castaniu, ochii albaştri-verzui, tuns, îmbrăcat în scurtă îmblănită de culoare neagră din postav, pulover de lână alb, pantaloni de culoare maron şi desculț (subl.ns.). În caz de arestare ni se va înainta imediat”. Comisarul Ştefan Bucur se pare că nu mai era comandantul Siguranței Fălciu sau era în concediu, devreme ce documentul fusese semnat de comisarul ajutor I. Tăslăoanu. Pe 6 iulie a sosit o altă „pleaşcă” pe capul Serviciului de Siguranță Fălciu şi anume tot un cetățean bulgar, dar, se pare, de etnie turcă. Iată adresa trimisă de acest serviciu celorlalte organe polițieneşti județene, inclusiv Companiei de Grăniceri din Huşi:

„avem onoarea a vă ruga (...) pentru urmărirea, arestarea şi înaintarea acestui Serviciu de Siguranță a numitului Atandrula Adir, care s-a făcut vinovat de trecerea frauduloasă a frontierei. Semnalmente: născut la Silistra, vârsta 21 de ani, fiul lui Adir şi Fatima (ambii decedați), de profesie muncitor, necăsătorit, analfabet”. Desigur, după citarea acestor cetățeni bulgari fugari din țara vecină se impune şi cel puțin o întrebare: de ce au făcut-o? În fond, atât Bulgaria cât şi România fuseseră înțesate cu trupe ruseşti de ocupație, calea de urmat a acestor țări fiindu-le trasată cu precizie şi fără drept la vreo abatere de însuşi „tăticul popoarelor democrate”, generalissimul Stalin, cel care-i pusese la treabă pe comuniştii locali dar şi pe cei aduşi din URSS, întru bunăstarea şi liniştea proprie şi a popoarelor sale „frățeşti”. Răspunsul este greu de aflat, dacă nu cumva imposibil numai din arhivele noastre însă fiecare poate specula cum vrea.

c. „Urmăriți, prindeți, arestați şi predați Serviciului de Siguranță”

Incontestabil acele vremuri erau cât se poate de tulburi. „Naționalizarea” hotărâtă de bolşevicii români prin legea 11911 iunie 1948, a dus la un adevărat exod al foştilor proprietari, dar şi la o prigoană pe măsură venită din partea statului comunist ultra-polițienesc. Celebra zicere populară „Ana, Luca şi cu Dej Bagă spaima în burghej-”, devenise cât se poate de reală şi periculoasă deoarece, dacă ar fi fost vorba numai de „spaimă”, n-ar fi fost mare lucru, însă în peisajul oripilant al României apăruseră „tribunalele populare” care erau (în realitate) adevărate „fabrici” de condamnat şi de aruncat oameni în puşcării şi lagăre de muncă. Spunem „fabrici” şi nu greşim odată ce erau supuse „planului general de dezvoltare a țării”, prin înrobirea anumitor categorii în favoarea alteia, unice: „clasa muncitoare condusă de partid” către „luminoasele culmi ale socialismului şi comunismului” precum şi „ale progresului şi civilizației” (sic!). Pentru cei care nu cred cele scrise aici, le recomandăm să citească din colecția ziarului „Scânteia”, măcar pe anii 1945-1950, unde virulenții Silviu Brucan, Alexandru Bârlădeanu şi alții „demascau” zilnic „criminali ai poporului muncitor”. Consecințele nu se lăsau mult timp aşteptate. Zecii de mii de oameni nevinovați sau cu vini minore erau „judecați” superficial şi aruncați în temnițe sau lagăre! În această atmosferă incendiară altoită pe trunchiul noii republici populare comuniste proclamată în aceeaşi zi cu abdicarea forțată a regelui Mihai I (30 decembrie 1947), pe adresa Serviciului de Siguranță Fălciu începuseră să sosească alte şi alte adrese de urmărire pe numele unor „infractori burgheji” care, după ce fuseseră spoliați de avere fără a li se plăti vreun sfanț (cu toate că legea 119 prevedea şi aceste compensații băneşti!), erau căutați cu înverşunare pentru a fi trimişi în lagăre de muncă forțată, sau pentru a fi aruncați în sinistrele închisori de exterminare. În adresa nr. 273631 iulie 1948, Inspectoratul General de la Iaşi aducea la cunoştința celor de la Fălciu următoarele:

„În conformitate cu Ordinul no. 76611948 al Direcției Generale a Siguranței Statului, binevoiți a cunoaşte următoarele: deținem informații că numita MARIA ALEXANDRESCUBIBIRI (subl. În orig.) din Bucureşti, a părăsit capitala în ziua de 15 mai a.c. pentru a trece frontiera fraudulos (subl.ns.). În acest scop şi-a luat un costum național şi cizme. Susnumita are nişte rude foarte bogate la Roman, cu numele de COSTANDACHE (subl.orig.). Aceştia ar avea şi un castel la Caransebeş. Luați măsuri de urmărirea şi verificarea celor de mai sus şi în caz de prindere, arestați (subl.ns.). Semnalmente: etatea 29 de ani, statura mijlocie, puțin corpolentă, părul negru, fața albă şi rotundă”. Răspunsul huşenilor nu s-a lăsat prea mult timp aşteptat, cu toate că datele problemei apăreau schimbate radical, uneori. Iată adresa acestora cu nr.117825 iulie 1948, trimisă ştabilor de la Iaşi:

„la ordinul Dvs.(...) avem onoarea (.) din investigațiunile făcute de organele noastre în colaborare cu Legiunea de Jandarmi, Poliția şi Unitatea de Grăniceri, în raza acestui Serviciu nu au fost identificați numiții BOCHARY E. IOAN

(subl.orig.), reprezentantul fabricei de automobile „Cadillac” şi „Willis” din România şi MAGDALENA ALEXANDRESCU BIBERI (sic! subl.orig.) moştenitoarea familiei Costandache din Bârlad (?? n.n.)”. Prin urmare, bramburеală totală sau lipsă de coordonare? A se vedea adresa celor de la Iaşi, transcrisă mai sus.

d. Supuşi francezi arestaţi în comuna Avereşti

O arestare spectaculoasă de cetăţeni străini şi occidentali pe deasupra, nu era un lucru prea obişnuit. Credem că oamenii în vârstă de pe acolo îşi mai amintesc fazele acestei întâmplări dacă nu cumva s-a făcut noaptea, conform criminalului obicei al securiştilor. De altfel trebuie să reiterăm faptul că numele de „Siguranţă a Statului” nu era decât masca hidoasă a „Securităţii Poporului” ce avea să primească oficial această titulatură mincinoasă peste numai câteva luni de la întâmplarea petrecută la Avereşti. Dar, să revenim la documentul găsit de noi în dosarul 91948.

Biroul pentru controlul străinilor din cadrul Siguranţei fălciene, trimitea pe data de 10 aprilie 1948 forului similar superior de la Iaşi adresa nr.96 în care se povesteau următoarele:

„avem onoare a vă raporta că supuşii franceji (sic!n.n.) Riui Fore (câtă imbecilitate! Probabil Rene Faure n.n.) şi Antone Fore (probabil, Antoine Faure n.n.), fraţi cu domiciliul în comuna Avereşti, judeţul Fălciu, au fost reţinuţi la Serviciul nostru de Siguranţă deoarece au stârnit svonuri alarmiste printre săteni spunând că va fi război. Deasemeni cei de mai sus sunt bănuiţi că au avut legături cu reacţionarii (subl.ns.) preot M.G., S.M., A.I., şi Gh.I. din comuna Avereşti, judeţul Fălciu, toţi colportori de ştiri alarmiste şi conspiratori împotriva poporului (această propoziţie a fost scrisă cu condeiul, spre deosebire de restul textului care a fost scris la maşină n.n.). Reţinerea s-a făcut în baza Ordinului Dvs. nr.1879 (subl.ns.), Cabinet din 12 martie 1948”. Dacă avem în vedere data emiterii ordinului şi data arestării, putem trage concluzia logică şi normală că „reacţionarii” de ambele naţionalităţi, au fost „filaţi” pentru a li se demonstra „vinovăţia”. Nu ştim cu certitudine dar, probabil că cei doi fraţi „franceji” deţineau legal proprietăţi în comuna Avereşti de genul morilor, preselor de ulei, etc. În partea dreaptă, jos, a acestui document au fost scrise în clar şi numele informatorilor („cârtiţelor”) Securităţii. Din nefericire, nu le putem divulga numele reale, aşa că le vom înlocui cu iniţiale aleatorii: S.C şi M.V. Deoarece o asemenea arestare ar fi declanşat protestele oficiale ale Ambasadei Republicii Franceze acreditată (încă!) la Bucureşti, Inspectoratul General de la Iaşi cerea celor de la Huşi date concrete suplimentare care urmau a fi trimise la Iaşi în cel mult 48 de ore.

e. Domicilii obligatorii pentru străini şi certificate de bună purtare pentru cetățenii basarabeni şi nord-bucovineni care n-au vrut să se „repatrieze” în „raiul sovietic” stalinist

În acele vremuri, supuşii străini (alții decât basarabenii şi bucovinenii) care doreau să se repatrieze în țările de origine aveau de îndeplinit numeroase proceduri birocratice şi profund vexatorii, neținându-se seama de minimul de demnitate umană care li s-ar fi cuvenit măcar din politețea şi înțelegerea cu care erau datoare autoritățile româneşti față de nişte oameni care au contribuit cu munca şi cu banii lor la existența statului de adopție. După ce în subcapitolul anterior am scris despre străinii din județul Vaslui, unde arătam modul în care au fost tratați aceştia de către furibunzii comunişti aflați în căutare de vinovați ai dezastrului țării de care tocmai ei se făceau vinovați, tocmai la un acest străin ne vom referi în continuare, pe baza documentelor descoperite în arhivă. Cu adresa nr.369414 iunie 1948, Serviciul de Siguranță Ploieşti scria celor de la Huşi următoarele:

„... avem onoare a înainta pe supusul german Schwartz Iosif (subl.ns.), din Ploeşti, căruia Direcțiunea Generală a Siguranței, Direcția a II a, cu ordinul nr.563974016 C.I. i-a fixat domiciliu obligatoriu în Huşi (subl.ns.), unde va rămâne până când îşi va procura actele şi vizele necesare pentru a părăsi țara. Vă rugăm a ne confirma primirea lui”.

Documentul a fost semnat de Inspectorul de Siguranță Lupescu şi de şeful Biroului pentru străini, Corneanu. Pe 18 iunie, acelaşi an, Huşul confirmă sosirea lui Schwartz în oraşul dintre vii, ceea ce-nseamnă că hârtiile se mişcau, oarecum, repede dar trebuie să luăm în calcul şi varianta folosirii curierilor speciali, excluzând poşta obişnuită care, oricum, nu prezenta mare încredere în acele vremuri tulburi. La data de 9 iulie, mai sosea în Huşi un compatriot de-al lui Schwartz, tot cu „domiciliu obligatoriu în aşteptarea repatrierii”. Acesta era SCHICH FERDINAND (subl.ns) şi fusese domiciliat anterior în oraşul Iaşi. Străinii cu acest statut aveau obligația de a se prezenta ZILNIC (subl.ns.) la sediul Siguranței pentru a convinge autoritățile, probabil, că n-au părăsit teritoriul României ilegal dar, dacă ne gândim bine, unde ar fi fugit nemții? În URSS?? Nu credem, dar acestea erau cutumele oficiale ale acelor timpuri cărora trebuiau să li se supună amatorii de repatriere. Pentru Schwartz Iosif veniseră timpuri grele. Serviciul de Siguranță Fălciu informa Inspectoratul de la Iaşi la data de 17 iulie 1948, că pentru asigurarea subzistenței personale, fusese repartizat pentru muncă necalificată la o plantație de viță-de-vie numită „Ochiu”, „...fiind pus sub supraveghere permanentă şi obligat să se prezinte zilnic la Biroul nostru pentru Străini”. După numai două zile de la această repartiție, Schwartz a primit următoarea „înştiințare”:

„binevoiți a pune în vedere supusului german (...) să depună acte pentru certificat de călătorie pentru Germania, întrucât i s-a retras autorizația de şedere

în țară (subl.ns.)”. După o lungă aşteptare a actelor care i-ar fi permis repatrierea, celălalt cetățean stabilit cu domiciliul obligatoriu la Huşi, Schich Ferdinand, disperat şi muritor de foame pe coclaurii pe care-l trimiseseră „deşteptele” autorități române, a înaintat Siguranței din Huşi un memoriu pe data de 9 octombrie 1948 în care scria următoarele:

„subsemnatul Schich Ferdinand din Craiova, fost domiciliu în Bucureşti, str. Vlădescu, nr.2, fiind angajat ca maestru în Institutul de Arte Grafice «Tiparul Românesc», strada Latină nr.8, actualmente cu domiciliul obligator în Huşi cu respect vă rog să binevoiți a interveni locului în drept pentru ridicarea domiciliului obligatoriu şi eliberarea unei autorizații de călătorie Bucureşti-Craiova (unde am familia mea), ca să-mi pot procura actele necesare pentru repatrierea mea în Austria. Sunt cetățean austriac cum dovedesc cu alăturata fotocopie în limba germană şi tradusă în limba română. Timpul necesar pentru acest lucru necesită, cred, şase săptămâni. Totodată vă rog a cunoaşte că sunt în a patra lună fără mijloace de trai, neavând de mâncare şi nici un fel de ajutor (subl.ns)”. Prin urmare, aceasta era politica de atunci în ceea ce-i privea pe alogenii stabiliți aici. Petiționarul austriac a primit un nesperat şi lăudabil sprijin din partea şefului Biroului pentru Străini din Huşi, I. Iancovici, care a întocmit un raport pe două pagini manuscrise, ce s-ar fi vrut extrem de convingătoare pentru mai-marii lui. Acesta a şi reuşit, odată ce şeful noului Serviciu de Securitate al județului Fălciu a scris în rezoluția sa din partea dreaptă a documentului „Se aprobă. Anunțați Serv. de Securitate Craiova pentru a-l supraveghea”. Iată câteva rânduri din acest raport care face cinste, după atâția ani, celui care l-a întocmit:

„supusul german Schich Ferdinand a dat dovadă până astăzi (12 octombrie 1948 n.n.) de comportare bună în acest oraş, fiind punctual în ceea ce priveşte prezența zilnică la Serviciul de Securitate Județean (...). Am constatat că este un om serios şi nu are mijloace de existență în acest oraş mic (subl.ns.) (...). Față de cele de mai sus, vă rugăm să binevoiți a aproba plecarea la domiciliul său în oraşul Craiova fără nici o formalitate în mâna sa (subl.ns.)”. Continuarea poveştii lui Schich Ferdinand n-o ştim. O altă provocare la care au fost supuse autoritățile acelor ani, a fost punctul 5 din Convenția de Armistițiu care obliga partea română de a „repatria” toți cetățenii basarabeni, nord-bucovineni sau de altă naționalitate din imperiul roşu stalinist, în „măreața” Rusie bolşevică. Delegația noastră care a semnat la Moscova acest document nu s-a putut opune pretențiilor criminale ale lui Stalin, dar a putut strecura în text condiția de „repatriere benevolă”. Formal, aşa ar fi trebuit să fie dar evenimentele au demonstrat contrariul. Haite întregi de jandarmi, gardieni publici şi, în mod special, analfabeții din poliția rurală înființată încă de la începutul anului 1945, au început o adevărată vânătoare de oameni. Mii şi mii de compatrioți din provinciile furate încă o dată de ruşi, au fost îmbarcați în vagoane de vite şi

trimişi, zice-se, la baştină, dar ajungând într-un târziu în Siberia sau Kazahstan. Mulți dintre aceşti năpăstuiți au reuşit să se sustragă urmăririi sau au evadat din „trenurile morții", rămânând în țară, dar cu mari şi permanente riscuri. Documentele găsite de noi şi cercetate, ne-au dezvăluit şi unele aspecte pozitive în relația dintre noile autorități şi cei cu probleme de acest gen. În acest context, vom evoca doar o singură întâmplare, cu toate că la dosar am putut număra cel puțin zece. Astfel, primarul comunei Crasna, Constantin Vlad, a eliberat un „certificat de bună purtare" cetățenei Z.C., domiciliată în această comună pentru a-i servi la Biroul de evidență a străinilor din cadrul Siguranței huşene. În documentul nr.362 iunie 1948, care a fost timbrat cu suma de 10 lei de către petentă, primarul a scris următoarele:

„certificăm că D-na C.Z. din această comună se bucură de o bună şi frumoasă purtare atât în societate cât şi față de autorități. Pentru care am eliberat prezentul Certificat spre a-i servi în materie de Justiție pentru a obține cetățenia". Alte câteva cazuri am mai întâlnit şi la comuna Olteneşti dar şi la Huşi.

5.6. SCRISOAREA LUI EUGENIU GIUŞCĂ

Un cetățean din Bârlad a trimis autorului acestei lucrări un plic voluminos. Cu o caligrafie impecabilă dar şi cu o ortografie asemenea, domnul Eugeniu Giuşcă ne-a povestit pe trei file drama prin care a trecut familia socrului domniei sale, prin arestarea de către Securitate a acestuia precum şi a altor 11 oameni în anul 1961. Deoarece am obținut acceptul domnului Giuşcă, vom scrie numele real al socrului dar nu vom face acelaşi lucru şi cu ceilalți, başca „turnătorul".! Scrisoarea a fost concepută fără ură sau patimă dar cu o nesfârşită durere. Ne vom permite să o publicăm aproape în totalitate deoarece ea are o adresă precisă: celor care habar nu au ce s-a putut petrece în țara asta umilită, furată, violată şi în care s-a învățat la şcoală o istorie complet falsificată, trunchiată şi „ajustată" conform directivelor partidului comunist român şi toanelor celor care-l conduceau. Iată textul domnului Giuşcă: „Mă numesc Giuşcă Eugeniu, locuiesc în Bârlad pe strada (...) şi urmăresc cu interes serialul dv. «Dosarele Securității ». Sunt dintr-o generație mai veche, am 74 de ani, ceea ce face să mai am cunoştință despre fapte pe care le-am trăit şi eu. Deşi nu am fost implicat direct, am cunoştințe despre prigoana la care a fost supusă o parte din populația acestei țări. Aşa cum reiese şi din analiza dv., era nevoie de a înregimenta „noua ordine» din partea «regimului democrat-popular», pregătind naționalizarea şi colectivizarea, iar pentru aceasta trebuiau sacrificați o parte dintre cei mai gospodari instaurându-se frica în rândul celor care nu ar fi înțeles că trebuie să se alinieze «noii orânduiri».Posed un document care a făcut obiectul unui proces politic, mai aproape de zilele noastre, adică prin 1961, când au fost judecați 12 oameni care nu toți se cunoşteau între ei (subl.ns.), dar Securitatea i-a „convins"

că e mai bine să recunoască că au participat împreună la diferite întruniri, aceasta pentru a se demonstra că au fost organizați într-un complot (subl.ns) care a acționat între anii 1948-1961. Printre aceştia a fost judecat şi socrul meu, Cristea Mihai, conform sentinței pe care o depun alăturat. Acesta era proprietarul unei mori țărăneşti situată în satul Tălăşmani, comuna Vinderei şi era considerat ca fiind cel mai gospodar din tagma morarilor din fostul raion Bereşti. Însă, cum venise şi vremea ca aceste mori să fie trecute în proprietatea Statului, a fost convins să se despartă de această moară „la cerere" lucru care s-a şi realizat (...). În urma acestei abdicări, toți morarii din județ au procedat la fel iar pe dânsul l-a angajat ca mecanic. După numai trei luni, a fost arestat de Securitatea din Galați la orele 12 noaptea, luat din pat şi bătut fără milă, iar soția şi copiii nu au fost lăsați nici măcar să plângă. (subl. ns.). A fost ținut şi anchetat la penitenciarul din Galați unde a fost bătut cu o țeavă la tălpi şi cu o andrea la testicule (subl.ns.) după care era iarăşi bătut că nu voia să stea în poziție de drepți în fața anchetatorilor (subl.ns.) (nu-şi mai simțea picioarele), cerându-i să recunoască că a participat la o organizație care urma să întreprindă acțiuni de răsturnare a noii orânduiri. A fost judecat de către Tribunalul Militar Bucureşti, iar la 9 august 1961 a fost condamnat la 8 ani şi trimis la muncă la îndiguirea malurilor Dunării în vederea construirii noului pod de la Cernavodă. Aici, toți deținuții cărau pământ cu roaba pe orice vreme şi dacă nu-şi făceau norma, nu primeau pachete de acasă iar porția de mâncare era diminuată. Socrul meu mai făcuse închisoare la canal (Dunăre-Marea Neagră n.n.) în 1952 şi nici nu voia să-şi mai amintească de torturile la care erau supuşi toți deținuții, însă cei mai torturați erau cei cu studii superioare (subl.ns.). La penitenciarul din Galați au fost molestați şi martorii acuzării pentru a li se smulge declarații acuzatoare (subl.ns). Martorul (...) a fost bătut cu sacul de nisip şi a fost nevoit să acuze pe nedrept (subl.ns), însă socrul meu, Cristea Mihai, a zis că nu este supărat pe acesta întrucât nu a rezistat la bătaie şi ar fi spus orice numai să fie lăsat în pace (subl.ns). Adevărul este că „a fost lăsat în pace", dar, după patru luni a murit cu conştiința omului vinovat că a contribuit fără să vrea, la condamnarea naşului său de cununie, Cristea Mihai (!!! subl. şi n.n.). Ar mai fi de adăugat că această prigoană a adus prejudicii şi copiilor sau rudelor celor condamnați. Copiii lui Cristea Mihai nu au fost primiți decât la şcoli profesionale deoarece erau etichetați ca „feciori ei deținutului politic» care fusese tatăl lor (subl.ns.). Socrul meu a fost reabilitat post-mortem, făcându-se, într-un fel, dreptate dar ar fi fost drept ca legea să fi respectat şi obligația de restituire a averii ce i-a fost confiscată (12 din casa de locuit) lucru care nu s-a mai întâmplat (subl.ns) (...) Poate acest material vă este de folos la viitoarele scrieri".

Fiind obligați de propria conştiință, dar şi de adevărul istoric căruia îi suntem tributari, cu orice preț, am decis publicarea scrisorii d-lui Giuşcă, spre a-i mai trezi pe nostalgicii vechiului regim din dulcele somn în care se complac.

a. Documentul de condamnare al celor 12 oameni nevinovați

Credem că este absolut necesar să facem public şi actul de condamnare a cetățeanului nevinovat (după cum se va vedea) Cristea Mihai. Iată-l: „R.P.R. Tribunalul Militar de Regiune Militară Bucureşti (în deplasare la Galați). Dosar nr.509 1961. Consiliul de Stat al R.P.R., prin decretul 176 din 09.04.1964 a grațiat restul pedepsei ce mai avea de executat Cristea Mihai. SENTINȚA NR.55. Astăzi, 19 august 1961, Tribunalul (...) s-a întrunit în şedință publică, în scopul de a judeca pe inculpatul Cristea Mihai, născut la 24 august 1913, în comuna Ulieşti, raionul Târgovişte, regiunea Ploieşti, fiul lui Pătru şi Smaranda, domiciliat în Bârlad str. (...), regiunea Iaşi, mecanic agricol, are 3 copii, posedă casă împreună cu soția (...) a fost deținut administrativ un an în 1952 (...) părinții au fost categorisiți chiaburi, au posedat 7 ha. pământ şi moară, învinuit pentru infracțiunea prevăzută de art.209 pct.2 litera a C.P. În sarcina inculpaților V.I., G.I., C.G. şi Cristea Gheorghe, s-a reținut faptul de a fi audiat şi difuzat în nenumărate rânduri ştiri calomniatoare ale posturilor de radio imperialiste, denigrând realizările regimului democrat popular din țara noastră şi elogiind modul de viață din statele capitaliste; au întreprins acțiuni de instigare a cetățenilor cu care au venit în contact de a nu se încadra în formele socialiste ale agriculturii, căutând a semăna neîncredere în trăinicia regimului democrat din R.P.R. (republica populară română n.n.), a cărui schimbare o preconizau prin dezlănțuirea unui nou război, când va fi instaurat un regim capitalist şi când sperau să-şi recapete privilegiile pierdute. CRISTEA MIHAI. Fost exploatator, a desfăşurat până la data arestării în 1961, activitate de agitație contrarevoluționară în rândul persoanelor cu care a venit în contact, manifestându-şi ura împotriva regimului democrat popular din țara noastră a cărui schimbare o dorea, pentru a-şi recăpăta privilegiile pierdute. Astfel, în discuțiile ce le-a purtat cu coinculpatul N.N., el a afirmat că cu toate că i-au fost naționalizate mai multe mori, speră că în curând se va schimba regimul, luându-şi morile înapoi. Intâlnindu-se cu coinculpatul S. C.D. În mai multe rânduri în perioada anilor 1957-1960, Cristea Mihai a purtat deasemenea discuții duşmănoase la adresa regimului democrat popular din RPR, a comentat ştirile din presă interpretându-le în mod tendențios. De asemenea, a făcut comentarii duşmănoase pe marginea ştirilor transmise de posturile de radio imperialiste şi audiate de către el, manifestându-şi speranța în dezlănțuirea unui război între cele două lagăre (comunist şi capitalist n.n.), care ar fi câştigat de către imperialişti, ajungându-se la schimbarea regimului din RPR. În cursul anilor 19581960 a avut de asemenea manifestări ostile ordinii sociale din RPR față de numiții T.I şi B.S., afirmând că nu ar mai fi mult până când ar scăpa de regimul comunist. Lui R.T. i-a spus că el abia aşteaptă să se schimbe regimul, cu care ocazie are să se răzbune pe conducătorii de partid şi de stat, luându-şi înapoi

morile ce i-au fost naționalizate (...) Făcând aplicațiunea art. (...), condamnă pe: CRISTEA MIHAI, la 8 (opt) ani închisoare corecțională, 4 (patru) ani interdicție corecțională şi confiscarea totală a averii personale a inculpatului, pentru delictul prevăzut şi pedepsit de art. (...). Îi compută detenția preventivă de la 24 februarie 1961. Il obligă să plătească statului 600 (şasesute) lei cheltuieli de judecată. Dată şi citită în şedință publică, astăzi 9 august 1961". Acesta a fost ticălosul act de acuzare şi condamnare a nevinovatului Cristea Mihai, dar şi al celorlalți 11 cărora li s-a pus în cârcă aceleaşi acuzații. În total, „magistrații" bolşevici ai vremii au aplicat pedepse care cumulate dădeau un total de 167 de ani! Aceste pedepse au fost diferențiate. Spre exemplu, P.V. a primit pedeapsa de 18 ani temniță grea (Dicționar juridic: temniță grea: pedeapsă principală prevăzută în Codul penal român din 1936, care se aplica pentru infracțiuni calificate, crime şi pentru alte infracțiuni grave. Această pedeapsă era mai uşoară decât munca silnică dar avea un regim mai sever de executare decât închisoarea.) iar A.I. din Tăcuta, Vaslui a primit 20 de ani de muncă silnică. După cum s-a văzut, în 1964 au fost grațiați toți aceşti „uneltitori contra regimului democrat popular". Într-adevăr, în acel an Gheorghe Gheorghiu-Dej a hotărât eliberarea unui număr important de „politici" în perspectiva îmbunătățirii relațiilor cu lumea occidentală, nicidecum din spirit umanitar deoarece acest individ nu avea nimic uman în el fiind doar o secătură bolşevico-stalinistă ca oricare alta. Reabilitarea, măcar post-mortem, a lui Cristea Mihai dar şi a celorlalți s-a făcut târziu, abia în 1997, când un complet de 11 judecători şi asistenți ai Curții Supreme de Justiție au decis în unanimitate de voturi că cei 12 inculpați au fost condamnați în anul 1961 fără a se respecta nici cea mai vagă idee de justiție, apărare, etc. În urma unei discuții telefonice avute cu d-l Eugeniu Giuşcă, acesta ne-a spus că socrul său a lucrat, după liberarea din puşcăriile comuniste, ca fochist la fosta Întreprindere Județeană de Industrie Locală (IJIL) Bârlad de unde a ieşit la pensie în anul 1970, fiind grav bolnav de inimă. Până la dispariția lui în anul 1978 din acea lume nedreaptă, a fost urmărit cu asiduitate de către criminala Securitate datorită căreia şi-a pierdut sănătatea şi viața, la o vârstă când alții abia ieşeau la pensie. După spusele prietenului şi cititorului nostru Giuşcă, Cristea Mihai era „convocat" mereu la Securitatea din Bârlad unde comandantul acesteia, Vlad, îi spunea să-şi vadă de treabă şi să nu mai vorbească vrute şi nevrute, chiar dacă bietul om nu o făcea de teama represaliilor.

CAPITOLUL 6 COOPERATIVIZAREA AGRICULTURII

6.1. Patimile după colectivizarea stalinistă a agriculturii

În urmă cu ceva timp, am luat legătura cu d-na Celuşa Popa din satul Crasna, care nu a venit la întâlnire cu mâna goală ci, şi cu un document ce avea ca dată de emitere 18 iulie 1950, înjghebat la vremea aceea de către comitetul de partid muncitoresc român al fostului județ Fălciu. Documentul cu pricina fusese

trimis pe adresa secției agrare a comitetului central al partidului, de la Bucureşti. Hârtia a fost semnată de tov. Cazan Ştefan, probabil şeful „județenei" p.m.r. În esență, fițuica mâzgălită de comuniştii huşeni făcea referire la înființarea unei gospodării agricole colective în comuna Albeşti şi, amănunt foarte important, faptul că locuința „chiaburei" Anica Enache ar fi numai bună pentru viitorul sediu al colhozului de tip stalinist, mai ales că proprietara era în arest preventiv la miliția din Huşi unde era „cercetată" pentru sabotaj. La acea vreme

„duşmanca poporului muncitor" avea 68 de ani, era văduvă şi avea 18, 18 ha. de pământ. Fariseii care o arestaseră pe biata bătrână erau consăteni de-ai acesteia, în afara şefului postului de miliție, Bărculeanu, adus la Albeşti cine ştie de unde. „Delictul" de „sabotaj" pentru care fusese arestată, făcea referire la un soi de fals în declarații în ceea ce privea sustragerea de la plata impozitelor şi predarea cotelor obligatorii pentru suprafața de 2, 25 ha. de teren arabil nedeclarat. După cum vom vedea pe parcursul acestui material de o duritate şi de un tragism ieşite din comun, totul n-a fost decât o minciună sfruntată, în bunul obicei al celor ajunşi peste noapte fericiții „proprietari" al unui carnet roşu de partid în buzunar şi cu pleaşca unor funcții importante, fără să îndeplinească nici cel mai mărunt criteriu de competență, raportat la standardele actuale, dar cu gura mare cât o şură, o tonă de prostie în țeastă şi încă una de fudulie „proletară" pusă pe răzbunări personale, în modul cel mai grav cu putință în acele vremuri: suprimarea definitivă a gospodarilor satelor şi instaurarea „dictaturii muncitorilor şi țăranilor". Celuşa Popa nu mi-a dat prea multe detalii dar m-a rugat să-i contactez părinții ei care locuiesc în municipiul Huşi. Am făcut-o într-una din zilele lunii martie, 2009. Iată povestea tristă a doi oameni care şi-au suprimat în sinea lor amarul atâta timp. Noi, sperăm să nu se mai repete vreodată asemenea crime şi nedreptăți.

Am ajuns la Huşi de dimineață. După oareşce căutări, am găsit strada Eroilor şi blocul în care locuieşte familia Toader „Dorel" şi Maria „Maricica" Enache. Uşa de la apartament mi-a deschis-o doamna, care mi-a cercetat preț de câteva clipe legitimația, chiar dacă le-am spus că, teoretic, Securitatea nu mai există. Dar, vorba ceea: prevederea e mama înțelepciunii. Nea Dorel are 88 de ani iar soția sa 81, dar amândoi sunt sprinteni, extrem de inteligenți şi (scuze!) guralivi, mai ales tanti Maricica, aşa cum se mai întâmplă uneori în cuplurile de o anumită vârstă. Pe parcursul discuției pe care am avut-o preț de două ore şi ceva, am luat note pentru un adevărat serial dedicat „Memorialului durerii" cu toate că pentru această lucrare am ales esențialul.

a. „Mama a fost arestată în martie '50, iar primul copil ne-a murit de frig"

Nenea Dorel îşi începe trista poveste a vieții: „În anul 1942 m-au luat la cătănie, în plin război, iar 9 mai 1945 (ziua capitulării Germaniei n.n.) m-aprins în munții Tatra din Cehoslovacia. În 1950 m-am căsătorit cu „fata" asta pe care o

vezi lângă mine. Tata murise la foametea din 1947, dar mama supraviețuise. Tata fusese om gospodar şi ajunsese să aibă puțin peste 18 hectare de pământ, precum şi două case. Copii am fost şase de toți. Ca noi, mai erau doi oameni în sat în rest, cetățenii aveau loturi mai mici sau mai mari, mă rog, după puterea fiecăruia. Încă de la început ne-au obligat să achităm cote grele de cereale, şi nu numai", se destăinuie Dorel. Îl întreb dacă statul le plătea aceste produse. „ Ce să facă?! Să plătească?! Prețuri de mizerie! Nici măcar n-aveam nevoie de banii lor! Îi blestemam în gând şi le dădeam tot ce voiau, că oricum nu puteam face altceva. Atâta aşteptau: să faci vreun pas greşit şi imediat venea „maşina neagră" a Securității de la Huşi", mai spune acesta. Tanti Maricica intervine, aşa cum a intervenit de nenumărate ori în discuția noastră: „În 1949 comuniştii lui Gheorghe Gheorghiu-Dej au hotărât la un congres de-al lor, parcă, să cooperativizeze agricultura, adică să adune pământurile oamenilor la grămadă şi munca să se facă la fel. Primul colhoz de prin părțile noastre a fost cel de la Târzii. După ce s-a înființat acesta, parcă a dat turbarea în toți activiştii de partid de pe la comune. Toți voiau să raporteze că şi-au făcut planul la furat pământul oamenilor! La noi la Albeşti, se vorbea despre colhoz (gospodărie colectivă, în limba rusă n.n.) încă din primăvara lu- '50. Primarul de atunci, I.V. precum şi secretarul de partid Gh.C., de altfel oameni din sat, se înrăiseră atât de tare de parcă te aşteptai să muşte din oamenii care nu voiau să semneze pentru colectiv. Se uitau chiorâş la cei de la Târzii şi plesneau de invidie că nu-l făcuseră ei primii. Îți dai seama câtă ură aveau față de proprii consăteni care mai ezitau să semneze adeziunile, făcându-i proşti, trădători, sabotori sau mai ştiu eu cum". Tanti Maricica face o pauză de un ceai („noi nu bem cafea, poate vrei matale una") timp în care profită şi nea Dorel pentru a mai face completări: „Prima mare lovitură am primit-o în martie, 1950. Fratele meu Costică (ce era profesor la Huşi) a venit la noi acasă într-un suflet şi i-a spus mamei că vrea să o ia la el. De ce?, l-am întrebat. «Pentru că aşa trebuie", mi-a răspuns. Zis şi făcut. A căutat un car cu boi în sat (că noi n-aveam), a pus câteva lucruri şi pe mama în el şi dus a fost. Peste o zi ne trezim cu mama acasă, murdară toată de noroi (venise pe jos de la halta Crețeşti) şi foarte speriată. O întrebăm: ce-i cu matale, mamă? „Măi, Dorele mamă, iacătă ce mi-a spus Costică, frate-tău: mamă, Dorel o să aibă mari necazuri cu pământu- ăla. Foarte mari necazuri o să aibă". Prin urmare, frate-meu (Dumnezeu să-l ierte!) ştia ce se va întâmpla cu aşa-zişii chiaburi, deoarece, ca să nu-şi piardă slujba de profesor se dăduse cu duşmanii de moarte ai oamenilor gospodari. Nu trece o săptămână şi ne pomenim la poartă cu primaru-, secretaru- de partid, şefu- de post şi un militar în termen la arma securitate. Cum au văzut-o pe mama, au țipat la ea: «îmbracă-te, babo, imediat, că mergi cu noi!". Am înlemnit cu toții şi am rămas fără grai. L-am întrebat pe primar de ce o iau pe mama? Acesta mi-a spus: «Las-că vă vine rândul şi vouă, dumnezeii mamei voastre de chiaburi, exploatatori ai poporului muncitor!»". Tanti Maria îl

întrerupe pe Dorel şi povesteşte mai departe: „Au dus-o în arestul miliției din Huşi. La vreo două săptămâni ne-au dat voie să o vizităm. O puseseră criminalii pe biata soacră-mea, femeie bătrână, avea 68 de ani, să văruiască o cameră foarte înaltă şi-i puseseră la dispoziție o scară şubredă, poate, poate o cădea şi şi-o rupe gâtul!”, lăcrimează tanti la amintirea acelor timpuri de groază. „Au ținut-o în arest preventiv 10 luni, ca după aceea s-o condamne numai la o lună de închisoare”, completează moşul Dorel. Îl întreb dacă nu au avut vreo pretenție pentru timpul în care au ținut-o pe bătrână arestată în mod ilegal: „Ce pretenție să mai ai? Stai să vezi. În anul 1952 Curtea de Apel din Iaşi a găsit-o nevinovată, dar averea îi fusese confiscată în totalitate încă din 1950, când Judecătoria Huşi a condamnat-o! În mod normal, ar fi trebuit să ne restituie şi averea dar, ți-ai găsit?! Pământul era, deja, luat la colhoz, la fel şi casa”. Îi mai întreb pe bieții oameni, cum de au rămas fără casă, ei fiind atunci la început de drum în viața aia mizerabilă trăită în jungla comunistă a anilor ‘50? Mă lămureşte tanti Maria: „La începutul lunii august 1950, când mama soacră era la puşcărie, au venit aceeaşi hingheri la poarta casei noastre şi ne-au spus următoarele: „În maxim trei ore vă somăm să părăsiți casa fără să luați nimic cu voi că altfel vă paşte ocna pe amândoi! (subl.ns.)”. Le-am spus că sunt însărcinată, dar nici nu s-au uitat la mine de parcă eram un şarpe veninos, bun să-i striveşti capul. Şeful de post mi-a dat voie, cu mare fereală, să iau o băliuță din lemn (mă gândeam, deja, la viitorul copil) şi, fără să mă vadă nimeni, am apucat să mai iau o greutate de un kilogram, pe care o am şi-acuma. În rest, nimic, decât hainele de pe noi şi copilul pe care-l aveam în burtă! (subl.ns). Unde să ne ducem? Un frate de-al lu-bărbatu-meu (care se ferise, de teamă, să facă parte la pământul soacră-mi) ne-a primit dar avea şi el o casă grea aşa că ne-a găzduit într-un soi de bordei. În luna noiembrie a acelui an, începuse o iarnă grozavă cu viscole, ger aspru şi crivăț. Atunci am născut eu o fată, în bordeiul în care era gheața de-o palmă pe pereți. N-am putut să mai stăm la cumnat, aşa că ne-am dus la o rudă ce o aveam în satul Dodeşti. Din paltonul vechi pe care-l aveam pe mine am însăilat o plăpumioară pentru copilaş, ca să-l feresc de frigul de afară (subl.ns)”. Impresionat de această poveste, fac o pauză. Cam de-o cafea, pe care tanti Maria mi-a făcut-o, totuşi, chiar dacă ei nu beau aşa ceva. Mă uit pe geamul bucătăriei în care fac interviul şi văd soarele care a răsărit dintre cei câțiva nori răzleți şi gândurile îmi zboară tocmai, hăt, spre anul 1950, când eu nici măcar nu existam. Tot tanti Maria continuă, deoarece nea Dorel a căzut într-o profundă meditație. „La Dodeşti, ni s-a îmbolnăvit fetița. Tuşea urât şi avea temperatură, de ardea, nu alta. Ne-am urcat în tren şi ne-am dus la spitalul din Vaslui. Medicii au tratat-o şi după câteva zile ne-am dus acasă. La medicamentele de atunci, ce să-ți zic, peste două-trei zile fetița s-a simțit iarăşi rău aşa că am plecat pentru a doua oară la spital. De data asta, a fost şi ultima internare. Nu s-a mai putut face nimic. Doctorița mi-a spus că are congestie pulmonară din cauza frigului pe care

a fost nevoită să-l suporte, sărăcuța, şi că e mai bine să plecăm acasă, cât mai este în viață. Nu ne-am mai dus la Dodeşti ci, la Albeşti la cumnatu-. De cum am ajuns, am vrut să-i dau fetiței sân, dar cumnată-mea mi-a spus că ar fi mai bine dacă i-aş da lapte (tot de-al meu) dar cu o linguriță. Copilaşul a luat o guriță de lapte, a mai oftat o dată şi mi-a murit în brațe. Avea şase luni şi trei zile". Tristețea care m-a cuprins, m-a făcut să mai iau o clipă de răgaz, dar tanti Maria a început să povestească din nou: „ M-am dus la primăria Albeşti ca să scot certificat de moarte, pentru a-mi îngropa copilul. Primarul, nici n-a vrut să audă de aşa ceva. Mi-a spus să mă duc la spitalul din satul Mălăeşti, comuna Vutcani, ca să fac rost de act constatator şi abia după aia o să-mi dea certificatul, aşa că am luat-o pe jos, cale de 17 kilometri dus, 17 întors. Cei de acolo, miloşi, mi-au dat actul care-mi permitea să-mi îngrop copilul". Îl întreb pe nea Dorel ce au făcut în continuare, pentru a supraviețui.

b. „Am muncit doi ani la Reşița şi apoi la CFR, până la pensie"

„După ce ne-a murit primul copil, nevastă-mea a rămas iarăşi însărcinată. Ce să fac, încotro s-o iau că la gospodăria colectivă comunistă am jurat că n-o să muncesc vreodată! Deja, în casele noastre se lăfăiau puternicii zilelor de atunci, pământul îl confiscaseră (subl.ns) în mod cu totul abuziv, deoarece exista o hotărâre judecătorească definitivă prin care mama fusese scoasă din culpă, găsindu-i-se, în final, O, 15 ha. pământ nedeclarat, şi acela, după cum scriseseră negru pe alb judecătorii de la Iaşi, nemăsurat dintr-o greşeală tehnică. Cine să se mai judece cu acei criminali?! Gemeau puşcăriile şi lagărele de muncă cu <chiaburi recalcitranți>! Biata mama, venise şi ea acasă, dacă pot spune aşa, pentru că noi casă nu mai aveam, în ea fiind sediul colhozului. Tot pe la frate-meu ne-am aciuat. Ca să fac rost de bani pentru familie, am plecat la Reşița unde am muncit ca necalificat pe un mare şantier, preț de doi ani. Între timp, în 1952, nevastă-mea a născut din nou, tot o fată, pe Celuşa, cea care v-a trimis la noi. Am luat decizia să mă abat mai aproape de casă, aşa că am făcut la Tecuci timp de şase luni o şcoală de scriitori de vagoane şi veghetori, pentru CFR, având opt clase, totuşi. După ce-am terminat şcoala, am lucrat opt ani la gara din Iaşi. În acest timp, am stat cu chirie în casa unui cetățean din Crasna. În toți cei opt ani, am făcut naveta. Prin 1956, am cumpărat 12 prăjini (aprox. O, 22 ha. n.n.) de pământ, pe care am vrut să ne facem o casă. Am împrejmuit această suprafață, am cărat lut şi paie, am cumpărat şi argeaua, aşa că mă puteam apuca de construcția casei. Nici aici nu mi-au dat pace criminalii de comunişti din conducerea colhozului! Pe motiv că pământul este în extravilan, deci face parte din averea colhozului (subl.ns) au intrat cu plugurile pe terenul pe care-l cumpărasem cu acte în regulă (subl.ns), mi-au întors totul pe dos, cum s-ar spune toți banii pe care-i băgasem, şi mi-au interzis să mai calc pe pământul lor (subl.ns.)". Îl întreb pe nea Dorel cam ce motiv au mai născocit de data asta.

Acesta m-a „luminat” repede: „ Dom-le, eu eram salariat iar nevestei mele i-am interzis să lucreze la colhoz aşa că noi nu aveam dreptul să deţinem pământ în folosinţă (subl.ns.)”. Tanti Maria, reînnoadă un fir al povestirii, rupt într-un anumit punct şi spune: „Biata soacră-mea, a închis ochii în 1955, după ce a fost bătaia de joc a tuturor nemernicilor lumii de atunci. După ce ne-au confiscat şi pământul pe care-l obţinusem legal, cu acte notariale, am cumpărat la Huşi o dărăpănătură de casă, care stătea într-o râlă. Fusese a unui evreu, care mai avea câteva cam în aceeaşi stare. Am pus-o la punct şi am locuit în ea. Între timp, soţul meu fusese avansat, ca să zic aşa, de fapt mai făcuse câteva şcoli tot la CFR, după care a fost încadrat conductor de bilete, iar mai apoi chiar şef de tren”. Nea Dorel adaugă: „În 1983 am ieşit la pensie, la limită de vârstă. Acum, cu tot cu indemnizaţia de veteran de război, am 700 de lei. Chiar astăzi, înainte de a veni matale, am achitat factura la încălzire: 400 de lei. La Vaslui, cum e?”, mă ispiteşte nenea. Îi spun că-i la fel, numai că noi mai avem nişte repartitoare care ne mai scutesc de nişte costuri.

c. „Statul a luat, statul a dat. Da, a dat, dar foarte greu”

După atâtea zbateri, nenorociri şi nedreptăţi făcute de regimul bolşevic românesc familiei Enache, ultima întrebare pe care am pus-o acestor oameni care şi-au păstrat verticalitatea şi caracterele integre a fost: după 1990, aţi reuşit să recuperaţi ceva din fosta avere? Răspunde nea Dorel, că doar el este capul familiei, chiar dacă tanti Maricica este mai volubilă şi predispusă la confesiuni cu o viteză cosmică: „ Bine înţeles că după 1990, am făcut toate demersurile legale pentru a intra în posesia întregii averi confiscate (subl.ns.). Între timp, casa noastră în care vreme de 38 de ani fusese sediul ceapeului Albeşti, se instalase altcineva, aşa că am fost nevoiţi să traversăm o lungă perioadă de procese. După aproape opt ani de judecăţi, am reuşit şi noi, în sfârşit, să păşim în propria casă în calitate de proprietari de drept (subl.ns.). Pământul, l-am recuperat tot, adică 18, 18 hectare de arabil care, pot să-ţi spun, nu stă pârloagă. Da- dacă am ajuns acu- la finalul discuţiei, o să spun aşa: statul, adicătelea comuniştii anului 1950, mi-au luat toată averea în trei ore, dar statul <democratic> de după 1990 a avut nevoie de opt ani de deliberări ca să mi-l restituie (subl.ns.). Aşa a fost, este şi va fi mereu: statul ia cu zece mâini şi dă cu două degete. Oricum, atât eu cât şi nevastă-mea, îţi mulţumim că ne-ai dat posibilitatea de a face publică viaţa pe care am trăit-o. A fost bine, a fost rău, asta e. Ne-am descurcat şi noi cum am putut. Păcat că reparaţia asta a venit aşa târziu dar, iarăşi mă întorc şi spun că-i bine măcar că avem urmaşi care să se îngrijească de toate în continuare”. Fac pozele-martor de rigoare, ne strângem mâinile cu căldură, după care mă urc în primul microbuz şi plec din Huşi spre Vaslui. Sunt mulţumit. Am mai adăugat o cărămidă la edificiul numit „Procesul comunismului”.

CAPITOLUL 7 CÂTEVA PAGINI DE ISTORIE CONTEMPORANĂ A ORAŞULUI BÂRLAD

7.1. Bârladul anilor ‘46 – ‘4835

Anul 1947 a debutat în județele Fălciu, Tutova şi Vaslui cu spectrul foametei ce avea să vină pe capul bieților oameni simpli. În 1946, o secetă cumplită a pârjolit totul lăsându-i pe toți la mila noilor guvernanți care pe la Bucureşti îşi cloceau ideile comuniste dimpreună cu ocupanții ruşi ce nu-i scăpau din ochi nici pentru o secundă. De fapt, puteau foarte bine să n-o facă deoarece indivizi de teapa Anei Pauker, Vasile Luca sau Gheorghe Gheorghiu-Dej tocmai o puneau de o mare revoluție proletară ce avea să schimbe destinul României de la rău spre foarte rău. Aşa cum se întâmplă dintotdeauna, când galantarele magazinelor dar şi tarabele din piață sunt goale, a apărut specula cu orice, de la banalele chibrituri până la mult mai periculoasele arme. Totuşi, ponderea cea mai mare a vânzării la suprapreț o avea produsele alimentare de primă necesitate.

a. „Răi făcători au distrus şi furat întreaga țevărie de plumb de la Palatul Comunal”

Pentru a respecta cronologia documentelor arhivistice cusute la dosar, trebuie să remarcăm faptul anul 1947 începuse cu o reclamație a primarului Ioan Bontaş trimisă Poliției Bârlad la data de 13 ianuarie cu nr. de ieşire 113. Iată cum se jeluia agramat (probabil, datorită nervilor) bietul edil-şef al urbei:

„Domnule Şef, avem onoare a vă face cunoscut că de către răi făcători sau distrus şi furat întreaga țevărie de plumb a instalației de apă de la Palatul Comunal după cum urmează: 9 țevi de plumb a câte 2.12 m. lungime, 7 flotoale complecte, 12 stingătoare, 2 răzători de picioare, 2 încuetori dela closete, 16 perechi mânere de bronz, 8 broaşte de uşi complecte, un lacăt dela closete. Desemeni, în seara zilei de 12-13 ianuarie prin spargerea geamurilor dela magazia din subsol unde sunt depozitați cartofii şi cimentul, de unde sa furat o cantitate de cartofi cât anume nu se poate şti precis – lucru constatat şi de D-l Comisar Gustav (...)”. Părerea noastră este că pe 12 ianuarie 1947 s-a inaugurat furtul de fier vechi dar şi de neferoase, care va face epocă în zilele noastre. Cât despre cartofi, se pare că erau destinați consumului cu circuit închis de la Primăria Bârlad, aşa că gestul făptuitorilor era unul normal în acele timpuri pline de lipsuri.

Note:

35 Pentru realizarea acestui subcapitol autorul a folosit documentele conținute de dosarele: 1, 3, şi 41946; 16 şi 201947 din fondul „Primăria Bârlad”, aflate la D.J.A.N. Vaslui.

b. Petrol la speculă şi câini puşi în libertate „mişeleşte”

Peste doar două zile, pe 15 ianuarie, ajutorul de primar al oraşului, prinde în flagrant un co-minoritar (cu care, probabil se certase la baia rituală) care făcea speculă cu un chil de gaz. Cu ocazia asta, vajnicul organ a întocmit un proces verbal pe care avem plăcerea de a-l reda în totalitate publicului cititor al acestui volum:

„astăzi 15 ianuarie 1947. Noi, Gherşin N. Gherşin, Ajutor de Primar al Oraşului Bârlad, procedând în baza legii no. 351945 cu modificările sale ulterioare, sesizați fiind de dl. C.M. domiciliat în acest Oraş strada (...), cum că astăzi 15 ianuarie 1947 ora 10 comerciantul Solomon Kaufman din acest oraş, strada Ştefan cel Mare i-a vândut un litru de petrol lampant pe preț de 3500 – trei mii cinci sute – lei litrul şi în dovedire ne prezintă bidonul cu marfa cumpărată. Ne-am prezentat la domiciliul infractorului unde am găsit un butoi cu circa 60 litri petrol pe care am dispus a-l vinde la preț legal. Din cele constatate se dovedeşte că Solomon Kaufman a contravenit legii speculei ilicite şi a sabotajului Economic vânzând produse raționalizate la preț de speculă şi deci urmează a fi deferit Parchetului Trib. Tutova pentru a sesiza instanța de sabotaj (.)”. În acest proces verbal putem remarca marea grijă a lui Gherşin N. Gherşin de a-şi scrie funcția cu majuscule, că doar era o persoană foarte importantă la vremea sa. Cercetând dosarul cu pricina, tot pe la început am găsit şi un referat extrem de hazliu la citire în ziua de astăzi dar, descifrând şi rezoluția primarului Paul Constantinescu ne-a cam dispărut râsul deoarece, se pare că cineva a făcut oleacă de puşcărie. Iată ce scria unul din hingherii oraşului, după ce şi-a timbrat reclamația cu 2000 de lei:

„subsemnatul B.D. din Serv. De Ecarisaj al Primăriei, cu respect aduc la cunoştința Dvs. următoarele: astăzi 6 mai 1947 pe la orele 10 a.m. având în curtea locuinții mele căruța cu lada în care țin câinii prinşi întrucât căruța şi lada este stricată şi nu pot umbla pe stradă şi piețe prinzând câinii cu lațul şi ducându-i acasă şi în urmă îi vâr în ladă a venit la mine D-l Apostică Subțirelu pe când eu eram pe străzi pentru executarea sus zisului serviciu şi cu dela sine putere a violat lada care este proprietate a comunei (subl.ns.) dând drumul la toți câinii prinşi, între care era şi unul turbat. Venind acasă, vecinii mi-au comunicat aceasta spunându-mi că dacă eram acasă d-l Apostică Subțirelu mă băga în lada de câini (subl.ns.)”. În aceeaşi zi, primarul oraşului a scris în dreapta referatului hingherului următoarele: „ Contencios. Va dresa acte de dare în judecată”. Iată cum sărmanul Apostică Subțirelu (probabil vreo rudă îndepărtată a actriței Brigitte Bardot), vrând să facă un bine câinilor a ajuns el într-o cuşcă cu gratii.

c. Prețuri maximale

După cum spuneam, seceta prelungită a anului 1946 a prins autoritățile comuniste total nepregătite. În timp ce convoaie feroviare nesfârşite duceau grâul

țării în hulpava Uniune Sovietică, lipsurile grave au dus la scumpete şi implicit la speculă. Încercarea de a stopa aceste fenomene a constat în introducerea prețurilor dirijate prin mercuriale obligatorii pentru toți comercianții, inclusiv pentru zarzavagii. Cu acest prilej s-a apelat la vechile legi promovate de regimul lui Antonescu dovedindu-se prin aceasta că nu tot ce provenea de la „infamii" burghezi şi moşieri era rău. Primarul Bârladului a emis în anul 1947 numeroase ordonanțe în care erau fixate prețurile. La toate produsele ce urmau a fi comercializate, se aplicau şi taxe locale sau comunale, după vocabularul vremii. De pildă, în ordonanța nr. 3755, primarul Bontaş dispusese următoarele:

„În baza legii 2821 mai 1943 precum şi a dispoziţiunilor art. 16 din Legea Administrativă, ordonăm: (.) se fixează prețurile maximale la produsele derivatelor grâului precum şi a fabricatelor din făină de grâu după cum urmează: făina de grâu populară extracție 55% – loco producător 34, 50 lei iar la detailişti – 45 lei; (...) Pâinea în greutate de 700 de grame făcută din făină de grâu extracție 55% – la brutari 38 lei iar la domiciliul consumatorului 48 de lei; (...). În aceste prețuri se cuprind toate taxele pentru Stat, inclusiv taxele Comunale de O, 70 lei pe kgr. care se vor încasa de fabricanții morari şi se vor depune lunar la Casieria Comunală". Această ordonanță, la fel ca şi celelalte care vor urma, prevedea pedepse aspre pentru eventualii infractori. O altă problemă a autorităților era cea privitoare la invalizi, orfani şi văduve de război care, ca toți ceilalți, trebuiau să mănânce. Camera de Comerț a județului Tutova a trimis primăriei Bârlad în ianuarie 1947 un memoriu în care îşi făcea un bilanț al activității. Pe la mijlocul acestui document stufos am citit următoarele:

„am înțeles să venim în ajutorul invalizilor de război, eliberându-le circa 200 de autorizații de Comerț Ambulant şi Stabil, fără a le încasa vreo taxă (subl.ns), suportând de foarte multe ori chiar timbrele pe cereri şi pe autorizații". Acest memoriu fusese semnat de Ştefan Chicoş, în calitate de preşedinte al Camerei de Comerț şi Ştefan Răşcanu ca secretar delegat. La acest document oficialii citați mai sus au anexat şi un tarifar cu taxele încasate în oboarele bârlădene, specificând faptul că acestea erau singurele şi principalele venituri ale unității. Iată câteva din ele: pentru o sută de kg. de grâu sau secară, se percepea o taxă de 3 lei; 100 kg. cartofi – 2 lei; un car cu fân – 12 lei; un butoi cu vin până la 25 decalitri – 10 lei; o vită mare – 22 lei; un cal de lux – 60 lei ş.a. Pentru orice produs ce urma a intra pe piață, primarul oraşului emitea o ordonanță. Astfel, pe 21 ianuarie 1947 a fost anunțată sosirea din Cehoslovacia a unui transport de cartofi destinați atât vânzării cu amănuntul cât şi brutăriilor. Numai că, aceşti cartofi sosind vagonabil şi în plin ger de minus 20 de grade, s-au stricat în mare parte. Iată ce mai ordona primarul Constantinescu:

„aceşti cartofi vor fi distribuiți populației numai după ce vor fi selecționați, spălați în mai multe ape şi numai acei cartofi care nu au fost atinşi de stricăciune se vor vinde la preț de 4.700 pe kg.". La sfârşitul documentului, obişnuitele

ameninţări cu puşcăria în caz de neexecutare conformă. Dacă luăm în calcul sărăcia lucie de atunci, ordonanţa primarului n-a valorat mai mult decât un cartof degerat.

d. Noi taxe şi impozite locale

La data de 3 iunie 1947, primarul Paul Constantinescu a emis decizia 2327 prin care se aducea la cunoştinţa contribuabililor noul

„ Regulament pentru fixarea, constatare, aşezarea, urmărirea şi încasarea impozitelor şi taxelor Comunale precum şi pentru aşezarea şi încasarea taxelor pentru servicii organizate prevăzute de legile în vigoare”. La sfârşitul acestui important document, se preciza faptul că:

„regulamentul împreună cu prezenta deciziune vor fi supuse aprobărei Ministerului Afacerilor Interne, după care vor fi publicate în Buletinul Comunal”. Motivaţia principală a acestui nou regulament o reprezenta „.principiul echităţii şi atingerea indicelui de scumpete”. Iată ce erau obligaţi să plătească bârlădenii în anul 1947:

„...pentru o căruţă, cotigă sau camion cu un animal – 100.000 lei; pentru o trăsură, brişcă, docar, cabrioletă sau cupeu de piaţă cu un cal – 180.000 lei; pentru o trăsură, brişcă, docar, cabrioletă sau cupeu de piaţă cu doi sau mai mulţi cai – 800.000 lei; pentru ferăstraie mecanice de tăiat lemne – 1.000.000 lei; de fiecare prăjitură – 500 lei; pentru fiecare kg. de făină pentru covrigi, brânzoaice, biscuiţi, paste făinoase etc. – 1.000 lei; pentru autorizaţia de împrejmuire a casei – 10.000 lei” şi multe altele. În total, locuitorii oraşului Bârlad fuseseră „miluiţi” de către primarul lor de atunci cu 84 de biruri! Mult mai multe chiar decât cele impuse de fosta „clasă exploatatoare” cu care se lăudau comuniştii pe toate ulițele c-au dat-o de pământ! Pentru a supraveghea strict aplicarea acestui regulament, s-a trecut la organizarea a numeroase comisii, pentru fiecare activitate sau produs impozabil. Astfel, într-un tabel emis de ajutorul de primar Gherşin N. Gherşin, am numărat 7 comisii compuse în total din 18 „tovarăşi de nădejde”, majoritari fiind cei din etnia sa.

e. Taxe pentru înmormântări de clase diferite

Scriam câte ceva, cu câteva rânduri mai sus, de cele 84 de biruri ale anului 1947, dar în anul 1946 primarul Ion Bontaş prevăzuse printre taxele de atunci şi pe cele de înmormântare cărora le dedicase nu mai puţin de 6 articole (XI-XVI). Iată ce se scria în regulamentul financiar de atunci:

„. pentru serviciile de înmormântare, prestate de primărie, prin Serviciul de Pompe Funebre, se vor percepe următoarele taxe: pentru înmormântările clasa I – 200.000 lei; pentru cele de clasa a II a – 150.000 lei; înmormântările de clasa a II a – gratuit”. Prin urmare, primarul a avut grijă şi de cel bogat dar şi de cel sărac. Iată ce spunea în continuare:

„în aceste taxe se cuprinde: săpatul groapei, transportul la cimitir, folosința capelei (acolo unde este), decoruri şi înmormântarea propriu-zisă. Art. XII. Pentru articolele necesare înmormântărilor ca: sicrie, cruci etc. puse la dispoziția particularilor, se vor percepe tarifele stabilite pentru fiecare articol în parte. Art. XIII. Tarifele necesare înmormântărilor se vor fixa de primar, pe baza propunerii şefului Serviciului Pompelor Funebre şi conducătorului atelierului în care a avut loc confecționarea articolului, ținând seama de cheltuielile de regie. Tariful fiecărui articol, va fi corespunzător cheltuielilor de regie, plus un beneficiu de 20%". De fapt, serviciul de pompe funebre pendinte de Primăria oraşului Bârlad abia fusese reînființat în baza legii nr. 143 25 februarie 1942. La dosarul cercetat de noi am găsit şi un „ Regulament tip de organizare şi funcționare a Serviciului de Pompe Funebre", cu ajutorul căruia ne-am luminat în ceea ce priveşte categorisirea înmormântărilor. Iată câteva extrase din acest document:

„Serviciul de Pompe Funebre este organizat în scopul de a presta particularilor următoarele servicii: catafalcarea şi decorarea la locul decesului, la biserică sau la capela cimitirului, transportarea mortului la cimitir sau crematoriu, procurarea articolelor speciale necesare înmormântărilor. (...) Art. V. Inmormântările ce se fac prin Serviciul Pompelor Funebre sunt de 3 categorii: cl. I, cl. II şi cl. III, pentru săracii lipsiți complet de mijloace materiale. Sunt considerate înmormântări cl. I, acelea la care se foloseşte dricul (carul funebru) de culoare neagră sau albă (după cerere), tras de 6 cai de culoarea carului funebru, îmbrăcați în vestminte de aceeaşi culoare, însoțiți de un vizitiu pe capră şi 4 dricari pe jos şi un purtător al crucei, îmbrăcați de asemenea în vestminte funebrale de culoare adecvată (subl.ns.). Inmormântările de cl. II sunt la fel ca şi cele din cl. I, cu excepția că carul funebru este tras de 4 cai neîmbrăcați în vestminte şi este însoțit numai de 2 dricari. Inmormântările cl. III sunt efectuate cu un car funebru simplu, însoțit de un vizitiu pe capră şi un purtător al crucei". Acest text a fost cam lung dar ne-am zis că merită să-l citească marele public. Pe la articolul VIII din acest „regulament" au fost prevăzute şi unele sancțiuni în cazul în care rudele defunctului ar fi zăbovit la căpătâiul său sau pe traseu mai mult de patru ore şi anume, majorarea cu 25% pentru fiecare oră în plus. Cu toate eforturile noastre, nu am găsit niciun tabel cu morții acelor ani ca să putem afla câți au fost de-a-ntâia, câți de-a doua şi câți de-a treia aşa că nici măcar nu putem specula vreo statistică.

f. Controlul prin cartele a consumului de pâine şi fixarea prețurilor la restaurante, dar şi proteste ale birjarilor sindicalişti

La data de 15 mai 1947, primarul Paul Constantinescu a emis un „comunicat" care, pus pe toate gardurile şi pereții din oraş, avertiza cetățenii într-un mod ultimativ:

„se aduce la cunoştinţa populaţiei următoarele: cetăţenii ce vor pierde cartelele, nu vor mai avea dreptul să scoată altele şi vor pierde astfel raţiile pe timp de un an (subl. În original). Ridicarea raţiilor de la brutării, cooperative, economate etc., se face numai contra bonurilor respective tăiate din cartele (FARA A SE PREZENTA CARTELELE) pentru a se evita pierderile. Primăria va începe împreună cu Poliţia VERIFICAREA DECLARAŢIILOR pe baza cărora s-au eliberat cartelele. Cei care vor fi găsiţi că au scos cartele pentru MORŢI sau pentru persoane plecate din localitate sau că au scos DOUA CARTELE, vor fi deferiţi Justiţiei pentru delictul de sabotare a măsurilor luate pentru dirijarea economiei naţionale şi vor fi pedepsiţi CU 4 – 12 ANI corecţională şi amendă dela 100.000 la 20.000.000 lei". Primăria acorda un termen de 5 zile de la afişarea acestui comunicat pentru ca cei în culpă să predea de bunăvoie cartelele cu bucluc, dacă nu.

În septembrie 1947, noul primar al oraşului, Vasile Petrea dispune publicarea unui alt comunicat prin care cetăţenii sunt chemaţi să-şi ridice noile cartele de alimente, dar numai pe baza celor vechi. Bârlădenii nu au respectat termenul impus de primul comunicat aşa că edilul-şef le mai dă un termen de graţie „până luni, 29 septembrie 1947" deoarece noile cartele urmau a intra în vigoare din data de 1 octombrie şi în cazul neridicării acestora, ar fi fost trimise Ministerului Industriei şi Comerţului. În dosarul cercetat de noi am găsit şi un protest al Sindicatului Birjarilor din Bârlad, o ramură a Sindicatului Transportatorilor, adresat în scris primarului, în care aceştia îşi spuneau păsurile:

„vă rugăm a interveni pe lângă forurile în drept de a se opri scoaterea furajelor din judeţul nostru, căci aceasta ne-ar pune în imposibilitatea de a ne aproviziona cu furajele necesare vitelor noastre şi în plus preţul acestor furaje se ridică zilnic (subl.ns.). Cu această ocazie vă comunicăm că fraţii Moscovici au organizat în acest judeţ două prese pentru furaje (Palerma şi Banca) de unde transportă aceste furaje direct în alte judeţe, în plus mai posedă o presă Dl. Izu Gatlan la magaziile Băncii Moldovei de Jos de unde transportă pe CFR furaje". Primarul a pus următoarea rezoluţie: „Se sesizează patrula militară". La data de 29 martie 1946, proprietarii de restaurante au cerut primarului să aprobe majorarea preţurilor la mâncărurile pe care le vindeau. Fixarea acestora era în funcţie de „calibrul" fiecărui stabiliment aşa că acelaşi produs avea un preţ la restaurant şi altul la cârciumă. Iată cam cât trebuiau să scoată din buzunar bârlădenii anului 1946 în caz că se decideau să ia masa în oraş: borşul de legume avea preţul de 1500 de lei la restaurant şi 1200 la cârciumă; borşul cu carne de vacă costa între 2500 şi 1800; o friptură de pasăre costa 4500 sau 4000, la fel ca şi cea de porc, peşte sau miel ş.a.m.d.

7.2. Bârladul anilor '46 – '4836

a. Pantofi şi ată de cusut „pe puncte", şedinţe, planuri, decizii şi ordonanţe

Nu toţi bârlădenii trăiau la limita subzistenţei. Cei care apucaseră ciolanul puterii beneficiau de multiple avantaje şi sporuri salariale „de scumpete". „Partidul" avea grijă maximă faţă de activiştii săi, chiar dacă aproape toate mărfurile fuseseră cartelate. În continuarea scurtului nostru studiu, vom vedea cum au încercat să facă faţă miilor de probleme primarii care s-au perindat pe la „Palatul Comunal".

Pe 16 februarie 1946, primarul Petrea semna un „tablou" cu salariaţii primăriei ce urmau să ridice de la Economatul Funcţionarilor Publici pantofi de damă sau bărbăteşti, precum şi aţă de cusut. Astfel, domnişoarele Beca Finchelştain şi Rodica R. au devenit fericitele posesoare a câte o pereche de pantofi de damă iar domnii Ioan S., Dumitru R., Gheorghe S. şi Ioan A. au primit pantofi bărbăteşti. În continuarea listei, 28 de persoane au primit aţă de cusut aşa că problema cârpirii hainelor şi şosetelor uzate fusese rezolvată. Aceştia erau favorizaţii sorţii dar cetăţenii de rând ai urbei, ce făceau?! Păi, ce să facă; apelau la speculantul din colţul străzii, dacă aveau bani, iar dacă nu aveau se adunau în centru ca să asculte sforăitoarele discursuri ale trepăduşilor roşii ce promiteau egalitate totală şi viitoare râuri de lăptic şi miere. Până atunci, stimaţi tovarăşi muncitori, e bun şi borşul de lobodă şi ştevie pe care vi-l dă gratuit primăria, îndemnau golanii ghiftuiţi de partidul „tuturor muncitorilor şi ţăranilor", cu şoriciul plesnind de sănătate!

Pentru realizarea acestui material publicistic, autorul s-a folosit de următoarele dosare aflate la D.J.A.N. Vaslui: 1, 3, 4, 5, 6 şi 8 1946, din fondul: Primăria Bârlad.

b. Instrucţiuni pentru eliberarea cartelelor de alimente şi spinoasa problemă a vidanjorilor anului 1947

La începutul anului 1947, în pofida tuturor promisiunilor mincinoase, la Bârlad a început distribuirea cartelelor ce aveau să facă o adevărată carieră până în anii '60, chiar dacă Gheorghe Gheorghiu-Dej era fiu al oraşului. Aceste preţioase cartoane scrise, nu se dădeau aiurea ci conform unor instrucţiuni precise. Am selectat modul de împărţire al acestora dar şi câteva dintre criteriile de acordare:

„cartelele se distribuie de către 3 echipe formate din câte 3 funcţionari (...). Declaraţiile se ridică numai de către cetăţeni de la Percepţia Comunală şi nu vor fi complectate decât dacă poartă ştampila de control a constatărei". Altfel spus, cetăţeanul nu putea să beneficieze de cartelă dacă nu avea impozitele plătite „la zi". „.elevii şcolilor secundare care locuiesc la gazdă nu vor primi cartele, chiar dacă sunt înscrişi în cartea de imobil". Aici credem că era vorba de copiii sătenilor care învăţau la Bârlad. Ura bolnăvicioasă a comuniştilor faţă de ţărani, pe care-i vedeau îmbuibaţi şi cu hambarele pline, se răsfrângea şi asupra copiilor acestora. Încă de când intraseră la putere în mod fraudulos şi cu sprijin stalinist,

comuniştii introduseseră sistemul cotelor obligatorii către stat, fapt ce a dus la adâncirea sărăciei în lumea ruralului. La finalul „instrucțiunilor” se făceau următoarele precizări:

„... este cu desăvârşire interzis a se elibera cartele dimineața, deasemeni cartelele nu pot fi eliberate decât în prezența întregii echipe de 3 funcționari. În biurourile în care se eliberează cartele vor intra numai câte 3 cetățeni. Distribuirea cartelelor se va face între orele 3-7 p.m.”. Adică, aşa cum se spune astăzi, se dorea o transparență totală dar şi imposibilitatea funcționarilor de a se lăsa ademeniți cu vreo „atenție”. Aveau, n-aveau ce mânca cetățenii oraşului, veceurile tot trebuiau golite aşa că vom da citire unui referat datat 27 ianuarie 1947, care a fost înaintat primăriei de către şeful vidanjorilor:

„am onoare a vă raporta următoarele cu privire la serviciul de vidanjare ce funcționează pe lângă această Primărie. Suntem foarte aglomerați (subl.ns.), rămaşi în restanță cu executarea acestui serviciu din următoarele motive: 1) Oamenii ce sunt întrebuințați, nu se pot ține regulat de executarea acestui serviciu din cauza intemperiilor, fiind foarte sumar îmbrăcați. 2) Acest punct mult, foarte mult principal (sic!): caii acestui serviciu după ce sunt întrebuințați şi la alte servicii sunt foarte slabi din cauza lipsei de hrană, aşa că nu pot da un randament suficient. Cu mari greutăți abia reuşesc să ridice un număr de 4 butoaie în 12 ore. Având în vedere cele de mai sus, propun înlocuirea cailor cu boii dela Primărie şi hrănirea lor cu mai multă hrană, pentru a se executa la timp acest serviciu atât de indispensabil”. Primarul Petrea a „pasat” prin rezoluție problema butoaielor cu rahat, d-lui ajutor de primar Gherşin N. Gherşin, ovreiul care-şi băgase în puşcărie un co-național pentru specularea unui chil de gaz.

c. Încălzire centrală la primărie, locuri de casă în noul cartier şi polițieneşti

Într-o adresă din 2 septembrie 1947, Întreprinderile termo-technice „Ing. diplomat S. Lazarov” din Bucureşti aducea la cunoştința primarului Bârladului următoarele:

„întreprinderile (...) au preluat executarea lucrărilor de încălzire centrală şi sanitare la Localul Primăriei dv. (...) Din cauza greutăților survenite, inclusiv a nelivrărilor de materiale de către firmele furnizoare, acest lucrări nu s-au putut termina până în prezent. A contribuit la aceasta starea de instabilitate monetară, lichidată prin legea pentru această reformă din 15 august 1947 (subl.ns.). În noua situațiune creată prin dispozițiunile legii, care asigură pe de o parte, o stabilitate a prețului manoperei şi mai ales o stabilitate a prețului materialelor şi instalațiunilor, definitivarea lucrărilor restante apare posibilă. Intreprinderile (...) îşi iau obligațiunea ca în termen de 10 zile dela comunicarea aprobării Planului şi a plății sumei de 37.508 lei să predea spre recepționare lucrările gata terminate”. Documentul din care am citat este, din punct de vedere istoric, extrem de prețios deoarece ne-a dezvăluit anul în care primăria bârlădeană a beneficiat de încălzire

centrală. În dosarul pe care l-am cercetat am găsit şi un tabel cu cetăţenii care şi-au cumpărat locuri de casă prin licitaţie în cartierul „Deal”, din care rezultă că ridicarea şi dezvoltarea acestuia începuse încă din anul 1921, odată cu marea reformă agrară promovată de regele Ferdinand I. Acest document cuprinde un număr de 42 de cetăţeni care la data cumpărării achitaseră un „mic acont”, urmând ca neîntârziat să achite şi restul. Aceştia îşi construiseră casele pe străzi ca: Grahilor, Principesa Maria, Doctor Costin, Vărăriei, Sabinelor, Muzelor ş.a. Faptul că la intrarea în oraş pe la barierele existente se plătea o taxă, este dovedită de o cerere a Poliţiei adresată primarului, semnată de comisarul Vintilă Popescu şi ajutorul său, Voicu Budeanu:

„...rugăm să binevoiţi a dispune de a se da ordin organelor Dvs. din subordine, agenţii încasatori din bariere, de a nu mai percepe taxă de barieră pentru căruţele cu nisip, ce se transportă pentru nevoile acestui oficiu de Poliţie, necesare reclădirii noului local de poliţie din strada Dobranici nr. 19, aceasta pentru că nu dispunem de fonduri băneşti”. Conform rezoluţiei, primarul oraşului a fost de acord cu această scutire. La fila 12 a aceluiaşi dosar cercetat, am găsit o adresă interesantă din care aflăm unde era piaţa agro-alimentară în acele timpuri. Iată ce solicita primarul Ion Bontaş şefului poliţiei Bârlad la data de 22 februarie 1946:

„în ultimul timp toate vehicolile (sic!) încărcate cu furaje şi lemne ocupă străzile din jurul Pieţei de alimente, împedecă (sic!) circulaţia pietonilor şi a trăsurilor. Întrucât Primăria a fixat drept Piaţă de desfacere a produselor expuse spre vânzare în căruţe pe strada Sf. Gheorghe, în spatele hotelului Europa (subl.ns), piaţeta din faţa foişorului dela Biserica Sf. Gheorghe şi strada Paloda începând din dosul bisericii Sf. Ilie până la stradela ce apucă spre moara Şaraga, vă rugăm să delegaţi zilnic un gardian public care să trieze carele încărcate spre aceste locuri pentru a se descongestiona piaţa de alimente”. Medicul veterinar primar al judeţului Tutova, Victor Beldeanu, scria primarului la data de 26 martie 1946 următoarele:

„hingherii angajaţi de Primărie pentru prinderea câinilor vagabonzi din oraş, nu pot să-şi execute meseria la periferie din cauza cetăţenilor agresivi. Rog să binevoiţi a dispune să se ia măsuri pentru ca duba de prins câinii să fie însoţită de un gardian care să intervină în caz de conflicte. Numai aşa se vor putea extirpa câinii dela periferia oraşului cari umblă liberi în haite periclitând sănătatea publică şi dau un număr atât de mare de cazuri de turbare la animale şi oameni”. De aici, putem trage concluzia că cei mai credincioşi prieteni ai oamenilor au fost o problemă dintotdeauna, numai că pe atunci nu erau asociaţii de protecţie a animalelor care să-i apere pe câini de injecţia cu stricnină. Conform deciziei nr. 3 4 aprilie 1946, primarul oraşului a dispus trimiterea la îngrijirea grădinii publice, parcului Domneasca şi a palatului comunal, a 10 arestanţi şi 10 lucrători cu ziua pe care urma să-i ia în primire şeful grădinii publice.

d. Regulamentul de ordine interioară al primăriei Bârlad pe anul 1948 şi alte decizii

Primarul de atunci, Paul Constantinescu a elaborat un regulament ce impunea o sumă de obligații salariaților din subordine. Din acest document intern am reținut câteva repere interesante, cu aplicabilitate (bănuim) şi în zilele noastre:

„cu începere de la 10 aprilie 1948 programul Cabinetului nostru, ca şi al ajutorului de primar, este de dela 8 la 11. (...) Publicul va fi primit între orele 11-13, 30. Se fixează programul zilnic al funcționarilor dela 8 la 14, iar marți şi vineri se adaugă şi după amiezile dela 16 la 19. Condica de prezență va fi deschisă la Cabinetul Secretarului şi va fi semnată atât la sosire cât şi la plecare. (...) Este strict interzis funcționarilor şi personalului de serviciu: a) A se plimba prin birouri şi săli şi a discuta cu funcționarii sau publicul chestiuni în afara serviciului; b) A ridica tonul şi a vocifera fie prin birouri, fie prin săli, păstrând bunele raporturi atât cu publicul cât şi cu colegii; c) A folosi telefonul Primăriei pentru convorbiri interurbane fără aprobarea Secretarului Primăriei; d) A părăsi Palatul în timpul orelor de serviciu fără încuviințarea Secretarului care se va da numai în interes de serviciu sau pentru probleme familiale urgente; e) să vină la serviciu în stare de ebrietate. (...) Nerespectarea prezentei deciziuni atrage după sine pedepsele disciplinare prevăzute de Codul Funcționarilor Publici”. În acea vreme, primăria avea în întreținere şi azilul de bătrâni de la Simila şi relativ la această instituție am găsit câteva documente care atestă grija față de aceşti defavorizați. Unul din ele este din 25 aprilie 1946 şi reprezintă eliberarea din casieria instituției a sumei de 100.000 de lei, cu care a fost plătit zidarul Ion Handra, domiciliat pe str. Sabinilor, pentru reparațiile făcute sobelor de teracotă de la acel azil. O altă decizie a primarului a fost aceea ca pe data de 12 mai 1946 să fie cumpărate din comerț, tot pentru azilul de bătrâni, următoarele bunuri: 60 kg. de fasole, 240 kg. de făină de porumb, 3 kg. săpun, 3 l. ulei, 7 kg. tărâțe pentru borş, 30 kg. tărâțe pentru vacă ş.a. Însărcinat cu aceste achiziții a fost Lazăr Zalman. Chiar şi pentru cumpărarea a două bidinele pentru cazarma pompierilor oraşului a fost necesară o decizie a primarului, ca să nu mai vorbim de cantitatea de 200 l. benzină, necesară maşinii din dotarea Pompieriei. Şeful groparilor de la cimitirele Eternitatea şi Trei Ierarhi a solicitat şi a primit prin altă decizie a primarului, 3 hârlețe, 3 lopeți şi 3 sape, cu tot cu cozile aferente. La data de 9 mai 1946, primarul a aprobat sumele de bani necesare împrejmuirii Casei Naționale Stroe Belloescu precum şi pentru unele reparații ale acesteia care se impuneau la data respectivă. Opt zile mai târziu, în urma unui referat al Serviciului de Salubritate, primarul aproba cumpărarea de pe piața liberă a următoarelor materiale: 30 zăbale, 50 catarame, 20 belciuge, 10 catarame de piept, 2 kg. de ață precum şi piele tăbăcită pentru repararea hamurilor. Prin

decizia nr.76 20 mai 1946, primarul Constantinescu a dispus efectuarea prestației obligatorii de către cetățeni pentru următoarele lucrări: curățarea peluzelor de pe bulevardul Epureanu, curățarea străzilor şi nivelarea acestora de pe tot cuprinsul cartierului nou, curățarea mâliturii de pe strada Iamandi, nivelarea străzii Sabinilor ş.a. Pe data de 23 mai, prof. N. Sachelarie a demisionat din funcția de şef al Întreprinderilor Comunale aşa că primarul a decis înlocuirea acestuia cu inginerul Dumitru Lețcaie, fost şef al Drumurilor Naționale Bârlad. Tot în luna mai, primarul aprobă cumpărarea celor necesare pentru un parastas în memoria „.defunctului donator şi fondator al Şcoalei C. Robu din Podeni, a cărui pomenire se face în toți anii". Deoarece unii cetățeni preferau să plătească în contul zilelor de prestație la care erau supuşi, primarul a decis şi cuantumul bănesc, astfel:

„ziua cu brațele – 5.000 lei; ziua cu carul – 10.000 lei; ziua transporturi auto – 30.000 lei", iar pentru funcționari a făcut o reducere semnificativă, impunându-le numai 1.000 de lei. Pe 12 iunie, acelaşi an, a decis cumpărarea a 3 cauciucuri pentru camionul marca Chevrolet ce se afla în proprietatea Întreprinderii Comunale. Cu ocazia bâlciului anual, primarul decide la data de 14 august 1946 care persoane vor asigura ordinea, vor împrejmui locația sau vor vinde bilete de acces în iarmaroc ori la closetele improvizate cu ocazia acestui eveniment ba, culmea pedanteriei, autorizează numai doi birjari pentru serviciile de transport persoane: Gheorghe Ungureanu şi T. Mocanu. Pe 29 august, după ce primeşte un memoriu justificativ, primarul decide scumpirea energiei electrice livrată consumatorilor casnici, dar şi instituțiilor statului. Cu cât s-a majorat, ne spune un alt document găsit de noi în arhive numit la vremea aceea „ Regulament pentru organizarea iluminatului public al străzilor oraşului Bârlad". Tarifele erau fixe, probabil datorită necontorizării. Iată câteva prețuri: pentru imobilele cu valoare locativă până la 5.000 lei: cartier central – 3.000 leianual; cartier mijlociu – 2.000 lei şi cartier periferic – 1.000 lei. Pentru imobilele cu valoare de peste 10.000 de lei, prețurile erau tot diferite adică între 2.000 şi 7.000 de lei. În luna octombrie primarul a decis schimbarea numelui unei străzi, după cum urmează:

„strada Regală de la Banca Populară Deşteptarea şi până la grădina publică, va purta numele Veaceslav M. Molotov". Pe 6 iunie 1947, primăria Bârlad a înregistrat un referat al Abatorului prin care conducerea acestuia solicita majorarea tarifelor la sacrificarea animalelor particularilor, astfel: pentru un bou suma era de 150.000 de lei, un porc – aceeaşi sumă, o vacă – 120.000 de lei, un miel – 10.000 ş.a.

e. „Se interzice cu desăvârşire cetățenilor de a-şi face necesitățile pe garduri"

Pe 11 aprilie 1946, primarul Paul Constantinescu emite ordonanța nr. 1740, un adevărat cod al bunelor maniere. Motivația şi o parte din cuprins au fost următoarele:

„având în vedere că locuitorii oraşului se abat dela îndatoririle pe care le au de a respecta curățenia străzilor, parcurilor, piețelor publice iar prin aruncarea de gunoaie şi tot felul de murdării pe malurile apelor sau pe locurile virane produc adevărate focare de infecție. Având în vedere că din pricina impurităților astfel aruncate şi agravate de seceta continuă ce dăinuieşte în regiune, bântuie epidemia în păsările şi porcii cetățenilor păgubind pe gospodari de strictul necesar de hrană (...) ORDONĂM: (...)...se interzice cu desăvârşire locuitorilor din acest oraş precum şi flotanților următoarele: 1) De a arunca pe trotuare sau pe străzi orice fel de gunoaie, hârtii, coji de semințe sau resturi de fructe, (.), cutii goale de chibrituri, cartoane de la țigări, sticle sparte etc.; 2) De a arunca gunoaie, lături etc. la rigole sau la canale publice depe străzi; 3) De a-şi face necesitățile pe garduri, ziduri, trotuare, locuri virane, în şanțurile adăpost ori pe străzile oricât de mici şi lăturalnice ar fi ele (subl. ns.); Vinovații vor fi reținuți imediat de gardieni şi li se va aplica pe loc amenda, folosindu-se chitanțierul Primăriei; 4) De a aşeza pe străzi şi trotuare orice fel de materiale; 5) De a tăia păsări pe străzi; 6) De a tăia lemne pe străzi; 7) De a staționa cu căruțele, fie în convoi fie izolate, pe căi de comunicație principale. Locuitorii care nu s-au conformat ordonanței noastre anterioare vor proceda de îndată la: 1) Golirea complectă şi la dezinfectarea closetelor; (...) 3) Transportarea molozului, al bălegarului de vite, porci, păsări prin mijloace proprii în afara oraşului şi departe de căile de comunicație; 4) Să țină porcii închişi; 5) Să-şi țină câinii legați dela ora 4 dimineața la 11 seara; (...) 7) Toți proprietarii şi chiriaşii sunt obligați să-şi întrețină în permanență curțile curate şi porțiunea de stradă unde se află casa; 8) Să-şi repare porțile şi gardurile vechi. Contravenienții la prescripțiunile prezentei Ordonanțe se vor pedepsi cu amendă de la 1.000 la 5.000 de lei. Recidiviştii vor fi trimişi judecății". Practic, nu avem niciun comentariu asupra acestui document care poate fi valabil oricând, chiar şi în zilele de astăzi.

f. Impozite şi taxe mărite cu 600%, chiloți de damă şi şosete bărbăteşti „pe sprânceană" la Economatul Funcționarilor Comunali

Într-un proces verbal întocmit de primăria oraşului Bârlad la data de 15 martie 1946, primarul – avocat Ion Bontaş încerca să se justifice față de locuitorii urbei în felul următor: „Având în vedere nevoia de a se acomoda prevederile bugetului pe exercițiul 19461947 cu impozitele şi taxele prevăzute de legile şi regulamentele în vigoare, precum şi taxele percepute pentru serviciile organizate pentru uzul particular al cetățenilor (...) şi că însuşi Ministerul Afacerilor Interne a dispus majorarea impozitelor şi taxelor cu procentul de 600% față de Regulamentul în vigoare (subl.ns.). (...)". Aşadar, inflația galopantă a acelor

timpuri a determinat creşterea impozitelor şi taxelor. Venise vremea milioanelor şi miliardelor evocate şi astăzi de vârstnicii de acum, care au avut de suferit în acea perioadă. Pe 26 martie, acelaşi an, primarul oraşului întocmeşte un alt proces verbal în care dispusese să se scrie următoarele:

„... având în vedere că în termen legal nu s-a ivit nici o contestaţiune la acest proiect de regulament, constatăm (sic!) prin prezentul proces verbal neivirea contestaţiilor spre cele legale". Se putea cineva opune măririi taxelor? Tocmai începuse prigoana împotriva celor care nu erau de acord cu regimul!

g. „Fabricarea şi vânzarea de chifle şi covrigi este cu desăvârşire interzisă"

După cum scriam într-un inter-titlu anterior, autorităţile locale au încercat ţinerea în frâu a speculei prin introducerea preţurilor obligatorii fixate de o comisie specială a primăriei. Aceste tarife aveau ca principală logică, volumul de bani al cumpărătorilor, nicidecum necesităţile vânzătorului şi i s-a pus numele de „mercurial". Forma aceasta de comerţ folosită în special în pieţe agro-alimentare a funcţionat până în anul 1990. Enciu, delegatul primăriei Bârlad, semna la data de 14 aprilie 1946 împreună cu delegatul Ministerului Economiei Naţionale un proces verbal de stabilire a mercurialului din care vom cita câteva preţuri:

„carne de vacă – 8.000 leikg; curcani, curci vii – 12.00Okg.; lapte – 1.00Olitrul; ouă – 40Obucata; cartofi – 220Okg.; ceapă – 150Okg etc". La finalul acestei publicaţii, comisia avertiza:

„fabricarea şi vânzarea de chifle şi covrigi este cu desăvârşire interzisă (subl.ns.)". Cu certitudine că această interdicţie ţinea de anunţata lipsă a grâului datorită secetei care uscase toate culturile. Chiar şi varului i se fixase un preţ obligatoriu şi anume: „preţ de vânzare cu ridicata, peste 100 kg – 400 leikg. şi preţ de vânzare cu amănuntul – 50Okg.". Acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu lemnele de foc. Bârlădenii anului 1946 erau nevoiţi să plătească „50.000 de lei pe mia de kilograme de lemn esenţă tare; transportul dela depozit sau din gară până acasă – 10 leikg". În cercetările noastre arhivistice am găsit, nu o dată, ordonanţe ale primarului care ar avea valabilitate şi în zilele noastre aşa că vom cita din altă ordonanţă, de data aceasta referitoare la afişele publicitare lipite pe toate gardurile, fără niciun control din partea autorităţilor locale. Astfel, în ordonanţa 6058 februarie 1946 se specificau următoarele:

„având în vedere că lipirea afişelor şi tot felul de inscripţii se face în disprețul normelor legale, folosindu-se în acest scop clădirile şi gardurile instituţiilor publice şi particulare (...) această stare de lucruri dăunează imobilelor şi oferă un aspect urât (subl.ns.) ORDONĂM: lipirea afişelor de orice natură pe întreg cuprinsul oraşului se va putea face numai pe panouri anume construite şi în locurile destinate în acest scop (subl.ns.). Este interzisă afişarea sau distribuirea publicaţiunilor contrare bunelor moravuri, ordinei publice şi siguranţei statului (subl.ns.)". Încălcarea acestui ordin putea să-l lase pe

contravenient fără o sumă mare de bani în buzunar, ba, chiar şi fără libertate în caz de recidivă. Totuşi, tindem să credem că partea cu „siguranța națională” făcea referire la eventualele afişe ale partidelor aflate în afara guvernării, respectiv ale celor „istorice”: PNL, şi PNȚ. De mercurial nu scăpaseră nici croitorii oraşului cărora li se fixaseră următoarele tarife:

„un costum complect clasa I (pantaloni, haină şi vestă) – 180.000 lei; o haină – 108.000; o pereche de pantaloni – 45.000; un palton – 144.000 lei; călcatul unui costum de haine – 4.500 lei”, ş.a.m.d. În acele timpuri de mari lipsuri, prețul făinii de grâu şi al pâinii era cel mai des evocat prin ordonanțele primarilor, uneori şi de două ori pe săptămână, datorită inflației.

h. Rații de pâine, zahăr, prețuri schimbate periodic, precum şi ordonanțe ale primarului

La data de 4 ianuarie 1946, locuitorii Bârladului au putut citi „în locurile special amenajate în acest scop” o înştiințare a primăriei relativ la zahărul cuvenit fiecăruia:

„Începând de vineri 4 ianuarie 1946, se distribue zahărul pentru populație astfel: 1) Rația pe lunile noiembrie, decembrie 1945 şi ianuarie 1946 este de 250 gramelunar, adică 750 gr. total de persoană pe baza bonurilor de cartelă „zahăr> > nr. 7, 8, şi 9 la prețul de 4.300 lei pe kg.”. În această „înştiințare” li se făcea cunoscut muncitorilor, funcționarilor particulari şi funcționarilor de stat că puteau ridica acest produs de la economatele respective. Ceilalți cetățeni se puteau aproviziona numai prin cooperative, astfel: la Cooperativa Victoria fuseseră arondați cetățenii din cartierele de la răsărit de str. Regală, la Cooperativa

Munc. Soc. (probabil, „munca socialistă”) cei de la apusul străzii Regale iar la Banca Populară Deşteptarea trebuiau să se prezinte locuitorii din cartierul de la nord de străzile Lascăr Catargiu, Dobranici, I.G.Duca, Principesa Maria şi vechea albie a râului Bârlad.

O statistică a prețului pâinii din luna iunie până în luna decembrie a anului 1945, ne oferă date interesante şi concludente asupra nenorocirilor aduse de plata datoriilor de război către URSS precum şi de lipsa totală de grijă față de poporul român care intrase, deja, în experimentul comunist impus de Stalin, prin mijlocitorii săi: lacheii de la Bucureşti. Iată nota pe care am găsit-o într-un dosar arhivistic aflat în fondul Primăria Bârlad: „Prețul pâinii de O, 600 kgr. Din 15 iunie la 2 iulie 1945 – 80 lei; dela 3 iulie la 10 august – 100; dela 11 august la 9 octombrie – 140; dela 10 octombrie la 12 decembrie – 110; 14 decembrie (o singură zi) – 260; din 16 decembrie până în prezent – 160”. Dacă în această perioadă prețul pâinii a fost oarecum stabil, atunci el va exploda în anii 1946 – 1947, ajungând la cote amețitoare. Pe 13 mai 1946, primarul Paul

Constantinescu şi secretarul C. Mihăilă, emit ordonanța 2182 care avea menirea de a supune atenției cetățenilor oraşului Bârlad următoarele:

„având în vedere că o parte din cetățenii oraşului distrug şi despoaie copacii din parcurile şi depe străzile oraşului de frunze şi crengi în scopul nevoilor gospodăreşti (...) ORDONAM: se interzice cu desăvârşire ruperea copăceilor, crengilor a frunzelor şi a florilor depe străzile oraşului, din parcul şi grădinele oraşului. Oricine va fi găsit devastând aceste bunuri publice care fac podoaba oraşului, va fi ridicat şi trimis la Poliție pentru a fi deferit Justiției (subl.ns.)". În mod cert, fostul profesor Constantinescu era un mare iubitor al curățeniei şi ordinii publice, ca un adevărat edil. Pe 2 septembrie 1946, primăria anunța modul de distribuire a noilor cartele de alimente care se făcea în ordine alfabetică şi în puncte dinainte stabilite. Din acest document am extras câteva lucruri interesante privind conformația oraşului la acea dată:

„la Şcoala primară nr.5 pentru cartierele Cazărmii şi Cartierul Nou; la Şcoala primară nr.4 de băieți pentru Cartierele Cotul Negru şi Centru; la Şcoala primară nr.3 de fete pentru Cartierul Munteni; la Şcoala primară nr.1 de fete „Maria Gâlcă" pentru Cartierele Podeni şi Piață". Se atrăgea atenția cetățenilor că neprezentarea la timp atrăgea după sine pierderea cartelelor. Opinăm că nu şi-a permis nimeni să-şi piardă şi puținul pe care-l dădea „partidul".

i. Ciorapi bărbăteşti şi chiloți de damă prin economatul funcționarilor şi şcoli de cadre pentru „tovarăşii sindicalişti"

Începuse marea „operă" de politizare comunistă excesivă a instituțiilor statului, care va duce în final la ceea ce am trăit până în 1989, adică la şedințe „de partid" sau „de sindicat" plictisitoare, contraproductive, pline de inepții semantice şi de clişee dezgustătoare şi răsuflate de genul: „în lumina indicațiilor prețioase ale tovarăşului.", „trebuie să facem, tovarăşi", „trebuie să dregem, tovarăşi", „tovarăşe, problema ta nu e pusă just şi este împotriva învățăturii partidului" sau „este pusă just şi cadrează cu cerințele luptei de clasă" şi încă multe alte baliverne de soiul acestora, spuse de „celebrii" secretari de partid sau preşedinți de sindicat şi intrate auditoriului copleşit.de somn pe-o ureche şi ieşite pe cealaltă, dar bucuros că a tras chiulul de la serviciu pe ziua respectivă! De fapt, această politizare comunistă începuse chiar din 24 august 1944, însă după 6 martie 1945 când începuse să fie clar oricui cam pe la ce uşi bat bolşevicii români şi între coarnele cui suflă, „lupta de clasă" intrase într-o fază superioară. Activiştii partidului comunist român începuseră să arate vehement şi acuzator cu degetul înspre „vinovații de dezastrul țării": „chiaburimea" burtoasă şi „reacționară" de la sate precum şi „burghejii" care aveau la meniul zilnic numai două feluri de mâncare: sânge şi sudoare de popor muncitor. În arhivele cercetate de noi, am găsit un document care merită a fi citat măcar dintr-un singur motiv şi anume atestarea documentară a „primei serii a şcolii de cadre" ce avea în componență

tovarăşi verificaţi şi cu o „înaltă conştiinţă politică”. Dar, iată ce scrie într-o adresă din 6 iulie 1946, în plină arşiţă distrugătoare de culturi agricole:

„potrivit hotărârii luate în şedinţa sindicală din 5 iulie a.c., Comitetul Sindical a hotărât să desemneze pentru prima serie la cursurile Şcoalei de Cadre, care începe marţi 9 iulie 1946, orele 4 % precis, în localul Primăriei, următorii TOVARAŞI: X. Lazăr, Y. Ioan, K. Virginia, Z. Elena, Q. Gheorghe, L. Ana, M. Lia, I. Elena, B. Vasile. Participarea la cursuri este OBLIGATORIE”. Aşadar, aceasta a fost componenţa primei şcoli de cadre „de nădejde”. Mai înainte, însă, pe 9 mai 1946, Economatul funcţionarilor publici aducea la cunoştinţa unui număr de 12 funcţionari comunali bărbaţi că îşi pot ridica cele 12 perechi de şosete repartizate lor. Pe 6 mai primiseră acelaşi tip de înştiinţare şi 10 femei care lucrau ca funcţionari, invitate fiind să-şi ridice câte o pereche de chiloţi de fiecare. Nu dăm numele întreg nimănui, dar noi le-am citit în original şi putem spune că majoritatea beneficiarilor, de ambele sexe, erau din cei înscrişi la şcoala de cadre evocată mai sus. Concluzia? Începuse să se contureze încet, încet, ceea ce comuniştii combăteau pe la tribunele improvizate ad-hoc sau pe la colţurile străzilor în mod demagogic: Împărţirea oamenilor pe clase de avantaje sau altfel spus, apariţia „nomenclaturii” devotate „cauzei”.

j. Teohari Georgescu – cel mai puternic demnitar comunist al anilor -46 – ‘52

Afirmaţia din titlu nu este una falsă ci, cât se poate de adevărată. Acest individ a fost numit ministru al afacerilor interne încă din data de 6 martie 1945, odată cu instalarea guvernului dr. Petru Groza. În urma cercetărilor întreprinse prin arhivele statului, am constatat că niciun ban nu se mişca în ţara asta fără viza lui Teohari Georgescu sau a adjunctului său Tănăsescu ce fusese, credem, foarte bine instruit. Ministerul de finanţe parcă nici nu exista. Arareori am găsit documente emise de acest minister şi atunci numai pentru chestiuni minore. Întrezărind gravele probleme şi provocări cu care urma a se confrunta guvernul în anul foametei, 1947, Georgescu a trimis câte un pachet cu instrucţiuni cu aplicare OBLIGATORIE tuturor judeţelor. Serviciul Administraţiei Generale pendinte de MAI a trimis pe data de 8 ianuarie 1947 prefecturii Tutova un pachet voluminos cu documente care, trase în copie, au ajuns şi la primăria Bârlad şi nu numai. Iată preambulul documentelor:

„... avem onoarea a vă comunica mai jos în copie adresa Subsecretariatului de Stat al Aprovizionării nr.159.4431946, cu privire la noul regim pentru raţionarea consumului de pâine şi mălaiu pentru întreaga ţară (subl.ns.), rugându-vă să binevoiţi a lua măsuri pentru executarea întocmai a dispoziţiunilor ce cuprinde”. Trebuie să cităm şi din „dispoziţiunea” ministrului pentru a ne putea face o idee de ceea ce a însemnat acei ani grei pentru poporul român care mai era nevoit să mai suporte şi aprovizionarea cu delicatese a

„biruitoarei” armate roşii care la nivelul anului 1946 avea încazarmate în România peste 20 de divizii (peste 600.000 de soldați):

„se stabileşte un regim nou pentru raționarea consumului de pâine şi mălaiu. 1) Conform acestei deciziuni se stabilesc următoarele rații (subl.ns.): a) Pentru consum urban: 250 gr. de pâine sau mălaiu, pe zi, de persoană pe cartelă sau 350 gr. de cartofi pe zi de persoană, în loc de pâine şi mălaiu (subl.ns.)”. Dispozițiile guvernamentale prevedeau rații mai mari celor care munceau în condiții grele sau deosebit de grele (mineri, metalurgişti etc.). Bătaia de joc comunistă a fost aplicată cu maximă strictețe în mediul rural, unde unei familii îi revenea cantitatea de 500 de grame de făină de grâu pe zi sau echivalentul în făină de porumb. Tot „deciziunea” ministerială recomanda ca dintr-un kilogram de grâu să se obțină prin morărit 900 de grame de făină integrală. Acelaşi randament era prevăzut şi pentru boabele de porumb. Regulamentul impus de către MAI brutăriilor era la fel de aspru şi anume, „...fabricile de pâine şi brutăriile de orice fel sunt obligate a fabrica pâini de 1.000 de grame, întrebuințând la fabricație cel mult 714 grame de făină, pentru fiecare pâine (subl.ns.) (...) Pentru fabricarea pâinii, făina de grâu poate fi amestecată cu cel mult 30% făină de secară, de orz, de fasole, de mazăre, cartofi sau făină de cartofi (subl.ns.)”. Capitolul 3 al acestui document interzicea fabricarea de plăcinte, covrigi, produse de simigerie ş.a. Era interzisă de asemenea, şi fabricarea pâinii dietetice, atât de necesară unor suferinzi precum. „...pâine graham şi alte pâini de dietă fără aprobarea specială a Primăriei Bucureşti sau a Oficiilor Economice județene în provincie (subl.ns.)”. Ultima interdicție prevăzută de ordinul lui Teohari Georgescu era aceea care interzicea fabricarea pâinii în brutăriile rurale din făina particularilor. Documentul se termină cu unele constatări ale „organelor” vremii:

„cu toate dispozițiunile legale, constatăm că se vând produse interzise, îndeosebi prăjituri, covrigi, cornuri, etc. atât pe stradă cât şi în diferite localuri de desfacere”. Ca de obicei, în acei ani, veneau şi amenințările:

„luați măsuri urgente de control polițienesc pentru stârpireapieței negre şi înlăturarea vânzărilor clandestine (subl.ns.)”.

k. Reducerea cheltuielilor bugetare şi...prime de activitate!

În urmă cu 62 de ani, situația financiară a oraşului era deosebit de grea aşa că folosind o prevedere a Legii Administrației care permitea constrângeri la capitolul „cheltuieli” şeful Serviciului financiar de la primărie a trimis un memoriu edilului Vasile Petrea prin care propunea reducerea unor sume la anumite capitole bugetare. Unele reduceri îl atingeau direct chiar pe primar, dar asta nu l-a oprit să aprobe fără comentarii propunerile contabilului şef. Vom cita câteva rânduri din acest document, cu numărul 5461947, extrem de edificator şi

moralizator, valabil oricând. Iată ce propuneri făceau finanţiştii primăriei de atunci:

„art.2) Se reduce indemnizaţia de reprezentare a Primarului şi Ajutorului de Primar dela 27.500 lei la 22.500 lei; Art.2) Se reduce indemnizaţia conform Statutului salariaţilor comunali dela 75.000 la 12.500; Art. 3) Se reduce rambursarea cheltuelilor de deplasare dela 250.000 la 100.000 (...)". Nu am citat toate aceste reduceri dar la momentul respectiv ele se ridicau la 750.000 de lei stabilizaţi, adică din cei cu valoarea mult mai mare faţă de miliardele de până atunci.

l. Sporuri ministeriale pentru salariaţii comunali-model şi catastrofe care n-au mai avut loc

Documentul din care am citat mai sus, fusese emis pe 15 august 1947 dar cu câteva luni în urmă Ministerul de Interne trimisese o circulară Prefecturii Tutova, care al rândul ei o împrăştiase în copie prin tot judeţul, un exemplar ajungând şi la primăria Bârlad. Circulara avea numărul 22.096 şi fusese emisă la sfârşitul anului 1946, cu aplicabilitate pentru 1947, anul cumplitei foamete. Ministrul Teoharie Georgescu dispusese subordonaţilor săi să scrie următoarele:

„vă comunicăm mai jos spre ştiinţă şi conformare normele privitoare la acordarea primei de activitate de 70%, a indemnizaţiei de pâine şi a ajutorului de iarnă pentru salariaţii comunali". Prin „salariaţi comunali" trebuie să înţelegem „salariaţi plătiţi de la bugetul statului". Desigur, unii salariaţi nu primeau nimic sau primeau, dar nu întreg, procentul stabilit de minister. „.nu pot beneficia de primă de activitate şi nici de ajutorul echivalent, salariaţii aflaţi în concedii de interese personale ce depăşesc 10 zile, salariaţii suspendaţi în baza articolului 63 din Statutul salariaţilor comunali precum şi salariaţii trecuţi în cadrul disponibil; (...) Zilele absentate nemotivat vor fi scăzute proporţional din calculul primei de activitate; Salariaţii temporari nu pot primi prima dacă nu au mai mult de 6 luni lucrate (...)". Pe 16 februarie 1947, primăria cerea ajutorul anticipat al Ministerului de Interne în caz de inundaţii. Ne-a reţinut atenţia acest document şi datorită faptului că edilul de atunci a evocat şi o inundaţie catastrofală care atinsese grav oraşul Bârlad în 1932. Iată câteva citate:

„din cauza zăpezilor abundente care au căzut în această iarnă în Nordul Moldovei şi regiunea judeţului Tutova, oraşul Bârlad este ameninţat în această primăvară să fie inundat la topirea zăpezilor. Această situaţie ar putea deveni o catastrofă pentru populaţia care locueşte în cartierele inundabile (...) în cazul în care nu se iau măsuri din timp care să salveze cel puţin în parte avutul şi viaţa acestor locuitori. (...) Pentru edificare se reaminteşte numai inundaţia din anul 1932, când zeci de vieţi omeneşti au fost pierdute şi sute de gospodării au fost distruse (subl.ns.) din cauză că nu s-au luat măsuri la timp pentru salvarea lor". Iată că inundaţiile care au lăsat urme grave pe teritoriul oraşului nu au lăsat

indiferente oficialitățile anului 1932, deoarece, conform documentului din care am citat, ne explică ce s-a făcut pe atunci pentru evitarea altor nenorociri:

„...pentru prevenirea inundațiilor, oraşul Bârlad are în exteriorul său un dig care a fost construit în anul 1933 (subl.ns.) pentru a schimba cursul râului prin afara oraşului". Pentru a preveni o altă catastrofă, primăria Bârlad cerea Ministerului de Interne ajutorul în acest mod:

„să se intervină la Ministerul de Război pentru a detaşa la Cercul Teritorial Tutova, cel puțin o companie de pontonieri cu tot personalul, materialul şi utilajul necesar pentru aceste situații. Această companie să fie prezentă la Bârlad cel mai târziu la data de 1 martie 1947, pentru a nu fi prea târziu (...). Misiunea acestei companii va fi să intervină pentru salvarea vieții şi avutului locuitorilor, precum şi repararea digului, în cazul când ar fi posibil". Primarul oraşului şi-a încheiat cererea disperată prin câteva fraze grăitoare:

„credem că această chestiune va fi tratată cu bunăvoință, întrucât populația acestui oraş lovit de urmările secetei, ar fi complect distrusă dacă suferă şi de pe urma inundațiilor (subl.ns.)". Oraşul Bârlad a primit ajutorul solicitat ministerului în termenul stabilit odată ce am găsit la dosar un raport datat 16 martie 1947 al „detaşamentului de pontonieri" detaşat aici. În acest raport de analiză, semnat de locotenentul Rădulescu Alexandru, comandantul companiei trimisă de Bucureşti, scria următoarele:

„făcând recunoaşterea râului Bârlad la fața locului, împreună cu Dl. Gherşin M. Gherşin, ajutorul de primar al oraşului Bârlad, s-a constatat că apa Bârladului fiind prea mică nu poate inunda oraşul". Deoarece, probabil, avea şi altceva de făcut decât să păzească cotele răului Bârlad, locotenentul Rădulescu a conchis în felul următor:

„o inundație nu s-ar putea întâmpla decât în urma unei ploi torențiale pe care noi nu o putem aştepta. Față de cele de mai sus, vă rugăm a ne da avizul pentru a putea îmbarca materialele şi piesele spre unitatea unde am putea activa şi am fi folositori şi a nu mai pierde timpul în Bârlad fără nici o ocupație, cum am stat 30 de zile, când în alte părți prezența pontonierilor este foarte necesară (subl.ns.)". În concluzie, previziunile catastrofice ale „Mamei Omida" de la primăria Bârlad au fost un fiasco inițial, deoarece, după cum vom vedea, mai târziu s-au adeverit şi oraşul a avut foarte mult de suferit. Datorită situației de război instituită de şeful statului Antonescu odată cu declanşarea ostilităților în Răsărit, printre multe alte legi speciale a fost şi aceea a rechizițiilor care, se pare, nu fusese abrogată nici la începutul anului 1947. La dosar am găsit petiția unui bârlădean trimisă direct pe adresa Ministerului de Interne, recte Teoharie Georgescu care a scris şi semnat rezoluția, avizând-o favorabil şi trimițând-o apoi prefecturii Tutova, care la rândul ei a pasat-o primăriei spre competentă rezolvare. Iată o parte din conținutul plângerii ce avea ca dată de expediere 1 aprilie 1947 (fără a fi o păcăleală!):

„subsemnatul Aristide Malache, proprietarul imobilului din str. Mihail Kogălniceanu, nr.8, Bârlad (...) vă aduc la cunoştinţă următoarele: În august 1944 evacuându-mă din Bârlad cu ocazia evenimentelor, imobilul proprietatea subsemnatului ce este singura locuinţă a mea şi a familiei mele compusă din cinci membri mi-a fost ocupată de Legiunea de Jandarmi. Actualmente suntem constrânşi să locuim într-o singură cameră la fiica mea Eugenia Căpitan Crihan, deşi sunt case libere ce ar putea satisface cu prisosinţă necesităţile instituţiei, totuşi nu s-a luat nici o măsură pentru a ne elibera casa, aşa că de mai bine de doi ani, deşi proprietari ai imobilului, suntem constrânşi la un trai neomenesc. Mai adaug la acestea faptul că nu am primit nici un fel de chirie în aceşti doi ani (subl.ns.) iar cei doi cai şi boi ce îi posed pentru nevoile agriculturei trebue să-i adăpostesc pe la vecini". Avizul favorabil al ministerului a cântărit foarte mult în ochii autorităţilor locale bârlădene aşa că primarul a rezolvat problema cetăţeanului. În dese cazuri, unele adrese şi circulare ministeriale care soseau pe adresa primăriei Bârlad erau inaplicabile sau nu-şi aveau rostul de a fi trimise într-un oraş care pe atunci se baza din punct de vedere economic pe agricultură şi cu o populaţie ocupată în procent de 80% cu această activitate. Opinăm că înalta funcţionărime de la Bucureşti trebuia să-şi justifice leafa şi nimic mai mult. De-o pildă, Oficiul de Documentare şi Studii Administrative pendinte de Ministerul Afacerilor Interne (MAI), a trimis pe adresa primăriei circulara cu nr.110.64317 aprilie 1947 prin care o informa cu câte ţări are România încheiate convenţii de... „clauză a naţiunii celei mai favorizate"! Pentru locuitorii de atunci ai Bârladului chestiunea în cauză nu era de natură a le umple farfuria cu borş sau cămara cu cartofi şi fasole, acestea fiind deja cartelate drastic, însă pentru cercetător acest document are valoare măcar că am aflat cu ce state avea România anului 1947 relaţii de acest gen. Lista începea cu Albania şi se sfârşea cu Ungaria dar în cuprinsul ei apăreau şi state ca: Anglia, Franţa, Germania, Finlanda, Elveţia, Spania, Statele Unite ale Americii ş.a., în total 26. Faptul în sine nu trebuie să constituie o curiozitate deoarece la acea dată regele Mihai I încă nu fusese debarcat de la conducerea ţării iar aceste convenţii fuseseră semnate în perioada interbelică, de aceea nu apare URSS, cu toate că în februarie 1947 fusese semnat Tratatul de Pace de la Paris. Pe 11 aprilie 1947, tot MAI trimisese primăriei Bârlad un document general, în care erau salariile lunare reactualizate ale primarilor şi ajutorilor de primari. Această circulară fusese concepută pentru toate rangurile oraşelor şi comunelor rurale ale ţării. Aceste noi salarii urmau a fi plătite retroactiv, începând cu 1 aprilie. Primarul Bârladului avea o leafă de 4.375.000 de lei iar ajutorul 3.150.000 de lei. La sfârşitul documentului se specifica şi faptul că:

„la salariile menţionate mai sus se adaugă indemnizaţiile legale". După cum am văzut la începutul acestei lucrări dar şi în altele pe care le-am publicat, funcţionarii publici mai beneficiau şi de spor de activitate (70%), spor de

scumpete (în raport cu inflația), spor de lemne de foc, spor de încălțăminte şi îmbrăcăminte ş.a.

După cum vom vedea în continuare, în anul 1947 încă se mai acorda oareşce atenție locaşurilor de cult. MAI a transmis NUMAI ÎN MOLDOVA

circulara nr.634312 mai 1947 în care se spuneau următoarele:

„motivat de memoriul primit dela Patriarhia Română prin care reprezentanții cultelor recunoscute de Stat din Moldova, după ce arată situația precară a bisericilor din această parte a țării, solicită unele degrevări de taxe şi impozite. Ministerul aprobă ca locaşurile de cult să fie scutite de plata taxei de fațadă (subl.ns.)”.

m. Măsurile anti-foamete ale MAI? Înființarea economatelor şi a cantinelor populare

Marea foamete din Moldova acelor ani a avut numeroase cauze, pe care le-am mai prezentat în rândurile noastre dar merită să le reiterăm. Seceta cumplită din 1946, supraaglomerarea țării cu trupe invadatoare sovietice, cu mult peste capacitatea de asigurare a aprovizionării acestora, (făcută în cele din urmă dar cu bucata de pâine furată de la gura românului de rând), jafurile permanente la care era supusă populația de către sălbaticii soldați ruşi fără absolut niciun Dumnezeu, lipsa în totalitate a stocurilor strategice de hrană dar şi plata despăgubirilor de război către URSS numai în natură, aşa cum sunau pretențiile de nerefuzat ale lui Stalin. Administrațiile locale ale acelor timpuri, compuse în cvasi-majoritatea lor numai din comunişti, de regulă oameni cu o pregătire intelectuală sub-mediocră şi proşti gospodari, au accentuat starea de criză a acestei părți de țară până la moartea prin inaniție în unele zone rurale, în special din județul Vaslui. Documentele arhivistice secrete până în 1990 dar date la cercetare în speță după 1996, au scos la iveală numeroasele abuzuri ale mai-marilor de atunci, dar şi numărul şi, uneori, numele victimelor nevinovate ale acestui flagel. Dar, să revenim la oraşul Bârlad şi problemele sale de atunci. La 21 mai 1947, serviciul contabilității din cadrul MAI trimitea o circulară tuturor unităților administrative teritoriale din subordine şi din punctul nostru de vedere ea reprezintă primul document ce atestă înființarea economatelor şi cantinelor populare cu toate că, profitând de mizeria în care trăiau oamenii, primii care au deschis cantine au fost comuniştii în goana lor furibundă de a-şi face prozeliți cu o bucată de mămăligă şi un castron cu borş de lobodă şi ştevie în plus, după cum atestă documentele de la dosare. Din acest act am extras câteva propoziții:

„... trimitem alăturat ordinul dat către Domnii Prefecți de județe, privind înființarea de Economate județene pentru funcționarii dependenți de Ministerul Afacerilor Interne (subl.ns., deci, numai pentru aceştia! n.n.) şi a cantinelor din oraşele de reşedință (...) Facem apel în special la domnii primari din oraşele de reşedință, să acorde întregul lor sprijin pentru realizarea scopului arătat”.

Documentul a fost semnat de însuşi Teoharie Georgescu, tartorul absolut al MAI. Această circulară era însoțită şi de un chestionar care urma a fi completat de către cei vizați şi trimis imediat la Bucureşti. Printre altele, ministerul era interesat să afle următoarele: dacă există deja un economat; dacă nu există, trebuiau trimise unele date privind: localul unde urma a fi amplasat, personalul necesar, mijloacele financiare existente precum şi posibilitatea aprovizionării, estimarea cheltuielilor de instalare, mijloacele de transport existente. Dacă ne gândim la bugetul de avarie al prefecturii Tutova dar şi al oraşului Bârlad, opinăm că răspunsul a fost unul în spiritul acelor vremuri pline de lipsuri, ceva cam de genul „avem local şi mijloace de transport, posibilități de aprovizionare asemenea, personal de lucru găsim pentru că avem oameni în excedent DAR NU AVEM BANI PENTRU NICI UNA DINTRE CERINȚELE DV". Din păcate, nu am găsit o adresă de răspuns pe această temă dar am găsit alta care dă greutate speculației noastre şi o face cât se poate de posibilă şi adevărată. Iată ce cerea primăria Bârlad MAI cu adresa nr.27431 iulie 1947:

„Primăria oraşului Bârlad contând pe subvenția (subl.ns.) acordată dela Minister din Fondul comun a angajat din primele zile ale lunii aprilie cantitatea de 100 vagoane piatră bolovani de râu pentru pavagii (sic!) pe străzi, a angajat şi executat în parte în ateliere proprii un număr de 14.000 dale pentru refacerea trotuarelor (...). Prin mărirea prețurilor la materiale şi manoperă, am fost nevoiți să întrerupem lucrările fiind expuşi la pierderi şi daune, iar peste nevoile urgente de edilitate ale Oraşului grav lovit de cutremur şi de evenimentele de război a intervenit inundațiile recente cari au înnămolit un mare număr de străzi, au rupt podețe şi poduri întrerupând circulația în partea de jos a oraşului. Pentru continuarea executării lucrării (...) rugăm a ne acorda în contul subvenției de investiții suma de 500.000.000 de lei, care ne este necesară pentru acoperirea primelor nevoi". Din această adresă rezultă clar lipsa de bani a autorităților, care ne face să credem că n-au putut acoperi din fonduri proprii nici cheltuielile prilejuite de înființarea economatelor şi cantinelor populare. De asemenea, am remarcat faptul că locotenentul Rădulescu, cel care se plictisise să stea degeaba în Bârlad cu compania lui de pontonieri, s-a pripit atunci când a cerut permisiunea de a părăsi oraşul deoarece inundații tot au fost, dar ceva mai târziu. Efectele acestora s-au văzut în conținutul documentului de mai sus. Încheiem acest inter-titlu cu un foarte interesant tabel întocmit de primăria Bârlad la cererea mai-marilor de la Ministerul Afacerilor Interne. Acest document ne arată succesiunea la fotoliul de primar al oraşului, imediat după 23 august 1944 până la data emiterii documentului, 5 august 1947. Iată conținutul actului cu nr.3262:

„...la Ordinul Dvs. circular nr.15.0301947, avem onoare a vă comunica mai jos nominal dela 23 august 1944până în prezent numele, pronumele şi semnătura persoanelor ce au avut drept de a semna actele oficiale: 1) IOAN BONTAŞ, primar dela 26 august 1944 până la 9 aprilie 1946; 2) Profesor PAUL

CONSTANTINESCU, primar dela 9 aprilie 1946până la 27 iulie 1947; 3) VASILE PETREA, primar dela 27 iulie 1947şi în continuare; 4) GHERŞINM. GHERŞIN, ajutor de primar dela 26 august 1944 în continuare; 5) CONSTANTIN MIHĂILĂ, secretar; 6) GHEORGHE PLACA, şef Serviciu Financiar; 7) IULIUS SIMOVICI, şef Serviciu Administrativ (subl.ns.)".

7.3. BÂRLADUL ANILOR '47--4937

DECIZII ALE COMISIEI INTERIMARE ŞI CURBE DE SACRIFICIU

Instalați bine la putere încă din anul 1945, comuniştii începuseră să-şi consolideze distrugătoarea hegemonie mai ales după debarcarea neprotocolară a ultimului bastion democrat: regele Mihai I care fusese obligat să abdice şi să plece în exil. După cum am reiterat şi în alte dăți, seceta anului 1946 adusese foametea şi sărăcia absolută începând din toamna acestui an dar şi pe parcursul anului 1947 când s-au consumat adevărate drame. Politicienii occidentali puseseră la punct un plan de redresare economică a Europei răvăşite de războiul pustiitor care abia se terminase. La 19 iunie 1947, premierii Marii Britanii şi Franței propuseseră unui număr de 22 de state europene (inclusiv României) aderarea la planul secretarului de stat american Marshall, pentru a putea primi ajutor economico-financiar în vederea reconstrucției. Uniunea Sovietică, recte Stalin personal, a interzis categoric statelor intrate în sfera sa de influență de a accepta mâna întinsă de către occidentali pentru a nu le scăpa, cumva, spre „lagărul capitalist". Decizia Moscovei a adâncit şi mai mult criza socială din țara noastră ajungându-se ca în unele județe din Moldova (spre exemplu Vaslui) oamenii să moară de inaniție sau, conform documentelor arhivistice descoperite de noi, de „mizerie fiziologică". Nici sacrificarea inutilă şi inumană a populației nu i-a putut convinge pe bolşevicii noştri de necesitatea căutării altor soluții de rezolvare a problemelor dar au găsit un țap ispăşitor: „elementul exploatator chiaburesc" din lumea satului românesc dar şi din mediul urban unde exista un număr relativ mic de gospodari cu suprafețe de teren ce depăşeau 8-10 ha. În toate comunele urbane şi rurale se constituiseră Comisii Interimare, ce țineau locul fostelor Consilii Locale.

a. Ordinea de zi: noi taxe şi impozite, lucrări edilitare dar şi combaterea cerşetoriei

Primarul Bârladului, Vasile Petrea, convocase o şedință a Comisiei Interimare pentru data de 7 august 1947. Din acest forum de conducere colectivă extrem de eterogen făceau parte următorii: Vasile Petrea (primar);

Candel Gheorghe (mecanic); Pântea Dumitru38 (muncitor); Iosipescu Maria (profesoară); Sami Epştain (comerciant); Roşu Ioan (muncitor); Bâlcu Neculai (industriaş); Corciovă Mihai (avocat); Dr. Dan Duda (medic); Neculai Pavel (învățător); Popa Aurica (învățătoare); Bărbuleanu H. (preot); Bontaş Ioan (avocat);

Gherşin M. Gherşin (ajutor de primar); Orenştain Adela (muncitoare. Tot din această comisie mai făceau parte şi şefii serviciilor primăriei precum şi şeful Poliției sau al garnizoanei Bârlad, pe care îi vom cita în continuare: Placă Gheorghe, Simovici I., Beleşan Ştefan, Dr. Grosu I., Dr. Ciolan I., Căpitan Berdan Eugen, Ing. Cazacu Vladimir, Chestor Pandele N. şi avocat Capalovici A. Prin urmare, conform conceptului de „democrație populară" împământenit de ocupanții ruşi prin intermediarii lor români, din cele scrise mai sus se poate observa că printre intelectuali, militari şi oameni de afaceri, fuseseră infiltrate şi elemente ale viitoarei clase conducătoare din România. În rândurile următoare, vom vedea ce probleme frământau Bârladul acelor ani în viziunea celor convocați la şedință.

Note:

37 Pentru realizarea acestui material publicistic, autorul a folosit documentele din dosarele 5, 6 şi 71947, aflate în fondul „primăria Bârlad" la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui.

Astfel:

„... d-na Maria Iosipescu propune să se asigure plantația de salcâmi din Dealul Mare; D-l Primar Vasile Petrea propune să se instituie o amendă pentru vizitatorii cari distrug plantațiile şi florile, de asemenea că pentru plantarea dealurilor din vecinătatea Grădinei şi organizarea unui ştrand în grădina publică se va pune în studiu organizarea acestor deziderate. D-l Dr. I. Grosu propune ca ştrandul să fie făcut în parcul Renaşterii folosindu-se pentru manoperă arestanții şi armata.

D-l Primar propune întocmirea şi lucrarea ştrandului în terenul de sport al Oraşului, la nord de grădina publică. D-l Pântea vorbeşte arătând situația bulevardului Elisabeta care s-a transformat în piață, de asemenea că strada este inundată din mai multe părți şi propune a se lua măsuri de îndreptare desființându-se gardul dela Benone Burghelea. Cere a se repara strada Aprodu Purice stricată de tancuri, de asemenea a se ridica gunoiul din balta insalubră de pe strada Vărăriei iar la cişmea să se ridice strada pentru a se însănătoşi terenul, deasemenea repararea cişmelei Gâlcă şi repararea podurilor de pe strada Sf. Trei Ierarhi pentru a se asigura transportul spre cimitir. Cere distrugerea speculanților ce inundă în jurul cetățenilor şi a terenurilor periclitând securitatea acestora, deasemenea înlăturarea speculanților din piață în interesul populației şi al sărăcimei. D-na Maria Iosipescu cere ca Administrația să aibă mai multă grijă de cartiere, arătând că podurile de pe gârla Tuchiloaia nu funcționează iar străzile sunt impracticabile. Ea mai cere şi iluminarea străzilor periferice

38Pântea Dumitru (1903-1989) era la vremea aceea muncitor ceferist. În anul 1950, în urma unei delațiuni, a fost „ridicat" la miezul nopții din locuința sa

de către Securitate, fără ca familia acestuia să primească vreo explicație. A fost încarcerat în temuta puşcărie comunistă de exterminare de la Iaşi unde a suportat torturi şi maltratări inimaginabile, fiind nevoit, spre exemplu, să doarmă pe paie ude. După mai bine de doi ani a fost eliberat, dar cu grave sechele psihice şi fizice. Perioada petrecută în puşcărie nu a fost rezultatul unei condamnări ceea ce înseamnă că, la fel ca alte mii de persoane, a executat „închisoare administrativă". Târziu, a fost reabilitat. (Informații primite de la dl. Cristian Pântea, fiul celui evocat în acest studiu)

(...)". Prin urmare, cam acestea erau prioritățile edilitare într-un oraş bântuit de foamete. Ştrandul, spre exemplu, mai putea spăla câteva din mizeriile zilnice la care erau supuşi locuitorii Bârladului. Pentru a nu pierde firul şedinței din 7 august 1947, vom cita şi din cel de-al doilea punct al ordinei de zi: problema cerşetoriei. Iată ce au spus membrii comisiei:

„D-l Primar Vasile Petrea arată grozăviile acestei plăgi şi propune constituirea unei comisiuni care să trieze cerşetorii şi să fie puşi la muncă (subl.ns.). Dl. dr. Dan Duda propune constituirea comisiunii de triere a cerşetorilor. Dl. doctor I. Grosu propune să se ceară concursul Poliției pentru a se tria aceşti vagabonzi iar cerşetorii valizi să fie puşi la muncă obligatoriu (subl. În orig.) deasemenea să se interzică cerşetoria în bâlciu (...). Se constituie Comisia specială pentru trierea cerşetorilor astfel: D-l doctor I. Grosu, D-l doctor Dan Duda, Preot H. Bărbuleanu, D-nii A. Popa, Sami Epştain şi D-l N. Pavel care urmează a lua contact cu D-l Chestor al Poliției. D-l doctor I. Ciolan, şeful Serviciului Sanitar Veterinar, arată situația grea a Abatorului comunal care este în stare degradată (...) şi la Serviciul ecarisaj cere construirea unui cimitir de animale şi repararea dubei de strâns câinii. D-l doctor Grosu arată că nu se va putea pune abatorul în stare de funcțiune fără un om voinic (subl.ns.) şi harnic ca intendent". Aici, facem şi noi o paranteză interogatoare: de ce trebuia neapărat un om voinic? Până atunci îl conduseseră nevolnicii? La rubrica „diverse", mecanicul Gheorghe Candel (care va ajunge nu peste mult timp primar al oraşului) „...propune să se interzică circulația trăsurilor pe străzile principale iar parcarea acestora să se facă numai pe străzile laterale, puțin circulate". Trebuie să recunoaştem că propunerea a fost de bun simț şi ea ar avea aplicabilitate perfectă şi astăzi în oraşele noastre sufocate de atâtea maşini.

b. „Propun abandonarea împrejmuirii parcului Renaşterea şi organizarea băii Crucii Roşii"

La o lună şi două zile de la şedința din care am citat mai sus, Comisia Interimară s-a întrunit din nou pentru a stabili dacă s-a aplicat vreuna din măsurile preconizate a fi rezolvate în contul problemelor puse atunci pe tapet. După cum vom vedea, mare lucru nu s-a făcut iar „plaga societății", adică cerşetoria, nu fusese eradicată în Bârlad ci, dimpotrivă înflorise ca şi ghiocelul

sau toporaşul pădurilor patriei. Analizând compoziția Comisiei Interimare, am constatat că într-o lună nu fusese schimbat nimeni. Deocamdată, deoarece, după 30 decembrie 1947 muncitorimea va fi majoritară în toate forurile decizionale, de la toate nivelele. Dar, să vedeam ce ne-au mai transmis prin timp conducătorii de atunci ai urbei:

„... la efectuarea apelului nominal, D-l Secretar al Primăriei, C. Mihăilă a constatat că sunt prezenți 12 membri, lipsind preotul H. Bărbuleanu şi d-ra Adela Orenştain „, prin urmare, cum s-ar fi spus peste 2-3 ani după această şedință, adunarea era „statutară". La începutul întrunirii, primarul Vasile Petrea „.explică întârzierea convocării Comisiunei şi arată imposibilitatea în care se găseşte Administrațiunea din pricina operațiunilor de stabilizare (subl.ns.) care a răsturnat situația bugetară". Probabil primarul făcea vorbire despre „celebra" stabilizare monetară din 15 august 1947, care fixase un schimb de 20.000 de lei vechi pentru un leu nou. Am pus adjectivul celebru între ghilimele deoarece schimbarea banilor vechi cu cei noi s-a făcut strict între anumite limite, de regulă total dezavantajoase pentru posesorii de saci cu bani aşa că putem trage concluzia că a fost mai mult o spoliere al unui anumit segment al populației. Dacă la precedenta şedință se stabilise împrejmuirea parcului „Renaşterea", la cea din 2 septembrie din care cităm acum primarul Petrea a venit cu altceva:

„propun a se amâna împrejmuirea parcului Renaşterea şi a se restabili baia Crucii Roşii dela Dispensarul II Medical (subl.ns.)". Considerăm, după atâția ani, că propunerea primarului era salutară devreme ce apăruse şi bunul prieten al sărăciei, minusculul dar periculosul păduche! Iată şi continuarea şedinței:

„D-na Aurelia Popa crede că se poate aproba organizarea băii Crucii Roşii". Problema parcării trăsurilor nu fusese rezolvată încă, prin urmare „...D-l Candel arată că nu s-au luat măsuri să se organizeze circulația trăsurilor pe străzile laterale. De asemenea face observația că procesul verbal tratează probleme superficiale". Iarăşi ne oprim pentru comentarii suplimentare pentru a constata că chestiunea decongestionării circulației în oraşul Bârlad este veche şi că eforturile pe care le fac unii politicieni locali actuali de a se construi o şosea de centură nu sunt vorbe-n vânt. Aflat într-o evidentă opoziție de tip proletar, Candel a mai spus următoarele:

„referitor la împrejmuirea parcului Renaşterea crede că s-ar putea rezolva problema (dar nu a dat şi soluții n.n.). Recomandă organizarea şi darea în funcțiune a băii dela Crucea Roşie. Cu cerşetorii nu s-a făcut nimic. Este de părere să se stărue asupra soluționării problemei cerşetoriei". Discuțiile de la această şedință au fost continuate de „... D-l avocat Corciovă cere ca toate măsurile luate de D-l Primar să fie luate cu avizul Comisiei Interimare". Aici, avocatul citat avea mare dreptate deoarece, chiar şi în zilele noastre toate hotărârile unei comunități sunt luate de Consiliul Local, iar primarul numai le aplică. Acelaşi lucru era valabil şi în acele timpuri, iar Corciovă cunoştea

legislația administrativă. După această simbolică palmă dată primarului Bârladului, secretara-dactilografă de şedință a mai consemnat câteva intervenții ale avocatului:

„cere să se aibă în vedere salubritatea şi curățenia oraşului, este necesar ca să se repare puțurile de apă, deasemenea repararea străzilor care nu s-a făcut după regulile edilitare, ca exemplu citează cazul Bulevardului Epureanu care nu corespunde technicei". Doctorul Dan Duda a punctat aceleaşi probleme stabilite la precedenta şedință dar nerezolvate:

„... cere o zi în care să se trieze cerşetorii cu ajutorul Poliției şi se fixează ziua de 5 septembrie ora 8, 00. Cere Poliției să aducă la Serviciul Sanitar toți cerşetorii din oraş pentru ca acea Comisiune stabilită la 7 august să îi poată tria". Pentru a rezolva măcar parțial gravele probleme financiare cu care se confrunta oraşul Bârlad la acea vreme, tot dr. Duda a propus:

„să se facă serbări şi conferințe pentru strângerea fondurilor necesare Primăriei".

c. „Reforma monetară a trezit admirația tuturor păturilor sociale".

Oare?!

Deoarece ne-am propus dezbaterea hotărârilor luate de Comisia Interimară a oraşului Bârlad cu ocazia câtorva şedințe, trebuie să spunem că ce am scris mai sus a reprezentat doar analiza celor discutate la precedenta întrunire şi că este necesară citarea propunerilor şi hotărârilor luate la 9 septembrie 1947. La capitolul „Regimul financiar" vom consemna intervenția lui Gheorghe Placa, şeful acestui important serviciu al primăriei de atunci (şi de acum):

„... D-l Gh. Placa arată evoluția bugetului comunal până la 15 august 1947 (...) propunând aprobarea unor măsuri provizorii pentru acoperirea cheltuelilor strict necesare funcționării serviciilor Primăriei. Comisia aprobă". La rândul său, ing. V. Cazacu „.face cunoscut că principiile noi ale conducerii statului arată că comuna trebuie să se alimenteze din veniturile proprii". O propunere interesantă a făcut avocatul A. Capelovici care a spus că „.grădina publică ar trebui replantată cu pomi fructiferi". Asupra „chestiunilor edilitare" care fuseseră fixate pe locul al doilea în ordinea de zi a şedinței, ing. Bălăşan „.răspunde d-lui avocat Corciovă că pavajul depe Bulevardul Epureanu a fost deteriorat de tractorul Camerei de Agricultură". Bine-nțeles că în stilul tuturor etapelor României moderne, primarul Vasile Petrea a propus „.înființarea unei Comisiuni care să cerceteze la fața locului" distrugerea bulevardului. Iată şi alte cereri şi probleme ridicate de consilierii locali la această şedință:

„D-l Placa arată veniturile din bâlciul anual. D-l Primar arată că împrejmuirea parcului Renaşterea se va face din venituri proprii. Dl. avocat Corciovă cere repararea podurilor şi podețelor din oraş. D-l Primar promite că se vor face economii şi se vor repara. D-na Iosipescu cere a se repara podul Pescăriei

iar D-l Primar promite a-l repara. D-l Gheorghe Candel cere instalarea la bariere a mercurialelor pentru populația care vine în oraş. D-l Pântea cere să se ia măsuri pentru ridicarea gunoaielor de pe strada Lirei. Tot D-sa cere să i se explice care este rolul Comisiei Interimare. D-l Primar promite că va tipări instrucțiunile şi le va înmâna consilierilor". Iată-i ajunşi pe cei din Comisia Interimară a primăriei Bârlad la spinoasa şi arzătoarea problemă a aprovizionării. Primul care a luat cuvântul a fost „D-l ajutor de primar Gherşin M. Gherşin care arată rostul Comisiunei de Mercurial în fixarea prețurilor alimentelor din piața oraşului". Avocatul Corciovă, cel care avea mereu ceva de spus sau de adăugat în aceste şedințe a propus „a se înființa Comisiuni cetățeneşti în frunte cu un membru din Comisia Interimară ca să asigure la bariere aprovizionarea populației". De la înălțimea menirei sale de apărător al intereselor muncitoreşti, „... D-l Pântea propune a se cere unificarea măsurilor de aprovizionare pentru toți cetățenii indiferent de rang şi calitate (subl.ns.)". Foarte activa doamnă Iosipescu „se referă la vânzarea alimentelor în barieră pe principiul trocului". Nu vi se pare, stimați cititori, că acelaşi lucru se întâmplă şi astăzi cu „tarabagii" noştri care cumpără „en gros" şi la prețuri derizorii toată marfa producătorilor veniți în oraşele noastre, după care o revând „en detail" la prețuri mult mai mari? Nimic nou sub soare. La finalul acestei şedințe din care am citat copios, „... Comisiunea Interimară cere ca Primăria să intervină pentru a se asigura hrana populației sărace din Oraş la fel cu cei înscrişi la Economate". După cum se ştie, „economatele" erau magazinele speciale ale funcționarilor sau muncitorilor statului ce erau înscrişi în sindicate. Opinăm că această formă de aprovizionare discriminatorie organizată şi asiduu promovată de partidul muncitoresc român, asigura viitoarele „cadre de nădejde" în perspectiva viitoarelor „lupte de clasă" ce se vor da cu „exploatatorii" şi „duşmanii noii orânduiri", pentru „victoria" finală ce se întrezărea la orizont. Întâmplător, în dosarul pe care l-am cercetat am găsit şi o „notă informativă privind starea de spirit a populației" care este atât de contradictorie încât ne-a determinat să o publicăm. Iată ce a scris în anul 1947 (după reforma monetară) cineva fără nume pe acest petic de hârtie:

„reforma monetară a trezit admirația tuturor păturilor sociale, chiar şi de cei care au fost loviți de această reformă, întrucât nimeni nu este capabil să aducă vreo critică acestei mari opere (subl.ns.). Desigur că în prezent este lipsă de numerar şi o serie de cetățeni care nu au un rol determinant în producție, nu au mijloace de existență (subl.ns.). În acest sens s-a produs şi o profundă îngrijorare la Ordinul de a se interzice măcinarea grâului prpriu pentru asigurarea pâinii familiei (subl.ns.)". Prin urmare, după mintea beteagă a celui ce a scris asemenea „operă", toți erau atât de bucuroşi de reforma monetară că plângeau în hohote pe acordul chiorăielilor mațelor şi stomacurilor goale! Iacătă aşa s-a construit socialismul biruitor, cea mai superioară formă de organizare a umanității, de la omul de Neanderthal încoace!

d. „Curbe de sacrificiu” la pâine pentru asigurarea grâului de sămânță

De ce se temea muncitorul Pântea, membru al Comisiei Interimare de aia n-a scăpat oraşul Bârlad. După ce că pâinea se raționalizase drastic, iată că până la urmă s-a ajuns şi la suprimarea acesteia. Cauzele lipsei grâului sunt multiple dar vom evoca doar câteva. În primul rând este vorba de obligativitatea achitării despăgubirilor de război către „marea noastră prietenă” Uniunea Sovietică, ceea ce a dus la trecerea graniței de la Prut sau de la Marea Neagră a milioane de tone de cereale. Apoi, proasta organizare a noilor autorități vândute Moscovei, care nu au asigurat niciun stoc strategic de rezervă pentru situații-limită, aşa cum a fost aceea a anilor ‘46- ‘47, când seceta a lovit cumplit terenurile cultivate, având drept consecință imediată înfometarea criminală a populației care nu avea absolut nici-o vină. Refuzul autorităților comuniste de a se integra planului Marshall, au completat un tablou sinistru. Cu mari rezerve, ticăloşii de la Bucureşti au acceptat ajutoarele umanitare americane şi suedeze care, la urma urmei, n-au fost decât nişte palide paleative sau n-au ajuns la gurile celor aflați în dificultate datorită noilor stăpâni ai satelor noastre care au avut grijă mai întâi de neamuri sau de propria chiverniseală, şi apoi de ceilalți. Zecii de mii de locuitori ai Moldovei au luat calea pribegiei prin celelalte provincii în căutarea unei traiste de porumb. Mii de copii au fost luați de lângă părinții lor şi duşi în zonele excedentare pentru a supraviețui. Ce a făcut marele sponsor al comuniştilor români, Uniunea Sovietică? A trimis sub formă de împrumut câteva vagoane de porumb sau grâu iar Stalin a decis sistarea temporară a plății datoriilor de război în natură, până la rezolvarea problemei alimentare. Probabil satrapul de la Kremlin s-a gândit că dacă mor toți românii, n-o să mai aibă cine-i munci pe degeaba. La 28 octombrie 1947, Comisia Interimară de la primăria Bârlad s-a întrunit în şedință de analiză a situației ocazie cu care a luat şi o măsură ingrată: suprimarea rațiilor de pâine. În continuare, vom cita din adresa nr.42383 noiembrie 1947 trimisă la Oficiul Economic al județului Tutova de către primărie:

„vă trimitem alăturat în original procesul verbal al Comisiei Interimare a

Primăriei Oraşului Bârlad din 28 octombrie 1947 prin care se hotărăşte a se renunța la hrana populației pe 5 (cinci) rații pentru ca grâul rezultat să poată fi însămânțat şi vă rugăm a ne pune la dispoziție cantitatea de 25.000 kg. grâu pentru a-l repartiza spre însămânțare”. Documentul fusese semnat de primarul Vasile Petrea şi de secretarul Constantin Mihăilă. Din păcate, nu a fost singura „curbă de sacrificiu” impusă locuitorilor oraşului deoarece au fost nevoiți să mai rabde şi alte zile fără pâine. La data de 24 noiembrie 1947, Comisia Interimară s-a întrunit iarăşi la sediul primăriei pentru a analiza situația şi pentru a lua măsurile ce se impuneau în acea grea perioadă. Iată ce a consemnat dactilografa instituției vizavi de angajările care se făceau la primărie:

„...D-nii Mihai Corciovă şi Gheorghe Candel propun ca angajările de funcționari în cadrul schemei de organizare să se facă numai cu aprobarea Comisiei Interimare”. Opinăm că intervenția consilierilor avea drept scop evitarea angajărilor „pe ochi frumoşi” valabile la români de când lumea! În continuarea şedinței s-a trecut la punctul 2 şi anume „stadiul însămânțărilor de toamnă” unde „...D-l Primar Vasile Petrea a ținut un expozeu. D-sa arată că s-a renunțat la rațiile de hrană ale populației pe 9 zile (subl.ns.) iar grâul respectiv s-a împărțit producătorilor cari au mijloace să fie însămânțat. D-sa roagă pe slujitorii Bisericii să anunțe în Biserici prin predici obligațiunea celor ce nu ridică grâul pentru a-l însămânța”. Se pune întrebarea firească: ce se întâmplase cu proprietarii mai mari sau mai mici de pământ de refuzau să semene grâu? Răspunsul l-am găsit tot în acest proces verbal de şedință:

„...deasemeni Dl. Primar aduce la cunoştință Comisiei Interimare că suntem obligați a stărui ca cetățenii să depună cotele de porumb la I.N.C.O.P. (subl.ns.) pentru a se asigura stocul hranei populației”. În concluzie, sătui de cotele impuse de comunişti, care-i lăsau muritori de foame pe munca lor, agricultorilor li se făcuse pur şi simplu lehamite de pământ!

CAPITOLUL 8

Comuna Albeşti, scurte file de istorie contemporană39

Pe un spațiu restrâns, vom încerca să readucem în actualitate şi în conştiința oamenilor întâmplări care s-au petrecut într-un trecut nu prea îndepărtat, în comuna Albeşti. De această dată, nu vom mai folosi inițiale aleatorii ci numele reale ale persoanelor sau personajelor implicate în acțiuni de tot felul în general după terminarea celui de-al doilea război mondial şi în special după constituirea prin şantaj stalinist a guvernului dr. Petru Groza, la 6 martie 1945. Această dată este de referință pentru întreg spațiul românesc deoarece primarii nu mai erau aleşi de obşte ci erau numiți pe criterii politice inventate de noii stăpâni, comuniştii obedienți Moscovei. Cel înscăunat ca edil-şef al unei comune trebuia să fie obligatoriu sărac, cu carte puțină, şi uşor manipulabil de conducătorii ierarhici de partid. În acea perioadă fusese instaurată ura de clasă, ca parte importantă a doctrinei marxist-leniniste. Lumea satelor, dar şi a oraşelor, fusese categorisită după averea fiecărui cetățean. Săraci erau considerați cei ce deținеau de la O la 5 ha. de teren, mijlocaşii erau cei ce aveau în proprietate de la 5 la 8 sau 10 ha., iar gospodarii cu peste 8 sau 10 ha. fuseseră numiți „chiaburi”, adjectiv provenit din turcescul „kyabar”. Cei din ultima categorie fuseseră declarați „paria” ai societății, „exploatatori”, „duşmani” etc. Pentru o mai bună înțelegere a istoriei acestei comune, ne-am gândit să adăugăm acestui studiu şi câte un preambul, cu trimiteri în trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat.

8.1. Comuna Albeşti – scurt istoric

Începuturile acestei comune se găsesc mult în trecut, încă din secolul XV, de când sunt pomenite două sate de proprietari liberi, Corni- Albeşti şi Albeşti. Denumirile acestor sate par a fi eponime, adică au împrumutat numele unor proprietari: Corneanu şi Albescu, dar şi de la o pădure de corni ce ar fi existat pe aceste locuri. Satul Gura Albeşti s-a format în jurul anului 1800 iar Crasna s-a întemeiat între 1890-1900. Odată cu promulgarea legii administrativ-teritoriale din 1864, după model francez, satul Albeşti a devenit reşedința comunei cu acelaşi nume. În anul 1912 comuna era arondată Plăşii Olteneşti din județul Fălciu şi avea în componență următoarele sate: Albeşti, Corni, Rediu, Tâlhăreşti, Gura Albeşti şi Vladnicu. Primăria comunei Albeşti a funcționat sub acest nume până în 1949, după care a fost înlocuită de Comitetul Executiv Provizoriu.

Note:

39 Pentru realizarea acestui material, autorul a consultat dosarul 11947 precum şi dosarele 1 şi 21950, din fondul „Sfatul Popular al comunei Albeşti", aflat la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui. Mulțumiri d-lui inspector-asistent Cătălin Muscinschi pentru sprijinul acordat.

Odată cu reforma administrativ-teritorială comunistă de inspirație sovietică din 1950, organul de conducere comunal s-a numit Sfat Popular la cârma căruia se afla un preşedinte. Din 1968 şi până în 1990, destinele comunei Albeşti au fost conduse de un Consiliu Popular iar numele preşedintelui a redevenit primar. Din 1990 şi până în prezent, fostul Consiliu Popular a devenit Consiliu Local care, ca şi primarul, este ales de obşte. În perioada interbelică dar şi în cea postbelică, Albeştiul a mai fost arondat şi Plăşii Vutcani.

8.2. Pensii anulate şi recrutări de elevi şi muncitori

După abdicarea regelui Mihai I, frâiele puterii fuseseră luate cu toată forța de proaspătul partid muncitoresc român. Într-un adevărat desfrâu al unei imaginații bolnăvicioase, cei aflați la conducerea țării au început o furibundă ofensivă de industrializare a României. Lucrările canalului Dunăre-Marea Neagră fuseseră inaugurate cu mare fast, iar zeci de mii de deținuți politici şi de drept comun au început o muncă de robi, cu spectrul planului zilnic de excavații manuale deasupra capului. De asemenea, începuse construcția unor noi combinate siderurgice aşa că se punea problema acută a lipsei forței de muncă. Pe data de 12 mai 1950, Comitetul Provizoriu al Plăşii Vutcani, condusă pe atunci de Nicolae Lascăr, trimitea o adresă Comitetului Provizoriu al comunei Albeşti în care se spuneau următoarele:

„trimitem alăturat patru tablouri (tabele n.n.) în legătură cu recrutarea brațelor de muncă (...). Totodată, vă rugăm să duceți muncă de lămurire prin organizațiile de massă, pentru recrutarea a cât mai mulți muncitori pentru industrie, agricultură şi şantiere(...)". Pe 10 august 1950, mai sosea o adresă pe numele Comitetului Provizoriu Albeşti, tot din partea Plăşii Vutcani, document ce

explica şi modul recrutării muncitorilor şi viitorilor elevi pentru şcolile profesionale ce se înfiinţaseră în diferite zone ale ţării. Iată ce fusese inserat în acest act:

„vă comunică încunoştinţarea Şcoalei Profesionale Siderurgice Oţelu Roşu, jud. Severin, prin care aduce la cunoştinţa celor interesaţi că această şcoală are pentru anul I 300 de locuri". În continuare, se specifica faptul că doritorii trebuiau să fie absolvenţi a minimum 4 clase elementare, vârsta minimă 14 ani şi că admiterea se făcea pe bază de examen scris şi oral. Vizita medicală era obligatorie. După 3 ani de studii, absolvenţii erau declaraţi tehnicieni în mai multe specialităţi metalurgice. Interesante ni s-au părut materiile de examen: română şi matematică – scris şi oral; Istoria R.P.R. – oral; Geografia R.P.R. – oral şi.Constituţia R.P.R. – oral. Printre documentele necesare la înscriere, era nevoie şi de un certificat de stare materială şi ocupaţia părinţilor ce trebuia semnat de către preşedintele Comitetului Provizoriu Albeşti. Tot în acea perioadă grea din istoria ţării noastre, mai marii de la Bucureşti hotărâseră sistarea acordării unor categorii de pensii valabile chiar şi pentru invalizii de război, dar nu pentru orice fel de invalizi ci numai a celor care luptaseră împotriva Uniunii Sovietice, de parcă ar fi fost vinovaţi bieţii oameni necăjiţi. Noua lege era valabilă şi pentru orfanii sau văduvele de război care-şi pierduseră soţii sau taţii pe fronturile din est. Pe 26 octombrie 1950, Comitetul Provizoriu al raionului Vaslui, prin semnătura şefului secţiei de prevederi sociale Socrate Ghiorghiu, trimitea celor de la Albeşti instrucţiunile ministeriale de triere a categoriilor de pensionari după cum urmează:

„1) Calitatea (văduvă, părinte de erou, invalid, orfan de ambii părinţi); 2) Procentaj de invaliditate pentru invalizi şi pe vârste; 3) Numărul copiilor minori; 4) Ce persoane are în sarcină pentru îngrijire; 5) Ce teren arabil are; 6) Câte unelte are (cal, căruţă, plug, batoză, secerătoare, treierătoare, vânturătoare etc.)". Cei doi conducători ai Comitetului Provizoriu Albeşti (preşedintele şi secretarul de partid muncitoresc, Gheorghe Cristica) au trimis celor de la raion un tabel „cuprinzând pensionarii din comuna Albeşti cărora li s-au înmânat deciziile de anulare a drepturilor de pensie". La acea oră, tabelul cuprindea numai trei nume. Iată-le: Hrişcu I. Constantin, Bucur Victoria şi Donea Gheorghe. Pentru cei care rămăseseră în continuare beneficiari de pensii I.O.V.R. (Invalizi, orfani şi văduve de război), Ministerul Muncii şi Prevederilor Sociale le pregătise surprize plăcute. Conform adresei nr. 9848 mai 1950, trimisă de Plasa Vutcani Comitetului Albeşti, IOVR-iştii suferinzi de anumite afecţiuni, erau trimişi gratuit în staţiuni balneo-climaterice. Ceva mai târziu, după cum se ştie, pensiile invalizilor de război vor fi complet sistate, lor asigurându-se locuri de muncă în raport cu gradul şi felul handicapului. Urmare a sistării unor pensii, cetăţenii vizaţi au început să asalteze Comitetul Provizoriu (C.P.) Albeşti cu cereri şi plângeri de genul celei pe care o vom reda în continuare: „Tovarăş Preşedinte, subsemnatul Neculai I. Popa

din satul Corni, comuna Albeşti, aduc următoarele la cunoştința dvs.: am luat parte la război cu Legiunea de Jandarmi Lăpuşna, Inspectoratul Chişinău. În urma luptelor cu partizanii din pădurea Căpriana – Lăpuşna, am fost rănit după care am fost dus la spitalul militar din Galați. Pe data de 5 mai (1944 n.n.) am fost evacuat la Turda apoi la Blaj unde am fost revizuit (medical n.n.) şi clasat inapt. În urma acestei răni am rămas infirm de piciorul drept şi s-a transmis şi la piciorul stâng". Neculai I. Popa cerea o nouă revizie medicală pentru a i se plăti pensia sistată de cei de la C.P. Albeşti. Tot aceştia au stabilit că „...numitul Neculai I. Popa a fost scăpat din vederea comisiei" şi propuneau revizuirea dosarului petentului, mai ales datorită faptului că nu avea în proprietate decât un hectar de pământ fiind, deci, sărac, conform cutumelor vremii. În anul 1950, în comuna Albeşti erau 64 de persoane în evidență care primeau ajutoare sociale de tip IOVR, printre care: Haralamb I. Spânache, Maranda Manolachi, Ioana C. Țurcanu, Petru Spânache, Topalea Maria, Căpraru Catinca, Moruz Ecaterina, Samoilă Maranda ş.a. De altfel, numărul femeilor beneficiare de ajutoare era de 45, ceea ce arată pierderile suferite în război de populația masculină a comunei.

8.3.Cartele pentru alimente, ajutoare de iarnă şi noii şefi ai comunei

Vom începe acest inter-titlu cu publicarea numelor celor care făceau legea în comuna Albeşti a anilor '50: Ion Vârlan (preşedintele Consiliului Popular), Gheorghe Eni (vicepreşedinte), Maria Nasapol (secretar sau notar), Constantin Dungă (al doilea secretar), Ion Manea (agent agricol), Gheorghe Cristica (agent veterinar şi secretar al organizației locale a partidului muncitoresc român), Costică Balan (referent), Vasile Roşca (referent). Mai erau, de asemenea, şi patru guarzi comunali. Acest tabel fusese întocmit pentru acordarea unei anumite cantități de lemne de foc, având drept criterii principale numărul camerelor locuibile precum şi numărul membrilor familiilor. Spre exemplu, Gh. Eni deținea două camere iar familia îi era compusă din 7 persoane. Necesar de lemne: 3.500 kg.; Gh. Cristica – 2 camere cu 6 persoane. Necesar: 3.500; Maria Nasapol era, probabil, necăsătorită având o cameră pentru o singură persoană. Necesar: 2.000; guardul Ion Vâlciu avea o singură cameră pentru 6 suflete. Necesar: 2.500 kg. Cooperativa de Consum Albeşti nou-înființată în acele timpuri avea în compunere un preşedinte (Grigore Spânache), un casier (Costică

Sandu) şi un vânzător (Gheorghe Sărbuşcă). De secția „sănătate" răspundea Simion Burghelea. Şcoala din Albeşti avea şase învățători, trei profesori, un secretar, un pedagog şi un om de serviciu. Dintre aceşti am reținut următoarele nume: Alexandru Cotae, Emil Vâscu, Maria Sărbuşcă, Margareta Postolache, Eliza Popa, Ştefan Balan, Dumitru V. Popa, Neculai Samoilă şi Constantin Baltag. Dintr-un proces verbal încheiat la data de 3 ianuarie 1950 între Maria Nasapol (secretara C.P.) şi gestionarul Sărbuşcă am aflat că în acel an pe total comună s-au primit şi distribuit 43 de cartele de tip „C" şi 171 de tip „D1". Este demn de remarcat faptul că de aceste cartele beneficiau numai

salariații şi funcționarii statului, țăranilor rezervându-li-se numai „dreptul” de a preda înrobitoarele şi sinistrele cote obligatorii de cereale, lână, carne, ouă, lapte, brânză, unt şi multe, multe altele! Aceste cartele erau distribuite într-un mod extrem de inechitabil, contrar doctrinei egalitariste trâmbițate în cele patru puncte cardinale de mincinoşii secretari şi activişti de partid. Spre exemplu, preşedintele Coop. de Consum, Ion Roşca, primea cartele atât pentru el cât şi pentru membrii familiei sale, în total 5. La fel se proceda şi cu personalul din învățământ, mai puțin omul de serviciu care trebuia să se descurce numai cu salariul mic pe care-l primea. Sărăcirea accentuată şi cu bună ştiință a populației rurale, a condus la mari lipsuri. La dosarul cercetat de noi am găsit un tabel cu oamenii săraci ai comunei Albeşti care aveau nevoie de lemne de foc. După cum reiese din acest important şi trist document, per total existau 250 de familii îndrituite în a primi acest ajutor. Nu ştim dacă au şi intrat în posesia lemnelor, dar putem afirma cu toată certitudinea că funcționarii şi salariații statului au avut cu ce se încălzi în iarna anilor ‘49- ‘50. Tot atunci se înființase şi comuna Crasna, aşa că şi funcționarii acestei instituții au beneficiat de cartele de alimente, atât de tip „C” cât şi de tip „B”, „D1” şi „D2”. Dintre aceştia vom cita câțiva: Marinov Ruxandra (secretar), Paraschiv Ion (învățător), Boroneț Ghizela (funcționar), Pleşca Dochia (chelner) şi alți 18 oameni cu diverse funcții. Nici salariații gării Crasna nu au fost uitați toți cei 11 primind cartele. Pentru a readuce în memoria oamenilor câteva nume, iată-i pe câțiva dintre aceştia: Plămădeală Vasile (şef stație), Martinuş Gheorghe (impiegat de mişcare), Ciotu Paraschiva (telegrafist), Andronache Vasile (scriitor de vagoane), Ciutac Neculai (lăcătuş). Pentru a primi cartelele cu rațiile de alimente, cel îndreptățit trebuia să completeze şi o declarație pe proprie răspundere cunoscând faptul că falsul se pedepsea aspru, cu închisoare de la 1 la 12 ani, conform decretului 1831949. Iată o mostră aparținând lui Ferlai Alexandru, ce avea funcția de şef al unei echipei de betonişti la Sovrom Construcții Ind. nr.1 din oraşul Stalin (acum, Braşov). Această declarație fusese trimisă la Sfatul Popular Albeşti, pentru a beneficia şi soția sa Ecaterina de cartele. Pentru o mai bună înțelegere, trebuie să spunem că Sovromurile erau un soi de societăți cu capital mixt (româno-sovietic) dar de fapt banii erau ai părții române iar consiliul de administrație era al ruşilor. Aceste struțo-cămile fuseseră inaugurate în 1945 şi au funcționat până în 1956. De fapt, cu aceste

„Sovromuri” ruşii controlau în totalitate bogățiile țării noastre dar menirea lor era, în special, de supraveghere a plății daunelor de război datorate de România imperiului roşu de la răsărit, fixate prin Tratatul de Pace de la Paris (1947). De asemenea, mai beneficiau de cartele şi angajații restaurantului din Crasna. Prin urmare, şeful Constantin Dinu primea cartele atât pentru el cât şi pentru soția sa Coca precum şi pentru cei doi copii, Lili şi Aurel. Bucătăreasa Maria Filip primea trei cartele. Pleşca Dochia (ajutor de bucătar şi chelner) citată

mai sus, primea rații şi pentru cei 3 copii ai săi (Eugenia, Ioana şi Petru). Pe 21 octombrie 1950, cei de la Albeşti primiseră o adresă trimisă de şeful secției comerciale a raionului Vaslui, M. Pălimac, în care acesta le cerea urgent întocmirea unui necesar de cartele pentru trimestrul I al anului 1951, atât pentru alimente cât şi pentru îmbrăcăminte. Cei de la comună erau ocupați, probabil, cu altceva odată ce la dosarul cercetat am găsit o revenire la prima adresă prin care erau somați să trimită urgent situația cerută de raion, în caz contrar îndreptățiții riscând să rămână fără anemicele rații date de „binefăcătorii" comunişti, cei mai egali dintre egalii mapamondului!

8.4. Animalele – numai la Comcar. Preoții plătiți de popor şi bărbații şomeri – fără cartele. Angajări de personal şi desfaceri ale contractelor de muncă.

În vederea spolierii definitive şi pe termen lung a țăranilor, comuniştii au inventat tot felul de întreprinderi de stat care aveau rolul expres de a aduna cotele obligatorii dar şi celelalte gloabe impuse oamenilor sub amenințarea pedepsei cu puşcăria. Aşa au fost inventate Comcar-ul (comercializarea cărnii), Recolta sau Comecereal-ul. Cu adresa nr.281152 noiembrie 1950, secțiunea comercială a raionului Vaslui (M. Pălimac, şef şi Traian Dorneanu, şef secție plan) cerea sfatului popular Albeşti, printre altele, următoarele:

„trimiteți prin curier special (subl.ns.) (...) o situație statistică sub formă de tabel cu toate posibilitățile de valorificare a produselor gospodăreşti. De exemplu: păsări, ouă, brânză, miere, nuci, prune uscate sau afumate etc. O situație în care se va arăta câte Cooperative aveți, magazine particulare, mori naționalizate sau particulare, prese de ulei naționalizate şi particulare, darace pentru lână, piuă de postav etc.". Din acest document deducem faptul că dacă mai existau particulari după marea şi mica naționalizare, atunci trebuiau să se pregătească de un proces verbal de predare-primire. Desigur, oricine a remarcat faptul că autoritățile erau interesate de absolut orice se producea în gospodăria unei familii de țărani. De unde acest interes? Răspunsul este extrem de simplu. Industrializarea forțată şi rapidă pe care o impuseseră megalomanii acelor vremi avea nevoie de o bună şi ritmică aprovizionare a zecilor de mii de noi muncitori, cu alimente de tot felul, haine, încălțăminte şi altele, de aici şi cotele obligatorii de lână, piei de porc etc. La data de 7 martie 1950, şeful Plăşii Vutcani M. Lascăr, cerea subordonaților de la Albeşti mai multă vigilență:

„întrucât s-a constatat că în ultimul timp mulți samsari din alte județe învecinate vin în târgurile de vite din județul nostru, cumpărând bovine, ovine şi porcine, din care cauză Comcar-ul nu-şi poate îndeplini planul de colectări (subl.ns.) fixat de minister pentru aprovizionarea centrelor muncitoreşti (subl.ns.), vă rugăm a da dispozițiuni organelor dv. din subordine pentru interzicerea acestora de a mai face cumpărături". Într-adevăr, aşa se întâmpla dar asta nu din cauză că țăranii ar fi vrut să „saboteze" planul de colectări al Comcar-ului, ci pentru faptul că prețurile oferite de această mizerabilă invenție comunistă se

ridicau cam la un sfert din cele de pe piața liberă! De altfel, Plasa trimitea Albeştilor o adresă pe 27 martie 1950, care dezbătea aceeaşi problemă a cărnii. Iată ce fusese scris în ea:

„vi se face cunoscut că pentru îmbunătățirea situației în compartimentul achiziționării animalelor, s-a creat pe lângă Ministerul Industriei Alimentare o Comisiune Centrală iar la județ o Comisie județeană, pentru a sprijini acțiunea de aprovizionare cu carne a populației muncitoare. În acest scop dv. vă revine sarcina de a da un cât mai larg concurs organelor Comcar, ori de câte ori vin în comună pentru achiziționări de animale, în cadrul planului de Stat fixat. Toți locuitorii care au animale de vânzare (porcine, bovine, caprine, ovine etc.) vor fi îndrumați la Comcar, singura Societate Comercială de Stat, în măsură a face cumpărări de animale. În zilele de târg colectorii se găsesc în târguri şi achită imediat costul animalelor cumpărate. Se interzic cu desăvârşire tăierile clandestine şi se vor urmări samsarii şi toți acei ce fac cumpărături de vite pentru speculă”. După modesta noastră opinie, cei mai mari şi mai nemiloşi samsari erau tocmai acei „celebri” colectori ai Comcar-ului, care intrau în târgurile şi oboarele de animale însoțiți de milițieni, başca doi-trei „tovarăşi” îmbrăcați civil! Tot cei de la Vutcani trimiteau cu nr.178722 martie 1950, un model de urmărire a uiumului rezultat la morile din comună, în textul documentului regăsindu-se şi amenințările obişnuite cu puşcăria, pentru „sabotaj economic” în cazul abaterilor care s-ar fi descoperit. Ştabii de la Albeşti s-au conformat întocmai acestui ordin aşa că putem cita dintr-un proces verbal întocmit de tov. preşedinte Ion Vârlan la data de 28 martie 1950, ca şef al comisiei de constatare. Pentru „savoarea” textului, am păstrat ortografia originală, spre veşnică aducere aminte:

„noi Comitetul Provizoru comuni Albeşt Jud. Fălciu având în Vedere Ordinul N.1462 din 22 marte 1950 referitori la alimentare Populați Saracă din acista Com. Azi data de mai sus Niam întrunit din în Preună cu Presidente la Comperativi Ion Roşca şi Morarul Olga Nastasă Din cari sau ridicat canditatea de Porumb 1000, una mie kilograme Porumb din care urmiză ar fi Plătită de Cromcerial crasna conform Ordinul de mai sus. Drept care am în cheat Prezentul Procisul Verbal din Preună cu ce mai sus şi sămnează Propiu”. Urmează, într-adevăr, semnăturile pe acest „magistral” document, adică: Ion Vârlan („Prezident Comis Proviz”), Ion Roşca („Preşidete Comperetivei”) şi Olga Năstase (morar). Tot în acest dosar, am mai găsit un proces verbal din data de 14 martie 1950, din care vom cita câteva fraze:

„subsemnații reprezentanți ai organizațiilor de masse din comuna Albeşti, județul Fălciu, ne-am întrunit în şedință astăzi, data de mai sus, pentru constituirea unei Comisii de Distribuire la populația lipsită de cereale a porumbului rezultat din uiumul morilor din localitate”. Din acest comitet făceau parte următorii tovarăşi de nădejde: Ion Vârlan (preşedinte), Gheorghe Cristica, Ion Roşca, T. Bulgaru, S. Enachi, Tasia Balaur, Gavril Istrati, Ion P. Bolat şi Ion V.

Leon. La data de 10 ianuarie 1950, Plasa Vutcani trimitea la Albeşti adresa cu nr.106, cu următoarele restricții:

„în conformitate cu ordinul Comitetului Provizoriu Județean Fălciu, Secțiunea Comercială, cu nr.4171950, vă punem în vedere că preoții şi cântăreții (bisericeşti n.n.) care sunt plătiți de popor, nu au dreptul la cartele de alimente şi îmbrăcăminte (subl.ns.). Deasemeni, nu au dreptul la cartele de alimente şi îmbrăcăminte soții (bărbații) ai (sic! n.n.) căror soții sunt salariate iar ei nu sunt în câmpul muncii". Acest document fusese semnat de Gavril Munteanu şi C. Strătilă. Credem că restricția impusă preoților nu mai trebuie comentată dar cea referitoare la soții (bărbații) neîncadrați în câmpul muncii, merită a fi disecată corespunzător. Pe atunci, a fi în câmpul muncii însemna ca obligatoriu acel bărbat să lucreze prin vreo întreprindere de stat prin urmare, dacă soția era, să zicem femeie de serviciu la sfatul popular, la şcoală, dispensar etc. iar soțul muncea la pământul ce-l avea în proprietate, adio cartele! Pe „chiaburi" nici nu-i mai punem la socoteală. De altfel, în acea vreme, mulți aparținători ai acestei categorii sociale erau prin puşcării „administrative" sau urmau a fi arestați dintr-o clipă într-alta. Într-un dosar pe anul 1950, am găsit rătăcită şi o decizie luată de cei de la Sfatul Popular Albeşti în anul 1955. Iat-o:

„noi, Comitetul Executiv al Sfatului popular al comunei Albeşti (.) în baza HCM 14221951 prin care directorii de cămine vor fi recrutați din rândul învățătorilor, decidem: art.1. Se numeşte director al Căminului Cultural „23 August" sat Corni, comuna Albeşti, tovarăşa Leonte Elena, învățătoare titulară pe data de 1 martie 1955, cu salarul prevăzut în schema de salarizare a Sfatului popular. Art. 2. Se eliberează pe aceeaşi dată din funcția arătată mai sus tovarăşa Hurdubaie Eugenia".

8.5. Criteriile acordării ajutorului în porumb-boabe, țăranilor nevoiaşi

Comitetul Provizoriu al comunei Albeşti primea pe data de 8 martie 1950, o adresă explicativă din partea Comitetului Provizoriu al Plăşii Vutcani, cu următorul conținut:

„având în vedere grija pe care o poartă Guvernul şi din inițiativ P.M.R. (partidul muncitoresc român, n.n. şi subl.ns.) pentru oamenii muncii s-a repartizat comunei dvs. pentru satisfacerea nevoilor de hrană a populației lipsită de ceriale (sic! n.n.) cantitatea de (nescrisă, în original n.n.) kgr. porumb pentru luna martie şi (nescrisă în original n.n.) kgr. pentru luna aprilie 1950. Vă facem cunoscut că vi se va distribui câte o rație de 8 kgr. pe cap de om (subl.ns.) complectamente lipsiți". Prin urmare, în urma „grijii" deosebite a revoluționarului, binefăcătorului şi luminatului partid muncitoresc (?!?) român, fiecărui locuitor „lipsit" îi revenea cantitatea de 375 grame de porumb pe zi care, dus la moară, se diminua cu 10% uiumul obligatoriu mai rămânând, prin urmare, cantitatea de 337, 5 grame. Dacă acestei cantități îi stabilim un randament de 80%, înseamnă că din cantitatea inițială omul „lipsit" mai rămânea cu 270 de grame de făină,

restul fiind tărâțe care, probabil, erau amestecate cu mălaiul pentru a creşte „randamentul” mămăligii. Mergând cu calculul mai departe, dacă o familie-standard era compusă din 5 membri asta înseamnă că trebuia să se hrănească zilnic cu o mămăligă de 1, 350 kg. dacă nu cumva, din spirit economic, gospodina casei făcea un terci lung. În acele timpuri, nu era permis ca nici porcul din bătătura casei să-l tai, aşa că nici măcar o lingură de untură nu aveau la dispoziție oamenii! Dacă aveau cumva o vacă, să nu creadă cineva că aveau voie să dea o cană cu lapte copiilor. Nu, deoarece totul era supus contractării obligatorii şi la nişte prețuri de nimic. RomLacta pândea la colț prin samsarii săi iar locuri la Canalul Dunăre-Marea Neagră erau din belşug. În acea adevărată „fabrică a morții” mulți țărani şi-au pierdut viața sau au rămas cu sechele veşnice uneori numai pentru faptul că au tăiat un porc, sau nu şi-au predat cotele la de toate! În documentul din care am citat se mai spuneau următoarele:

„Comitetele Provizorii Comunale vor trebui să aibă deosebită grijă pentru elementele muncitoare, realmente lipsite de porumb şi vor trebui să dea dovadă de o vigilență deosebită față de elementele duşmănoase care ar încerca să inducă în eroare organele locale ale puterii de Stat”. Cu toate că documentul este mult mai lung, credem că am citat destul.

8.6. „Bagabonții, cerşetorii şi prostituatele sunt persoane cu deficiențe psihice”

După cum scriam, „revoluționarul” partid muncitoresc s-a gândit că şi persoanele cu deficiențe fizice sau psihice îşi pot aduce aportul la realizarea „mărețelor” deziderate de construire a socialismului şi comunismului în țara noastră, aşa că s-a pus problema înființării unor „şcoli de reeducare” pentru a le lua pensiile celor îndreptățiți, oferindu-le locuri de muncă după capacitatea fiecăruia. Excepție au făcut doar cei care au luptat în vest, nicidecum în răsărit, împotriva celei devenite peste noapte „marea prietenă Uniunea Sovietică”. Iată ce „compunere” profund demagogică şi inechitabilă semna pe data de 22 aprilie 1950 tov. director E. Livadă, şeful Direcției Reeducării din Ministerul Muncii şi Prevederilor Sociale:

„una din grijile de căpetenie care preocupă Partidul (muncitoresc român n.n.) şi Guvernul RPR (republica populară română n.n.) este încadrarea în procese de producție a tuturor cetățenilor în vederea construirii Socialismului. O parte însă din aceşti cetățeni victime ale regimului trecut de exploatare nu se poate încadra în muncă pe motivul că prezintă infirmități fizice şi psihice. Deficienții fizici sunt invalizii de toate categoriile, orbi, surdo-muți, iar deficienții psihici sunt bagabonții, cerşetorii şi prostituatele. Toți aceştia sunt rezultatul regimurilor burghezo-moşiereşti cu politică de războaie, lipsa măsurilor de protecție în Făbrici şi Uzine, delăsare totală în ceea ce priveşte sănătatea, educația poporului, pauperizarea, şomajul şi mizeria suferite de aceste victime. Trecutele regimuri nau (sic! n.n.) pus problema recuperărei lor pentru a le face

utile societății". Prin urmare, trebuie să înțelegem că „odioasele guverne burghezo-moşiereşti" au dat o pensie celor neputincioşi dar „gloriosul" partid muncitoresc s-a gândit că n-ar fi rău să le-o ia şi să-i pună, tovărăşeşte, la treabă! Iată ce elucubrații a mai proferat tov. Livadă în adresa sa:

„ele (regimurile trecute n.n.) au acordat pensii de mizerie pentru invalizi, un fel de asistență umilitoare şi destructivă (?!? n.n.), pentru orbi şi surdo-muți lăsând în complectă părăsire pe cei cu deficiențe psihice". După acest mizerabil preambul practicat de nenumărate ori de infamii ajunşi la putere cu ajutorul bâtei, oarbei justiții şi securității, tov-ul trece la cuprinsul propriu-zis al circularei:

„Într-un stat cu structură Democratică (ca să vezi! n.n.) în drum spre Socialism (măi să fie! n.n.) problema se pune sub alt unghi acela al recuperărei totale sau parțiale a acestor deficienți cu scopul de ai (sic! n.n.) încadra în munca productivă. Această sarcină revine Ministerului Muncei şi Prevederilor Sociale, secția Reeducare (subl.ns.). Pentru a duce la bun sfârşit această acțiunie (sic! n.n.) Ministerul Muncei (sic! n.n.) îşi organizează instituțiuni de reeducare profesională unde aceste categorii de deficienți au posibilitatea de a învăța profesiuni care să le dea posibilitatea de aşi (sic! n.n.) câştiga existența prin mijloace proprii. Numai astfel poate înceta pentru ei viața de umilință pe care au duso (sic! n.n.) în trecut (subl.ns.)". La sfârşitul acestui abject şi ticălos document, E. Livadă a cerut recenzarea tuturor celor cu deficiențe fizice şi psihice. După cum se ştie, acestea n-au fost vorbe-n vânt. Credem că cei mai în vârstă îți amintesc de cooperativa „Arta invalizilor", de-o pildă. Totuşi, nu putem trece de acest document fără a constata şi un lucru benefic: trimiterea târfelor profesioniste la muncă!

8.7. Condiții speciale la angajare şi „metode sovietice de cultură"

Pe atunci, dar şi mult timp după aceea, orice angajare se făcea după lungi verificări de tip securistic, precum şi după obținerea unor referințe care vizau, în special, starea materială a candidatului dar şi a rudelor acestuia. La dosar am găsit un asemenea document care reliefează, încă o dată, ticăloşia unui regim care se autointitulase ca fiind de „democrație populară" dar care nu era de fapt decât profund discriminatoriu. Adresa nr.440.68220 iunie 1950 fusese trimisă Comitetului Provizoriu al comunei Albeşti de către „Comitetul de Radioficare şi Radiodifuziune" de pe lângă „Consiliul de Miniştri al Republicii Populare Române" şi fusese semnată „cu salutări tovărăşeşti" de către „directorul de cadre" Veştea. Iată ce cerea „destoinicul" şi „vigilentul" tovarăş:

„prin prezenta vă rugăm a ne trimite de urgență referiri despre Teletin Ecaterina, fiica lui (sic! n.n.) Ileana Teletin, născută la 21 august 1924 în comuna dvs. Referințele vă rugăm să arate starea materială şi situația politică. Întrucât Teletin Ecaterina urmează a fi angajata Instituției noastre şi cum Pentru asigurarea securității (subl.ns.) este necesară o verificare cât mai amănunțită a salariaților noştri, vă rugăm a ne da sprijinul Dvs. şi a ne trimite materialul cerut

pe adresa: COMITETUL DE RADIO DE PE LÂNGĂ CONSILIUL DE MINIŞTRI AL R.P.R. (subl.în orig.), str. Transilvaniei, nr. 2 Bucureşti, serviciul Cadre Profesionale cu mențiunea «Confidențial». Preşedintele Ion Vârlan a scris următoarea rezoluție aflată în mare suferință ortografică: „Luoat la cunoştință. Prsedinf. Pentru a putea înțelege câte ceva din întâmplările acelor timpuri, trebui să precizăm faptul că de la vârful şi până la baza puterii comuniste, s-a practicat o completă mancurtizare. Cuvântul „mancurt" vine din limba rusă şi înseamnă „o persoană înrobită total şi îndobitocită", prin urmare scopul suprem al bolşevicilor români vânduți ruşilor, era acela de a determina populația, de cele mai multe ori prin forță, de a abdica total de la tradiții, cultură şi mod de viață. Toate bibliotecile țării fuseseră „epurate" de cărțile autorilor români sau occidentali considerate a fi „nocive" ori de-a dreptul „toxice" şi au fost rapid înlocuite cu literatură sovietică „progresistă". Mârşavele acțiuni de sovietizare sau chiar de rusificare a României s-au manifestat în toate domeniile de acitvitate, neuitându-se nici grădinițele de copii sau în mod special şi diabolic acolo. Dintr-o dată, românii au fost nevoiți să „descopere" şi să accepte „învățăturile" marilor „savanți" ruso-sovietici, ale căror tehnologii (de multe ori păguboase) au luat locul celor tradiționale. Pe data de 1 august 1950, Comitetul Provizoriu (CP) al Plăşii Vutcani a trimis adresa cu nr.2702 celor aflați la conducerea comunei Albeşti, în care li se aduceau la cunoştință următoarele:

„vă trimitem mai jos în copie Ordinul Ministerului Agriculturii nr (...) pentru a lua imediat măsuri de organizarea a acțiunii de strângere şi etichetare a probelor în cele mai bune condițiuni. Timpul fiind înaintat şi secerişul terminat, luați urgente măsuri de alegere a snopilor". De fapt, era vorba despre organizarea la Bucureşti a unei expoziții prin care lăudăroşii de acolo voiau să arate celor care-i credeau că drumul socialist al agriculturii fusese cea mai bună alegere. Trecerea timpului a demonstrat că munca la colectiv cu pământurile oamenilor confiscate a fost unul din „grandioasele" eşecuri ale comunismului, pe lângă multe altele. Mai departe, în adresa cu pricina se mai spuneau următoarele:

„veți da o deosebită atenție lanurilor lucrate cu S.M.T. (stațiunea de maşini şi tractoare n.n.) şi acolo unde au fost aplicate metodele sovietice de cultură (subl.ns.)". Documentul fusese semnat de prezidentul CP Vutcani, N. Lascăr, precum şi de şeful serviciului agricol, inginer agronom Ilie Suteaghin.

8.8. „Glorioasa" eră a interminabilelor şedințe „de partid", a început...

Pe lângă daunele imense aduse unui popor întreg, partidul muncitoresc român a inaugurat în acei ani şi obiceiul păgubos al şedințelor dese şi lungi care, în viziunea guralivilor şi mincinoşilor activişti ai acestei structuri profund antidemocratice şi antinaționale, ar fi trebuit să fie „cheia marilor succese". La 19 aprilie 1950, o sumă de indivizi eterocliți s-au adunat la sediul sfatului popular din Albeşti, pentru a dezbate, a frământa, a întoarce şi pe față şi pe dos, a despica firul în paişpe spinoasa problemă a agriculturii locale, dar şi pentru a

mai sporovăi oareşce bârfe la capitolul „discuții”. Iată cine a participat: Petru Piucă (delegatul județenei PMR Fălciu), Vasile Zărnescu (şeful secțiunii secretariat al Plăşii Vutcani) ca invitați speciali, precum şi Ion Vârlan (preşedintele sfatului popular Albeşti) însoțit de Gheorghe Cristica (secretarul organizației de bază PMR). La această adunare au mai participat şi şefii de sectoare, tarlale precum şi câțiva „tovarăşi de nădejde”, membri de partid muncitoresc, pe care procesul verbal nu i-a consemnat, din păcate. Iată ce-au discutat cei patru cu responsabilii din sală:

„şedința a fost deschisă de tov. Cristica. Tov. Piucă face o analiză a muncii”, după care, în spiritul heirupist al epocii, spune că „.pentru 1 mai trebue (sic! n.n.) terminate însămânțările. Totodată se arată că floarea soarelui a fost însămânțată pe 142 ha. din 362 planificate; soia, din 43 sau (sic! n.n.) însămânțat 3 (.)”. Prin urmare, organizarea acestei şedințe ar fi trebuit să aibă drept consecință, recuperarea imediată a restanțelor! Iată ce-a propus adunătura de partid de la acea şedință:

„vorbim de metode pe care Partidul ni le-a arătat şi noi nu le întrebuințăm. Dacă foloseam aceste mijloace, munca mergea mai bine. N-am folosit agitatorii în această muncă (subl.ns.). Să apară până mâine o serie de lozinci în fața Comitetului Provizoriu, lozinci obligatoare pentru toți țăranii noştri (subl.ns.), cari să-i facă să iasă la arat şi semănaf. Veți citi în continuare cum credeau lichelele de partid de atunci că vor rezolva problema scoaterii la muncă a oamenilor:

„„O sporire a recoltei dă posibilitatea desființării cartelelor de pâine ca şi pentru alte produse agricole»; „În cinstea lui 1 Mai nici un țăran muncitor fără planul realizat»; legate de aceste lozinci altă lozincă «Luptăm pentru Pace”„. Oare au băgat în seamă albeştenii aceste bazaconii? Noi nu avem de unde şti dar vârstnicii satului, poate da. Dintr-un „plan de muncă” pe luna martie a anului 1950, am extras câteva date pe care avem toate motivele să le credem, datorită diferențelor mari dintre capitolele „planificat” şi „realizat”. Astfel, dintr-un total de 80 ha. planificat a fi însămânțate cu grâu de primăvară, până la 16 martie se realizaseră 27; orz – 61 din 185; ovăz – 43 din 150; floarea soarelui – 13 din 360; furaj – O, 27 din 280 ş.a. Tot din acest dosar am aflat că „.sa (sic! n.n.) executat de către tov. Maria Nasapol (secretar), Ion Manea (agent agricol) şi învățătorii Vasile Luca, Victor Teletin, Alec Cotaie, completarea Registrelor Agricole. (.) încasări (probabil, impozite n.n.) pe luna martie 1950, 82.000 lei din 120.000”. Pe 29 iunie 1950, un cetățean din Albeşti a fost trimis în judecată pentru sabotaj. Noi zicem că merită să cităm din procesul verbal întocmit la vremea aceea:

„Noi, Neculai Lascăr, preşedinte Comitet Provizoriu Plasa Vutcani dimpreună cu Tov. Blanaru Ioan, mecanic S.M.T. Huşi, ne-am deplasat în comuna Albeşti pentru a face verificare la maşina (probabil, batoză n.n.) proprietarului Mircea Şerbănescu, unde am constatat următoarele. Acest proprietar de maşină a fost anunțat de 2-3 ori pentru a se prezenta la comuna

Albeşti pentru a face reparaţiuni la maşina ce posedă, din verificarea comisiei formată de Plasă sau (sic! n.n.) constatat că acest proprietar de maşină deşi ia (sic! n.n.) fost dat un deviz, nu la (sic! n.n.) respectat şi nu a făcut lucrările prevăzute în acest deviz. Nu a schimbat şinele la val, nu a pus tablă unde a fost programat (?!? n.n.), nu a reparat obloanele cu scândură, nu a făcut o revizie generală la maşină. Acest proprietar de maşini a căutat intenţionat de a sabota (subl.ns.) campania de treieriş. I se va întocmi acte de dare în judecată la sabotaj (subl.ns.)". Acest document a fost semnat de Ion Vârlan, preşedintele Comitetului Provizoriu Albeşti, şi Constantin Bălan, pentru secretarul comunei. Fără absolut niciun comentariu!

8.9. „Rotirea" primarilor şi foamete la Albeşti

Aşa cum s-a întâmplat în cvasi-majoritatea comunelor, prin urmare şi la Albeşti, după 23 august 1944 dar cu precădere după data de 6 martie 1945 (data instalării prin şantaj a guvernului dr. Petru Groza), primarii vechi au început a fi schimbaţi din funcţie cu alţii numiţi de către PMR sau Frontul Plugarilor. Arhivele albeştene consemnează primul abuz al noilor stăpâni în data de 24 septembrie 1945. Vom transcrie acest document spre aducere aminte:

„vă trimitem alăturat deciziunea Prefecturei Fălciu nr.2921945, prin care locuitorul Constantin Armaşu din comuna Albeşti, judeţul Fălciu, este numit în funcţiunea de primar la acea comună în locul d-lui P. Mânja pus în disponibilitate. Ca ajutor de primar va fi numit locuitorul Marin Pintilie. Veţi proceda imediat la instalarea noilor numiţi (subl.ns.), sub dresare de proces verbal şi luare de jurământ, formându-i cazier". Acest document fusese emis de Plasa Vutcani iar semnătura aparţinea pretorului Constantin Th. Vârlan. Textul jurământului era următorul: „În numele lui Dumnezeu Atotputernicului; Jur credinţă Majestăţii Sale Regelui Mihai I; Jur să respect Constituţia şi legile ţării; Jur să apăr interesele ţării şi ale comunei, să îndeplinesc cu onoare şi conştiinţă funcţiunea ce-mi este încredinţată şi să păstrez secretele serviciului. Aşa să-mi ajute Dumnezeu. (Urma semnătura prestatorului).

Prezentul jurământ s-a dat în faţa noastră. Preot paroh parohia Albeşti: (greu lizibil, probabil Iamandi n.n.)". Din fericire, peste numai două documente, am aflat şi motivul schimbării fostului primar. Iată-l, sub forma unei „deriziuni" a Prefecturii Fălciu, semnată de prefectul de atunci, Dumitru Florescu:

„având în vedere că la inspecţia ce am făcut comunei Albeşti în ziua de 23 septembrie 1945 am constatat că actualul Primar Mânja a neglijat cu desăvârşire lucrările expropierei (subl.ns.) nevoind să ţină seama de ordinele ce s-au dat în acest scop, nedând concursul necesar Comitetului Agrar; de asemenea numitul nu a executat şi nu execută cu promptitudine ordinele ce i se dau în vederea colectărilor de animale în cadrul Convenţiei de Armistiţiu (subl.ns.). Având în vedere că la inspecţia ce am făcut comunei Albeşti, obştia locuitorilor a cerut insistent înlocuirea primarului recomandând în faţa noastră pentru această

demnitate pe locuitorul C. Armaşu, iar ajutor de primar pe locuitorul Marin Pintilie (...) Pe baza ce ne acordă legea, DISPUNEM: (urmează numirea celor doi n.n.)”. Dacă ar fi să dăm credit acestui document, atunci înseamnă că locuitorii au vrut un primar mai energic, care să-i jupoaie mai repede de bruma de avere ce le mai rămăsese după trecerea celor trei armate pe teritoriul comunei: germană, română şi sovietică. Greu, foarte greu de crezut şi noi opinăm că Mânja a fost înlocuit mai degrabă de duşmanii pe care-i avea prin preajmă. Şi în acest caz singurii care pot da răspunsul corect sunt cetățenii vârstnici care mai sunt în viață prin zonă.